

SPRAWOZDANIE ✓

z działalności administracji państwowej
na terenie województwa lubelskiego
za 1937-38 rok.

ADMINISTRACJA OGÓLNA

430/58

D. 230/53/534.

oras. 15056/1937-38

I. S P R A W Y O G Ó L N E

Organizacja i tryb urzędowania. W organizacji Urzędu Wojewódzkiego i Starostw w okresie sprawozdawczym poważniejsze zmiany nie zaszły.

Z dniem 1 kwietnia 1938 r. ustalony został nowy podział województwa lubelskiego na obwody referatów melioracyjnych. Zorganizowanych zostało obecnie zamiast istniejących 5 obwodów - 8 obwodów /Biała Podlaska, Chełm, Hrubieszów, Lublin, Puławy, Siedlce, Sokołów i Zamość/, obejmujących swym terytorialnym zakresem działania po 2 względnie 3 powiaty.

Z dniem 1 kwietnia 1938 r. zreorganizowane zostały referaty spraw inwalidzkich. Skasowano mianowicie referat w Starostwie Powiatowym w Siedlcach i rozszerzono działalność referatu inwalidzkiego w Starostwie Powiatowym w Lublinie na teren całego województwa lubelskiego.

Na specjalne podkreślenie zasługuje ustawa z dnia 9.IV.1938 r./Dz.U.B.P.Nr .27, poz.240/ dotycząca zmiany granic województw. Według postanowień tej ustawy powiat garwoliński, sokołowski, węgrowski oraz gmina Irena w powiecie puławskim włączone będą z dniem 1 kwietnia 1939 r. do województwa warszawskiego. Tym samym dotychczasowy obszar województwa lubelskiego zostanie poważnie uszczuplony.

Obsada osobowa. Etat osobowy Urzędu Wojewódzkiego i Starostw wynosił ogółem 738 stanowisk urzędniczych i 83 stanowisk służby niższej, z czego przypada na resort:

Min.Spraw Wewn.	326	urzędni.	78	niższ.funkcj.
Min.Pol.i Ref.Pol.	185	"	117	urzędni.sezonowych i 1
Min.Komunikacji	37	"	10	"
		i 12	"	zatrud.
			w Klinkierniach Państw.	3
Min.Opieki Społ.	42	"	-	-
Min.Przem.i Handlu	8	"	-	-
Min.Wyzn.B.i O.P.	1	"	-	-

Zwłaszcza w resorcie Min.Spraw Wewn.etat personelu Urzędu Wojewódzkiego i starostw w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego nie został powiększony mimo wydatnego zwiększenia agend.

Szkolenie urzędników.

Zorganizowano na zlecenie władz naczelnych w czasie od 6 grudnia 1937 r.do 18 marca 1938 r.przy Wydziale prawa i nauk społeczno - ekonomicznych Uniwersytetu Lubelskiego trzymiesięczny kurs dla urzędników tak państwowych ze wszystkich działów administracji,jak i samorządowych,analogicznie jak i w innych miastach uniwersyteckich.

Celem kursu było pogłębienie koniecznej wiedzy ogólnej tych urzędników,którzy w czasie swej nauki szkolnej, a nawet i akademickiej nie mieli możliwości zapoznać się

dokładnie z aktualnymi zagadnieniami życia zbiorowego w warunkowym ich ujęciu. Pogłębienie to umożliwi urzędnikom lepsze i trafniejsze wykonywanie zadań powierzonych im w służbie publicznej.

Kurs obejmował zagadnienia z dziedziny prawa, ekonomii, socjologii, psychologii, logiki i kultury ujęte w 20 cyklach wykładowych, łącznie 115 godzin wykładowych.

Ilość uczestników kursu w Lublinie wynosiła 78 osób, zapisanych z pośród pracowników referendarskich, urzędów i przedsiębiorstw państwowych, oraz samorządu terytorialnego i gospodarczego. Ukończyło kurs 67 uczestników, a 11 osobom odmówiono zaświadczeń z powodu nieregularnego uczęszczania na wykłady.

Wykładowcami na kursie było 14 profesorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Koszta urządzenia kursu w kwocie 3000 zł pokryły władze i instytucje, które delegowały swoich urzędników na kurs, a w związku z tym były reprezentowane w Dyrektorium kursu przez wyznaczonych delegatów.

Biblioteka
Urzędu Wo-
jewódzkiego

W roku sprawozdawczym przybyło do biblioteki Urzędu Wojewódzkiego 170 książek z zakresu rolnictwa, weterynarii, zdrowotności, opieki społecznej, techniki, statystyki oraz sprawozdania różnych władz i instytucji społecznych otrzymane od władz centralnych oraz na skutek przeprowadzonej korespondencji z wydawcami /głównie egzemplarze recenzyjne, wzamian za wzmianki w Dzienniku Wojewódzkim/ i nadesłane jako egzemplarze obowiązkowe. Od władz centralnych otrzymano 12 podręczników w większej ilości egzemplarzy, które rozesłano do starostw.

Ponadto przybyło około 60 tomów /roczników/ oprawionych dziennika ustaw, monitora polskiego i dzienników urzędowych władz centralnych, wojewódzkich i władz niezespo-
lonych za rok 1937.

Stosunkowo mały wzrost książek tłumaczy się brakiem odpowiedniego kredytu na zakup większej ilości niezbędnych podręczników.

Ponadto biblioteka w granicach przyznanego kredytu prenumeruje dzienniki i czasopisma fachowe z zakresu administracji ogólnej.

Według stanu na dzień 31 marca 1938 r. księgozbiór biblioteki Urzędu Wojewódzkiego liczy 4516 dzieł w 5060 tomach.

Ogólna ilość czytelników z pośród urzędników Urzędu Wojewódzkiego wynosi około 850

Dziennik Wo-
jewódzki

Dziennik Wojewódzki ukazał się w okresie sprawozdawczym w 25 numerach o łącznej objętości 473 strony.

W dziale urzędowym były zamieszczane zgodnie z obowiązującymi przepisami i rozporządzenia, zarządzenia, okólniki, instrukcje i obwieszczenia.

W dziale nieurzędowym zamieszczane były komunikaty o agencjach pocztowych, zaleceniu wydawnictw i czasopism wzamian za otrzymywane bezpłatnie egzemplarze recenzyjne.

Przeciętny nakład 1 numeru wynosił	1450	egzempl.
z tego wysyłano za opłatą w prenumeracie	757	egzem.
wzamian za różne czasopisma	105	"
bezpłatnie do starostw, różnych władz, bibliotek, związków organ. i kółek rol., związków straży pożarnych i t.d.	430	"
egz. dowodowych do rachunków	108	"
w rezerwie około	50	"

Ogólny wpływ za prenumeratę, ogłoszenia i sprzedaż poszczególnych numerów oraz wydawnictw wynosił	złotych 37.990.61
Wydatki wyniosły ogółem	" 11.953.30

czysty zysk zł 26.037,31
został wpłacony na dochód Skarbu Państwa.

Sprawy budżetowo-gospodarcze.

W okresie sprawozdawczym sporządzono i przedstawiono do poszczególnych Ministerstw projekty preliminarzy dochodów i wydatków na okres 1938/39. Zapreliminowane wydatki zwiększone zostały o 35 %, co przypada tylko na budżet Opieki Społecznej. Przychody utrzymano w wysokości z okresu poprzedniego.

Dochody z administracji ogólnej za okres budżetowy 1937/38 wynoszą zł 1.135.405,51

takież dochody z okresu 1936/37 stanowiły zł 883.939,05

a więc zwiększyły się w okresie sprawozdawczym o ~~36~~%. 28,4%

Wydatki wynosiły:

a/ osobowe w 1937/38 r. zł 1.889.709,53

w 1936/37 wydatkowano na ten cel zł 1.830.309,35

zwiększyły się zatem o 3 1/4 %

b/ w 1937/38 r. wydatki administracyjno-rzeczowe wynosiły zł 5.509.157,82

w 1936/37 r. także wydatki wynosiły zł 4.200.262,96

zwiększyły się przeto o 31 %, z czego przypada na roboty drogowe 11 %, na subwencje dla gospodarstw rolnych dotkniętych klęską żywiołową 7 % i w dziale służby zdrowia w szczególności na pomoc lekarską dla urzędników państwowych - 13 %.

Sprawy administracyjno - prawne.

Administracja Obywatelstwo polskie zostało nadane w 51 wypadkach
stosunków oso- w tym 23 dotyczyło osób pochodzenia polskiego, przebywają-
bistych. cych zagranicą / emigranci /.

Pozbawiono obywatelstwa polskiego 23 osób, które przez nie-
legalny wyjazd za granicę uchyliły się od obowiązku woj-
skowego.

Stwierdzenie i uznanie obywatelstwa. W szeregu wypadków
Urząd Wojewódzki udzielił starostwom w województwie lu-
belskim, oraz polskim placówkom konsularnym, wyjaśnień w kwe-
stii stwierdzenia czy też uznania obywatelstwa. Odnosne dy-
rektywy dla starostw zawierały nie tylko wskazówki co do
załatwienia konkretnych spraw, ale także pouczenie ogól-
niejszej natury w kwestii interpretacji przepisów.

Zmiana i nadanie nazwisk. Aktów zezwolenia na zmianę naz-
wisk na podstawie ustawy z r. 1919 z ważnych powodów / wyda-
no 3, na podstawie zaś ustawy o zmianie nazwisk hańbiących
ośmieszających lub nie licujących z godnością człowieka
ustawa z r. 1929 / - 16. Nadto nadano nazwiska 6 dzieciom nie-
znanych rodziców, przy równoczesnym uregulowaniu ich oby-
watelstwa.

Księgi akt stanu cywilnego. Przeprowadzono kontrolę urzęd-
ów stanu cywilnego wyznania mojżeszowego w Lublinie, Siedl-
cach, Lubartowie i w Łukowie.

Zgodnie z upoważnieniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
zaprowadzono akta stanu cywilnego dla sekt / wyznań praw-
nie nieuzasadnionych /, których wyznawcy dotychczas reje-
stracją taką / w niektórych powiatach województwa lubel-
skiego / nie byli objęci. Są to mianowicie sekty "Babtystów",
"Adwentystów", "Zwolenników Zjednoczenia Kościołów Chrystu-
sowych", "Kościoła Bożego", "Badaczy Pisma św." oraz "Wolnego
Kościoła Ewang. Luter." W związku z tym dokonano jednoczes-
nie w niektórych powiatach reorganizacji urzędów i zmian
w terytorialnym zasięgu poszczególnych okręgów rejestra-
cyjnych.

Zarządzenia te pozwoliły objąć rejestracją stanu
cywilnego pokaźną liczbę osób z województwa lubelskiego,
które dotychczas, wobec nieprowadzenia dla nich ksiąg st.
cywilnego nierzadko znajdowały się poza normalnymi ewiden-
cjami czy to z zakresu naturalnego ruchu ludności, czy też
powszechnego obowiązku wojskowego, szkolnego i t.p., a w sto-
sunkach prywatnych, narażone były na poważne trudności przy
regulowaniu spraw ze stanem cywilnym związanych.

Orzecznictwo
karno-admi-
nistracyjne.

W okresie sprawozdawczym zasięg orzecznictwa karno-
administracyjnego, sprawowanego przez starostwa uległ dal-
szemu zwiększeniu, gdyż w ciągu tego czasu przybyło kilka-
naście ustaw i rozporządzeń rządowych, zaopatrzonych w san-
kcje karno - administracyjne za przekroczenie ich przepi-
sów. W szczególności jedna z tych ustaw, a mianowicie usta-
wa z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i pol-
nym / Dz.U.B.P. Nr. 30, poz. 224 / przysporzyła starostwom wzrost
czynności ponad 30 % w porównaniu z okresem poprzednim.

Przestępstwa z tej ustawy dawniej podlegały wyrokowaniu sądów powszechnych z artykułów 624 - 627 i 630 - 634 kodeksu karnego z 1903 roku, tak samo jak przestępstwa z prawa o wykroczeniach. Obie te grupy przestępstw obecnie, podlegając orzecznictwu powiatowych władz administracji ogólnej, stanowią łącznie ok. 90% wszystkich przestępstw, ściąganych w drodze postępowania karno - administracyjnego. Poniżej podane zestawienie orzeczonych przez 18 starostw powiatowych i 1 starostwo grodzkie - kar obrazuje dokładnie podział przestępstw na główne ich rodzaje, zaś podane w nawiasie cyfry z poprzedniego okresu sprawozdawczego uwiadcniają rozwój ich nasilenia. W tym miejscu zaznacza się, że cyfra 106.971 wymierzonych kar nie pokrywa się z ogólną liczbą spraw karnych, które do starostw/referatów karnych wpływają. W sprawozdawczym bowiem okresie do starostw wpłynęło ogółem 138.691 skarg i doniesień karnych.

1	2	3			4		5	6
Typowy rodzaj wykroczeń	Liczba wymierzonych kar	Liczba grzywien			Liczba kar aresztu bez względnej godności		Liczba żądańskierównanie spraw na drogę są- dową	% stosunek typowego rodzaju wy- kroczeń do ogólnej liczby kar
		do 10 zł	od 10 do 50 zł	ponad 50 zł	do ty- godnia	ponad tydzień		
Sanitarne	10.765 /9.993/	8.229 /8.921/	2.150 /913/	296 /69/	80 /62/	10 /28/	521 /244/	10,06 /12,53/
Drogowe	9.007 /10.321/	7.938 /9.340/	897 /836/	36 /48/	113 /90/	23 /7/	115 /158/	8,41 /12,94/
Broń	3.855 /3.887/	598 /851/	1.219 /1.387/	554 /329/	279 /317/	1.205 /1003/	1.130 /800/	3,60 /4,87/
Alkoholowe	2.066 /2.300/	1.753 /1.982/	114 /120/	1 /7/	199 /167/	19 /24/	29 /25/	1,93 /2,88/
Z ust. o powo- bow. wojsk.	6.381 /1.965/	3.359 /1.741/	1.737 /106/	35 /8/	913 /105/	337 /5/	216 /13/	5,96 /2,46/
Z prawa o wy- kroczeniach	20.012 /18.631/	14.083 /13.379/	2.823 /2.382/	276 /88/	2.119 /1.975/	711 /807/	1.117 /1.028/	18,69 /23,37/
Z ust. o szkod- nictwie leś- nym i polnym	22.600 /-/	15.916 /-/	4.521 /-/	516 /-/	359 /-/	1.288 /-/	2.796 /-/	21,12 /-/
Z prawa prze- mysłowego	2.211 /-/	1.511 /-/	600 /-/	40 /-/	50 /-/	10 /-/	83 /-/	2,06 /-/
Różne	30.074 /32.645/	21.765 /25.337/	6.079 /5.385/	1.054 /762/	520 /616/	656 /544/	2.084 /1.847/	28,10 /40,95/
Bazem	106.971 /79.742/	75.132 /77.181/	20.140 /13.891/	2.208 /1.641/	4.632 /4.141/	4.259 /3.021/	8.091 /5.041/	100,00 /100,00/
% stosunek poszczególnych rodzajów kar do ogólnej ich liczby	100,00 /100,00/	70,79 /77,18/	18,97 /13,89/	2,64 /1,64/	4,33 /4,14/	3,98 /3,02/	7,56 /5,04/	- -

Z zestawienia tego wynika, że grzywna o niskim wymiarze /do 10 zł/ pozostaje i nadal głównym rodzajem stosowanych kar, stanowiąc 70,79 procent wszystkich orzeczonych kar na obszarze województwa. Liczba zaś żądań skierowania spraw karno - administracyjnych na drogę sądową w okresie sprawozdawczym: 8.091 czyli tylko 7,5 % w stosunku do ogólnej liczby orzeczonych kar świadczy, że ludność wymierzone kary uznaje za słusne.

Wreszcie z zestawienia tego wynika, że liczba wymierzonych kar pozbawienia wolności /areszt bezwzględny/ w okresie sprawozdawczym w stosunku do ogólnej liczby orzeczonych kar stanowiła tylko 8,3 %, co w porównaniu z taką samą liczbą z okresu poprzedniego /7,1 %/ przy jednoczesnym wzroście liczby kar orzeczonych - dowodzi, że kara ta, mimo wzrostu przestępczości ogólnej o 25 % miała mniejsze zastosowanie.

Wywłaszczenia. W okresie 1937/38 wszczęto 11 spraw wywłaszczeniowych. Wnioski wywłaszczeniowe objęły ogółem 106 ha 3220 m² gruntu i 74 budynki oraz dotyczyły 613 interesowanych. Z wywłaszczeń tych przypada 7 na potrzeby wojska /102 ha 4783 m² i 74 budynki/ 2 na rzecz dróg publicznych /8189 m²/, 1 na cele kolejowe /2 ha 5822 m²/ wreszcie 1 na cele szkolne /4426 m²/.

Z powyższych wywłaszczeń zostało załatwionych orzeczeniami - 10, w stadium przygotowawczym znajduje się 1. W następnym okresie /bieżącym/ przewiduje się znaczny wzrost akcji wywłaszczeniowej.

Opinie prawne. Oddział administracyjno - prawny w Wydziale Ogólnym Urzędu Wojewódzkiego współpracował z Wydziałami fachowymi w załatwianiu spraw z różnych dziedzin administracji ogólnej, zawiłych i nastroczających trudności w interpretacji przepisów, przy czym na żądanie tych Wydziałów oraz podległych władz udzielił w okresie sprawozdawczym 104 opinii prawnych względnie wyjaśnień.

Likwidacja mienia opuszczonego. Na podstawie ustawy z dn. 2.7.1937 r. poz. 405 Dz. Ust. zarządzone za pośrednictwem starostw, zarządów gminnych oraz Prokuratorów Sądów Okręgowych rejestrację t. z. "mienia opuszczonego". W okresie sprawozdawczym zarejestrowano 6592 obiektów takiego mienia, przy czym przekazano do sądowego postępowania likwidacyjnego 1250 spraw.

Ostateczne uregulowanie stosunków prawnych, dotyczących majątków opuszczonych, nie będzie bez znaczenia dla Skarbu Państwa i terytorialnych związków samorządowych, gdyż w postępowaniu likwidacyjnym mienie opuszczone i bezdziedziczne przypadnie na własność Skarbowi Państwa, a o ile znajduje się w posiadaniu wymienionych związków samorządowych przypadnie na własność tym związkom.

Pozatym akcje wszczęte na podstawie powołanej ustawy ma także doniosłe znaczenie gospodarcze dla szerszych warstw społecznych, gdyż umożliwi w wielu wypadkach objęcie na własność lub w posiadanie takiego mienia przez spółkobierców nieobecnych właścicieli.

II. BEZPIECZEŃSTWO I PORZĄDEK PUBLICZNY

Stan bezpieczeństwa.

Ogólny stan bezpieczeństwa w okresie sprawozdawczym nie uległ pogorszeniu, pomimo przesunięć cyfrowych w statystyce liczbowej przestępczości kryminalnej.

Statystyka ważniejszych przestępstw kryminalnych przedstawia się następująco:

	r. 1936/37	r. 1937/38
1/ Rozboje	184	200
2/ Zabójstwa	163	168
3/ Ciężkie uszkodz. ciała	1435	1529
4/ Podpalenia	193	174
5/ Koniokradztwo	150	165
6/ Kradzież bydła	106	64
7/ " z pól	1962	2948
8/ " z lasów	9099	5123
9/ Różne kradzieże /mieszkańowe, kieszonkowe, kolejowe, z wozów i inne/.	25180	26007

Na podkreślenie zasługuje wydatny spadek ilości wypadków szkolnictwa leśnego, które w latach ubiegłych było prawdziwą plagą, przynoszące ciężkie straty, zarówno Skarbowi Państwa, jak i ludności.

Nieznaczny wzrost cyfrowy ilości rozbojów nie może być traktowany jako pogorszenie stanu bezpieczeństwa, ponieważ na tym właśnie odcinku władze bezpieczeństwa odniosły w roku sprawozdawczym wielkie sukcesy, likwidując groźnych i od dłuższego czasu nieuchwytnych bandytów jak: Bolesław Lachowski, Józef i Franciszek Businowie, Józef Zadurski, Józef Głowacki, Mieczysław Kolesiński i inni.

Walka z bandytyzmem była prowadzona z całą energią i ofiarnością organów policji państwowej, przy czym oddało w niej życie 5-ciu policjantów i tyluż odniosło ciężkie rany.

Rezultatem tych ofiar będzie niewątpliwie znaczna i długotrwała poprawa stanu bezpieczeństwa na tym odcinku przestępczości.

Wiele wysiłków położono również w trosce o uwolnienie spokojnej ludności od różnego typu nieuchwytnych dla normalnego aparatu sprawiedliwości, niebezpiecznych przestępców zawodowych w rodzaju złodziei - recydewistów, spekulantów, lichwiarzy, oszustów, terrorystów i notorycznych awanturników, zakłócających stale bezpieczeństwo i spokój publiczny. W stosunku do takich jednostek zastosowano energiczne represje, wysyłając ich do Berezki Kartuskiej. Niewątpliwie po-
działa to hamująco i odstraszająco na wszelkiego rodzaju nieodpowiedzialne i niepoprawne elementy przestępcze.

Na odcinku przestępczości wywrotowej stwierdzono bardzo znaczną poprawę, a to dzięki unieszkodliwieniu głównych podżegaczy i prowodyrów akcji komunistycznej. Nie umniejsza to w niczym potrzeby czujności społeczeństwa i jego współpracy z władzami w walce z ruchem wywrotowym.

Sprawy stowarzyszeń.

Na odcinku społecznym zaznacza się w okresie sprawozdawczym wyraźne przesunięcie zainteresowań w kierunku popierania życia gospodarczego. W szczególności wzrasta - znacznie ilość zrzeszeń mających na celu udzielanie bezprocentowego kredytu niezamożnym handlowcom i rzemieślnikom. Po pierwszych próbach zakładania chrześcijańskich kas bezprocentowych, podjętych z dodatnim wynikiem w poprzednich dwóch latach występuje obecnie wyraźna tendencja do pokrycia terenu województwa gęstą siecią tych organizacji dla ułatwienia ludności polskiej prowadzenia własnych warsztatów pracy. Ta sama tendencja występuje równolegle wśród ludności żydowskiej. Kasy bezprocentowe zorganizowane w ciągu roku sprawozdawczego stanowią ok. 50 % zarejestrowanych w tym czasie stowarzyszeń.

III. ZDROWIE PUBLICZNE

Organizacja prac zdrowotnych.

Działalność saniteriatu urzędowego w 1937/38 r. była skierowana przede wszystkim ku planowej organizacji samorządowej służby zdrowia przy współdziałaniu z innymi - czynnikami terenowymi.

W działalności tej podstawowym założeniem było uwzględnienie zadań lecznictwa i akcji zdrowotnej profilaktycznej celem wszechstronnego ujęcia najważniejszych spraw ochrony zdrowia zwłaszcza na terenach wiejskich.

Poza tym były kontynuowane prace nad podniesieniem stanu sanitarnego osiedli, przy czym specjalna uwaga była zwrócona na zaopatrzenie osiedli w wodę, na akcję sanitarno - porządkową i przeciw epidemiczną. Dążeniem saniteriatu było też ściślejsze związanie spraw zdrowotnych z ogólną akcją podniesienia gospodarczego i kulturalnego ludności zwłaszcza na terenach wiejskich i w tym zakresie referowane były zagadnienia zdrowotne na regionalnym zjeździe gospodarczym w Lublinie.

Organizacja samorządowej służby zdrowia była oparta głównie na pracy powiatowych i rejonowych ośrodków zdrowia, których sieć uległa znacznemu rozszerzeniu /na l.IV. 1938 r. - 62 ośrodków zdrowia, czyli o 17 więcej niż w ubiegłym roku/. W roku sprawozdawczym wydany był przez Urząd Wojewódzki wzorowy statut ośrodków zdrowia według którego opracowywane są statuty ośrodków terenowych. Opieka lekarsko - higieniczna nad szkołami dzięki ośrodkom zdrowia została znacznie rozszerzona i usprawniona.

Prowadzona była dalsza rozbudowa szpitalnictwa i ustalono ściślejszą współpracę szpitali z ośrodkami zdrowia i z Filią Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie.

Wreszcie zwróconą była uwaga na systematyczną akcję propagandy higieny, prowadzonej przez lekarzy urzędowych, ośrodki zdrowia i organizacje społeczne z uwzględnieniem specjalnie terenu wsi. W tych też celach została zorganizowana wojewódzka ruchoma wystawa higieniczna.

W powyższej akcji zdrowotnej były nadal znaczne trudności natury finansowej, gdyż nie wszystkie potrzeby mogły być dostatecznie uwzględnione w budżetach samorządowych. Zestawienie porównawcze budżetów sanitarnych związków samorządowych, powiatowych i miast wydzielonych w latach 1935/36 - 1938/39 przedstawia następująca tablica:

Tablica Nr.1

budżety sanitarne zwyczajne

1. Związki samorządu powiatowego.

rok budżet.	! preliminarz. ! wydatki ! ogólne	! preliminarz. wy- ! datki sanitarn. ! Dz.VIII	! % budżetu sa- ! nitarn. do ! ogóln.
1935/36	6.680.676	615.352	9,2 %
1936/37	6.261.410	490.512	7,8 %
1937/38	6.748.477	624.996	9,3 %
1938/39	7.599.963	815.593	10,7 %

2. Miasta wydzielone

1935/36	4.263.812	567.626	13,3 %
1936/37	3.896.238	641.252	16,4 %
1937/38	5.160.038	746.689	14,5 %
1938/39	5.210.498	696.912	13,3 %

Stan sanitarny osiedli i pra-
ce sanitarno-
porządkowe.

Akcja sanitarna prowadzona w 1937/38 r. przez samorządy pod kontrolą organów sanitarnych /lekarzy powiatowych, rejonowych i miejskich/, dotyczyła głównie uporządkowania osiedli co do utrzymania domów i podwórz, budowy i remontu studzien, ustępów a także utrzymania i zadrzewienia ulic. Stan ten w miastach znacznie się poprawił, zaś w miasteczkach i wsiach utrzymanie domów i posesyj uległo poprawie, natomiast stan studzien i usuwanie nieczystości i ścieków nadal jest przeważnie niedostateczny.

Sieć wodociągowo - kanalizacyjna w Lublinie została znacznie rozszerzona, a prace wodociągowe i kanalizacyjne w Chełmie, Siedlcach i Zamościu są na ukończeniu.

Budowa nowych studzien publicznych postępuje po woli wskutek niedostatecznych funduszy przeznaczonych na ten cel przez samorządy. W 1937/38 r. 20 studzien publicznych zostało wybudowanych przy poparciu subwencji państwowych. Ogólna liczba studzien w województwie wynosi 126.608 w tym 1819 studzien wierconych a 94.937 studzien kopanych z cembrowiną murowaną /z tych 3927 z pompą/, zaś studzien drewnianych jeszcze 29852. Liczba studzien zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 5.497.

Stan powiatów pod względem zaopatrzenia w studnie i urządzenia sanitarne przedstawia tablica Nr.2 /załącznik Nr.1/.

Komisje sanitarne.

Działalność Komisji sanitarnych samorządowych /miejskich, gminnych/ została w roku sprawozdawczym usprawniona i złączona silniej z ogólną akcją zdrowotną terenową, prowadzoną przez lekarzy sanitarnych i ośrodki zdrowia.

Sprawa budowy łaźni publicznych posuwała się naprzód w niektórych powiatach /np. biłgorajskim, janowskim w m. Siedlcach i pow. bialskim/ na ogół jednak bardzo ważne to zagadnienie pozostaje nadal do rozwiązania, zwłaszcza na terenach wiejskich. Ogólna liczba łaźni publicznych wynosi 150 /w tym 105 mykw/. Przy zapoczątkowanych budowach nowych ośrodków zdrowia przewidziane są przy nich kąpieliiska /natryski.

Akcja badania wody i artykułów spożywczych rozwinęła się zwłaszcza dzięki uruchomieniu działu badań wody przy Filii Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie. W 1937/38 r. liczba próbek wody wysłanej do badania w Filii Państwowego Zakładu Higieny wynosiła 915, z czego zakwestionowano 260, liczba zaś próbek artykułów spożywczych, zbadanych wyniosła 5980 /w 1936/37 r. - 6596/, z których zakwestionowano 1592. We wrześniu ub. r. uruchomiony został również oddział badania żywności przy Filii Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie. Najwięcej badań wody i żywności notowane było w powiatach: bialskim, włodawskim i m. Lublinie /najmniej zaś w powiatach: biłgorajskim, puławskim i siedleckim.

a/ zwyczajne budżety sanitarne powiatowych związków samorządowych

Powiaty	rok budż. 1934/35	rok budż. 1935/36	rok budżetowy 1936/37			rok budżetowy 1937/38			rok budżetowy 1938/39		
	budżet sa- nitar. w stos. do og. budż. %	budżet sa- nit. w stos. do og. budż. %	prelirin. budżet. wy- dat. zwycz. ogólne	prelimin. budżet. /Dz. VIII Zdr. Publ. wyd. zwycz.	budżet. sanitar. w stos. do ogóln. budż. %	prelirin. budżet. wy- dat. zwycz. ogólne	prelimin. budż. Dz. VIII Zdr. Publ. wyd. zwycz.	budżet sanitar. w stos. do ogóln. budż. %	prelimin. budżet. wydat. zwy- czaj. ogóln.	prelimin. budżet. Dz. VIII. Zdr. Publ. wyd. zwycz.	budżet sanitar. w stos. do ogóln. budż. %
Biała Podl.	9,3 %	11,1 %	340,956	31,747	9,3 %	374,006	34,616	9,2 %	383,903	28,546	7,4 %
Białgoraj	7,9 %	12,5 %	308,474	32,761	10,5 %	298,825	31,072	10,2 %	327,650	35,750	10,9 %
Chełm	9,4 %	8,9 %	333,061	30,386	9,1 %	362,323	38,667	10,6 %	320,456	44,248	13,8 %
Garwolin	5,7 %	6,2 %	446,983	28,510	6,3 %	467,573	30,702	6,5 %	615,002	66,614	10,9 %
Hrubieszów	7,9 %	11,4 %	332,074	27,384	8,2 %	348,569	50,378	14,4 %	408,575	48,091	11,7 %
Janów Lub.	3,4 %	4,8 %	369,773	15,513	4,2 %	342,600	29,919	8,7 %	397,354	34,120	8,5 %
Krasnystaw	9,8 %	5,7 %	358,669	20,889	6,8 %	423,171	27,214	6,4 %	462,991	30,182	6,7 %
Lubartów	5,1 %	9,9 %	261,477	25,717	9,8 %	286,255	34,767	12,1 %	348,152	42,354	12,1 %
Lublin	11,2 %	11,0 %	525,828	44,275	8,4 %	571,330	58,071	10,1 %	695,495	106,971	15,3 %
Łuków	6,3 %	6,9 %	288,663	22,381	7,7 %	308,203	30,375	9,8 %	320,303	31,841	9,9 %
Puławy	8,2 %	9,9 %	421,646	33,310	7,9 %	466,299	41,016	8,8 %	579,994	40,929	7,1 %
Radzyń	11,1 %	12,1 %	285,535	30,951	10,8 %	363,185	37,476	10,3 %	300,716	55,144	18,3 %
Siedlce	7,0 %	8,6 %	389,065	29,839	7,7 %	483,120	38,115	7,9 %	415,058	36,040	8,6 %
Sokołów	11,5 %	15,7 %	263,800	30,676	11,6 %	281,477	33,278	11,5 %	273,880	31,188	11,3 %
Tomaszów Lub.	6,3 %	12,8 %	285,279	20,829	7,3 %	340,038	30,793	9,0 %	430,453	53,325	12,3 %
Węgrów	7,0 %	10,6 %	283,525	22,800	8,1 %	293,000	25,800	8,8 %	340,700	27,500	8,1 %
Włodawa	11,2 %	7,6 %	247,454	19,486	8,0 %	253,136	26,755	10,4 %	249,357	24,551	9,8 %
Zamość	4,0 %	7,6 %	498,140	21,512	4,3 %	485,371	25,982	5,3 %	729,924	78,199	10,7 %
Razem przeć. %	8 %	9,6 %	6,240,402	488,966	8 %	6,748,481	624,996	9,3 %	7,599,963	815,593 ^{x/}	10,7 %

b/ zwyczajne budżety sanitarne miast wydzielonych

m. Lublin	14,8 %	14,0 %	2,707,246	512,006	15,2 %	3,660,000	531,707	14,5 %	3,903,252	543,260	13,9 %
m. Siedlce	10,7 %	9,9 %	839,688	86,291	10,2 %	673,374	82,667	12,2 %	705,790	82,536	11,6 %
m. Chełm	11,5 %	12,0 %	349,304	42,955	12,3 %	826,665	132,306	16,0 %	501,456	71,116	14,1 %
Razem przeć. %	12,3 %	12,0 %	3,896,238	641,252	12,3 %	5,160,038	746,689	14,5 %	5,210,498	696,912 ^{x/}	13,3 %

x/ w ogólnych wydatkach sanitarnych w 1938/39 r. preliminowano na P.W. i W.F. w wydziałach powiatowych 163,715 zł
w miastach wydzielonych 43,100 zł

stan studzien i zaopatrzenia domów w ustepy i śmietniki w dn. 1.IV. 1938 r.

L. p.	Powiaty i miasta wydzielone	wodociagi i kanali- zac.	ogólna liczba studzien	i l o ś ć s t u d z i e n						ilość mieszkań- ców przy- padając. na 1 stud.	% domów zaopatrzonych w ustepy		% domów zaopatrzo- nych w śmietniki
				a/ wierco- nych	b/ kopa- nych bez. z pompa	c/ kopan. betonow. bez pomp	d/ drewnia- nych z cem- brow.drewn.	e/ źródła ujętych	f/ liczba studzien publicz.		w mias- tach	w gmin. wiejskich	
1.	Bialski		8508	83	1079	5314	2032	-	404	14	86 %	70 %	78 %
2.	Biłgorajski		8654	28	116	5673	2837	38	303	14	85 %	70 %	79 %
3.	Chełmski		8560	35	58	5884	2583	-	1404	15	-	66 %	30 %
4.	Garwoliński		6748	75	57	4036	2380	14	55	24	81 %	60 %	80 %
5.	Hrubieszowski		3985	251	120	2509	1105	35	457	32	81 %	48 %	69 %
6.	Janowski		5261	91	163	4035	972	185	1928	27	69 %	72 %	46 %
7.	Krasnostawski		3358	409	184	1767	998	182	34	39	90 %	65 %	80 %
8.	Lubartowski		8074	26	99	6956	993	3	126	13	83 %	61 %	43 %
9.	Lubelski		8401	47	412	6837	1105	415	139	19	52 %	90 %	63 %
10.	Łukowski		9394	7	51	6531	2805	48	115	15	83 %	35 %	84 %
11.	Puławski		6362	79	248	4334	1701	71	96	26	88 %	84 %	87 %
12.	Radzyński		8659	16	74	7797	772	-	24	11	32 %	83 %	30 %
13.	Siedlecki		8816	11	104	6423	2278	-	134	13	94 %	71 %	91 %
14.	Sokołowski		5203	13	88	4483	619	2	24	16	96 %	64 %	76 %
15.	Tomaszowski		4430	33	52	3800	545	75	180	27	49 %	77 %	58 %
16.	Węgrowski		7761	5	52	5303	2401	1	92	11	60 %	10 %	40 %
17.	Włodawski		7805	19	8	5873	1905	5	139	14	75 %	89 %	54 %
18.	Zamojski	kanaliz. w budowie	4993	78	217	2870	1428	58	531	32	99 %	52 %	95 %
19.	m.Lublin	wodociąg.	1252	375	603	250	24	2	2	94	88 %	-	91 %
20.	m.Siedlce	wodoc. st.budowy	434	35	49	325	25	-	27	85	98 %	-	90 %
21.	m.Chełm	wodociąg.	350	103	193	10	44	-	10	90	95 %	-	95 %
ogółem			126608	1819	3927	91010	29852	1134	6224	20	81 %	62 %	68 %

Walka z chorobami zakaźnymi.

Akcja przeciwepidemiczna była prowadzona z uwzględnieniem ognisk szerzenia się chorób zakaźnych, jak również i ogólnego planu działania, opartego na zasadzie badań epidemiologicznych terenowych. Plan ten dotyczył w roku sprawozdawczym głównie zwalczania duru brzusznego, czerwonki i duru plamistego.

Co do duru brzusznego zostały ustalone przy współdziałaniu Filii Państwowego Zakładu Higieny najbardziej uporczywe ogniska terenowe tej choroby, w wyniku czego wydano odpowiednie zarządzenia sanitarno - porządkowe co do zaopatrzenia w wodę, usuwania nieczystości, nadzoru nad środkami żywności, a także nadzoru nad nosicielami.

Drugim zagadnieniem epidemiologicznym, które było opracowywane i realizowane w terenie, było zwalczanie epidemicznego szerzenia się czerwonki w powiecie biłgorajskim i w powiatach sąsiednich, przy czym akcja ta była przeprowadzona poza środkami sanitarno - porządkowymi, w formie masowych szczepień ochronnych /143.675 doustnych, 64.560 podskórnych/. Wyniki tej akcji były pozytywne i nasilenie czerwonki w 1938 r. było znacznie mniejsze.

Wreszcie intensywniejszą akcją epidemiologiczną objęto również zwalczanie szerzenia się duru plamistego w drodze propagandy czystości, zarządzeń sanitarnych, rozdawnictwa mydła, a również przez terenową działalność wojewódzkiej kolumny epidemicznej, miejscowych organów sanitarnych i przez szczepienia ochronne.

Ważny udział w pracach przeciwepidemicznych okazały terenowe ośrodki zdrowia, przez wykrywanie źródeł chorobowych, propagandę i akcję szczepienną.

Większego epidemicznego szerzenia się chorób zakaźnych w 1937/38 r. nie było na terenie województwa lubelskiego. Zachorowań na dur brzusny było ogółem w 1937 roku 1468 /w 1936 r. 1126/, najwięcej w powiatach lubelskim, puławskim, sokołowskim i w m. Lublinie/. Sprawność rozpoznawcza przypadków duru brzusznego podniosła się znacznie dzięki zwiększeniu nadzoru nad zgłaszaniem zachorowań i dzięki pracom Filii Państwowego Zakładu Higieny w Lublinie. Duru plamistego notowano w 1937 r. 176 przypadków /w 1936 - 182/, najwięcej w powiatach tomaszowskim, chełmskim, zamojskim. Celem bardziej skutecznego zwalczania duru plamistego, konieczna jest poza akcją sanitarną i propagandową, budowa łazien publicznych wiejskich. Zachorowań na czerwonkę było do 1.X.1938 r. 178 /w 1937 r. 692, w 1936 - 773/. Najwięcej przypadków czerwonki notowano w powiecie biłgorajskim. Masową akcją szczepienną objęto 208.235 osób /w tym w powiecie biłgorajskim 85.698 osób/. Liczba przypadków błonicy /884/ i błonicy /673/ utrzymuje się mniej więcej na poziomie lat poprzednich.

Wojewódzka kolumna epidemiczna, złożona z lekarza epidemiologa i 2 kontrolerów sanitarnych, dokonała w 1937/38 r. 58 wyjazdów w teren, dla dochodzeń epidemiologicznych i dla bezpośredniej akcji przeciwepidemicznej.

Tablica Nr.3

Szerzenie się chorób zakaźnych w 1935,1936,1937 r.

Nazwa choroby	rok 1935			rok 1936			rok 1937		
	ilość zachor.	ilość zgon.	% zgon.	ilość zachor.	ilość zgon.	% zgon.	ilość zachor.	ilość zgon.	% zgon.
dur brzusz.	1040	70	6,73	1126	71	6,31	1488	95	6,4
dur plamist.	132	10	7,57	182	16	8,78	176	12	6,8
czerwonka	737	67	9,09	773	154	20,0	692	84	13,1
plonica	582	11	1,89	610	14	2,30	848	17	2,0
blonica	689	26	3,77	700	32	4,59	673	38	5,6
odra	958	2	0,20	1554	7	0,45	1045	9	0,8

Tablica Nr.4

Szczepienia ochronne w 1935,1936,1937.

Nazwa choroby	1935	1936	1937	
przeciw dur.brzusz.	14877	11557	20621	
dur plamist.	84	60	328	
czerwonke	8146	75936	175336	w 1938 208,235/
plonicy i blonicy	4304	5656	14840	
ospie	188255	173900	204035	

Stan lecznictwa i szpitale.

Pomoc lecznicza nie jest jeszcze odpowiednia dla ludności wsi z powodu niedostatecznej liczby lekarzy w osadach i gminach wiejskich. Na 478 lekarzy w województwie lubelskim /1 na 5531 mieszkańców/, w miastach jest 355 /1 na 1335 mieszkańców/, zaś w osadach i gminach wiejskich 123 /1 na 17645 mieszkańców/. Obecnie organizacja lecznictwa dla terenów wiejskich, zwłaszcza dla ludności ubogiej, zaczyna w znacznym stopniu być oparta na ośrodkach zdrowia. Lekarzy dentystów jest również mało - 161, z tego tylko 21 w osadach i gminach wiejskich. Również brak jest położnych na wsi. Na 435 położnych /1 na 6078 mieszkańców/ 222 jest w miastach /1 na 2135 mieszkańców/, w osadach i wsiach 213 /1 na 10189 mieszkańców/.

Organizacja pomocy położniczej należy do koniecznych dezyderatów dalszych prac samorządowej służby zdrowia.

Personel lekarski i pomocniczy w poszczególnych powiatach podany jest w tablicy Nr.5

Tablica Nr.5

Personel lekarski i pomocniczy według powiatów
na 1.IV.1938 r.

Powiaty i miasta wydzielone	le- ka- rze	lek. den- tyści	fel- cze rzy	kon- trol. sani- tar.	piel. szpi- tal.	piel. spo- łecz- ne	położ- ne	
Biała P.	26	7	11	2	8	11	26	
Białgoraj	12	2	4	1	4	4	14	
Chełm p.	7	1	7	1	-	10	9	
Garwolin	14	8	5	1	2	3	30	
Hrubieszów	21	3	8	1	5	3	18	
Janów L.	17	4	8	1	7	3	28	
Krasnystaw	12	1	5	1	4	2	17	
Lubartów	10	3	4	1	-	2	19	
Lublin p.	13	4	8	1	2	2	22	
Łuków	11	5	7	1	2	5	9	
Puławy	42	14	17	2	4	3	42	
Radzyń	14	7	4	1	5	4	14	
Siedlce	32	15	15	2	6	12	27	
Sokolów	10	5	5	1	1	1	18	
Tomaszów	13	3	3	1	7	3	14	
Węgrów	9	2	4	1	3	1	15	
Włodawa	19	5	5	1	3	3	13	
Zamość	34	12	5	3	3	4	24	
m.Lublin	120	51	20	8	46	31	63	
m.Chełm	42	9	4	1	88	3	13	
Bazem	478	161	149	32	200	110	435	

Stan szpitalnictwa uległ na ogół poprawie dzięki gruntownemu remontowi większości szpitali i rozbudowie których z nich. W okresie sprawozdawczym zakończona była budowa pawilonu zakaźnego szpitala w Białgoraju i rozbudowa szpitala w Tomaszowie, kontynuowana budowa nowego szpitala powiatowego w Puławach i opracowane plany rozbudowy szpitala w Zamościu, Garwolinie. Poza tym powzięta została decyzja rozbudowy szpitala psychiatrycznego w Chełmie /z zwiększeniem liczby łóżek o 200 - 300/.

Ogólna liczba łóżek szpitalnych 2750 nie jest wystarczająca w związku z wzrastającymi potrzebami lecznictwa w terenie i z wzrostem uprzemysłowienia południowej zwłaszcza części województwa /C.O.P./.

W okresie najbliższych 5 lat potrzebne było by zwiększenie liczby łóżek szpitalnych o około 50 %.

Niedostateczna ilość oddziałów dla chorych gruźliczych utrudnia izolację i leczenie gruźlików jak również uniemożliwia racjonalną ochronę rodzin tych chorych przed zarażeniem. Przy każdym szpitalu powiatowym powinien być oddział dla chorych gruźliczych. Ważnym w tym zakresie bę-

dzie również przyspieszenie budowy wojewódzkiego regionalnego sanatorium przeciwgruźliczego w Krasnobrodzie /pow. zamojski/, która została już rozpoczęta.

Zaznaczyć też należy brak oddziałów szpitalnych specjalistycznych dla dzieci i chorych ocznych /poza Lublinem/, dla chorych laryngologicznych i.t.d.

Powstały projekt budowy Wojskowej Akademii Lekarskiej w Lublinie /względnie utworzenie Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie Lubelskim/ odpowiada realnym potrzebom miasta Lublina i województwa w zakresie rozbudowy szpitalnictwa i postawienia leczenia w mieście wojewódzkim na właściwym poziomie, jak również pozwoli na zwiększenie dopływu młodych lekarzy zwłaszcza dla terenów prowincjonalnych.

Na ogólną liczbę 37 szpitali z 2750 łózkami przypada na:

3	szpitale międzykomunalne	525	łózek
21	" samorządowych	1302	"
5	" fundacyjnych	659	"
4	" społecznych		
	/wyznaniowych/	220	"
4	" prywatnych	444	"

Liczba łózek dla poszczególnych kategorii chorych jest następująca:

dla chorych wewnętrznych	605
" " chirurgicznych	623
" " położ.ginekolog.	318
" " dzieci	211
" " zakaźnych	376
" " gruźliczych	78
" " psychiatrycznych	450
" " wenerycznych	65
" " ocznych	20
" " innych	4

Stan i działalność szpitalnictwa w 1937/38 r.

Miejscowość	charakter szpitala	ilość łóżek	ilość chor.	ilość dni leczenia	% obłożenia
A. Szpitale publiczne					
Tarnogród	komunal.	25	170	1611	24 %
Maciejowice	"	30	608	6811	63 %
Szczebrzeszyn	"	30	721	11647	106,6 %
Opole	"	30	380	6132	56,6 %
Jaszców	"	30	433	6372	59 %
Bełżyce	"	35	345	5264	41,7 %
Garwolin	"	40	624	9877	68,5 %
Łuków	"	50	778	10418	57,8 %
Radzyń	"	50	903	9050	49,6 %
Lubartów	"	50	1364	13354	73 %
Janów Lub.	"	55	1846	23194	116,1 %
Bilgoraj	"	60	1418	14017	65 %
Włodawa	"	60	1314	15483	42,4 %
Klimowizna	międzykom.	60	1357	21525	98 %
Lublin św. Józef	"	65	690	16154	68 %
Puławy	komunal.	70	1301	16159	63,2 %
Krasnystaw	"	70	1133	14621	57,1 %
Biała P.	"	75	2017	22327	81,6 %
Zamość	"	75	2300	24349	88,9 %
Hrubieszów	"	80	1823	22315	76,4 %
Tomaszów L.	"	80	2084	25127	86 %
Chełm św. Mikoł.	fundacyjny	84	1850	26673	87 %
Siedlce	komunal.	97	1957	30089	85 %
Lublin św. Jan	"	210	3586	64175	84 %
Lublin św. Winc.	fundacyjny	327	5766	91376	76,5 %
Chełm Psychiat.	międzykom.	400	687	153767	105,3 %
razem		2238	37455	661887	81 %

B. Szpitale bez prawa publiczności

Zwierzyniec	prywat.	18	80	648	9,9 %
Wyrozęby	fundac.	26	251	2474	26 %
Gościeradów	"	30	473	9524	87 %
Biała Podl.	wyznań.	30	nie czynny		
Siedlce	"	30	408	4192	38,3 %
Międzyrzec	"	60	750	7812	35,7 %
Lublin	"	100	1804	26786	73,4 %
Lublin	fundac.	192	2454	57652	82,2 %
Dz. Jezus					
razem		486	6220	109088	65,5 %

C. L e c z n i c e

Lublin	prywat.	3	41	398	36,3 %
Siedlce	"	8	268	1530	52,5 %
Lublin	"	15	344	1558	28,5 %
razem		26	653	3486	31,4 %

Przeciętne obłożenie szpitali publicznych było 81%
/w 1936/37 - 75 %, w 1935/36 - 67,1 %/.

W ubezpieczalniach społecznych /Lublin, Siedlce, Zamosć/ lecznictwo uległo pewnemu polepszeniu, chociaż zaznaczyć należy zbyt duże przeciążenie lekarzy domowych pracą administracyjno - kancelaryjną. Pomoc specjalistyczna w Lublinie poprawiła się, w innych miejscowościach dotychczas okazuje jeszcze usterki. Zatrudnionych w Ubezpieczalniach lekarzy było w 1937 r. ogółem 111 /w tym 5 administracyjnych/. Porad lekarskich udzielono 507155/ na 1 lekarza 12,7 porad dziennie/. Lecznictwo sanatoryjne dotychczas nie jest dostateczne. Leczenie ambulatoryjne chorych gruźliczych winno być przekazywane ośrodkom zdrowia ze względu na ścisłą łączność z akcją przeciwigruźliczą zapobiegawczą. Na ogólną sumę wydatków Ubezpieczalni Społecznych w 1937 r. 3.389.066 zł wydatki na lecznictwo wyniosły 1.845.079 zł /54,4 %/, a na profilaktykę 174.420 zł /5,1 %/.

Współdziałanie Ubezpieczalni Społecznych w prowadzeniu terenowych ośrodków zdrowia dotychczas nie jest dostateczne, co utrudnia samorządową akcję zdrowotną /leczniczo - profilaktyczną/. W zakresie dożywiania dzieci i kolonii letnich współpraca Ubezpieczalni była na ogół pozytywna.

W dziale pomocy lekarskiej dla urzędników państwowych zatrudnionych było 136 lekarzy, którzy udzielili w 1937/38 r. 51716 porad lekarskich. Skierowanych do zakładów leczniczych /szpitali, sanatoriów/ urzędników i członków ich rodzin było 1593.

Pomoc lekarska dla bezrobotnych i ich rodzin była prowadzona przez ośrodki zdrowia, ambulatoria szpitalne i lekarzy prywatnych. Ubezpieczalnie społeczne udzielały lekarstw po znacznie niższych cenach. W okresie trwania pomocy zimowej dla bezrobotnych udzielono 23.138 bezpłatnych porad lekarskich i wydano 25.375 leków.

Medycyna zapobiegawcza i higiena społeczna.

Działalność terenowej służby zdrowia w zakresie medycyny zapobiegawczej rozszerzyła się znacznie przez tworzenie sieci nowych rejonowych /okręgowych/ ośrodków zdrowia. Obecnie każdy powiat posiada po kilka ośrodków zdrowia, zaś szereg powiatów posiada już całkowicie podzielony teren na czynne rejonów sanitarnych, jak np. powiaty: zamojski, radzyński, bialski, zaś prawie całkowicie czynną - sieć rejonowych ośrodków zdrowia posiadają powiaty: łukowski, hrubieszowski, lubelski, garwoliński, janowski.

Na 1.IV.1938 r. było czynnych 62 ośrodki zdrowia na terenie województwa, czyli o 17 więcej niż na 1.IV.1937 r. /w 1936/37 r. - 45 ośrodk. zdr. w 1935/36 - 30, w 1934/35 - 21, w 1933/34 - 10, w 1932/33 - 4/.

Ośrodki zdrowia prowadziły akcję leczniczo - zapobiegawczą w zakresie zwalczania gruźlicy, jaglicy, chorób wenerycznych i innych chorób społecznych, w zakresie opieki lekarsko - higienicznej nad dzieckiem i matką, w dziale higieny szkolnej, lecznictwa ogólnego dla ubogich, ratownictwa, akcji sanitarnej i propagandy higieny. W niektórych

Tablica Nr. 7

działalność poszczególnych przychodni ośrodków zdrowia w 1937/38 r.

Przychodnie względnie działy	Liczba osób	Liczba porad	Liczba wywiadów	Ogólna liczba czynności higieniczno lekarskich	
1. przeciwgruźlicza	14372	31741	12544	1. liczba porad	134,938
2. przeciwjaglicza	9120	40738	4566	2. " wywiadów	33,406
3. przeciwweneryczna	1492	9999	217	3. zbadanych i obejrzanych dzieci	
4. stacja opieki nad matką i dzieckiem	9004	22601	14191	szkolnych	150,933
5. poradnia dla ciężarn.	1030	11979	767	4. liczba zastrzyków	43,619
6. przeciwalkoholowa	19	39	21	5. " odm i dopełnień	3,022
7. szkolna	10022	10045	972	6. " naświetl. lampą kwarcową	10,892
8. ambulatorium	9118	17786	128	7. " innych zabiegów	34,266
9. pedologiczna	6	10	-	8. " szczepień ochronnych	42,095
				9. " pogadanek higienicznych	1,865
				10. " porodów	154
				11. " czynności sanitarno-porząd.	19,181
R a z e m	54183	134938	33406		

R a z e m

474,371

- Uwagi: 1/ ogólna ilość wydanych litrów mleka i mieszanek 364,097
 2/ ilość wydanych litrów tranu 7,645
 3/ koszt jednej czynności higieniczno-lekarskiej
 w ośrodku zdrowia wynosi przeciętnie ok. 70 gr
 4/ dzieci badanych w przedszkolach, ogniskach i
 dziecińcach 3.434
 5/ rozdanie lekarst i opatrunków /w porcjach--- / 17.402

ośrodkach zorganizowana też jest pomoc położnicza. Ośrodki zdrowia rejonowe - wiejskie mają za zadanie objąć stopniowo całokształt zagadnień ochrony zdrowia ludności wiejskiej.

W 1937/38 r. w ośrodkach zdrowia było ogółem 54183 osób pod opieką lekarską, udzielono 134938 porad lekarskich i 33406 wywiadów społecznych, dzieci szkolnych zbadano - 150933. Ogólna liczba czynności higieniczno - lekarskich /porady, wywiady, zabiegi lekarskie, zastrzyki - prześwietlenia Röntgenem, naświetlanie lampą kwarcową, analizy, badanie dzieci szkolnych i.t.d. wynosi 474371.

W działalności terenowej ośrodków zdrowia poza pracą lekarską należy podkreślić również wydatną i ofiarną pracę pielęgniarek społecznych.

Ogólna liczba pielęgniarek społecznych wynosiła 110, z czego 70 pielęgniarek pracowało w miejskich i wiejskich ośrodkach zdrowia, zaś 40 w Ubezpieczalniach Społecznych i jako higienistki szkolne.

Szczegółowe zestawienie liczbowe działalności ośrodków zdrowia przedstawia tablica Nr.7 /załącznik Nr.2/.

Poza samorządami w akcji ośrodków zdrowia współdziałały wydatnie władze państwowe, poza tym organizacje społeczne jak: P.C.K., Towarzystwo Przeciwgruźlicze, a na terenach wsi Organizacje Kół Gospodyń Wiejskich.

Ubezpieczalnie Społeczne współdziałały również w akcji profilaktycznej ośrodków zdrowia, jednak udział ich był za mały w stosunku do zakresu ich możliwości i zainteresowań. Jedynie Ubezpieczalnia Społeczna w Zamościu okazała bardziej wydatną pomoc w tej działalności zdrowotnej. Obecnie opracowywane są bardziej pozytywne normy koordynacji i współpracy terenowych ośrodków zdrowia z ubezpieczalniami społecznymi, przy czym poza akcją profilaktyczną przekazywane być winno stopniowo przez ubezpieczalnie społeczne ośrodkom zdrowia również leczenie niektórych kategorii chorób społecznych.

W bieżącym roku zapoczątkowane zostały prace przygotowawcze do budowy 8 nowych budynków ośrodków zdrowia, przy pomocy Funduszu Pracy w następujących miejscowościach: Lublin, Piaski, Kraśnik, Urzędów, Zaklików, Tarnogród, Kodeń i Parczew. Poza tym postanowiona została budowa ośrodka zdrowia w Adamowie /pow. łukowskiego/.

Zaznaczyć należy znaczne usprawnienie i rozszerzenie zasięgu opieki lekarsko - higienicznej nad dziećmi szkół powszechnych dzięki działalności ośrodków zdrowia. Stan lokali szkolnych uległ również poprawie. Na 6178 sal szkolnych 3179 sal przypada na budynki własne, przy czym w 1937/38 r. przybyło 175 sal szkolnych. Dzieci szkolnych przebadanych w 1937/38 r. było 254.097.

W zakładzie profilaktycznym /dla dzieci zagrożonych gruźlicą /w Krasnobrodzie, prowadzonym przez Towarzystwo "Opieka" przebywało w 1937/38 r. 310 dzieci.

W zakresie higieny pracy współdziałanie organów sanitarnych i inspekcji pracy poczyniło dalsze postępy, zwłaszcza co do bezpieczeństwa i higieny pracy na robotach publicznych. Warunki higieniczne pracy w zakładach przemysłowych uległy pewnej poprawie, jednak jeszcze stwierdzane są znaczne usterki, praca w przemyśle chałupniczym odbywa się dotąd w bardzo złych warunkach. Wypadków przy pracy notowano w 1937/38 r. 1238, z czego 32 śmiertelnych. Rozpoznanie i leczenie chorób zawodowych nie jest na właściwym poziomie i praca Ubezpieczalni Społecznych winna być w tym zakresie unormowana.

Przy poborach wojskowych, stwierdzono na ogólną liczbę 19771 poborowych 357 chorych na gruźlicę /1,9 %/, 86 - na jaglicę /0,4 %/, 4 - na choroby weneryczne /0,002 %/-kiła oraz wole 103 /0,5 %/. Zawszenie stwierdzono u 127 poborowych /0,6 %/.

Najwięcej gruźlicy było w powiatach: janowskim 60 /4,5%, krasnostawskim 22 /1,7 %/, w m. Lublinie 27 /2,5 %/.

Przypadki stwierdzonych chorób społecznych były następnie leczone w ośrodkach zdrowia.

Propaganda higieny prowadzona była przeważnie przez lekarzy sanitarnych, ośrodki zdrowia i organizacje społeczne: P.C.K. i Koła Młodzieży P.C.K., Towarzystwo Higieniczne, Towarzystwo Przeciwgruźlicze, na wsi zaś przez organizację Kół Gospodyń Wiejskich, Z.P.O.K. i organizacje wiejskie młodzieżowe. Specjalnie intensywna propaganda była prowadzona w dziedzinie zwalczania gruźlicy, ostrych chorób zakaźnych i opieki higienicznej nad dzieckiem /za pomocą wykładów, pogadek, ulotek, wystaw, konkursów czystości, rozdawnictwa mydła i t.p./ Ważnym terenem propagandy higieny były również szkoły i pobory wojskowe. Zaznaczyć też należy ważne znaczenie uruchomienia wojewódzkiej ruchomej wystawy higienicznej, która będzie przekształcona na stałą wystawę z sekcją ruchomą.

Współdziała- Współpraca w zakresie zdrowia publicznego i opie- nie akcji zdro- ki społecznej oparta była na ścisłym porozumieniu referen- wotnej i opie- tów sanitarnych i prowadzących dział opieki w starostwach i samorządach. Celem koordynacji tych prac odbywały się w Urzędzie Wojewódzkim konferencje przedstawicieli poszczególnych działów zdrowia i opieki zarówno ze strony czynników urzędowych jak i społecznych. Terenem tego współdziałania były również ośrodki zdrowia, komisje sanitarne i opieki społecznej, organizacje społeczne, opieka otwarta i półotwarta nad dziećmi, akcja kolonijna i pomoc zimowa dla bezrobotnych.

Ważną rolę w koordynacji prac higienicznych i opiekuńczych winien odegrać wydawany obecnie „Przegląd Społeczny”, jako regionalne wydawnictwo poświęcone aktualnym dla województwa zagadnieniom zdrowia i opieki.

Apteki i dro-
gerie.

W 1937/38 r. aptek na terenie województwa było 167 /w tym 102 apteki normalne, 57 wiejskie, 2 filialne, 2 ubezpieczalni społecznych, 1 kolejowa i 3 zakładowe. Hurtowni aptecznych było 2. Aptek w miastach jest 61, w osadach

i gminach wiejskich 106.

Ogólna liczba drogerii wynosiła 84.

Inspckcje wojewódzkie przeprowadzone były w 1937/38 przez inspektora farmaceutycznego w 41 aptekach i 36 drogeriach, wykazując na ogół odpowiedni stan ich prowadzenia. Fabryk wód gazowych było 166.

Plan dalszej akcji zdrowotnej w ważniejszych zagadnieniach.

Ważniejsze zagadnienia w programie dalszych prac zdrowotnych są następujące:

- 1/Podniesienie stanu sanitarnego osiedli miejskich i wiejskich /przede wszystkim sprawy studzien, asenizacji, kąpielisk/. Specjalna uwaga winna być zwrócona na tereny należące do C.O.P.
- 2/Dalsza organizacja samorządowej służby zdrowia, opartej na rejonowych ośrodkach zdrowia, obejmujących sprawy pomocy leczniczej, profilaktyki zdrowotnej, a także sprawy sanitarne i ratownictwo. Zadaniem tej organizacji będzie również usprawnienie ogólnej pomocy leczniczej dla ludności wiejskiej.
- 3/Organizacja samorządowej służby położniczej w formie położnych gminnych.
- 4/Dalsze podniesienie stanu szpitalnictwa pod względem utrzymania i leczenia, z rozbudową tych zakładów, co do których istnieją wzmożone potrzeby terenowe /zwłaszcza w terenie C.O.P. i co do oddziałów, dla chorych umysłowych, zakaźnych i gruźliczych/. W programie prac jest również realizacja zapoczątkowanej budowy taniego wojewódzkiego sanatorium przeciwgruźliczego w Krasnobrodzie.
- Wreszcie specjalna uwaga będzie poświęcona sprawie koordynacji prac szpitali z terenowymi ośrodkami zdrowia.
- 5/Poprawa stanu utrzymania szkół powszechnych i objęcie dzieci wszystkich tych szkół systematyczną opieką lekarsko - higieniczną.
- 6/Badania w sprawie polepszenia żywienia szerszych warstw ludności, zwłaszcza wsi, w związku z przebudową gospodarki rolnej i rozwojem spółdzielczości.
- 7/Podniesienie warunków higienicznych i bezpieczeństwa pracy w zakładach przemysłowych, przemyśle chłopskim i na robotach publicznych.
- 8/Dalsza koordynacja akcji zdrowotnej i opiekuńczej, zwłaszcza w dziedzinie opieki nad dziećmi i młodzieżą.
- 9/Organizacja pomocy ratowniczej w miastach i rejonach wiejskich z udostępnieniem środków przewozowych dla chorych.
- 10/Szeroka propaganda higieny, zwłaszcza na terenach wiejskich.
- 11/Szkolenie praktyczne personelu służby zdrowia.

IV. OPIEKA SPOŁECZNA

Polityka społeczna.

Bok sprawozdawczy był nacechowany dalszym pogłębieniem akcji opiekuńczej przy równoczesnym rozszerzaniu jej zasięgu w oparciu o skoordynowane wysiłki i łączenie w akcji opiekuńczej środków materialnych Państwa, samorządu, instytucji publiczno - prawnych i prywatnych jak wreszcie środków z ofiarności społecznej.

Jako zasadniczy element polityki społeczno-opiekuńczej podkreślić należy - skierowanie metodycznych działań ze strony organów opieki społecznej w stosunku do rodziny - jako komórki społecznej - najbardziej gwarantującej celowe i produkcyjne zużycie środków na opiekę społeczną.

Wyniki pracy koordynacyjnej zapoczątkowane od 2-ech lat na terenie województwa, o czym będzie niżej mowa, przekonują o celowości podjętej pracy i dają pełną gwarancję, że prace w tym zakresie, zwłaszcza o charakterze zapobiegawczym /profilaktycznym/ ujęte w różnych formach opieki otwartej i częściowej pozwolą w dalszym ciągu zaspokajać najnieodzowniejsze potrzeby najuboższych warstw społecznych.

Obok form opieki półotwartej /częściowej/, obejmującej swym zasięgiem poważne liczby osób na terenie województwa lubelskiego, zaznaczyć należy dalsze pogłębienie i racjonalizowanie opieki całkowitej, tak zakładowej - w ramach pracy Wojewódzkiego Lubelskiego Związku Międzykom. Opieki Społecznej i różnego rodzaju organizacji społecznych, jak i opieki zleconej w rodzinach zastępczych na terenie województwa lubelskiego.

Szczególną troską nacechowane były prace w zakresie należytego zabezpieczenia dzieciom i młodzieży normalnych warunków wychowawczych, gwarantujących łatwe znalezienie pracy po wyjściu z zakładu opiekuńczego i przystosowania młodzieży do właściwego środowiska.

Fundusze.

Dla zobrazowania całokształtu działalności opieki społecznej na terenie województwa lubelskiego i jej zasięgu we wszystkich stosowanych formach nie można pominąć sprawy środków materialnych, jakie w roku 1937/38 zostały w skoordynowanej pracy zużyte na terenie województwa lubelskiego przy realizowaniu opieki społecznej.

Umieszczone w załączeniu zestawienie wydatków na opiekę społeczną /załącznik Nr.1,2 i 3/ - ilustruje udział funduszy na opiekę społeczną z poszczególnych źródeł.

ZESTAWIENIE WYDATKÓW

z różnych źródeł na opiekę społeczną na terenie
Województwa Lubelskiego w roku 1937/38

Wyszczególnienie form opieki społecznej	Środki ze źródeł budżetowych Zw. Samorządowych	Ze źródeł Skarbu Państwa	Różne wpływy ze źródeł spo- łecznych	R a z e m	U W A G I
1/ Koszty opieki całkowi- tej w zakładach dla dzieci i młodzieży	465523.76	13849.27	319370.76	798743.79	Suma ta obejmuje wszystkie wydatki związane z utrzyma- niem i kształceniem dzieci i młodzieży we wszystkich typach zakładów opieki całkowitej
2/ Koszty opieki całkowi- tej w zakładach nad dorośliymi	95756.76	2260.-	153680.34	251697.10	Suma ta obejmuje wszystkie wydatki związane z utrzyma- niem i pielęgnacją starców i kalek we wszystkich ty- pach zakładów opieki całkowitej
3/ Koszty opieki części- wej nad dziećmi, mło- dzieżą i dorośliymi	57031.69	28912.48	1.080108.60	1.166052.77	Suma ta obejmuje wydatki związane z opieką częściową nad dziećmi, jako to: akcję dożywiania, letnią pod- ręcznikową, odzieżową, gwiazdkową, akcję świetlicową oraz w stosunku do dorośliych: prowadzenie domów nocle- gowych, świetlic i punktów dożywiania wraz z kosztami administracji
4/ Inne formy opieki do- rażnej i stałej wykony- wanej przez Zw.Samorzą- dowe	543228.85	-	-	543228.85	Suma ta obejmuje wydatki związków samorządowych na opiekę zleconą w rodzinach zastępczych, opiekę domową, opiekę nad niezdolnymi do pracy, zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa, pomoc pogrzebową, opiekę nad obywatela- mi nie mającymi nigdzie prawa do opieki trwałej oraz pomoc mieszkaniową
5/ Inne formy opieki wy- konywanej przez Państwo	-	77693.33	-	77693.33	Suma ta obejmuje wydatki na opiekę nad weteranami powstań narodowych, politycznie zasłużonymi inwalidami wojennymi i wojskowymi, oraz poszkodowanymi przez kłę- ski żywiołowe
6/ Kasy Bezproc. kredytu udział wpływów społeczn.	-	-	354192.-	354192	Suma ta stanowi dochód społeczny kas bezprocentowych na wydatki związane z administracją kas i nasileniem ich funduszy
	1.161541.06	122715.08	1.907351.70	3.191607.84	

Zestawienie projektowanych wydatków na opiekę społeczną
Powiatowych Związków Samorządowych i Miast Wydzielonych w budżetach na 1/37/38 rok.

L. p.	Wyszczególnienie Pow. Zw. Samorządow. w miastach na terenie wojew. lubelskiego	Liczba ludności wg. ostatniego spisu ludności	Ogólna suma projektowanych wydatków zwyczajnych na rok 1937/38	Projektowane wydatki w budżecie na cele opieki społecznej w r. 1937/38	Stosunek % wydatków na opiekę do ogólnych wydatków	Przeciętne obciążenie mieszkańca na cele opieki społ.
1.	Biała Podlaska	116843	374006	7590	2 %	0.06 zł
2.	Biłgoraj	118874	298825	7056	2.3 %	0.05 zł
3.	Chełm	133569	362323	22263	6.1 %	0.16 zł
4.	Garwolin	165211	467573	19050	4 %	0.11 zł
5.	Hrubieszów	129963	348569	8185	2.4 %	0.06 zł
6.	Janów Lubelski	153931	342600	9169	2.6 %	0.05 zł
7.	Krasnystaw	134281	423171	13493	3.1 %	0.10 zł
8.	Lublin	163823	571330	19314	3 %	0.11 zł
9.	Lubartów	108033	286255	2501	0.8 %	0.02 zł
10.	Łuków	128875	308203	14410	4.7 %	0.11 zł
11.	Puławny	170592	466299	14970	3.2 %	0.08 zł
12.	Radzyń Podlaski	98831	363185	13204	3.6 %	0.13 zł
13.	Sokołów Podlaski	83937	281477	10360	3.6 %	0.12 zł
14.	Siedlce	114434	483120	2445	0.50 %	0.02 zł
15.	Tomaszów Lubelski	121241	340038	14643	4.3 %	0.12 zł
16.	Węgrów	88994	293000	12300	4.1 %	0.13 zł
17.	Włodawa	113991	253136	6275	2.4 %	0.05 zł
18.	Zamość	148622	485371	8914	1.8 %	0.05 zł
O g ó ł e m		2.294.045	6.748.481	206.142	3 %	0.08 zł
1.	miasto Chełm	29.150	826.665	64.174	7.7 %	2.20 zł
2.	" Lublin	112.469	3.660.000	378.415	10.3 %	3.36 zł
3.	" Siedlce	36.927	673.374	68.320	10.1 %	1.85 zł
O g ó ł e m		178.546	5.160.038	510.909	9.9 %	2.86 zł

Sumaryczne zestawienie wydatków na opiekę społeczną gmin i miast niewydziałonych w poszczególnych powiatach na terenie województwa lubelskiego w roku 1937/38 w/g zamknięć rachunkowych

L. p.	Nazwa powiatu	Wydatki ogólne budżetu zwyczajnego w/g zamknięć 1937/38		W tym wydatki na opiekę społeczną w/g zamknięcia w roku 1937/38		Przeciętny stosunek % wyd. na opiekę społ. do wydatków ogólnych		Ogólna liczba ludności		Przeciętne obciążenie mieszkańca wsi i miast na opiekę społeczną	
		w gminach zł	w miastach niewydziałonych zł	w gminach zł	w miastach niewydział. zł	w gminach zł	w miastach niewydział. zł	wiejskiej	miejskiej	na wsi w groszach	w miastach zł gr
1.	Bialski	492736.-	333968	13846	37161	2.7 %	11.1 %	93712	23131.-	14.0	1.60
2.	Biłgorajski	504750.41	115041.74	11327.66	7966.70	2.2 %	6.9 %	110693	8181.-	10.2	0.97
3.	Chełmski	549232.19	-	13508.64	-	2.4 %	-	133569	-	10.1	-
4.	Garwoliński	632378.64	201606.26	21094.09	9941.70	3.7 %	4.4 %	144640	20571.-	14.5	0.48
5.	Hrubieszowski	611493.18	231555.83	10912.40	14616.58	1.7 %	6.3 %	113084	16879	9.6	0.86
6.	Janów Lubelski	645069.33	270279.69	14009.36	6999.69	2.2 %	2.6 %	135130	18801.-	10.4	0.37
7.	Krasnostawski	553957.46	146181.-	9554.04	13524.-	1.7 %	9.3 %	123941	10340.-	7.7	1.30
8.	Lubelski	782351.93	-	21341.10	-	2.7 %	-	163823	-	13.0	-
9.	Lubartowski	459850.60	121447.96	15709.34	2518.75	3.41 %	2.07 %	96340	11693.-	16.3	0.21
10.	Łukowski	471996.39	244366.61	8969.69	8046.78	1.9 %	3.3 %	106962	21913.-	8.4	0.36
11.	Puławski	695848.53	227507.46	25564.96	9549.31	3.7 %	4.2 %	157292	13300.-	16.2	0.71
12.	Radzyński	425231.70	256514.29	10808.46	19455.43	2.4 %	7.6 %	76703	22128.-	14.0	0.87
13.	Siedlecki	557171.73	76936.35	7701.04	1610.74	1.4 %	2.09 %	106080	8354.-	7.2	0.19
14.	Sokołowski	412088.23	128658.94	15820.27	6330.77	3.8 %	4.9 %	74010	9927.-	21.3	0.64
15.	Tomaszów Lub.	536784.19	160520.75	8334.60	8651.65	1.5 %	5.3 %	110904	10337.-	7.5	0.83
16.	Węgrowski	445631.50	83630.31	15083.26	6510.35	3.4 %	7.7 %	79597	9397.-	18.9	0.69
17.	Włodawski	448610.50	210701.73	9109.97	8909.84	2.03 %	4.2 %	90679	23312.-	10.0	0.38
18.	Zamojski	598196.76	650625.97	12893.47	37018.32	2.1 %	5.6 %	107780	30842.-	11.9	1.20
		9.823.379.27	3.459.542.89	245.678.55	198.811.51	2.5 %	5.7 %	2.024.939	259.106	12.1	0.76

Z zestawienia tego wynika, że udział środków z budżetów samorządowych w akcji opieki społecznej na terenie województwa lubelskiego wynosił jak 1161541.06:3191607.84 czyli 36 %. Przeciętne obciążenie na mieszkańca w województwie lubelskim, biorąc pod uwagę ogólne wydatki na opiekę społeczną wynosiło 1 zł 29 gr.

Jeżeli zaś wziąć pod uwagę, że w ogólnej sumie wydatków samorządowych na opiekę społeczną wydatki miast wydzielonych i niewydzielonych stanowią 709.720 zł 51 gr. jak to wynika z zał. zestawień należy stwierdzić, że zasięg opieki społecznej i jej potrzeby w miastach są znacznie większe. Co do potrzeb zaś wykazany wyżej stosunek % w o wiele znaczniejszym stopniu ulegnie zmniejszeniu, jeśli weźmie się pod uwagę duże potrzeby w zakresie opieki społecznej na wsi, które tylko w nieznacznym stopniu są zaspokajane, co uwydatnia się z zestawienia zamknąć budżet... gmin. za rok 1937/38.

Opieka całkowiata nad dziećmi i młodzieżą i dorosłymi w zakładach opiekuńczych.

Według stanu na dzień 31.III.1938 r. na terenie województwa lubelskiego działało 32 zakładów dla dzieci i młodzieży oraz 33 zakładów dla dorosłych.

Z ilości 32 zakładów dla dzieci - 30 ma przeznaczenie ogólne, 2 przeznaczenie specjalne. Z 33 zakładów dla dorosłych - 32 ma przeznaczenie ogólne - 1 przeznaczenie specjalne.

Zamieszczona poniżej tabelka ilustruje stan zakładów według ich przynależności:

Przeznaczenie zakładu	Wojew. Lub. Zw. Międzykom. Op. Społ.	Powiat. Związki Samorz.	Miasta wydzielone i gminy miejskie	Gminy wiejskie	Fundacje	Stowarz. opiekuńcze	Zgromadzenia zakonne	Związki wyznań	Osoby prywatne	Własność nieustalona	Razem
dla dzieci i młodzieży	3	4	1	-	1	13	8	1	-	1	32
dla dorosłych	1	2	4	-	7	6	4	9	-	-	33
razem	4	6	5	-	8	19	12	10	-	1	65

W okresie sprawozdawczym uległy likwidacji 2 małe zakłady dla dzieci.

a/ Zakład Sierot Wojennych w Tuligłowach w pow. krasnostawskim.

b/ Gniazdo Sieroce w Leosinie.

Natomiast powstały 2 nowe zakłady dla dzieci:

a/ Zakład „Pomoc” w Lublinie.

b/ Pogotowie Opiekuńcze dla dzieci w Lublinie o charakterze specjalnym.

Zakłady dla dorosłych powiększyły się o 2:

a/ Zakład Br.św.Paschalisa w Chełmie

b/ Przytułek parafialny dla starców w Końskowoli.

Ilość pensjonariuszów zakładowych według stanu na dzień 31.III.1938 r. wynosiła 2594 osób, w tym 1624 dzieci i 970 dorosłych.

W porównaniu do danych roku ubiegłego liczba pensjonariuszów w zakładach opiekuńczych wzrosła o 123 osoby.

Z ogólnej liczby pensjonariuszy na koszt Związków samorządowych różnych stopni umieszczonych było 1354 osób.

Na koszt Skarbu Państwa przebywało w zakładach opieki 41 dzieci i młodzieży.

Ogólny koszt prowadzenia zakładów opiekuńczych zamkniętych wyniósł zł 1.060.497 gr.63.

Przeciętny koszt utrzymania w zakładzie wynosił od dziecka zł 1 gr.26 /w tym żywienie gr.57/, od dorosłego - gr.97 - /w tym żywienie - gr.59/.

Działalność
Woj.Związku
Międzykomu-
nalnego Opie-
ki Społecznej.

W roku sprawozdawczym działalność Wojew.Lub.Związku Międzykomunalnego Opieki Społecznej wykazuje dalszy rozrost i pogłębienie metod pracy.

Stan ilościowy pensjonariuszów zakładów związku z 344 osób w roku 1937 podnosi się do 383 osób w roku sprawozdawczym.

Uległ likwidacji Zakład dla starców w Jabłecznej. Starcy i nieuleczalni zostali przeniesieni do Wirowa w pow. sokołowskim, a zakład istniejący dotychczas pod nazwą "Dom Pracy Dobrowolnej" w Jabłecznej - przyjął nazwę "Zakładu Wychowawczego Bzemieslniczo - Bolniczego dla chłopców".

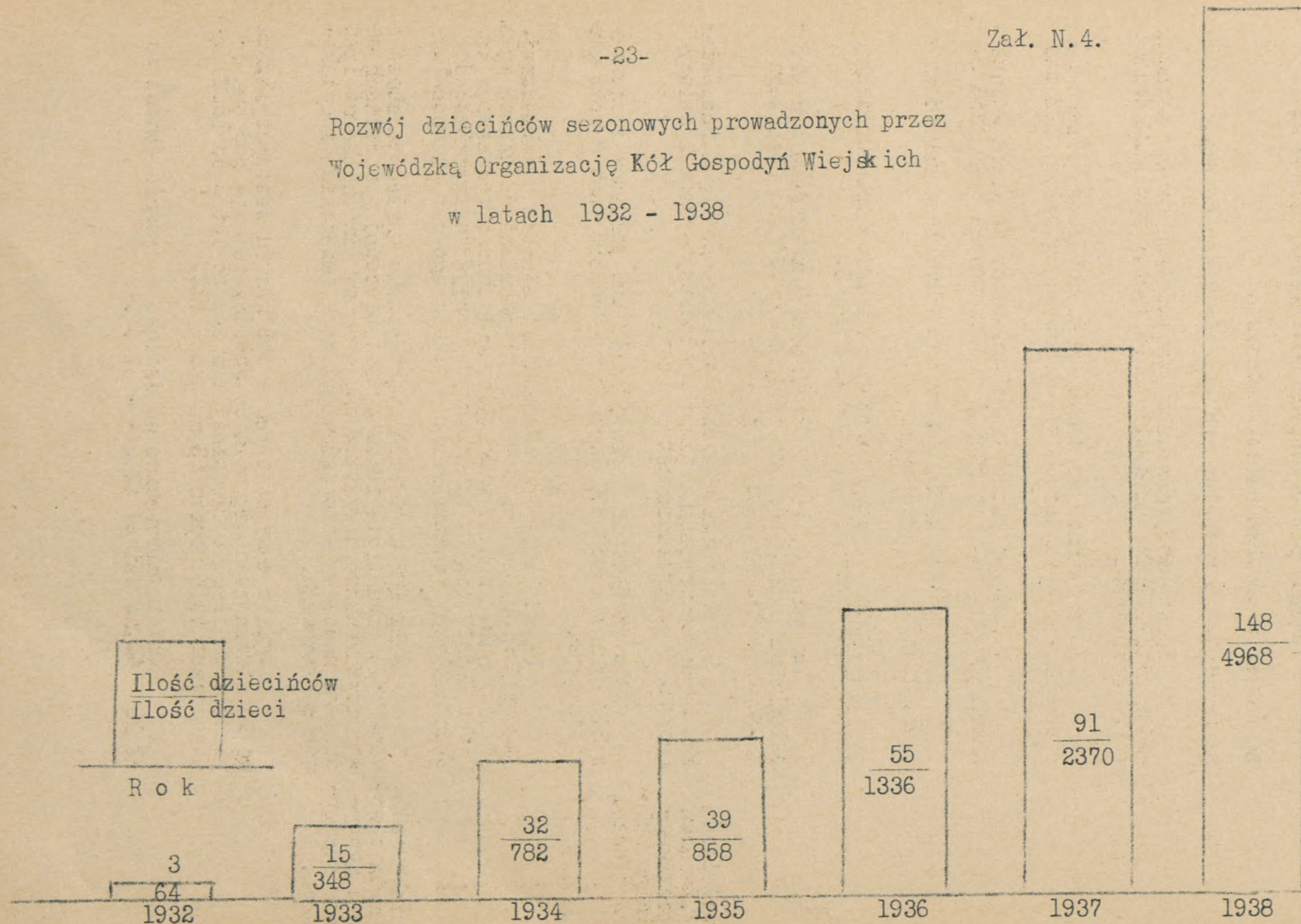
Opieka cał-
kowita zleco-
na w rodzi-
nach zastęp-
czych.

Jako forma uzupełniająca opiekę zakładową stosowana była równolegle forma opieki zleconej w rodzinach zastępczych przede wszystkim względem zupełnych sierot i pod ścisłym nadzorem samorządów gminnych /miejskich/ i opiekuńców społecznych.

Ogółem mamy na terenie 185 rodzin zastępczych z czego 96 rodzin stanowią rolnicy. Rodziny te mają pod swą opieką 260 dzieci i młodzieży w wieku od lat 2 do 18. W miastach jest tych rodzin 63, na wsi - 122.

Opłata miesięczna od dziecka w mieście wynosi od zł 10 - 40, na wsi od zł 4 - - zł 35.-

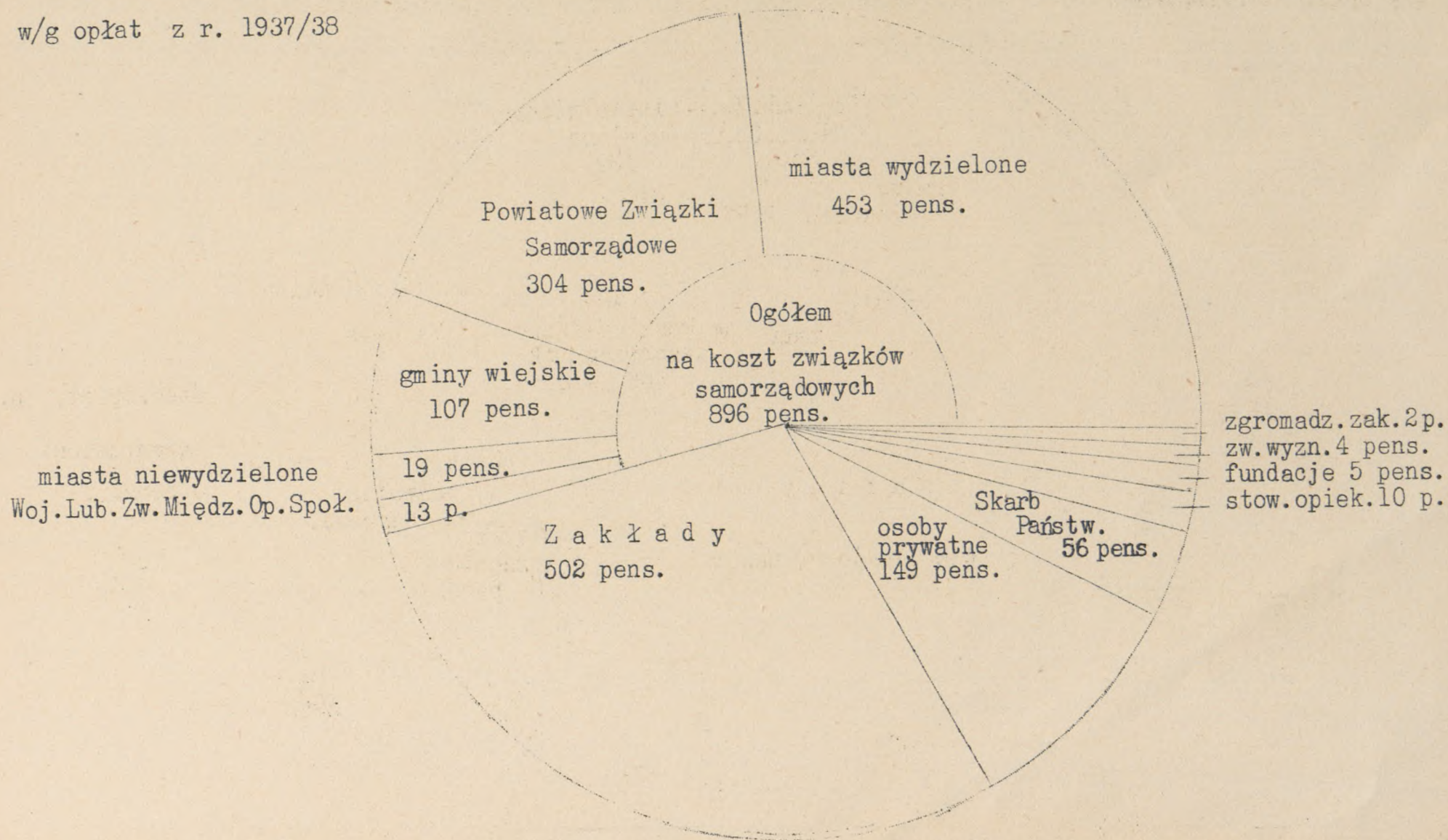
Rozwój dziecińców sezonowych prowadzonych przez
Wojewódzką Organizację Kół Gospodyń Wiejskich
w latach 1932 - 1938

Rozmieszczenie pensjonariuszów
w zakładach dla dzieci i młodzieży
w/g opłat z r. 1937/38

-24-

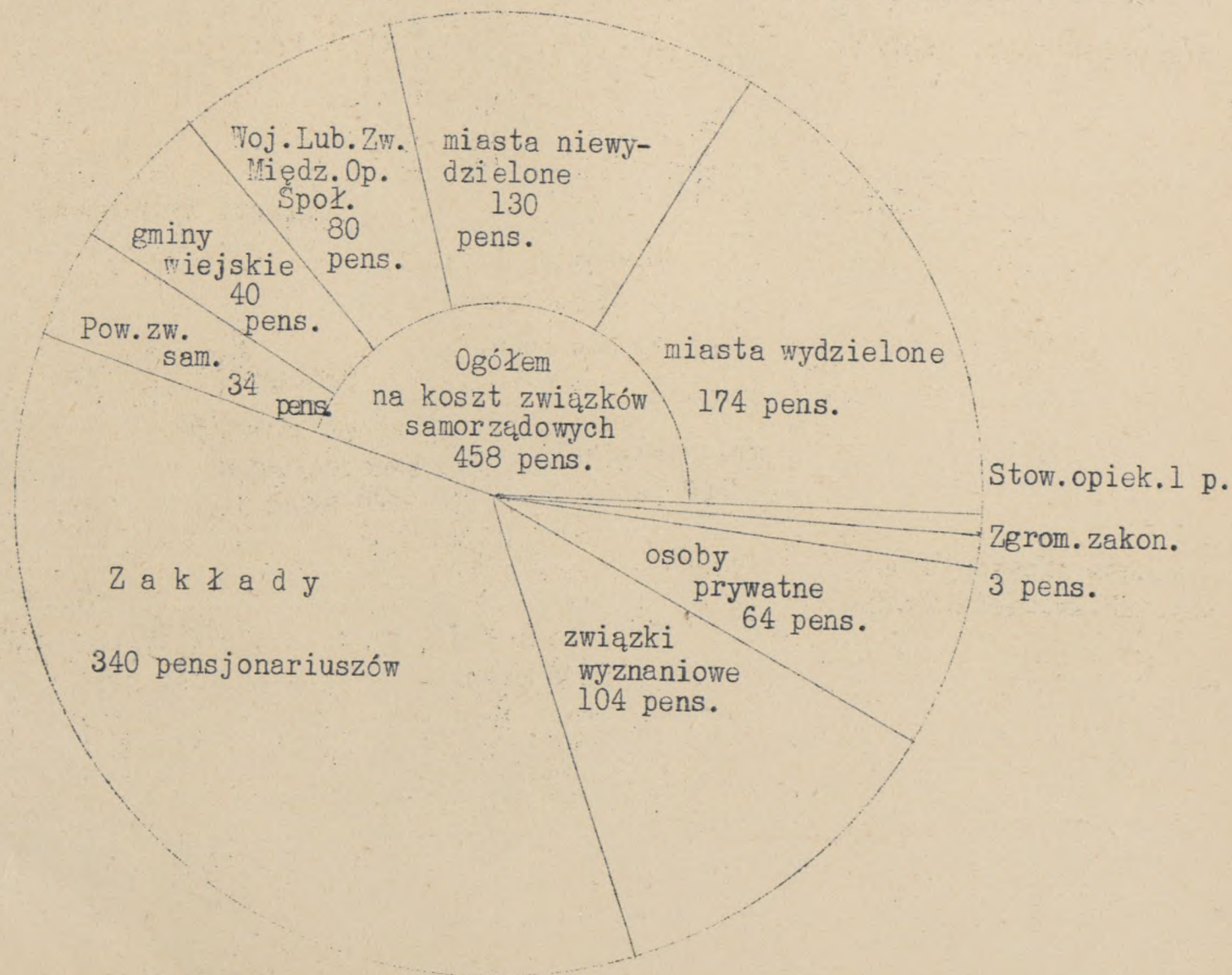
Zakł.N.5

Rozmieszczenie pensjonariuszów
w zakładach dla dorosłych
w/g opłat w r.1937/38

-25-

Załącznik N.6

Opieka częściowa zakładowa. Stan opieki częściowej zakładowej przedstawiał się w okresie sprawozdawczym następująco:

1/ żłobków dziennych dla niemowląt	-	1
2/ dziecińców stałych	-	23
3/ dziecińców sezonowych	-	93
4/ ogródków jordanowskich	-	1
5/ domów noclegowych dla dorosłych	-	4
6/ misji dworcowych	-	1
7/ punktów dożywiania dla dorosłych	-	3

Szczególniej mocno zarysowuje się w okresie sprawozdawczym rozwój akcji dziecińców sezonowych wiejskich, prowadzonych przez Wojewódzką Organizację Kół Gospodyń Wiejskich. Rozwój tej akcji ilustruje załączony wykres/zak.Nr.7/

W roku 1937 organizacja ta prowadziła - 91 dziecińców grupujących 2370 dzieci. Akcję opiekuńczo - wychowawczą nad dziećmi i młodzieżą prowadziło ponadto 12 świetlic. Akcja świetlicowa dla dorosłych obejmowała 2 świetlice dla kobiet Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet.

Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa. Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa dzieci prowadzone było głównie na terenie m. Lublina, gdzie ta plaga szczególnie daje się odczuwać, za pośrednictwem specjalnego Zakładu p.n. "Pogotowie Opiekuńcze w Lublinie", prowadzonego przez Miejski Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Lublinie. Zakład ten składa się ze świetlicy, oraz hotelika dla bezdomnych i mieści się przy szkole dla dzieci trudnych do prowadzenia. Zakład udziela opieki moralnej, kulturalno-wychowawczej, oraz dożywia dzieci w formie odpłatnej /5 - 10 gr. posiłek, względnie spełnienie prac porządkowych/ Przeciętna dzienna frekwencja dzieci w Pogotowiu wynosiła 50 osób.

Działalność Wojew. Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Lublinie. Bardzo intensywną działalność prowadził w okresie sprawozdawczym Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Lublinie, powołany do życia w 1936 roku. Komitet ten opracował statut swej działalności i poczynając od stycznia 1937 r. rozpoczął działalność w charakterze stowarzyszenia działającego przez swe oddziały na terenie całego województwa lubelskiego.

Celem statutowym Stowarzyszenia jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy materialnej, moralnej i kulturalnej, przede wszystkim przez skoordynowanie, pogłębianie i rozszerzanie działalności społecznej w tym zakresie, jak również prowadzenie akcji społecznych bezpośrednio tam, gdzie brak jest organizacji mogących dana akcję przeprowadzić. Walny Zjazd Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży w dniu 27 lutego 1938 r. powołał do życia Zarząd Komitetu na okres trzechlecia.

W roku 1937/38 Wojewódzki Komitet Pomocy Dzieciom i Młodzieży przeprowadził następujące masowe akcje opiekuńcze: dożywiania dzieci, kolonii i półkolonii letnich, odzieżową, tranową, pomocy naukowych, wychowawczo-oświatową, świąteczną, oraz podjął walkę z żebractwem i włóczęgostwem dzieci.

Dożywianie było prowadzone częściowo w okresie przednowka 1937 r. - następnie zaś od 1.XI.1937r. do czerwca

1938 r. włącznie.

W dniu 31.III.1938 r. akcja dożywiania doszła do swego punktu kulminacyjnego i obejmowała 38648 dzieci. Koszt dożywiania dzieci w okresie sprawozdawczym wyniósł zł 218.890 gr 04.

Według wieku ilość dożywianych dzieci w marcu 1938 r. rozбивa się na następujące pozycje

dzieci w wieku przedszkolnym	-	3.324
" " szkolnym	-	34.468
" " pozaszkolnym	-	856

Największe nasilenie akcji dożywiania przypada na powiaty dotknięte klęską suszy w roku 1937, a więc powiat łukowski - 4.730 dzieci i powiat siedlecki - 3.013 dzieci.

Terenowo akcja obejmowała dzieci: - w miastach 22947, ze wsi - 15701.

Przeciętny koszt porcji śniadaniowej wyniósł 8-10 gr, obiadowej 15 gr.

Finansowo akcja dożywiania prawie w całości opierała się na dotacjach Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Pomocy Zimowej w Lublinie. Pomoc ta przydzielana była w gotówce i w naturze i łącznie z pomocą na akcję świąteczną - gwiazdkową, wyniosła sumę zł 185.205,-

Niezależnie od akcji dożywiania objęto pomocą szkolną 1.000 dzieci, zakupując dla nich 1500 tomów podręczników szkolnych przy zasadzie wypożyczania i zwrotu następcom.

Akcja odzieżowa objęła przeszło 16.000 dzieci w formie pomocy gwiazdkowej. Na zakup odzieży i obuwia wydatkowano zł 15.385 gr 48, prócz tego rozdano odzież przesłaną przez Ogólnopolski Komitet Zimowej Pomocy Bezrobotnym w ilościach 730 par obuwia, 750 płaszczy i 351 swetrów.

Akcja letnia /kolonie, półkolonie, obozy, dziecińce sezonowe/ objęła w roku 1937 - 13152 dzieci i była pierwszą akcją kolonijną, skoordynowaną w ramach pracy Wojew. Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży.

Z powyższej ilości dzieci korzystało:

a/ z kolonii wypoczynkowych	-	3149	dzieci i młodzieży
b/ z półkolonii	-	5564	" "
c/ z obozów	-	2069	dzieci i młodzieży
d/ z dziecińców	-	2370	dzieci

Akcja wykazuje dalszy rozwój półkolonii, które w tym roku zaczynają wkraczać na tereny miast powiatowych i niewydzielonych, dotąd nie biorących udziału w akcji kolonijnej.

Koszt akcji kolonijnej /bez dziecińców sezonowych/ wyniósł w roku 1937 - zł 240.090 gr 42.- Wojewódzki Komitet

tet Pomocy Dzieciom i Młodzieży wraz z jego oddziałami -
uczestniczył w tej akcji sumą zł 92.987 gr 81.

Ogółem finansowa działalność Wojewódzkiego Komite-
tu zamyka się po stronie dochodów sumą zł 378.516 gr 92.
" " " " " " " " " " " " 366.644 " 47.

Udział Związków samorządowych w ogólnych dochodach
Komitetów Pomocy Dzieciom i Młodzieży wynosi - 6,7 %.

Działalność Okres sprawozdawczy był okresem wyborów i rozpoczęcia nowej kadencji opiekunów społecznych, liczba których wzrosła w liczby 1610 osób, w roku 1936/37 do liczby 1818 osób, w roku 1937/38, co się tłumaczy powołaniem do życia w niektórych powiatach opiekunów gromadzkich.

Liczba komisji opieki powiatowych wynosiła 13, miejskich 3, oraz gminnych 299.

Dla podniesienia poziomu prac opiekunów społecznych Wojewódzka Komisja Opieki Społecznej przeprowadziła kurs informacyjny dla opiekunów społecznych okręgowych i referentów opieki społecznej związków samorządowych. Kurs zgromadził 67 osób.

Działalność stowarzyszeń opiekuńczych W roku sprawozdawczym działało na terenie województwa 164 stowarzyszenia o charakterze społeczno - opiekuńczym, w czym stowarzyszeń w celach mieszanych /kas bezprocentowych/ - 87.

Ilość członków stowarzyszeń o celach ściśle opie-
kuńczych wynosiła 11.953 osób, o celach mieszanych 16043
osób.

Sprawy inwalidów wojennych i wojskowych na dzień 31 marca 1938 r. wynosił na terenie województwa 5516 osób. W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym stan inwalidów zwiększył się o 28 osób, z których 22 osoby zaliczono do inwalidów wojennych z Wojska Polskiego na podstawie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.XI.1935. /Dz.U.R.P. Nr .85, poz.522/.

O zarejestrowanie roszczeń inwalidzkich na podstawie art. 29 ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim z dnia 17 marca 1932 r. /Dz.U.B.P. Nr. 5/35, poz. 31/ zgłosiło się w okresie sprawozdawczym 255 osób, z tego zostało uznanych za inwalidów 116. Na podstawie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.XI.1935 r. zgłosiło roszczenie 112 osób, z których na polecenie Ministerstwa Opieki Społecznej zarejestrowano dotychczas 22 osoby.

Na skutek rewizji akt inwalidzkich przeprowadzonej przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu na podstawie art. 7 ustęp ostatni ustawy zdn. 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim, poddano w roku sprawozdawczym 1937/38 ponownemu badaniu przez komisje inwalidzkie I i II instancyj 72 inwalidów, z których w konsekwencji postępowania rewizyjno - lekarskiego 18 osób pozbawiono praw inwalidzkich.

Inwalidzka Komisja Odwoławcza rozpatrzyła w roku sprawozdawczym 264 odwołania, z których uwzględniła 96. W tym samym okresie Inwalidzkie Komisje Rewizyjne - Lekarskie przy Sterostwie Powiatowym w Lublinie i w Siedlcach rozpatrzyły - 578 spraw.

Na budowę, uruchomienie względnie rozszerzenie posiadanych warsztatów pracy na roli, w przemyśle, lub handlu skapitalizowano rentę w okresie sprawozdawczym 17 inwalidom na łączną sumę zł 48.056 gr 83.

Na pomoc doraźną dla inwalidów i wdów, pozbawionych z dniem 1 kwietnia 1934 r. prawa do zaopatrzenia pieniężnego wydatkowano w roku sprawozdawczym 14.000 zł z której to sumy korzystało 814 osób, nie posiadających dostatecznych środków utrzymania.

W porównaniu z okresem poprzednim liczba korzystających z pomocy doraźnej zmniejszyła się o 62 osoby, ponieważ z dniem 1 czerwca 1937 r. wznowiono wypłatę renty inwalidom z b. armii zaborczych, którzy ukończyli 55 rok życia, na podstawie ustawy z dnia 14 kwietnia 1937 r. /Dz.U. B.P. Nr. 30, poz. 225/.

Emigracja
kontynental-
na.

W okresie sprawozdawczym wyjechało na sezonowe roboty rolne do Łotwy 849 osób z powiatów biłgorajskiego i tomaszowskiego.

Z powyższej liczby przypada na powiat: biłgorajski 708 osób, z tego 444 kobiet i 264 mężczyzn, - tomaszowski 141 osób, z tego 26 kobiet i 115 mężczyzn.

Jeżeli chodzi o stosunek emigrantów pod względem wyznaniowym, to rzymsko - kat. wyjechało 648 i prawosławnych 201.

Spółeczne
pośrednic-
two pracy.

W okresie sprawozdawczym wydano 8 zezwoleń na prowadzenie społecznych biur pośrednictwa pracy przez organizacje zawodowe i społeczne, statuty których przewidują jako jeden z celów wykonywanie bezpłatnego pośrednictwa pracy dla swoich członków. Zezwolenia zostały wydane na rok kalendarzowy.

Zatrudnie-
nie cudzo-
ziemców.

W roku 1937/38 Urząd Wojewódzki wydał 7 zezwoleń na zatrudnienie cudzoziemców w przemyśle, z uwagi na brak wykwalifikowanych specjalistów w kraju.

Zatrudniono 3 obywateli czechosłowackich, 1 obywatela niemieckiego, 1 szwajcarskiego, 1 jugosłowiańskiego i 1 rosyjskiego.

Orzecznictwo
w sprawach
obowiązku za-
bezpieczenia
na wypadek
bezrobocia

W okresie sprawozdawczym zostało rozstrzygniętych 476 odwołań od decyzji Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

Fundacje

Na terenie województwa lubelskiego istnieje 33 fundacje opiekuńcze i lecznicze, z których czynnych jest 21, a 12 w toku organizacji.

Sprawy ubezpieczeń społecznych

W roku sprawozdawczym wpłynęło do Urzędu Wojewódzkiego 1192 odwołań od orzeczeń instytucji ubezpieczeń społecznych /Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Ubezpieczalni Społecznych/ w tym:

64 odwołań dotyczących klasyfikacji przedsiębiorstw odnośnie ubezpieczenia wypadkowego,

699 odwołań dotyczących obowiązku ubezpieczenia pracowników,

111 odwołań w sprawie świadczeń na wypadek braku pracy dla pracowników umysłowych,

78 odwołań w sprawie świadczeń emerytalnych dla prac. umysł. i 240 odwołań dotyczących wysokości opłat ubezpieczeniowych.

W porównaniu z poprzednim okresem /824 odwołań/ w okresie sprawozdawczym nastąpił znaczny wzrost odwołań szczególnie w sprawach dotyczących obowiązku ubezpieczenia pracowników /okres poprzedni 303 odwołań/, wzrost ten został spowodowany przeprowadzoną w roku ubiegłym przez ubezpieczalnię społeczne dość ścisłą kontrolę zakładów pracy na prowincji, szczególnie drobniejszych, które dotychczas ukrywały się od obowiązku ubezpieczenia swych pracowników i w dalszym ciągu na drodze odwoławczej dążyły do uchylenia się od tego obowiązku, jednakże odwołania te co najmniej w 80 % okazały się bezpodstawne.

Plan dalszych prac w zakresie opieki społecznej.

W programie prac opiekuńczych na najbliższy okres nasuwają się następujące zagadnienia.

1. W zakresie opieki całkowitej /zakładowej/

Dalsze pogłębianie opieki zakładowej Lub. Wojewódzkiego Związku Międzykom. Opieki Społecznej w sensie przystosowania wychowanków do życia samodzielnego drogą rozszerzania zakresu szkolenia zawodowego młodzieży.

2. Skoncentrowanie opieki całkowitej zakładowej wykonywanej przez Zw. Samorządowe w Zakładach Lub. Wojewódzkiego Związku Międzykom. Opieki Społecznej.

3. Zracjonalizowanie opieki całkowitej otwartej /zleconej/ w rodzinach zastępczych i w rodzinach własnych - /opieki domowej/ poprzez stworzenie stałej kontroli rodzin opiekuńczych i zapewnienia tym rodzinom odpowiednich środków na wykonywanie opieki zleconej.

W zakresie opieki otwartej częściowej

1. Dalsze planowe koordynowanie akcji opiekuńczej poszczególnych organizacji społecznych w ramach pracy Komitetów Pomocy Dzieciom i Młodzieży z działalnością związków samorządowych - zmierzającej do poszerzenia

zasięgu akcji opiekuńczych w odniesieniu do wszystkich - środowisk społecznych wraz z jednoczesnym racjonalizowaniem stosowanych form opieki.

2. Opierając w zasadzie stosowanie form opieki otwartej poprzez rodzinę, jako komórki społecznej, najbardziej odpowiedzialnej swą postacią środowiskową i uczuciową do wykonywania opieki nad dziećmi i młodzieżą, Urząd Wojewódzki zmierzać będzie w oparciu o środki finansowe - Funduszu Pracy i samorządu do przeprowadzenia stałych inwestycji, któreby w znacznym stopniu ułatwiły wykonywanie agend opieki otwartej. Idzie tu o stworzenie stałych punktów dożywiania, świetlic, terenów kolonijnych, baraków półkolonijnych, ogródków jordanowskich i.t.p.
3. Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa wśród nieletnich.
4. Przygotowanie odpowiednich kadr personelu kierowniczego i wychowawczego do wykonywania zadań opiekuńczych w zakresie opieki społecznej.

V. GOSPODARKA DROGOWO - BUDOWLANA.

D z i a ł d r o g o w y .

Analogicznie, jak w okresie ubiegłym działalność administracji drogowej szła w kierunku budowy, konserwacji i przebudowy dróg oraz budowy i konserwacji mostów.-

Ogólna suma wydatków na cele drogowe wynosiła zł. 11.079,995.

Budowa dróg.

W zakresie budowy dróg zaznaczył się w okresie sprawozdawczym wzrost ilości wybudowanych kilometrów w porównaniu z rokiem 1936/37 o 8,3%, przybyło bowiem dróg o twardej nawierzchni 183 km. wobec 169 km. w r. 1936.-

Z ilości 183 km. przypada na drogi państw. 12 km. i samorządowe 171 km.

Budowę b. ważnej arterii państwowej Zamość-Hrubieszów prowadzono przy udziale w kosztach samorządów powiatowych zamojskiego i hrubieszowskiego, przy czym na terenie pow. zamojskiego budowa tej drogi została całkowicie ukończona. Łącznie wykonano 9,7 km.-

Wydatki na budowę dróg samorządowych wykazują stały wzrost od 1932 r. ze skłonnością do pewnego stabilizowania się na przestrzeni 1934 - 1937 r.-

Do produkujących pod względem ilości wybudowanych dróg należą powiaty zasobne w materiał kamienny / granit na rzutowy/, a więc pow. siedlecki - 29 km., sokołowski - 15,6 km. i garwoliński - 14,5 km.-

W zależności od źródeł miejscowego kamienia koszt budowy 1 km. wahał się w b. szerokich granicach, a mianowicie od 15.000 zł. do 65.000 zł. łącznie ze wszelkimi świadczeniami.-

Na budowę dróg wszystkich kategorii wydatkowano /w gotówce i w wartości szarwarku / 4.747.960 zł. co stanowi 43% ogólnej kwoty wydatków na cele drogowe.-

Konserwacja dróg i mostów. Na konserwację dróg i mostów na drogach państwowych, wojewódzkich i powiatowych zużytkowano kredyty w wysokości 5.957.080 zł. z czego przypada na drogi państwowe 3.395.520 zł. i na drogi samorządowe 2.561.560 zł.-

W wydatkach na drogi państwowe mieszczą się także kwoty użyte na przebudowę istniejących nawierzchni tłuczniowych i brukowanych na nawierzchnie ulepszone: klinkierowe i kostkowe.-

Kredyty na utrzymanie dróg państwowych i samorządowych nie są dotychczas przeznaczone w dostatecznych rozmiarach. Sytuacja dla dróg państwowych pod względem przydziału kredytów była nieco lepsza w roku sprawozdawczym, aniżeli w poprzedzającym, jednak gorsza aniżeli w roku 1935/36. Zmiany takiej nie obserwuje się w sumach przeznaczonych przez samorządy na utrzymanie dróg samorządowych. Tutaj widoczny jest stały wzrost wydatków na ten cel poczynając już od roku 1932/33, co wprawdzie częściowo tłumaczy się zwiększeniem ilości dróg bitych, nie mniej jednak świadczy o wzrastającym zrozumieniu, że trzeba nie tylko budować, ale i należycie utrzymać to co się zbudowało.-

Od kilku lat Urząd Wojewódzki skutecznie ulepsza nawierzchni dróg państwowych przez zwiększenie i zapewnienie im zarówno trwałości jak i gładkości.-

W ten sposób przebudowano w różnych odcinkach 29 km. na drogach państwowych: Warszawa-Lwów, Piaski-Chełm i Chełm-Hrubieszów.-

Materiałem nawierzchniowym do tego celu służył przede wszystkim klinkier produkowany w wytwórniach: izbickiej, zamojskiej, białopolskiej i budskiej, oraz kostka nieregularna wyrabiana na miejscu z polnego granitu.-

Cztery wymienione klinkiernie wyprodukowały około 12 milionów sztuk klinkieru, który użyto do przebudowy i budowy dróg.-

Budowa mostów. W budowie znajdowało się 18 mostów większych rozpiętością łącznej długości 694 mb., z czego na drogach państwowych 8 mostów i na samorządowych - 10; koszt robót i materiałów przy budowie wyniósł 374.955 zł.- Za tę sumę na drogach państwowych wykonano mosty w Zbuczynie, Chrzążówku, Łabuńkach i częściowo na Wieprzu w Dorohuczy i w Szczepieszynie, oraz na drogach samorządowych wykonano mosty o konstrukcji drewnianej: w Białej Podlaskiej, Cierborze, Wrotkowie, Ciechankach, Nieliszu, Zaporze, Neplach, Bochońnicy i Zakalewie.-

Sprawy samo-
chodowe.-

Ilość pojazdów mechanicznych w okresie sprawozdaw-
czym i okresach ubiegłych przedstawia następujące zesta-
wienie:

stan na 1/IV-1936 r. 863 - szt.	Stan na 1/IV-1937 r. 944 szt.	Stan na 1/IV-1938 r. 1291 szt.
---------------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------

w tym pojazdów mechanicznych produkcji krajowej:

94	161	367.
----	-----	------

Z zestawienia tego wynika, że już okres 1936/37 wy-
kazuje zwiększenie ilości pojazdów mechanicznych w porów-
naniu z okresem 1935/36, natomiast rok 1937/38 zamyka
się znaczniejszym wzrostem ich ilości, zwłaszcza pojazdów
produkcji krajowej ze stałą tendencją dalszego wzrostu.-

Państwowy Fund-
usz Drogowy.

W okresie sprawozdawczym wpłynęła rzecz Państwowego
Funduszu Drogowego wynoszą 475.306 zł. 28 gr. i są więk-
sze od wpływów z okresu budżetowego 1936/37 o 135.961 zł.
23 gr. W ogólnej sumie 475.306 zł. 28 gr. mieści się kwota
75.692 zł. 65 gr. , którą uzyskano ze sprzedaży tabli-
czek rowerowych.-

Koncesje samo-
chodowe.

Przedsiębiorstw autobusowych w roku sprawozdawczym
było 21, autobusów 114, w tym produkcji krajowej 98, przy
ilości linii komunikacyjnych 33.-

Przedsiębiorstw trudniących się zarobkowym przewozem
towarów było czynnych 53, samochodów ciężarowych, 98 w
tym produkcji krajowej 81.-

Przyrost autobusów o 14 w porównaniu z ubiegłym ro-
kiem sprawozdawczym tłumaczy się rozszerzeniem sieci ko-
munikacji autobusowej, a w związku z tym powiększeniem ta-
boru przewozowego. Nie mniej przyczyniło się do zwiększe-
nia ilościowego stanu taboru dalsze scalenie się przed-
siębiorstw w większe przedsiębiorstwa. Dzięki liberalniej-
szemu wydawaniu koncesji na zarobkowy przewóz towarów,
przyrost ilości samochodów ciężarowych doszedł do 100%,
a mianowicie: 98 samochodów w stosunku do 44 w r.1936/37.

Turystyka.

Wzmógł się ruch letników i turystów na terenie woje-
wództwa lubelskiego pobudził ogniw organizacyjne turys-
tyczne do ożywienia swojej pracy, dzięki czemu rozpoczę-
to prace przygotowawcze dla opracowania monografii swo-
ich terenów w celu wydania przewodników po powiatach i
miastach.-

Znaczny ruch turystyczny i jego rozwój stwierdzono
na terenie Lublina, Zamościa, Puław i Kazimierza Dolne-
go.-

D z i a ł b u d o w l a n y .

Sprawy budowlane.

Ruch budowlany w stosunku do okresu poprzedniego, pomimo znacznej wyższości cen terenów budowlanych, szczególnie w ośrodkach miejskich włączonych do C.O.P., nie uległ zmniejszeniu zarówno w zakresie budownictwa mieszkaniowego, jak i samorządowego i społecznego.-

Zaprojektowana akcja porządkowania osiedli rozwinęła się zadawalająco i dała możliwość zwiększenia stanu zatrudnienia w okresie wiosennym.- Stwierdzić jednak ponownie należy, że rynek budowlany przy istniejącym ruchu odczuwał brak wykwalifikowanych rzemieślników i najszybsze jego zesilenie młodymi fachowymi siłami należy uznać za sprawę pilną i gospodarczo ważną.-

Również dawał się odczuwać brak niektórych materiałów budowlanych.-

W zakresie nadzoru budowlanego, samorządy przystąpiły do obsadzenia stanowisk budowniczych powiatowych. Czynność ta postępuje wprawdzie naprzód, ale powolnie z powodu braku kandydatów na skutek proponowanego przez samorządy niedostatecznego wynagrodzenia.-

Akcja zmierzająca do zlikwidowania przyczyn masowych pożarów, ustawicznie nawiedzających źle zbudowane osiedla łączy się ściśle z akcją sporządzenia przez samorządy pomiarów i planów zabudowy i przebudowy osiedli.- Akcja ta wykazała ożywienie dzięki kredytom, jakie na ten cel przyznał miastom Fundusz Pracy.-

Dział konserwacji zabytków.-

W okresie sprawozdawczym działalność urzędu wojewódzkiego, podobnie jak w poprzednim okresie, skierowana była przede wszystkim w kierunku uporządkowania i przywrócenia dawnego charakteru największych skupisk zabytkowych na terenie województwa t.j. starego miasta Lublina, Zamościa i Kazimierza.-

W Lublinie przystąpiono do prac konserwatorsko restauratorskich przy zabytkowych kamienicach na starym mieście.- Prace te zostały całkowicie przeprowadzone przy domach przy ul. Złotej oraz częściowo w Rynku.- W bieżącym roku przewidziane jest całkowite ukończenie prac konserwatorskich przy kamienicach w Rynku i ul. Bramowej, oraz restauracja gmachu b. Trybunału.- Na ul. Archidiakońskiej i Złotej ułożono nową nawierzchnię z piaskowca i płyt kamiennie-betonowych / trylinek / o profilu płaskim ze spadkiem do środka bez wyróżnienia chodników - jako najbar-dziej odpowiednią do charakteru architektury zabytkowej dzielnicy.- Na placu św. Michała prowadzono nadal prace wykopalskowe celem odsłonięcia fundamentów najstarszego w Lublinie murowanego kościoła św. Michała. Roboty konserwatorskie na starym mieście w Lublinie subwencjonowane były z kredytów państwowych kwotą 1500 złotych.-

W Zamościu przeprowadzono remont 33 zabytkowych kamienio renesansowych w Rynku, w których oczyszczono i przywrócono do dawnego stanu dekorację plastyczną, pousu-

wano wszelkie przybudówki jak balkony, zniekształcenia, oraz pokryto barwną polichromią ściany frontowe.- Jednocześnie podjęto odbudowę ratusza, a w szczególności attyki i dekoracji plastycznej zewnętrznej wg. dawnego stanu na podstawie planów z 1822 r. i zachowanych śladów pod tynkiem. Przy tej okazji przywrócono cały szereg kapitałowych szczegółów dekoracyjnych.- Roboty te finansowane były z kredytów państwowych kwotą około 10.000 zł.-

W Kazimierzu podjęto prowadzoną od kilku lat akcję, mającą na celu zabezpieczenie i konserwację wszystkich choćby pozostałych w ruinie zabytkowych spichrzów. Urząd Wojewódzki wystąpił z apelem do szeregu władz naczelnych o wykupno i ratowanie zabytkowych spichrzów przez wykorzystanie ich jako: schroniska turystyczne, domy wypoczynkowe, domy zdrowia, suszarnie owoców i t.p.- W związku z tym opracowano projekt przebudowy spichrza t.zw. "Kobiałki" na schronisko turystyczne, wraz z kosztorysem, który przesłany został do decyzji Ligi Popierania Turystyki.- W okresie sprawozdawczym rozpoczęto remont zabytkowych, drewnianych domów podsieniowych w rynku Kazimierza.- Remont był finansowany z kredytów państwowych kwotą 1600 zł. Ogółem prace konserwatorskie w Kazimierzu Dolnym subwencjonowane były w okresie sprawozdawczym z kredytów państwowych kwotą 2000 zł.-

Obok wyżej wskazanych prac konserwatorskich w głównych skupiskach zabytkowych województwa, prowadzono szereg robót konserwatorskich w innych miejscowościach, a mianowicie:

W Węgrowie prowadzone były prace restauratorskie przy cennych freskach Palloniego w farze węgrowskiej kosztem 500 zł. z kredytów państwowych.-

W Rykach uchroniono przed rozbiórką cenny kościół barokowy / obecnie nieczynny i znacznie zaniedbany /opracowując projekt przebudowy na dom parafialny. Projekt opracowano kosztem 200 zł. z kredytów państwowych

W Orchówku / pow. włodawski przystąpiono do odbudowy hełmów barokowych wg. projektu opracowanego przez Urząd Wojewódzki.-

Poza tym prowadzono pod nadzorem Urzędu Wojewódzkiego roboty przy budowach zabytkowych w: Puławach, Radzyniu, Kamionce, Końskowoli, Górecku Kościelnym.-

Sprawy sztuki.

Konserwator współdziałał w działalności Towarzystwa Propagandy Sztuki, w zakresie urządzania wystaw sztuki, których odbyło się 5 oraz wykładów z zakresu sztuki.-

Sprawy ogólnokulturalne.-

Działalność na polu kulturalnym zorganizowana była w Lubelskim Związku Pracy Kulturalnej, która została wyczerpująco omówiona w sprawozdaniu publikowanym za rok 1937. Działalność Związku najwidoczniej zaznaczyła się w budowie Domu Pracy Kulturalnej, przy czym cieszyła się ona całkowitym poparciem władz państwowych i ciąż samorządowych zarówno pod względem materialnym jak i moralnym.-

S P R A W O Z D A N I E

ze świadczeń w naturze art. 27 ustawy z dnia 16/III-1933 r.
o Funduszu Pracy za okres budż. 1937/38 na terenie wojewódz-
twa lubelskiego.-

Lp.	Powiat	Wartość świadczeń z złotych			UWAGI.
		na drogach państwowych przez Państwo utrzymywanych.	Na drogach samorządowych.	Razem	
1.	Biała	968	21.726	22.694	
2.	Biłgoraj	105	-	105	
3.	Chełm	661	-	661	
4.	Garwolin	15.675	144.480	160.155	
5.	Hrubieszów	1.597	44	1.641	
6.	Janów Lubelski	764	-	764	
7.	Krasnystaw	-	96	96	
8.	Lubartów	-	-	-	
9.	Lublin	61.036	12.150	73.186	
10.	Łuków	-	-	-	
11.	Puławy	64.150	25.766	89.916	
12.	Radzyń	-	-	-	
13.	Siedlce	-	4.091	4.091	
14.	Sokołów	2.688	18.200	20.888	
15.	Tomaszów	15.100	31.210	46.310	
16.	Węgrów	-	-	-	
17.	Włodawa	7.590	6.004	13.594	
18.	Zamość	-	-	-	
Razem		170.334.-	263.767.-	434.101	

Wykaz robót konserwacyjnych wykonanych na drogach samorządowych w o.b. 1937/38 /wojew. i powiat/

L. p.	Nazwa powiatu	Ogólna długość			Zużyto kamienia klinkieru	Pogru- biono	Wybruko- wano i przebru- kowano	Posadzo- no drzew	Dostarczono		U w a g i
		dróg o twardej nawierz- chni	dróg grunto- wych	mostów większych					kamie- nia	klinkie- ru	
		km	km	mb	m ³ szt.	km	m ²	szt.	m ³	szt.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Biała	163.82	105.67 ✓	860	<u>3229</u> -	5,9	-	180	3631	-	
2	Biłgoraj	66.51	122.50 ✓	121	<u>3248</u> -	13,0	1110	2495	3028	-	
3	Chełm	83.44	138.95 ✓	353	<u>1579</u> 13.468	1,4	4420	440	1926	-	
4	Garwolin	169.46	94.52 ✓	449	<u>2380</u> -	4,3	4326	10556	2811	-	
5	Hrubieszów	41.67	123.94 ✓	286	<u>126</u> 129.450	-	24495	2270	9	-	
6	Janów	48.21	185.87 ✓	385	<u>5.829</u> -	6,9	1256	2115	4976	-	
7	Krasnystaw	70.10	61.22 ✓	303	<u>2373</u> -	5,4	8103	1760	2557	-	
8	Lubartów	97.63	89.64 ✓	700	<u>4793</u> -	8,9	40779	804	4203	-	
9	Lublin	147.09	36,21 ✓	177	<u>4871</u> -	5,9	43233	3563	7292	-	
10	Łuków	125.31	206,03 ✓	672	<u>2725</u> -	2,0	4026	1837	4383	-	
11	Puławy	138.46	88.30 ✓	723	<u>7253</u> -	8,0	14774	5016	7105	-	
12	Radzyń	112.78	105,56 ✓	482	<u>3127</u> -	6,6	6744	1389	2423	-	
13	Siedlce	139.04	48.19 ✓	402	<u>4630</u> -	10,6	-	1567	4813	-	
14	Sokołów	72.27	42,25 ✓	72	<u>1761</u> -	3,1	4300	-	1373	-	
15	Tomaszów	64,69	154,05 ✓	215	<u>2991</u> 243.335	8,2	5924	5770	2991	127335	
16	Węgrów	143,72	24,18 ✓	1290	<u>2696</u> -	6,0	1119	3610	2625	-	
17	Włodawa	108.29	280,31 ✓	413	<u>2739</u> -	7,1	15230	1490	4577	-	
18	Zamość	59,96	31,95 ✓	158	<u>3256</u> 1.058.470	3,0	30808	1304	4116	1003450	
R a z e m		1852,45	1939,34	8061	<u>59606</u> 1.445.323	107,0	210,647	46166	64839	1130785	

Wykaz robót konserwacyjnych wykonanych na drogach państwowych w o.h. 1937/38

L. p.	Nazwa powiatu	Ogólna długość w utrzymaniu			Zużyto kamienia klinkieru	Pogrubie- nie na- wierzchni	Wybruko- wano i przebru- kowano	Położono drzewek	D o s t a r c z o n o		U w a g i
		dróg o twardej nawierzchni	dróg gruntowych	mostów większych					kamienia	klinkieru	
		km.	km.	m.	m ³ szt.	km	m ²	szt.	m ³	szt.	
1	Biała	51.77	-	340	<u>2742</u>	4,9	-	690	2348	-	
2	Biłgoraj	15.21	44,03	581	<u>750</u>	2,0	-	-	440	-	
3	Chełm	115.10	21,17	686	<u>4481</u>	6,3	14737	2265	3.252	1244050	
4	Garwolin	71,01	-	199	<u>4205</u>	9,6	4075	1963	4.805	1100112	
5	Hrubieszów	73,41	41,13	528	<u>4519</u>	8,0	27.611	1600	3.657	1235,050	
6	Janów Lub.	82,29	8,23	169	<u>8339</u>	14,6	8.229	314	7.130	-	
7	Krasnystaw	47,94	-	251	<u>1063</u>	0,6	24795	1123	2.151	133,200	
8	Lubartów	27,06	17,02	138	<u>1477</u>	4,4	4975	1521	1.828	-	
9	Lublin	87,81	-	256	<u>5896</u>	6,2	50088	5160	4.972	1054,000	
10	Łuków	62,93	-	300	<u>2867</u>	4,5	334	940	2.158	-	
11	Puławy	77,38	-	989	<u>5566</u>	6,9	31492	5249	5.580	918,000	
12	Radzyń	68,68	-	280	<u>2299</u>	4,9	3048	594	1.764	-	
13	Siedlce	77,45	-	267	<u>2766</u>	5,6	-	1050	3,489	-	
14	Sokołów	69,43	-	974	<u>968</u>	0,8	2114	260	772	-	
15	Tomaszów	25,41	1,91	149	<u>748</u>	-	28308	3700	819	1683,050	
16	Węgrów	15.39	-	118	<u>1087</u>	2,3	-	500	2,387	-	
17	Włodawa	63.70	-	400	<u>2600</u>	6,0	-	805	1,016	-	
18	Zamość	94.81	17,47	226	<u>2920</u>	18,3	40149	366	3.995	1180478	
R a z e m		1126,68	150,96	6851	<u>55293</u>	105,9	239955	28.100	52.563	8547,940	
					9444,138						

Zestawienie wydatków na konserwację dróg i mostów państwowych w okr.budż. 1937/38 r.

295
135
430

L. p.	Nazwa powiatu	Niższa służba drogowa	Kamień tłuczeń klinkier	Drobne. naprawy jezdni	Czyszczenie rowów i jezdni	Pogrubienie jezdni	Wybrukowanie i przebrukowanie	Naprawa mostów	Budowa małych mostów	Domki dróżnicze znaki drogowe i drzewa i różne	Profilowanie dróg gruntowych	Razem w zł wydatki za okres budż. 37/38 i łącznie wydatki na spłatę zadłużeń P.F.D. za ubiegłe okr. budż.	Pozostało w dniu 31.III.38 r. do spłaty zadłużenia za o.b.37/38	U w a g i
1	Biała	11.241	21.088	9076	543	10.456	73	16872	2752	16.852	-	88.953 2901	1016	
2	Biłgoraj	2.869	1.371	994	312	1.844	-	5222	-	-	-	12.612 656	-	
3	Chełm	28.587	178.941	15980	19746	19.633	26417	47333	-	21193	-	357830 -	-	
4	Garwolin	22.543	333,318	15544	13388	37,151	5193	14648	23,272	22494	-	487551 -	-	
5	Hrubieszów	10.268	80,471	-	4544	14,584	40660	799	1,876	6036	-	159238 1191	-	
6	Janów Lub.	25.969	100,738	2472	9721	11,308	4510	2938	-	30163	-	187.819 11798	-	
7	Krasnystaw	11.011	47,019	657	13374	2,472	19198	141	-	5349	-	99.221 5211	-	
8	Lubartów	8.868	27.528	6389	4038	5,275	3092	87	-	6245	-	61.522 149	-	
9	Lublin	24.472	335.788	11320	27.668	16.306	107.165	789	2155	35886	-	561.549 2388	-	
10	Łuków	13,366	23.217	1410	1.888	14.873	162	12208	-	6563	-	73.687 1736	3724	
11	Puławy	32.945	299.084	9540	16.747	14.309	17.348	1255	4577	70912	-	466.717 610	-	
12	Radzyń	19.094	7.326	18.839	1.696	7.273	1.849	12880	-	6418	-	75.875 2433	-	
13	Siedlce	18.265	23.866	13.528	4.002	6.297	-	2900	3335	10745	-	82.938 -	14	
14	Sokołów	11.364	8.458	6.724	4.128	946	1.079	43678	6858	3481	-	86.716 3857	3857	
15	Tomaszów	10.382	119.457	-	13.036	-	13.030	1635	10159	20304	-	188.003 846	846	
16	Węgrów	3.043	12.016	202	1.461	1.695	-	1599	-	1425	-	21.441 -	-	
17	Włodawa	11.699	18.428	8.792	1.995	10.723	1.168	20670	-	14567	-	88.042 -	-	
18	Zamość	21.021	138.362	4.067	21.270	-	53.365	387	36257	21577	-	296.306 9425	-	
R a z e m		287.007	1776.476	125.534	159.537	175.145	294.309	186.047	91.241	300210	-	3.395.520 29262	-	
W porównaniu do r. 1936/37		+ 15.987	- 22.590	+ 27.742	+ 22.535	-21.870	+47.582	+24.635	- 751	+ 73.103	-1.251	+ 165.122	21.255	

Zestawienie wydatków na konserwację dróg samorządowych oraz mostów na nich
/wojew. i powiat./ w okr. budżetowym 1937/38 w złotych

Nazwa powiatu	Niższa służba drogowa	Kamień tłuczewi klinkier	Drobne naprawy jezdni	Czyszczenie rowów i jezdni	Pogrubienie jezdni	Wybrukowanie i przebrukowanie	Naprawa mostów	Budowa małych mostów	Domki dróżnicze znaki drogowe drzewa i różne	Profilowanie dróg grunt.	Razem	Wzrost w porównaniu do wydatków w 1936/37		Uwagi
												o zł.	o %	
Biała	26408	29844	27390	3694	12449	799	5453	7106	15.820	-	128963	÷ 734	÷ 0,6 %	
Biłgoraj	13382	68217	5058	14876	6710	8802	4277	956	11.829	216	134323	÷ 28021	÷ 26 %	
Chełm	17633	37830	6787	3926	2584	10623	7767	222	5.026	8905	98353	÷ 25765	÷ 35 %	
Garwolin	38868	32339	11740	13095	11169	15835	11550	4027	46.943	-	185566	÷ 3261	÷ 1,8 %	
Hrubieszów	12041	2314	450	2037	-	16160	6037	3432	13.440	1400	57311	÷ 7121	÷ 14 %	
Janów	14.699	60789	22612	3741	7283	1296	18786	-	6.186	-	135392	÷ 57033	÷ 73 %	
Krasnystaw	16.409	63335	4601	3887	8493	8059	2014	-	6.196	-	112994	÷ 27323	÷ 32 %	
Lubartów	14.742	61471	7937	8854	9512	27043	9115	-	8.058	-	146732	÷ 57925	÷ 66 %	
Lublin	31.702	138825	6804	19887	8810	44537	2999	1571	20.529	-	275664	÷ 29932	÷ 12 %	
Łuków	23.241	36057	45119	1963	3179	5155	1265	-	7.938	-	123917	÷ 12224	÷ 11 %	
Puławy	55.081	89961	11472	10448	6530	10670	2265	898	36.501	-	223326	÷ 64429	÷ 41 %	
Radzyń	24,828	30453	28584	13050	13490	6803	12252	173	17.348	5022	152003	÷ 11388	÷ 8 %	
Siedlce	28,126	38302	13099	12405	11339	2856	2661	-	10.046	1309	120143	÷ 36209	÷ 43 %	
Sokołów	12.023	11181	5704	1746	4255	14772	143	-	3.040	-	52864	÷ 30541	÷ 141 %	
Tomaszów	19.682	84801	918	14162	10315	1908	250	-	36.535	-	168621	÷ 129194	÷ 425 %	
Węgrów	30.813	36461	-	4054	7722	282	29681	3	11.740	-	120756	÷ 19985	÷ 20 %	
Włodawa	21.603	36045	29752	10178	10773	3330	8518	-	18.538	1569	146306	- 27197	- 15 %	
Zamość	10,903	119963	4346	6738	2362	22450	219	1443	9.402	-	177826	÷ 60998	÷ 52 %	
R a z e m	412.234	978188	232373	148741	136975	207380	122252	19831	285.165	18421	2561560	÷ 574886	÷ 28 %	
w %	16,09	38,18	9,07	5,81	5,34	8,12	4,77	0,77	11,13	0,72	100 %			
Wzrost w porównaniu do wydatków za o.b.1936/37	÷ 46,683	÷ 304843	÷ 99,997	- 1,365	- 8,672	÷ 88,857	- 42142	- 15574	÷ 36771	÷ 15488	÷ 574,886			
w % %	12,77	45,27	75,54	- 0,91	- 5,95	74,97	- 25,63	- 43,98	43,73	528,0	28,93			

W y k a z

budowy mostów na drogach państwowych i samorządowych /wojew.powiat. i gminnych w roku 1937/38

O z n a c z e n i a m o s t u						długość	K o s z b u d o w y z funduszków				zł
L. p.	Kategoria drogi	Nr i nazwa drogi	N a z w a			%	państwowych	samo- rządowych	w naturze		Razem
			rzeki	miejsowości	powiatu				za podat- ki	szarwar- ki	
1	państwowa	N. 6 Piaski- Chełm	Wieprz	Dorohucza	Chełm	$\frac{165.0}{30}$	125.176	-	-	-	125.176
2	"	N.9 Warszawa - Lwów	Kurówka	Chrząchówek	Puławy	$\frac{41.0}{98}$	73,749	-	4456	-	78.205
3	"	"	Wieprz	Kośmin	"	$\frac{74.0}{100}$	13,313	-	-	-	13,313
4	"	N.4/2 Lublin-Siedlce	Bystrzyca	Borki	Radzyń	$\frac{36.8}{100}$	9,628	-	-	-	9,628
5	"	N.4 Warszawa-Brześć n/B	Zbuczynka	Zbuczyn	Siedlce	$\frac{10.0}{99}$	28453	-	-	-	28,453
6	"	N.9 Warszawa- Lwów	rów od Brudka	Łabuńki	Zamość	$\frac{8.5}{96}$	24500	-	-	-	24500
7	"	N.9/5 Zamość-Biłgoraj	Wieprz	Szczebrzeszyn	"	$\frac{26.8}{64}$	46780	-	-	-	46780
8	"	"	"	Bodaczów	"	$\frac{27.0}{100}$	1849	-	-	-	1849
1-8						R a z e m	323,448	-	4456	-	327904
9	wojewódzka	Wisznice - Biała	Krzna	Biała Podl.	Biała Podl.	$\frac{32.0}{100}$	-	7017	-	-	7017
10	"	Terespol - Pratulin	Krzna	Nepie	"	$\frac{78.7}{91}$	-	3064	-	-	3064
11	"	Biała - Janów	Klukówka	Ciubów	"	$\frac{21.0}{100}$	-	4686	-	-	4686
12	"	Puławy - Kazimierz	Bystrzyca	Bochotnica	Puławy	$\frac{22.0}{-}$	-	10978	-	-	10978
9-12						R a z e m	-	25.745	-	-	25.745
13	powiatowa	Puławy - Baranów	Kurówka	Wronów	Puławy	$\frac{24.0}{98}$	-	2807	-	-	2807
14	gminna	Wrotków- Zemborzyce	Bystrzyca	Wrotków	Lublin	$\frac{30.7}{100}$	-	4767	-	1832	6,606
15	"	Mełgiew - Łęczna	Wieprz	Ciechanki	Lublin	$\frac{50.3}{100}$	-	2726	-	3555	6,281
16	"	Zekelew - Poizdów	Wieprz/zalew/	Zekelew	Łuków	$\frac{25.0}{100}$	-	1506	-	-	1506
17	"	Wysokie-Nieliszew-Płonka	Wieprz	Nielisz	Zamość	$\frac{21.5}{100}$	-	2723	-	-	2723
18	"	Gorajec-Radecznica- Gruszka Zaporska	Por	Zaporze	Zamość	$\frac{19.5}{100}$	-	883	-	500	1383
14-18						R a z e m		12605		5894	18.499

W y k a z

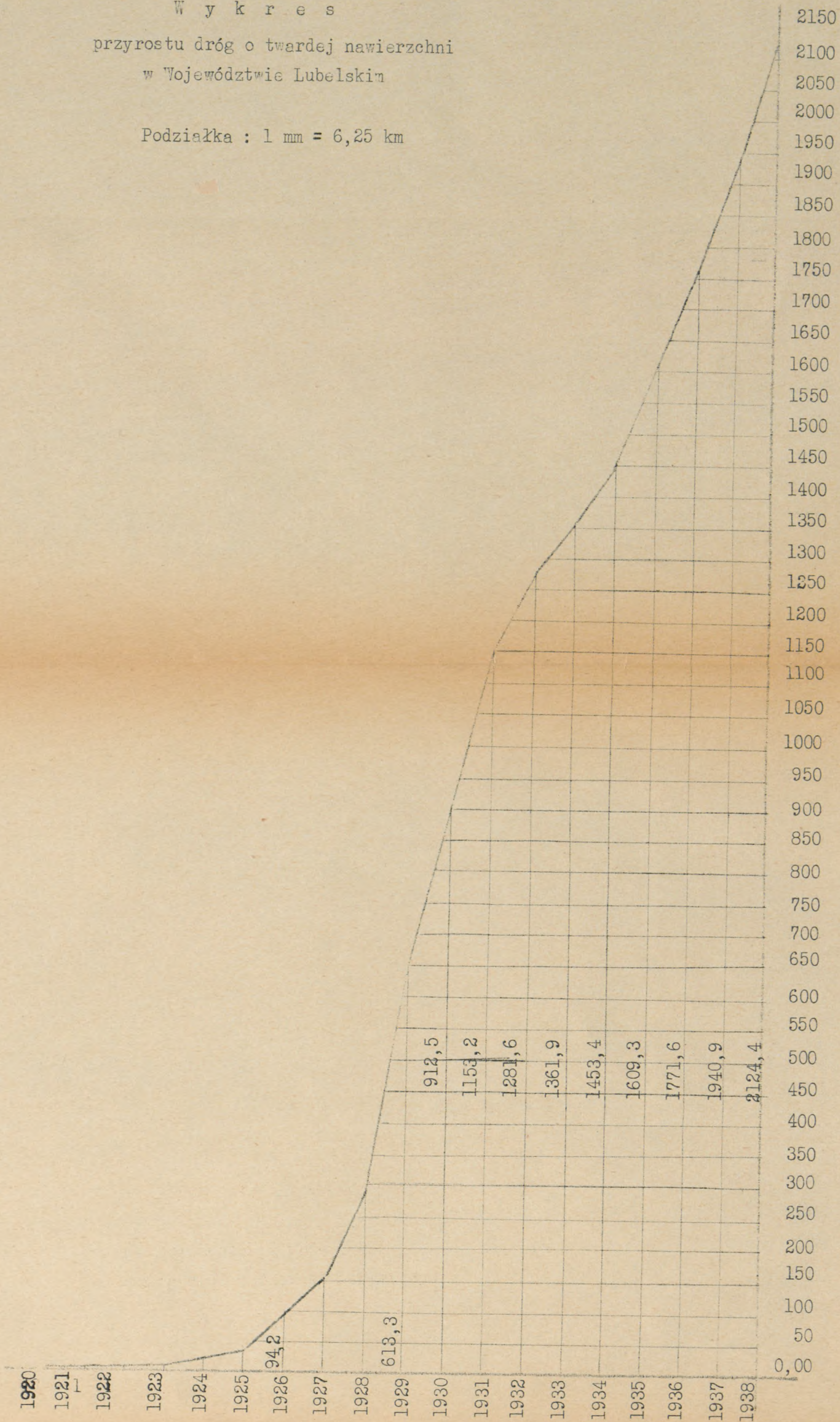
ilości dróg wybudowanych w roku budżetowym 1937/38

Nazwa powiatu	Wybudowano dróg km.					Wydatkowano na budowę dróg w złotych z funduszków					
	państwowych		samorządowych /wojew. powiat. i gminnych/			państwowych /F.Drog. i F.Pracy/	samorzą- dowych	świadczenia w naturze za zaległe podatki	szarwark	różne	Razem
	bruk	szabrow.	bruk gładki	bruk dziki	Razem						
Biała Podl.	-	4.254	-	7.710	11964	10.000 ✓	108.928 ✓	9.683	95.389	-	224.000 ✓
Biłgoraj	-	2.054	-	4.293	6347	45.000 ✓	97.029 ✓	-	121.567	-	233.596 ✓
Chełm	1.592	1.631	270	2.915	6409	100.000 ✓	194.275 ✓	-	41.108	-	335.383 ✓
Garwolin	-	6.124	-	8.364	14.488	15.000 ✓	62.793 ✓	-	323.484	13.041	414.818 ✓
Hrubieszów	5.980	-	-	4.989	10.969	152.108 ✓	266.547 ✓	1.641	100.380	1.336	522.012 ✓
Janów	-	0,500	-	10.238	10.738	84.687 ✓	177.946 ✓	-	89.219	2.385	354.237 ✓
Krasnystaw	-	0,940	-	3.250	4.120	12.500 ✓	34.712 ✓	96	83.504	-	130.812 ✓
Lubartów	0.280	-	-	3.880	4.160	4.316 ✓	52.526 ✓	-	15.912	-	72,754 ✓
Lublin	-	0,846	-	4.277	5.123	-	70.959 ✓	-	98.665	-	169.624 ✓
Łuków	-	4.980	-	6.579	11.559	-	241.730 ✓	-	60.885	-	302.615 ✓
Puławy	-	3.148	-	5.589	8.737	37.791 ✓	64.158 ✓	-	77.676	-	179.625 ✓
Radzyń	-	0.100	-	7.073	7.173	-	75.378 ✓	-	69.981	-	145.359 ✓
Siedlce	-	3.850	-	25.401	29.251	13.000 ✓	127.179 ✓	1.800	230.140	4.114	376.233 ✓
Sokołów	-	5.133	-	10.503	15.636	-	66.658 ✓	17.800	266.301	-	350.759 ✓
Tomaszów	-	1.533	5.884	2.587	10.004	-	146539 ✓	13.700	185.238	-	345.477 ✓
Węgrów	-	2.608	-	10.409	13.017	-	7.900 ✓	-	105.881	-	113.781 ✓
Włodawa	-	0.883	-	1.335	2.218	2.454 ✓	54.787 ✓	254	19.222	14.397	91.114 ✓
Zamość	3.736	0.100	3.875	3.442	11.153	121.883 ✓	146.515 ✓	-	113.532	4.331	386.261 ✓
R a z e m	11.588	38.684	10.029	122.834	183.135	568,739 ✓	1.996.559 ✓	44,974 ✓	2.098.084 ✓	39.604	4.747.960

W y k r e s

przyrostu dróg o twardej nawierzchni
w Województwie Lubelskim

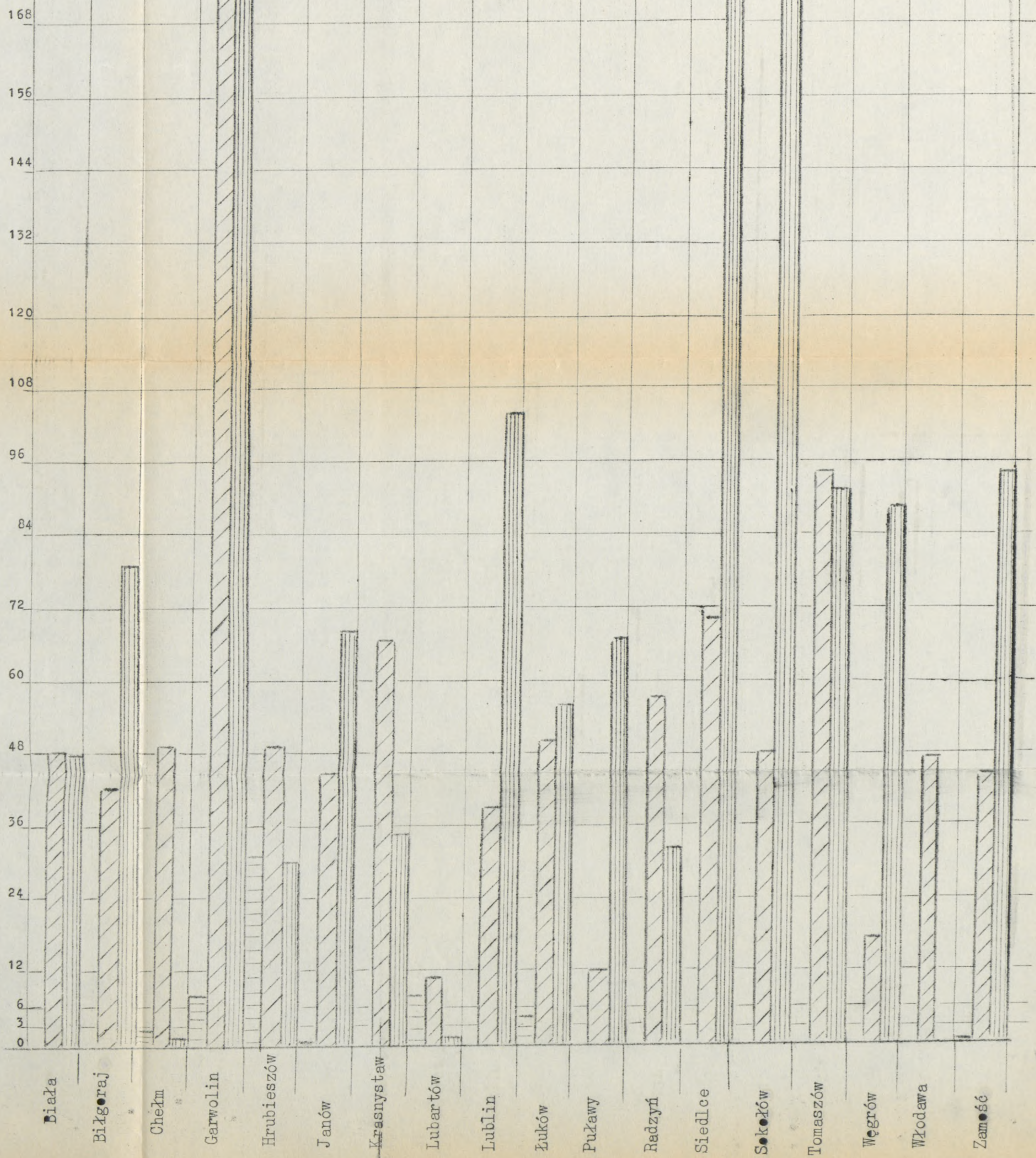
Podziałka : 1 mm = 6,25 km

219 tys. zł.

wykorzystanego na rzecz dróg publicznych
województwa lubelskiego na r. 1937/38

na drogach państwowych
" " wojewódzkich i powiatowych
" " gminnych.

VI. ROLNICTWO, OCHRONA LASÓW, WETERYNARIA,

MELIORACJA I PRZEBUDOWA USTROJU ROLNEGO.

R o l n i c t w o .

Stan ogólny.

Sytuacja rolnictwa woj. lubelskiego w okresie sprawozdawczym pozostawała pod wpływem klęski suszy 1937 roku. Według ostatecznych zestawień ogólny zbiór ziarna czterech zbóż w woj. lubelskim był niższy od przeciętnej poprzedniego pięciolecia o 21%, przy czym odpowiednie liczby w odniesieniu do poszczególnych zbóż wynosiły dla: pszenicy 2,1%, żyta - 19,9%, jęczmienia - 29,6% i owsa aż 33,8%.-

Jednocześnie zbiór siana łąkowego w omawianym roku niższy był w porównaniu z rokiem 1936 o 30,7%, koniczyń - o 57,6% oraz słomy jarej o 41,5% a ozimej o 34,9%.-

Jedynie okopowe dały pewnąwyżkę zbiorów ponad średni zbiór lat poprzednich, wynoszącą przy ziemniakach 14,1%, a przy burakach cukrowych 50,1%.-

Dane powyższe stawiające wojew. lubelskie w liczbie województw najsilniej dotkniętych klęską suszy, nie dają jednak pełnego obrazu sytuacji, gdyż zachodzą duże różnice w rozmiarach klęski w poszczególnych jego częściach.-

Naogół należy stwierdzić, iż południowa część województwa poniosła znacznie mniejsze straty z powodu suszy i w szczególności na lepszych glebach urodzaje zbóż ozimych i okopowych były nawet lepsze od przeciętnych.-

Katastrofalna zniżka wszelakich zbiorów dotknęła północną, podlaską część województwa, powodując obniżenie się przeciętnych plonów w poszczególnych powiatach do 2,8 q pszenicy z 1 ha, 5,1 q. żyta, 4,7 q. jęczmienia i 4,9 q. owsa, powodując w tej części województwa sytuację niesłychanie ciężką uniemożliwiającą wielu gospodarstwom dokonanie obsiewów nasieniem z własnego zbioru oraz przeżywienie posiadanych inwentarzy.-

Jednocześnie wyższe cen ziemionokódów, pozwalające gospodarstwom zasobniejszym, posiadającym pewną ilość produktów na sprzedaż, skompensować zmniejszenie zbiorów, w gospodarstwach zmuszonych do dokupu ziarna i pasz, pogarszała jeszcze sytuację.-

Pomoc dla gospodarstw dotkniętych klęską suszy.

W tych warunkach jedną z najważniejszych prac administracji państwowej w zakresie rolnictwa była akcja pomocy dla gospodarstw dotkniętych klęską suszy.-

Główna uwaga w akcji pomocy zwrócona była na umożliwienie rolnikom dokonania zasiewów jesienią 1937 r. i na wiosnę 1938 r.

Pomoc udzielona była przede wszystkim w formie:

- 1/ dotacji odrodkowej z funduszu M-stwa R. i h.R.
- 2/ kredytów ulgowych
- 3/ kredytów w ziarnie.

Pomoc odrodkowa polegała na przyznaniu jesienią i wiosną odnośnym Wydziałom Powiatowym następujących kwot:

Lp.	Powiat.	P r z y z n a n o		Razem zł.
		jesienią 1937 r.	wiosną 1938 r.	
1.	Biański	8.500	20.000	28.500
2.	Biłgorajski	-	13.500	13.500
3.	Garwoliński	4.000	9.000	13.000
4.	Hrubieszowski	-	1.500	1.500
5.	Janowski	-	2.000	2.000
6.	Lubartowski	1.000	15.000	16.000
7.	Łukowski	11.500	34.500	46.000
8.	Puławski	-	6.000	6.000
9.	Radzyński	4.000	7.000	11.000
10.	Siedlecki	13.500	44.500	58.000
11.	Sokołowski	5.000	12.000	17.000
12.	Węgrowski	5.500	15.000	20.500
13.	Włodawski	7.000	20.000	27.000
Razem:		60.000	200.000	260.000 .

Z sum powyższych Wydziały Powiatowe zakupiły potrzebne nasiona, rozdzielając je przy współdziałaniu gminnych Komitetów pomocy pomiędzy około 15.000 najbardziej potrzebujących pomocy drobnych rolników, z tym, że ekwiwalent wartości otrzymanej pomocy zobowiązani byli oni odpracować przy lokalnych robotach charakteru publicznego.-

W ramach tej pomocy zakupione były również niewielkie ilości pasz i rozdane na tych samych warunkach.-

Kredyty ulgowe rozprawdane były przez Państw. Bank Rolny za pośrednictwem Komunalnych i Gminnych Kas Pożyczkowo-Oszczędn. oraz przez Centr. Kasę Sp. Roln. za pośrednictwem Kas Stefczyka.-

Oprocentowanie tych kredytów obniżone zostało - z fun-

duszków Min.Rol. i R.R. - do 4 punktów procentowych w stosunku rocznym.

Podział tych kredytów był następujący:

Lp.	Powiat.	Akcja 1937 r.		Akcja 1938 r.		Razem.
		P.B.R.	Centr. Kasa.	P.B.R.	Centr. Kasa.	
1.	Biała Podl.	43.000	5.000	56.000	12.000	116.000
2.	Białgoraj	3.000	-	27.500	-	30.500
3.	Chełm	6.800	900	20.000	8.000	35.700
4.	Garwolin	16.000	12.000	22.500	22.000	72.500
5.	Hrubieszów	-	-	2.500	-	2.500
6.	Janów Lub.	8.000	11.000	5.000	4.000	28.000
7.	Krasnystaw	-	-	2.000	4.000	6.000
8.	Lublin	-	1.000	-	1.500	2.500
9.	Lubartów	2.000	10.500	8.000	19.500	40.000
10.	Łuków	68.500	27.500	60.000	34.000	190.000
11.	Puławy	-	3.500	18.000	-	21.500
12.	Radzyń	24.500	7.000	22.000	17.000	70.500
13.	Siedlce	25.000	13.500	56.000	19.000	113.500
14.	Sokołów	37.000	47.500	26.000	21.000	131.500
15.	Węgrów	39.000	20.000	24.000	15.000	98.000
16.	Włodawa	26.000	6.000	20.000	6.000	58.000
O g ó ł e m		278.800	165.400	369.500	183.000	1.016.700

Wiosną 1938 r. uruchomiony został przez M-stwo Roln. i R.R. za pośrednictwem P.B.R. kredyt w nasionach siewnych, dostarczonych przez Związek Sp.Roln.-Handl.-

Kredyt ten był wykorzystany przez 4 powiaty, które otrzymały następujące ilości nasion:

L. p.	Powiat.	Jęczmień klg.	Owies klg.	Pelusz- ki klg.	Łącznie na sumę zł.	Ilość rolników korzyst. z pom.
1.	Biański	24.960	138.203	-	35.886,62	1104
2.	Łukowski	-	321.640	-	70.981,12	4391
3.	Siedlecki	29.918	197.129	15.000	68.257,69	3107
4.	Sokołowski	30.000	60.000	-	19.716,21	1095
Razem		84.878	716.972	15.000	194.841,64	9697

Zwrot rozdzielonego owsa i jęczmienia następuje w naturze w wys. 120 klg. za każde 100 klg. otrzymanego nasienia. Ogółem pomoc pieniężna na złagodzenie skutków klęski suszy wyniosła 1.471.541 zł.64 gr. a rozdział jej pomiędzy poszczególne powiaty był następujący:

Lp.	Powiat	Pomoc odrobko wa zł.	Kredyt ulgowy zł.	Pożyczki w ziarnie zł.	Razem.
1.	Biański	28.500	116.000	35.886,62	180.386,62
2.	Białogórski	13.500	30.500	-	44.000.-
3.	Chełmski	-	35.700	-	35.700.-
4.	Garwoliński	13.000	72.500	-	85.500
5.	Hrubieszowski	1.500	2.500	-	4.000
6.	Janowski	2.000	28.000	-	30.000
7.	Krasnostawski	-	6.000	-	6.000
8.	Lubelski	-	2.500	-	2.500
9.	Lubartowski	16.000	40.000	-	56.000
10.	Łukowski	46.000	190.000	70.981,12	306.981,12
11.	Puławski	6.000	21.500	-	27.500.-
12.	Radzyński	11.000	70.500	-	81.500.-
13.	Siedlecki	58.000	113.500	68.257,69	239.757,69
14.	Sokołowski	17.000	131.500	19.716,21	168.216,21
15.	Węgrowski	20.500	98.000	-	118.500.-
16.	Włodawski	27.000	58.000	-	85.000.-
Razem		260.000	1.016.700	194.841,64	1.471.541,64

Dla ustalenia i potanienia przewozu niezbędnych ilości nasion i pasz, sprowadzanych dla rolników poszkodowanych przez klęskę suszy, ogółem w 11 powiatach 1.000 za świadczeń na korzystanie z ulgowych taryf kolejowych, redukujących opłaty do 1/3 normalnych stawek przewozowych.

Prócz tego zezwolono ludności, za bardzo niską opłatą, na zbieranie ściółki w lasach państwowych.

Równocześnie z pomocą bezpośredniej pomocy Państwo rozwinęło pośrednią pomoc dla rolników dotkniętych klęską suszy, polegającą na wprowadzeniu ulg i odroczeń podatkowych oraz należności w Bankach Państwowych.

Wszystkie te środki umożliwiły rolnikom całkowite obsianie pól, nawet w okolicach najbardziej dotkniętych klęską, nie zapobiegając jednak gromadnemu wyzbywaniu się inwentarza żywego przez słabsze gospodarstwa rolne, powodując zmniejszenie pogłowia bydła i trzody w powiatach najbardziej zniszczonych, jak Łuków Siedlce i Sokółów o kilkanaście procent.

Prace nad podniesieniem rolnictwa.

Pogorszenie sytuacji większości gospodarstw wojew. lubelskiego odbiło się niepomysłnie na wysokości wpływów, jakie osiągnęła lubelska Izba Rolnicza w roku sprawozdawczym z udziałem w podatkach państwowych.

Wpłata realnie osiągnięta była niższa od przewidywanej w budżecie o 53.264,88 zł. Pomimo tak dużego uszczuplenia wpływów Izby, działalność jej nie uległa poważniejszej redukcji na skutek znacznego podwyższenia zasiłków Ministerstwa Rolnictwa i R.R., zarówno w porównaniu z rokiem poprzednim, jak i suma przewidywana w budżecie / z 137.720 zł. na 161.512 zł. 54 gr. /.

Ogółem dochody Izby w roku sprawozdawczym wyniosły 583.174 zł. z czego:

1/ wpływ z podatków	265.872 zł.	t.j.	45,60%
2/ dochody własne	60.371 "	"	10,35%
3/ zasiłki	251.976 "	"	43,2%
w tym zasiłki państwowe = 190.562 zł.			
4/ dochody nadzwyczajne	4.953 "	"	0,85%

Należy podkreślić, iż odsetek zasiłków w ogólnych wpływach Izby był w poprzednich latach znacznie niższy i w roku 1935/36 wynosił 22,60%, a w roku 1936/37 - 32%.

Wydatki Izby wyniosły ogółem 617.028 zł., przy czym deficyt w wysokości 33.854 zł. pokryty został z rezerwy Izby.

Świadczenia Powiatowych Związków Samorządowych na popieranie rolnictwa / Dz.X / w okresie sprawozdawczym w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o 1/3, wynosząc 1.230.265 zł.

Cała prawie omawiana zwyżka dotyczyła wydatków Pow. Zw. Samorz. na melioracje, gdzie wydatek globalny wyniósł 225.100 zł., w porównaniu z 66.000 zł. wydatkowanymi w poprzednim okresie, oraz na budowę magazynu zbożowego w Tomaszowie / 95.000 zł./ . Pozostałe działy pracy rolniczej były wspomagane przez Pow. Zw. Samorządowe w rozmianach, zbliżonych do sum wypłacanych w latach ubiegłych.-

Przy pomocy wyżej wymienionych środków Izba Rolnicza i organizacje dobrowolne przy współudziale władz administracyjnych kontynuowały prace nad podniesieniem rolnictwa, przy czym na terenie wojew. lubelskiego w okresie 1 1937/38 najsilniejszy rozwój wykazuje akcja łąkarska oraz organizacje gospodarstw przodowniczych.-

Szczegółowe dane, dotyczące prac Lubelskiej Izby Rolniczej i współdziałających z nią dobrowolnych organizacji rolniczych zamieszczone są w sprawozdaniu tej instytucji.

Wydactwo rzeczne.

W okresie sprawozdawczym kontynuowano porządkowanie spraw rybackich, w myśl postanowień ustawy o rybołóstwie z 1932 r. kładąc specjalny nacisk na wydzierżawienie utworzonych obwodów rybackich.-

Z ogólnej ilości 316 obiektów rybackich, 31 stanowiły obwody własne, niepodlegające wydzierżawieniu przez władze administracyjne, z pozostałych 285 - ilość wydzierżawionych wzrosła w okresie 1937/38 do liczby 200-tu.-

O c h r o n a l a s ó w.

Obszar la- sów.

W sprawozdaniu roku ubiegłego określono obszar lasów województwa lubelskiego, podlegający ustawie o ochronie lasów na 417.471 ha.- Obecnie wynosi - 414.273 ha. Pozorny ubytek spowodowany jest tym, że 3900 ha lasu przeszło na własność Skarbu Państwa / Zawieprzycze - Jawidz 513 ha, Biała 1840 ha, Tomaszów 1538 ha/.-

Zagospodarowa- nie lasów.

Na ogólną powierzchnię lasów 414.273 ha w tym drobnej własności do 30 ha - 198.172 ha / lasów zagospodarowanych według zatwierdzonych planów gospodarstwa leśnego jest 309 obiektów o powierzchni 196.756 ha.-

Zezwolone wy- ręby.

W roku sprawozdawczym 1937/38 na podstawie planów gospodarstwa leśnego wyrabano etatów powierzchniowych 1554 ha zaś masowych 26.662 m³.-

Przedterminowo wyrabano 305 ha, zaś w gospodarstwach przerębowych 9.985 m³.

Poza wyrębami lasu dokonanymi w lasach większej własności na podstawie planów, programów leśnych lub specjalnych zezwoleń odbywają się jeszcze wyręby w lasach drobnej własności. Ewidencja tych wyrębów prowadzona jest częściowo w lasach ochronnych., tam gdzie zainteresowani lojalnie zgłaszają programy leśne, poza tym w lasach drobnej własności nie ochronnych wyręby lasu nie są kontrolowane i w ewidencji nie figurują.-

Ubytek i przybytek lasu.

Ubyło lasów w związku z komasacją, parcelacją i regulacją serwitutów 1278 ha.-

Przybyło na skutek zalesienia innych terenów nieleśnych i nieużytków 1254 ha, w tym około 454 gruntów nieleśnych, przeważnie ekwiwalentów za wylesienia i ok. 800 ha nieużytków drobnej własności.-

Stwierdzić należy iż ubytek powierzchni leśnej idzie dwoma torami: 1/ na drodze legalnej i 2/ nielegalnie. W tym ostatnim wypadku notowane są częste wypadki wycierania gruntów leśnych w lasach drobnej własności bez wiedzy i zezwolenia władzy. Ustalenie wielkości tego ubytku powierzchni leśnej wiejskiej jest b. utrudnione.-

Zobowiązania do zalesień.

W końcu ubiegłego okresu sprawozdawczego przypadła do zalesienia w 208 obiektach powierzchnia 5099 ha, w ciągu obecnego okresu sprawozdawczego nakazano zalesić 2019 ha.- Ogółem więc w okresie sprawozdawczym przypadło do zalesienia 7118 ha w 677 obiektach. Zalesiono z tego w 225 obiektach 3649 ha. Pozostały obszar będzie zalesiony częściowo w roku 1938/39 częściowo w 1939/40 - stosownie do wydanych nakazów.-

Lasy ochronne.

W okresie sprawozdawczym uznano na terenie województwa lubelskiego za ochronne z art. 24 - 49 obiektów o powierzchni 12120 ha. Lasów ochronnych z art. 24 województwo lubelskie posiada - 467 obiektów o pow. 82556 ha.-

Cięcia nieprawne.

Nieprawnych wyrębów dokonano: zrębem czystym w 2-ch majątkach na pow. 12 ha i przerębem wycięto 5485 drzew o masie 3825 m³.-

Skonfiskowano 1913 m³ drewna i sprzedano z licytacji za sumę 41.617 złotych.-

Do Skarbu Państwa wpłynęło 34.541 złotych.-

Szkody w lasach.

W 4-ch majątkach z powodu pożaru uszkodzonymi zniszczone zostały drzewostany na powierzchni 52 ha.-

Żadnych klęsk żywiołowych w roku sprawozdawczym nie było.-

Personel w oddz. Ochrony Lasów.

Personel ochrony lasów składał się z kierownika i 4 komisarzy w terenie.- Ponadto w Oddziale pracuje komisarz-referent, oraz dodany jest praktykant dla szkolenia się.-

Zalesienia nieużytków.-

W okresie sprawozdawczym zalesiono zostało około 800 ha nieużytków. Są to wyłącznie tereny stanowiące własność włóscian. Zalesienia te są dobrowolne i rozwijają się nadal bez konieczności stosowania ustawy o przymusie zalesień.-

Zalesienia nieużytków prowadzi Wydział Powiatowy przy fachowej pomocy Komisarzy Ochrony Lasów i niekiedy wykwalifikowanych nadzorców zalesieniowych.-

Przenikanie akcji zalesień na halizny i zręby w la-

sach drobnej własności sprawi, iż zalesienia te przejdą w zjawisko stałe, wymagające w przyszłości wprowadzenia przy Wydziałach Powiatowych stałych stanowisk instruktorów leśnych.-

Zamierzenia na przyszłość.-

Oddział Ochrony Lasów dążyć będzie:

- 1/ do zagospodarowania reszty lasów dotychczas nieurządzonych.
- 2/ do ograniczenia nadmiernych wyrębów drzew i drzewostanów i ukroczenia nielegalnych wylesień w lasach zarówno większej jak i mniejszej własności.
- 3/ do prowadzenia zalesień nieużytków na poziomie dotychczasowym.-

Z powodu zaś kurczących się zasobów finansowych dla obniżenia kosztów, w porozumieniu z Wydziałami Powiatowymi, dążyć będzie do zakładania własnych szkółek leśnych, z których materiał winien iść nie tylko na zalesianie nieużytków ale również na zalesianie polesisk, zrębów i halizn w lasach drobnej własności oraz na odnowienie i poprawienie skarłałych lub zdewastowanych lasów tej własności.-

- 4/ Do wzmocnienia nadzoru nad zalesieniem zrębów i halizn w lasach zagospodarowanych z zastosowaniem sankcji karnych w wypadkach zaniedbania lub niedostatecznego wykonania zalesienia.-

W e t e r y n a r i a .

Zarządzone przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych dodatkowe masowe badanie koni na nosaciznę prowadzone było w 5-ciu powiatach Województwa: bielskim, chełmskim, lubelskim, łukowskim i włodawskim. Masowe badania były dokonane przy pomocy melleinizacji i zostały ukończone w roku sprawozdawczym.-

W wyniku przeprowadzonych badań nosaciznę stwierdzono o 84 koni, które zostały zabite z urzędu.-

Odszkodowanie za zabite zwierzęta wypłacone w ogólnej sumie 13.386 zł. 66 gr.-

Nasilenie węglika w porównaniu z rokiem ubiegłym, zadowolając szczepieniom ochronnym, zmniejszyło się. Chorobę tę stwierdzono w 11 powiatach u 46 zwierząt, z których do przybycia lekarza padło 44,2 zaś dorżnięto. Szczepień ochronnych wykonano u 6278 sztuk koni i bydła.-

Zapomoga za padłe zwierzęta wyniosła w ogólnej sumie 3085 zł. 49 gr.-

Szelestnicę stwierdzono w 2 powiatach u 4 sztuk bydła, z których 3 padły, 1 dorżnięto.-

Zapomogi wypłacono w sumie 180 zł.-

Zaraza dziczyzny ujawniona została w 4 powiatach u 8 sztuk bydła, które padły.-

Zapomogi wypłacono w ogólnej sumie 450 zł.-

Zapoczątkowane w roku ubiegłym planowe zwalczanie gruźlicy w oborach zarodowych prowadzono dalej. Ogółem zbadano 487 sztuk bydła, w wyniku czego gruźlicę ujawniono u 3 sztuk, z których 1 padła, a 2 zabito.-

Odszkodowanie za zabite zwierzęta wypłacono w sumie 359 zł. 49 gr.-

Pomór i zaraza trzody w porównaniu z rokiem ubiegłym uległy znacznemu nasileniu i ujawnione zostały w 16 powiatach u 1731 sztuk trzody, z których padło 582, zabito z urzędu celem zlikwidowania choroby 1130 resztę dorżnięto przez samych właścicieli.-

Odszkodowania za zabite i zapomogi za padłe zwierzęta wypłacono w ogólnej sumie 23.536 zł. 52 gr.-

Szczepienia ochronne wykonano u 7077 sztuk trzody chlewnej.-

Różycza trzody chlewnej panowała we wszystkich powiatach. Chorobę ujawniono u 1.121 zwierząt, z których padło 418, dorżnięto 142, reszta zwierząt po zastosowaniu surowicy leczniczej wyzdrowiała.-

Wściekliznę zwierząt gospodarskich stwierdzono w 15 powiatach u 5 koni, 23 sztuk bydła i 16 świń, z których do przyjazdu lekarza padło: 3 konie, 8 sztuk bydła, 12 sztuk trzody, pozostałe zwierzęta zostały zabite z urzędu.-

Ogółem za zabite i padłe zwierzęta wypłacono odszkodowań i zapomogi 3.708 zł.-

Wściekliznę psów i kotów ujawniono we wszystkich powiatach. Chorobę stwierdzono urzędowo u 420 psów i kotów, z których 121 padło, resztę zgładzono. Po za tym zabito 4886 psów i kotów walających się.-

Walka z tą chorobą napotykała w dalszym ciągu na przeszkody ze strony ludności wskutek nie przestrzegania obowiązujących przepisów, a głównie niestosowania przymusu trzymania psów na łańcuchu.-

Poza wymienionymi chorobami w roku sprawozdawczym stwierdzono w pojedynczych wypadkach cholera drobiu, żółty i świerzb u koni, zakaźne ropienie u krów, dur ptactwa, tężec, krwawy mocz u bydła, otęret i zaraźliwe zapalenie naczyń chłonnych u koni.-

W roku sprawozdawczym oddano do użytku samorządową rzeźnię w Sokołowie, oraz przystąpiono do budowy

nowoczesnych rzeźni w Łukowie i Międzyrzecu.-

W zamierzeniach na przyszłość Urząd Wojewódzki dążyć będzie do dalszej rozbudowy rzeźni na terenie Województwa i obsadzenie wszystkich stanowisk organów urzędowego badania przez lekarzy zamiast oglądaczy, i w związku z tym do zorganizowania weterynarii samorządowej, której przekazane zostanie zwalczanie chorób nieobjętych obowiązkiem zgłaszania, oraz udzielanie stałej pomocy lekarsko-weterynaryjnej w otwieranych ambulatoriach i lecznicach.-

M e l i o r a c j e .

Prace melioracyjne w okresie budż. 1937/38 objęły melioracje podstawowe i szczegółowe. W zakresie melioracji publicznych i regulacji obwałowania rzek w roku 1937/38. Wykonano 62 km. regulacji rzek o kubaturze 669.758 mtr.³ czyli 1716.084 mtr. obl. kosztem 622.558,31 zł. - koszt jednego mtr. obl. wyniósł 35 gr. czyli o 12,5% taniej niż w 1936 roku.-

W stosunku do planu prac wykonano 120% robót. W roku 1936 wykonano 1270.279 mtr. obl. kosztem 503.318,30 zł. 1 mtr. obl. wynosił 40 gr.

W zakresie melioracji szczegółowych / przy przebudowie ustroju rolnego w 1937/38 r.: Wykonano roboty w 134 obiektach o kubaturze 2.573.112 mtr. obliczeniowych kosztem 1.154.720 zł. z czego z kredytów Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej pokryto 275.000 zł. - pozostałe wydatki pokryli zainteresowani świadczeniami w naturze.- W stosunku do planu prac wykonano 147 % robót.-

W 1938 r. tempo prac melioracyjnych znacznie wzrosło i do dnia 30 września 1938 r. w zakresie melioracji publicznych wykonano 100 klm. regulacji o kubaturze 739.766 mtr.³ kosztem około 300.000 zł. ze Skarbu Państwa, przy czym plan prac wykonano już w 160%.-

Zamierzone jest wykonanie do końca sezonu budowlanego jeszcze około 10 klm.-

W zakresie melioracji szczegółowych przewidywany plan na rok 1938 wykonano już w 152%

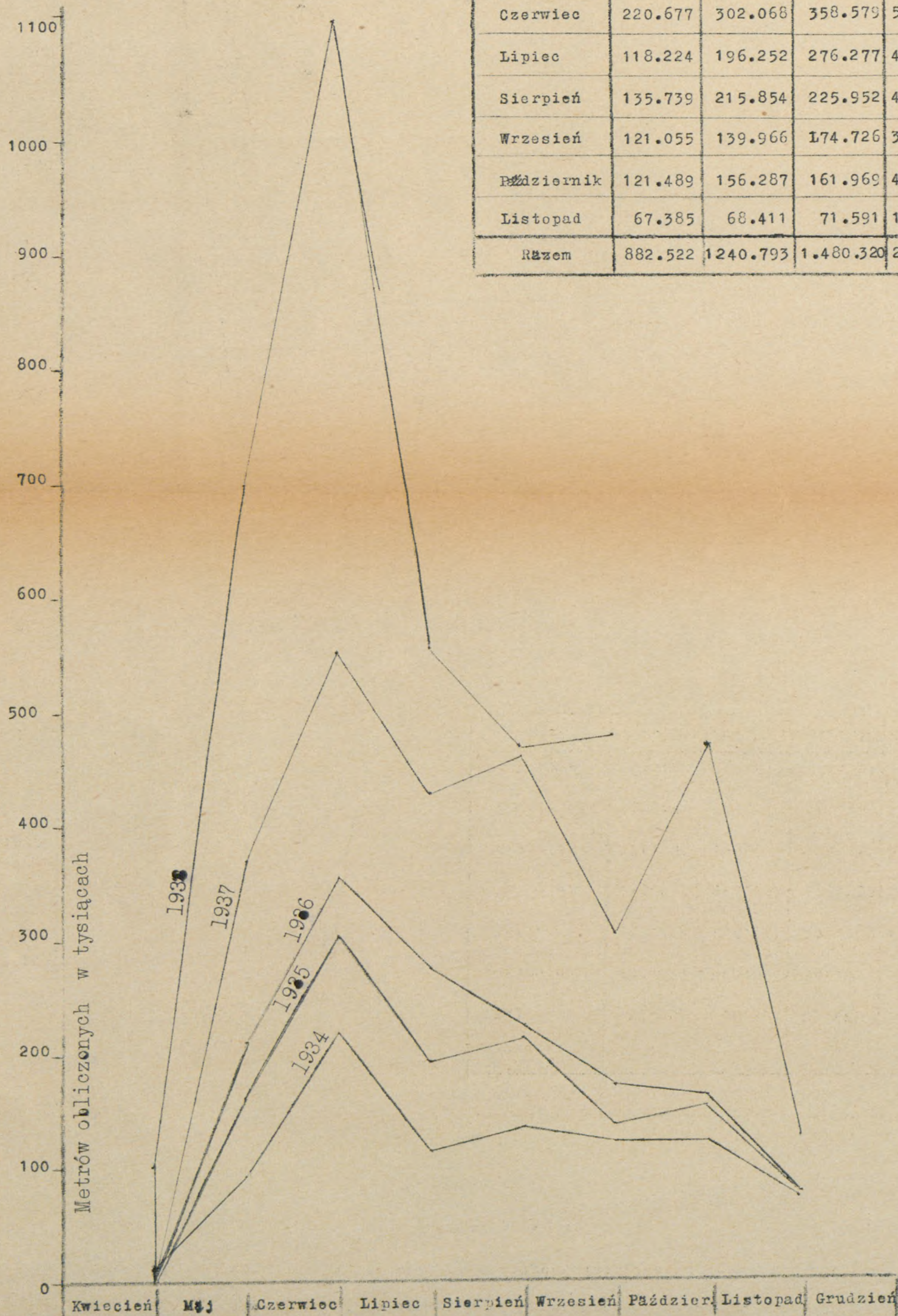
Przeprowadzono roboty w 150 obiektach o kubaturze obl. 3.400.000 mtr.³, zamierza się wykonanie robót do końca bieżącego sezonu jeszcze o kub. obl. 400.000 mtr.³.-

Wykresy porównawcze Nr.1 i 2 pozwalają zorientować się w rodzaju i rozmiarach przeprowadzonych prac melioracyjnych.-

W Y K R E S

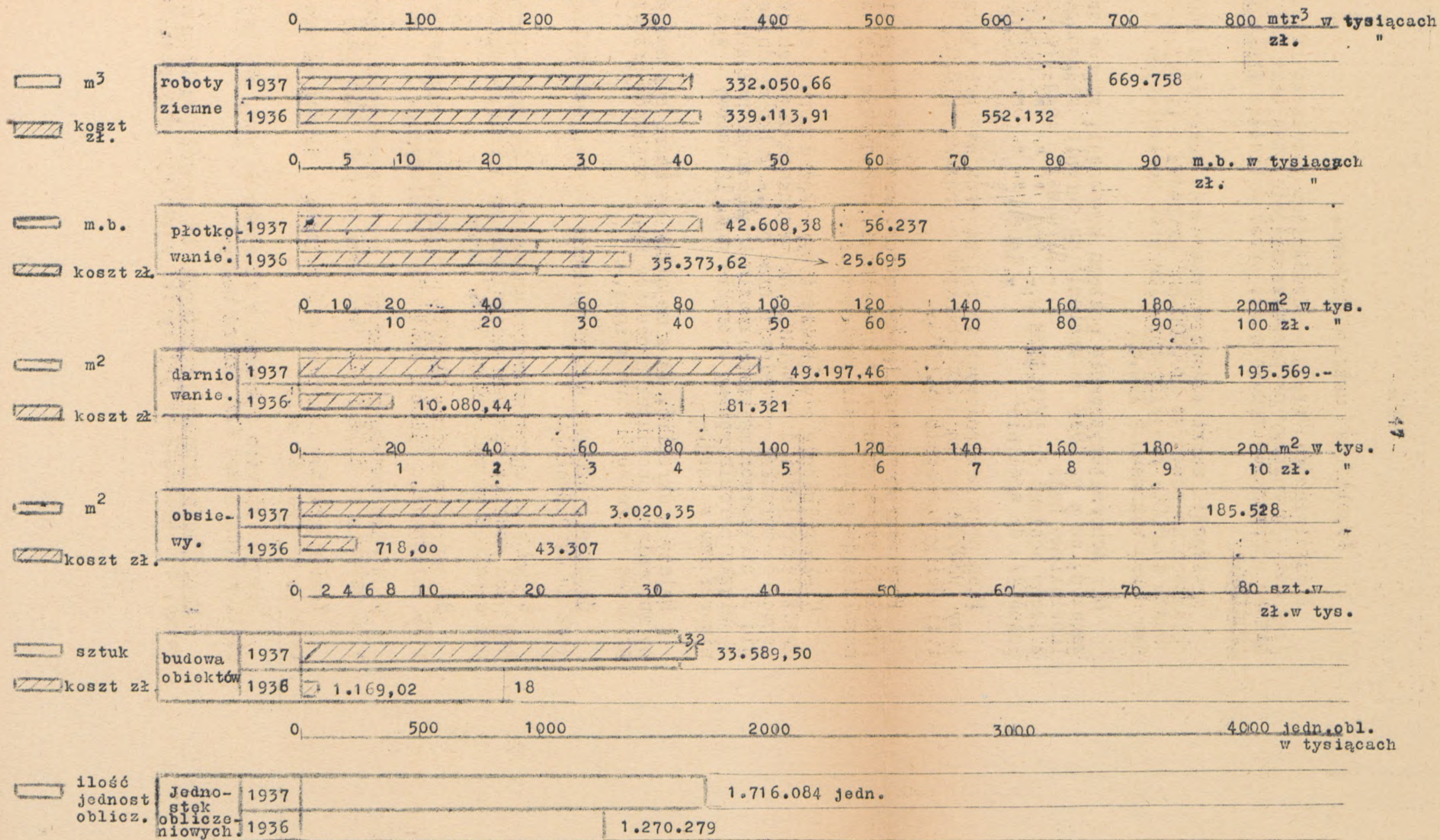
ilości robót melioracyjnych wykonanych w związku z przebudową
ustroju rolniczo w poszczególnych miesiącach okresów budżetowych

1934/35 - 1938/39.

W Y K A Z

podstawowych melioracyjnych, wykonanych w latach 1937 i 1936

Przebudowa ustroju rolnego.

W działalności Urzędu Wojewódzkiego z zakresu przebudowy ustroju rolnego na pierwsze miejsce, tak samo jak w latach poprzednich wysuwają się prace dotyczące scalenia gruntów.

W okresie sprawozdawczym prowadzono scalenie w 235 obiektach na obszarze 180.000 ha gruntów, o ilości gospodarstw 40.000.- Projektowany plan prac scaleniovych na ten okres wykonano w 100,6%

Dla scharakteryzowania postępu komasacji, wypada zaznaczyć, że w r. 1918 do scalenia na terenie województwa lubelskiego było - 2174 wsi o obsz. 970.000 ha
z czego scalono do 1/IV-1938 r. - 768 " " " 518.000"
pozostało do scalenia - 1406 " " " 452.000"

Plan prac scaleniovych zaprojektowany na okres budżetowy 1938/39 obejmuje 280 obiektów o obszarze 216.000 ha i ilości gospodarstw 49.650.-

Przy przeprowadzanych scaleniach, wszędzie tam gdzie istnieje zapas gruntów do parcelacji, dokonywuje się upełnorolnienia gospodarstw karłowatych.-

Upełnorolnienie w większości wypadków dokonuje się w drodze parcelacji dobrowolnej, na warunkach ulgowych, zbliżonych do warunków parcelacji rządowej.- Tylko w odniesieniu do niektórych majątków zaszła konieczność nałożenia obowiązku parcelacyjnego w trybie art. 15 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.-

Należy podkreślić, iż z majątków na które był nałożony wspomniany obowiązek parcelacyjny, 5 majątków przeszło na drogę parcelacji dobrowolnej.-

Znoszenie służebności na terenie Wojew. lubelskiego jest na ukończeniu.-

W okresie sprawozdawczym uregulowano 28 wsi o ilości 308 osad tabel.; tytułem ekwiwalentu za zniesione uprawnienia serwitutowe wydzielono 773,7 ha.-

Na okres budżetowy 1938/39 projektuje się regulacja w 61 obiektach, o ilości 2271 osad tabelowych.-

Podziałów wspólnot w okresie sprawozdawczym dokonano w 12 wsiach, o ilości 722 osad tab. na pow. 1499 ha.

Zamian gruntów dokonano w 5 wsiach, o ilości 42 osad tabel., na pow. 47 ha.-

Wykupu dzierżaw dokonano w stosunku do pow. 678 ha użytkowanych przez 628 dzierżawców.-

Parcelacja gruntów prywatnych ma naogół przebieg normalny, a dotychczasowe jej wyniki pozwalają przypuszczać,

że nie zajdzie potrzeba parcelacji w drodze ogłoszenia wykazu imiennego w roku 1939.-

Odnosnie do wykazów imiennych z lat 1936 i 1937 przymusowy wykup zastosowano do 5 majątków o łącznym obszarze 430 ha.-

Plan parcelacyjny na rok 1939 podlegający wykonaniu w roku 1938 obejmuje 9.000 ha gruntów prywatnych i 4.943 " państw. i P.B.R.

Nadwyżka z planu parcelacyjnego gruntów prywatnych roku ubiegłego, która podlega zaliczeniu na wykonanie planu parcelacyjnego 1939 roku wynosi 2.394,53 ha.-

Na działki rodzinne do 1/IV-1938 r. przyznano pożyczki 305 petentom na sumę - 796.550 zł.-

Na terenie pow. janowskiego, krasnostawskiego i zamojskiego utworzono w okresie sprawozdawczym 74 działek o pow. 471,44 ha dla b. powoiaków i legionistów.- Nabywcom tych działek przyznano kredyty na kupno gruntów i inwestycje w ogólnej sumie 131.335 zł.-

W r. 1939 zamierzona jest parcelacja jeszcze ok. 500 ha z maj. poordynackiego P.B.R. dla rolników b. członków P.O.W.

Tworzenie zapasu ziemi.

W okresie sprawozdawczym Lubelski Urząd Wojewódzki wykupił przymusowo, przejął za należności pieniężne, oraz nabył w drodze dobrowolnego kupna ogółem 819,29 ha z 12 nieruchomości ziemskich.-

Na okres 1938/39 zamierzone było wykupić przymusowo i nabyć w trybie art. 8 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, oraz przejąć za należności pieniężne, ogółem około 1230 ha gruntów.-

Szacunek i oddłużenie gruntów.

W okresie sprawozdawczym załatwiono 2515 spraw o ulgi z art. 16 Rozporządzenia Prezydenta z dn. 24/X-1934 r. w sprawie oddłużenia gospodarstw, przy czym przychylnie załatwiono 1490 podań zaś odmownie 1025 podań.-

Ogółem udzielono zniżek zadłużenia z F.O.R. na kwotę 1.194,192 zł. 95 gr.-

Z ulg korzystali w pierwszym rzędzie nabywcy działek z parcelacji rządowej i prywatnej, a poza tym inni dłużnicy F.O.R.R.-

Z zakresu prac szacunkowych ustalono cenę sprzedaży działek z bieżącej parcelacji majątków państwowych z majątków przejętych za podatki i inne należności skarbowe oraz przejętych od Banku Ziemiańskiego i od T-wa Kredytowego Ziemskiego.-

Akcję oddłużeniową oraz przeszacowanie działek z parcelacji rządowej projektuje się w roku 1938 zakończyć.-

Z mocy ustawy z dn. 18/III-1932 r. o uregulowaniu prawa własności gruntów oddanych w posiadania nabywców w drodze parcelacji zapadły postanowienia sądowe w okresie sprawozdawczym w 21 sprawach w odniesieniu do 641 nabywców gruntów łącznej pow. 1624,6 ha.-

Wniesiono do sądów w okresie sprawozdawczym 22 sprawy, odnośnie 235 nabywców gruntów o pow. 836, 2 ha. Razem z poprzednio wniesionymi jest w toku 79 spraw, dotyczących uregulowania prawa własności gruntów rozparcelowanych.-

Prace pomiarowe związane z przebudową ustroju rolnego wykonane zostały zgodnie z planem przewidzianym na okres sprawozdawczy, przez 17 mierniczych rządowych, 76 mierniczych przysięgłych oraz 110 osób personelu pomocniczego.-

Nadzór techniczny sprawowało 4 mierniczych inspekcyjnych.-

Wymiar opłat.

Za scalenie gruntów. Od 1/IV-1937 r. do 1/IV-1938 r. z terminem płatności raty I-ej dn. 1/X-1937 r., wymierzono opłaty w 70 obiektach / 12.526 uczestników scalenia/, na og. kwotę zł. 1.071.339.-

Za zniesienie służebności od 1/IV-1937 r. do 1/IV-1938 r., z terminem płatności raty I-szej do dnia 1/X-1937 r. wymierzono opłaty w 3-ch obiektach na og. kwotę zł. 2.003.-

Za świadczenia w naturze przy pracach melioracyjnych - w okresie od 1/IV-1937 r. do 1/IV-1938 r. wymierzono należności w 98 obiektach / 2844 płatników / na og. kwotę zł. 38982.-

Za zamknięcie regulacji hipotek gruntów scalonych - w okresie od dnia 1/IV-1937 r. do dnia 1/IV-1938 r. wymierzono należności w 16 obiektach / 1062 ucz. scal./ na ogólną kwotę zł. 6686.-

Wpływy z opłat.

Wpłynęło z tytułu opłat za prace regulacyjne za okres od 1/IV-37 r. do 1/IV-1938 r. zł. 505.720,80

natomiast preliminowane było natenże okres zł. 370.000.-
na rok 1938/39 preliminowano " 883.000.-

1/ Z tytułu opłat 1% za nadzór nad parcelacją prywatną za okres 1937/38

preliminowano zł. 90.000 Wpłynęło zł. 152.808,22

2/ Na okres 1938/39 preliminowano z tegoż tytułu
kwotę zł. 80.000

3/ Z tytułu dzierżaw za 1937-38

Preliminowano zł. 7.000 Wpłynęło zł. 8.983,06

4/ Na okres 1938/39 preliminowano kwotę zł. 8.500.-

W okresie 1937/38 wydano orzeczeń z art.61 ust. o wyk. ref. rolnej 773 nabywcom o obszarze 1224,1772 ha na ogólną sumę sprzedażną zł. 1.067.864,27.-

Przeniesiono tytuły własności hipotecznie dla 1510 nabywców parcel z parcelacji rządowej.-

VII.PRZEMYSŁ, HANDEL, RZEMIOSŁO, ELEKTRYFIKACJA.

Przemysł.

W okresie sprawozdawczym zaznaczyło się nadal ożywienie w przemyśle, wyrazem którego był przede wszystkim wzrost produkcji przemysłowej zwłaszcza produkcji dóbr inwestycyjnych, pozostającej w związku ze wzmożeniem działalności inwestycyjnej oraz większym zapotrzebowaniem towarowym.-

Działalność inwestycyjna była prowadzona przede wszystkim na terenie Centralnego Okręgu Przemysłowego, do którego zostały następnie ustawowo włączone południowe powiaty województwa. Przyznane ulgi inwestycyjne na tym terenie stwarzały korzystne warunki do powstawania nowych zakładów przemysłowych.-

Na polepszenie sytuacji przemysłu wpłynęła też poprawa położenia finansowego rolnictwa. Zwyżka cen artykułów rolnych spowodowała ożywienie obrotów i poprawę rentowności w przemyśle pracującym dla rolnictwa. Poprawa rentowności w tym przemyśle przyczyniła się do powstania nowych zakładów wytwórczych i do rozbudowy już istniejących przedsiębiorstw. Powstało w tym okresie 33 nowych młynów, rozbudowano 5, powstało 12 nowych tartaków, rozbudowano 2, powstały 3 rzeźnie samorządowe i 8 rzeźni prywatnych.- Ze wzrostem produkcji przemysłowej uległ zwyżce stan zatrudnienia w przemyśle około 15% w porównaniu z poprzednim okresem, co wpłynęło na zmniejszenie nasilenia bezrobocia wśród robotników wykwalifikowanych.-

Daje się zauważyć w dalszym ciągu powstawanie drobnych zakładów przemysłowych, opartych wyłącznie na własnym zbiorowym kapitale, powodując wciągnięcie do obrotu gospodarczego unieruchomionego, a częściowo nawet stezauryzowanego kapitału.-

Dane dotyczące działalności Urzędu Wojewódzkiego z zakresu administracji przemysłowej przedstawiają się następująco:

1/ Zatwierdzono projektów urządzeń zakładów	71
a to: młynów	38
tartaków	14
rzeźni	10
cegielni	1
solarni skór	1
hut szkła /rozbudowa/	1
innych	5
2/ Udzielono pozwoleń kotłowych	48
3/ Wydano dyspens przemysłu konc.	19
4/ Rozszerzono ważność licencji na przemysł określony	8
5/ Wydano dyspens rzemieślnikom	196
6/ Wydano orzeczeń w sprawie zakładów rzemieślniczych	93
7/ Zatwierdzono projektów urządzeń zakładów elektrycz.	8
8/ Wydano uprawnień elektrycznych	3
9/ Załatwiono odwołań od orzeczeń I instancji	
a/ w sprawach przemysłowych	222
b/ w sprawach rzemieślniczych	315.

Rzemiosło.

W okresie sprawozdawczym na terenie województwa nastąpiła znaczna poprawa położenia rzemiosła. Przede wszystkim stwierdzono znaczne osłabienie tempa przyrostu samodzielnich placówek i wzrost liczby zatrudnionych w poszczególnych warsztatach. - W wielu zawodach dawał się odczuć brak fachowców z powodu większych rozmiarów wytwórczości lub podniesienia jej poziomu. - O poprawie sytuacji w rzemiosle świadczą również wzrost wartości produkcji, jak też wzrost obrotów i zarobków poszczególnych zakładów.

Władze przemysłowe dążyły przede wszystkim do zalegalizowania względnie zlikwidowania warsztatów prowadzonych bez uprawnień przemysłowych, stanowiących nielegalną konkurencję dla przedsiębiorstw wykwalifikowanych rzemieślników. - Wynikiem tego ilość zakładów rzemieślniczych, których właściciele posiadali karty rzemieślnicze wzrosła o 2710 i wynosiła 36164, natomiast liczba zakładów nielegalnych w porównaniu z okresem poprzednim spadła o 2301 i wynosiła 9.487. -

O poprawie położenia rzemiosła świadczy również fakt wzrostu wykupionych świadectw przemysłowych przez rzemieślników w liczbie 13.283 wobec 12.168 w okresie poprzednim. -

W następstwie rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20/II-1936 r. przeprowadzono reorganizację cechów, która objęła 107 cechów, a nadto zalegalizowano 38 cechów nowych. - Ogólna liczba cechów wynosiła w końcu okresu sprawozdawczego 145 z 5.546 członkami. -

Działalnością rozprowadzania kredytu dla rzemiosła, udzielonego przez Bank Gospodarstwa Krajowego w wysokości 355.050 zł. zajmowały się Komunalne Kasy Oszczędności, poza tym kredytu dla rzemiosła udzielały Spółdzielnie Kredytowe i kasy kredytu bezprocentowego. Prócz pomocy kredytowej w postaci gotówki udzielanej przez wyżej wymienione instytucje rzemiosło korzystało z kredytu towarowego u kupców i hurtowników oraz z pożyczek wekslowych, zaciąganych na prywatnym rynku kapitałowym. - Suma udzielonego kre-

dytu przez wym. instytucje wynosiła 403.390,40 zł.-

W okresie sprawozdawczym prowadzone były 4 kursy z zakresu szkoły dokształcającej zawodowej i 3 miesięczny kurs kucia koni dla kowali z powiatu hrubieszowskiego.-

We wrześniu 1937 r. odbyła się w Lublinie wystawa rzemieślnicza zorganizowana przez Związek Rzemieślników Chrześcijan w Lublinie, w której brało udział 83 wystawców z Lubelszczyzny.- Wystawa cieszyła się dużą frekwencją oraz zainteresowaniem sfer rzemieślniczych.-

Urząd Wojewódzki współpracował stale z organami samorządu gospodarczego: Izłą Przemysłowo-Handlową i Izłą Rzemieślniczą, biorąc przez swych delegatów stały udział w posiedzeniach Prezydium i Komisyj Izb.-

H a n d e l.

W związku z poprawą położenia finansowego rolnictwa zaznaczył się poważny wzrost udziału w obrotach handlowych drobnych rolników, jako masowych nabywców wyrobów przemysłowych.- Wzmoczona działalność inwestycyjna przyczyniła się do silnego ożywienia handlu materiałami budowlanymi. Sytuację na rynku pieniężnym cechował w okresie sprawozdawczym wzrost płynności wywołany nieprzerwanym przyrostem wkładów oraz utrzymywaniem się sumy udzielonych kredytów na niezmiennym poziomie w porównaniu z okresem poprzednim. Wskutek zwiększenia obrotów nastąpiło polepszenie wypłacalności w handlu i przemyśle.-

Elektryfikacja.

Zagadnienie elektryfikacji od chwili powstania Lubelskiego Międzykomunalnego Związku Elektryfikacyjnego /Lubzel/ przybrało formę planowej i celowej akcji, realizowanej systematycznie i w kolejności życiowych potrzeb i zainteresowań. W znacznym stopniu do żywszego tempa elektryfikacji przyczyniają się w pierwszym rzędzie inwestycje, przedsięwzięte i wykonywane przez właściwe czynniki w związku z uprzemysłowieniem kraju.- Dzięki tym inwestycjom i zapotrzebowaniu na energię elektryczną Lubzel wykonał budowę linii wysokiego napięcia 30 KV o długości ponad 60 km. i linii 6 KV. o długości ponad 12 km., lokalnych sieci rozdzielczych niskiego napięcia ponad 20 km., szeregu podstacji transformatorowych, oraz 2 lokalnych elektrowni w Tarnogrodzie i Frampolu.-

Dzięki wprowadzeniu przez Lubzel taryfy blokowej i rozwinięciu propagandy na rzecz grzejnictwa, . . cena energii elektrycznej znacznie została obniżona i nie przekracza średnio 40 groszy za 1 KWh., przy czym daje się stwierdzić znacznie zwiększoną konsumpcję prądu elektrycznego tak dla celów świetlnych jak nie mniej dla celów przemysłowych.-

Projektowane jest utworzenie Związku Elektryfikacyjnego północnej części województwa lubelskiego.- Związek ten powstanie jeszcze w ciągu bieżącego roku.- Prace Związku rozpoczną się w roku przyszłym, przy czym w projekcie są budowy linii wysokiego napięcia długości około 350 km. i kosztem ponad zł. 3.000.000.-

Obydwa powyższe Związki elektryfikacyjne będą dawały zupełną gwarancję racjonalnej elektryfikacji okręgowej, dostawy taniej energii elektrycznej i podnoszenia dobrobytu i modernizacji naszych urządzeń tak gospodarczych jak zwłaszcza przemysłowych.-

Również lokalne zakłady elektryczne dzięki widocznej poprawie gospodarczej i zwiększonemu zapotrzebowaniu na energię elektryczną, przystąpiły już obecnie, wzgl. przystąpią w najbliższej przyszłości do rozbudowy swoich urządzeń wytwórczych i rozdzielczych.-

Elektrownia miejska w Zamościu powiększa obecnie swoją moc zainstalowaną o dalsze 1500 KW, zaś Elektrownia Miejska w Lublinie już w czasie najkrótszym będzie zmuszoną rozpocząć rozbudowę i powiększenie swoich urządzeń prądotwórczych o dalszych około 6-10000 KW.-

VIII. NADZÓR NAD ZWIĄZKAMI SAMORZĄDOWYMI .

Podział administracyjny.

Ustawą z dn. 9.IV.1938 r. Dz.U.R.P.Nr.27, poz.240 wyłączono z województwa lubelskiego powiaty: Garwolin, Sokołów i Węgrów oraz gminę Irena z powiatu puławskiego i włączono do województwa warszawskiego z dniem 1 kwietnia 1939 r.

W okresie sprawozdawczym opracowano i wystąpiono do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wnioskiem o rozszerzenie granic miasta Kraśnika oraz zmianę granic gmin w powiecie garwolińskim, a w szczególności przez zniesienie gminy Warszawice i zmianę granic gmin: Sobienie Jeziory, Osieck, Wola Rębkowska, Trojanów, Sobolew, Ułęż i Ryki oraz przyłączenie z powiatu kozienickiego, woj.kieleckiego gromad: Antoniówka, Pasternik i Kroski.

Zezwolono na przeniesienie siedziby gminy Suchowola w powiecie zamojskim ze wsi Potoczek do wsi Suchowola.

Na wniosek interesowanych związków samorządowych dokonano w kilku wypadkach zmiany w podziale gmin na gromady.

Zmiany osobowe w organach związków samorządowych.

W okresie sprawozdawczym zaszły następujące zmiany w składzie organów związków samorządowych.

W m. Chełmie wiceprezydent zrzekł się mandatu, skutkiem czego zarządzono nowe wybory; w m. Janowie Lub., Kraśniku, Biłgoraju na skutek ustąpienia, zaś w Janowie Podl. na skutek złożenia z urzędu dokonano wyboru burmistrza.

W gminach Stary Zamość, Sułów, Krześlin, Spiczyn, Chruszczewka, Witulin, Korytnica, Olchowice nastąpiły zmiany na stanowiskach wójtów wskutek ustąpienia, zaś

w gminie Siennica Różana, Czajki, Celejów, Borze, wskutek złożenia dotychczasowych wójtów z urzędu.

W gminach Bohukały, Hańsk, Karczmiska i Sobolew wójsi gmin pozostają w zawieszeniu bądź to wskutek dochodzeń sądowo- karnych, bądź dyscyplinarnych.

W gm.: Kobylany, Maciów, Suchowola, Michów, Krynice, Jarczew, Werbkowice, Łuków, Borze, Luszawa i Faj-sławice na wniosek starostów zatwierdzono powtórne wybory wójtów gmin.

Przeprowadzono wybory uzupełniające radnych powiatowych w Garwolinie, Hrubieszowie, Krasnymstawie, Lubartowie, Białej Podlaskiej, Lublinie, Puławach, Łukowie, Zamościu i Węgrowie oraz członków wydziałów powiatowych w Krasnymstawie, Lubartowie, Węgrowie i Zamościu.

Gospodarka
Związków samorządowych.

Przesilenie, jakie nawiedziło życie gospodarcze w całym kraju głównie w latach 1929- 1936, musiało również ujemnie wpłynąć na działalność związków samorządowych. Badając jednak wnikliwie gospodarkę związków samorządowych na terenie województwa lubelskiego za czas od r. 1929 obiektywnie stwierdzić należy, że związki samorządowe dostosowując swoją działalność gospodarczą do zmienionych warunków potrafiły swą gospodarkę uporządkować i unormalizować. Ze takie twierdzenie nie jest gołosłownym wskazuje okoliczność, że w okresie najlepszej koniunktury 1928/29 tylko pow. związki samorządowe na terenie województwa lubelskiego zamknęły okres budżetowy niedoborem kasowym 1.867.941 zł., podczas gdy poczynszy od okresu 1934/35 samorzady tego województwa wszystkich stopni / powiatowe, wiejskie i miejskie / zamykają okresy budżetowe nadwyżkami faktycznie osiągniętych dochodów nad wydatkami, przy czym znaczną część dochodów zwyczajnych obracają na wydatki nadzwyczajne / inwestycyjne /.

Zaznaczyć nadto należy, że związki samorządowe w latach przesilenia gospodarczego działalności swej nie tylko nie zwęziły, ale przeciwnie w wielu dziedzinach rozszerzyły, a to dzięki oszczędności i planowości w gospodarce.

W okresie spr. obdawczym pow. związki samorządowe

Powiatowe Zw. Samorządowe	preliminowały dochody zwyczajne w sumie	8.741.268 zł.
	" " nadzwyczajne "	1.171.890 zł.
	razem	9.913.158 zł.
	zrealizowały dochody zwyczajne w sumie	11.286.433 zł.
	" " nadzwyczajne "	2.265.164 "
		13.551.597 zł.

Z sumy ogólnych dochodów potrącić należy kwotę 1.591.800 zł. i 284.662 zł. / razem 1.876.462 zł., które otrzymały samorzady powiat. ze Skarbu Państwa tytułem zwrotu kosztów utrzymania i budowy dróg państwowych. W ten sposób własne dochody budżetowe pow. związków sam.

w okresie sprawozdawczym wynosiły:

zwyczajne 9.694.633 zł t.j. 110.9 % prel.
nadzwyczajne 1.980.502 " " 169 %

razem 11.675.135 zł t.j. 117,7 % prel.

Z zestawień tych wynika, że nadwyżka faktycznie osiągniętych dochodów nad prelimitowanymi wynosi sumę 1.761.977 zł., na którą głównie składają się: zwiększone wpływy z podatków samoistnych / 529.160 zł./ z dodatków do podatków państwowych / 113.038 zł./, udziału w podatkach państwowych / 70.997 zł./, z opłat za korzystanie z zakładów i urzędzeń sam. / 71.590 zł./, z subwencji / 225.699 zł./ i z pożyczek / 548.895 zł./.

Odnosnie wpływów z pożyczek zaznaczyć należy, że pow. związki sam. prelimitowały 518.912 zł., faktycznie zaś osiągnęły tylko 200.407 zł. gdyż kwota 867.400 zł. stanowi tylko konwersję pożyczek krótko-terminowych na długoterminowe.

Wpływy z poszczególnych źródeł dochodowych pow. związków sam. przedstawia następujące zestawienie:

Nazwa działu		Prelimino- wano złotych	Osiągnię- to złotych	Stosunek wykonania do prel. %	Stosunek do ogólnych docho- dów %
I	Majątek komunal.	180.991	183.522	101,4	1,4
II	Przedsiębiorstwa komun.	26.994	68.423	253,4	0,5
III	Subwencje i dotacje	382.956	656.102	171,3	4,9
IV	Zwroty	346.875	2.100.748	603,8	15,5
V	Opłaty administr.	7.690	7.866	102,2	0,1
VI	Opłaty za korzystanie z urzędzeń publicznych	334.713	406.303	121,3	2,9
VII	Dopłaty	221.277	242.521	110,05	1,8
VIII	Udział w podatkach państwowych	645.375	716.372	111	5,3
IX	Dodatki do podat- ków państw.	2.595.149	2.708.187	104,3	19,9
X	Podatki samoistne	4.239.788	4.768.948	112,4	35,2
XI	Różne	127.052	301.667	237,2	2,2
IV	Nadzw. Pożyczki	518.912	1.067.807	205,9	7,9
VI	" Podatek in- westycyjny	501	1.191	237,9	-
VIII	" nadwyżka budżetowa z lat po- przednich	284.885	320.940	112,6	2,4
R a z e m		9.913.158	13.551.597	136,6	100

Z powyższego zestawienia wynika, że pierwsze miejsce z pośród źródeł dochodowych pow. związków samorządowych zajmują podatki samoistne stanowiące 35,2 % ogólnych dochodów. Są to głównie opłaty drogowe w sumie 4.763.032 zł. Opłaty te w okresie sprawozdawczym pobierane były przez pow. związki sam. w przeciętnej dla całego województwa wysokości 77,7 % /najwyższa 85 % - najniższa 70 %/ państwowego podatku gruntowego, 15 % państw. podatku przemysłowego /od patentów/ i 45 % państw. podatku od nieruchomości.

Należy nadmienić, że oprócz opłat drogowych pow. związki sam. pobrały nadto w okresie sprawozdawczym dopłaty na cele drogowe w wysokości 231.113 zł, - co stanowiła sumę 4.994.145 zł, t.j. 43,8 % ogólnych dochodów bez uwzględnienia zwrotów ze Skarbu Państwa na budowę i utrzymanie dróg państwowych.

Drugim bardzo poważnym źródłem dochodowym pow. związków sam. są wpływy z dodatków do podatków państwowych 199 % ogólnych dochodów. Na wykazaną w powyższym zestawieniu sumę 2708.187 zł składają się: dodatek do państw. podatku gruntowego 1.485.406 zł /54,8 %/, dodatek do państw. podatku od spożycia 610.085 zł /22,5 %/, dodatek do opłat stemplowych przy przeniesieniu własności nieruchomości 353.598 zł /13 %/, dodatek do państw. podatku od nieruchomości 98.198 zł /3,7 %/, dodatek do państw. podatku przemysłowego /od świadectw przemysł./ 75.900 zł /2,8 %/ i dodatek do opłat od wyrobu i sprzedaży spirytusu 85.000 zł /3,1 %/.

Dodatek do państw. podatku gruntowego pow. związki sam. pobierały w przeciętnej wysokości 33,7 % /od 26 % - 39,5 %/.

Wydatki preliminowały pow. związki sam. w okresie sprawozdawczym

"	zwyczajne	-	6.802.455 zł
"	nadzwyczajne	-	3.110.545 "
	razem		9.913.000 zł

zrealizowały zaś

wydatki zwyczajne	-	8.839.831 zł
" nadzwyczajne	-	4.303.110 "
	razem:	13.142.941 zł

Od ogólnej sumy zrealizowanych wydatków potrącić należy kwotę 1.876.462 zł zużytą przez pow. związki sam. z funduszy Skarbu Państwa na konserwację i budowę dróg państwowych pozostających w administracji tychże związków.

W wykonaniu więc swych budżetów pow. związki sam. faktycznie wydały w okresie sprawozdawczym 11.266.479 zł, co stanowi 113,7 % sumy preliminarnej.

Przekroczenia sum preliminarznych w granicach rozporządzalnych dochodów miały miejsce głównie: Dz. V na dro-

gi o 652.520 zł. Dz. XIV na pokrycie niedoborów budżetowych o 452.714 zł., Dz. X na rolnictwo o 98.127 zł. i Dz. I na zarząd ogólny o 59.492 zł.

Z porównania więc osiągniętych przez pow. związki samorządowe dochodów w sumie 11.675.135 zł. sumą uskuteczniionych wydatków własnych w sumie 11.266.479 zł. okazuje się, że pow. związki samorządowe okres sprawozdawczy zamknęły nadwyżką kasową w sumie 408.656 zł. W nadwyżce tej partycypuje 14 powiatowych samorządów różnych z łączną sumą 619.508 zł., natomiast cztery powiaty zamknęły okres sprawozdawczy niedoborem w łącznej sumie 210.852 zł. Niedobory te zostały spowodowane klęską posuchy, jaka miała miejsce w r. 1937 w północnych powiatach województwa, a która w skutkach spowodowała zmniejszenie wpływów z danin komunalnych.

Ogólne wyniki gospodarki budżetowej pow. związków samorządowych na dzień 31 marca 1938 r. wyrażają się nadwyżką budżetową w łącznej sumie - 1.170.806 zł., w której partycypuje 16 pow. związków samorządowych z łączną sumą 1.254.752 zł., przy równoczesnym niedoborze budżetowym w dwu powiatach w ogólnej wysokości 83.946 zł.

Natomiast jeśli weźmie się pod uwagę stan majątkowy w mowie będących związków samorządowych na dzień 31.3.1938 r., to okazuje się, że ośm powiatów posiadało nadwyżkę stanu czynnego nad biernym / czysty majątek / w łącznej sumie 2.104.811 zł., przy równoczesnym ujemnym bilansie majątkowym w 10 powiatach na ogólną sumę - 2.460.692 zł. - Należy jednak mieć na uwadze, że drogi nie są objęte stanem czynnym, podczas gdy milionowe pożyczki zaciągnięte na budowę dróg obciążają stan bierny bilansu.

Poza wykazaną powyżej nadwyżką kasową zanotować należy, jako dalszy objaw dodatni w gospodarce powiatowych związków samorządowych fakt, że podczas gdy

dochody zwyczajne w okresie sprawozdawczym wynosiły 9.694.633 zł., to

wydatki zwyczajne w tym samym czasie stanowiły tylko kwotę 7.248.031 zł.

z czego wynika, że powiatowe związki samorządowe w tymże okresie zużyły na wydatki nadzwyczajne - inwestycyjne 2.446.602 zł., a więc 33,9 % dochodów zwyczajnych.

Uskutecznione przez powiatowe związki samorządowe w okresie sprawozdawczym wydatki w poszczególnych działach gospodarki przedstawia poniżej zamieszczone zestawienie:

Nazwa działu	Prelimino- wano	W y k o n a n o		
	zł.	zł.	W stosun- ku do pre limin. %	W stosun- ku do ogólnych wydatków %
I Zarząd Ogólny	1.035.508	1.095.000	105,4	8,32
II Majątek Komunalny	219.599	266.502	121,3	2,03
III Przedsiębiorstwa	21.432	11.565	53,9	0,09
IV Spłata długów	866.360	879.295	101,4	6,7
V Drogi i place publiczne	4.205.754	6.734.736	160,1	51,24
VI Oświata	300.282	296.647	98,7	2,26
VII Kultura i sztuka	40.135	42.108	104,9	0,32
VIII Zdrowie publiczne	876.719	855.970	97,6	6,51
IX Opieka społeczna	211.479	206.884	97,8	1,57
X Popieranie rolnic- twa	1.178.657	1.276.784	108,3	9,71
XI Popieranie prze- mysłu i handlu	49.098	49.405	100,6	0,38
XII Bezpieczeństwo pub liczne	111.046	120.955	108,9	0,92
XIIa Świadczenia na rzecz innych związków	62.100	91.487	147,3	0,7
XIII R ó ż n e	324.609	352.667	108,6	2,68
XIV Pokrywanie niedo- borów budżetowych	410.222	862.936	210,1	6,57
Razem	9.913.000	13.142.941	132,5	100

Miasta wy-
dzielone. Przed przystąpieniem do szczegółowej analizy gospo-
darki miast niewydziałonych stwierdzić należy, że sytu-
acja finansowa pomimo pewnych pozorów nie uległa poprawie.
Jakkolwiek w porównaniu z poprzednim okresem budżetowym
wpływy zwyczajne miast wydzielonych w pewnych działach
wzrosły, a mianowicie z udziału w podatkach państwowych
o 16,8%, z dodatków do podatków państwowych o 8%, z po-
datków samodzielnich o 11,7 % i z przedsiębiorstw komunal-
nych o 11 % - to jednak wpływ z subwencji zmniejszył się
z 1.224.387 zł do 628.268 zł t.j. 596.119 zł czyli o
48,7 %.

Ponieważ jednak wydatki miast wydzielonych, pomimo
daleko posuniętych oszczędności, nie mogą być zmniejszone
bez uszczerbku dla zaspakajania potrzeb koniecznych, a w
szczególności z koniecznością podejmowania kosztownych in-
westycji budowy wodociągów dla zatrudniania bezrobotnych
robotników, przeto miasta zmuszone są korzystać z kredytu,
- skutkiem czego wpływy z pożyczek w porównaniu z poprzed-
nim okresem budżetowym wzrosły z 2.041.253 zł do
2.767.678 zł t.j. o 726.425 zł czyli o 35,5 %.

Konieczność zaś wstawiania do budżetów miejskich
kredytów, potrzebnych na amortyzację pożyczek zaciągnię-

tych przez miasta głównie na zatrudnianie bezrobotnych - spowodowała, że ustalona przez Centralną Komisję Oszczędnościowo- Oddłużeniową dla Samorządów w t. zw. "budżetach opancerzonych" marża na spłatę długów stała się nieaktualną, gdyż w dziale IV budżetów wstawiać należy na spłatę narastających długów sumy o przeszło 100% wyższe od ustaleń Komisji.

W związku z tym faktem równowaga finansowa miast już na najbliższą przyszłość zostaje poważnie naruszona, gdyż dokonane inwestycje / wodociągi/ zaczną się same amortyzować w najlepszym razie za 4 do 5 lat.

W okresie budżetowym 1937/38 miasta wydzielone preliminowały:

<u>Dochody</u>	zwyczajne w wysokości	5.132.423 zł.
"	nadzwyczajne	4.261.102 "

Razem		9.393.525 zł.

osiągnęły zaś

dochody zwyczajne 5.251.320 zł = 102,3 % prel.

nadzwyczajne 3.564.174 " = 83,7 % prel.

Razem 8.815.494 zł.

Wpływy osiągnięte z poszczególnych źródeł dochodowych / zwyczajnych i nadzwyczajnych/ oraz procentowy ich stosunek do preliminarzy, jak też procentowy stosunek wpływów z poszczególnych działów budżetu do ogólnej sumy osiągniętych dochodów przedstawiał się w omawianym okresie następująco:

Nazwa działu	Prelimino- wano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do pre- lim. %	W stosunku do ogólnych dochodów %
I Majątek komunalny	366.566	331.543	90,4	3,76
II Przedsiębiorstwa komun.	1.640.412	1.739.943	106,0	19,73
III Subwencje i dotacje	940.675	628.268	67,0	7,12
IV Zwroty	670.823	549.811	82,0	6,23
V Opłaty administrac.	125.370	125.284	99,9	1,42
VI Opłaty za korzystanie z urządzeń kom.	97.376	92.592	95,0	1,05
VII Dopłaty	1	-	-	-
VIII Udział w podatkach państw.	1.023.822	1.077.880	105,2	12,22
IX Dodatek do podat. p.	1.096.511	1.129.170	103,0	12,86
X Podatki samoistne	207.411	226.984	109,4	2,57
XI R ó ż n e	257.379	94.445	36,6	1,07
IV Nadzw. Pożyczki	2.918.979	2.767.678	94,8	31,39
VI Podatek inwesty- cyjny	48.200	51.896	107,6	0,58
Razem	9.393.525	8.815.494	93,9	100,00

Wydatki miast wydzielonych w okresie 1937/38 kształtowały się w sposób następujący:

preliminowano wydatków zwyczajnych 4.796.749 zł.
" nadzwyczajnych 4.594.684 "

Razem: 9.391.433 zł.

zrealizowano wydatków zwyczajnych 4.694.158 zł. = 98 % prel.
" nadzwyczajnych 4.038.880 zł. = 87,9% "

Razem 8.733.038 zł. = 92,9% "

Z powyższych zestawień wynika, że miasta wydzielone zamknęły okres budżetowy nadwyżką kasową 82.456 zł.

Zaznaczyć jednak należy, że w gospodarce budżetowej osiągnęły nadwyżkę tylko m. Lublin /134.390 zł./ i m. Siedlce /7.953 zł./, natomiast m. Chełm, pozbawione dotychczas przedsiębiorstw komunalnych, w dalszym ciągu zamyka swój budżet niedoborem /59.886 zł./ pomimo tego, że kompresja tego budżetu posunięta została tak dalece, iż stał się on budżetem w ścisłym tego słowa " wegetacyjnym ".

Dla ogólnej charakterystyki gospodarki miast wydzielonych w minionym okresie podkreślić należy, że budżety ich były realne, że gospodarka naogół prowadzona była w granicach osiągniętych wpływów faktycznych oraz dochody zwyczajne przewyższały prawie o 12 % wydatki zwyczajne.

Wydatki ogólne w poszczególnych działach gospodarki miejskiej zrealizowane zostały w sposób następujący:

Nazwa działu	Prelimino- wano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do prelim. %	W stosunku do ogólnych wydatków %
I Zarząd Ogólny	1.128.687	1.141.083	101,1	13,07
II Majątek Komunalny	451.579	313.250	69,3	3,58
III Przedsiębiorstwa komun.	569.900	456.453	80,0	4,76
IV Spłata długów	1.808.078	1.715.349	94,9	20,30
V Drogi i place publ.	1.576.632	1.322.881	84,5	15,20
Va Pomiar i plany rozbudowy	79.143	72.412	91,4	0,82
VI Oświata	880.083	836.858	93,9	9,54
VII Kultura i sztuka	50.461	50.229	99,5	0,57
VIII Zdrowie publiczne	1.547.876	1.566.512	101,2	17,90
IX Opieka społeczna	527.954	507.972	96,2	5,80
X Popieranie rolnic.	3.458	3.321	96,0	0,03
XI Popieranie przemys- łu i handlu	35.500	35.272	99,3	0,40
XII Bezpieczeństwo publ.	397.194	385.456	97,4	4,41
XIII R ó ż n e	334.888	288.857	86,2	3,30
XIV Pokrycie niedoboru	-	27.133	-	0,31
Razem	9.391.433	8.733.038	92,9	100,00

Odnosnie wydatków miast wydzielonych należy nadmienić tę niepomyślną okoliczność, że w porównaniu z poprzednim okresem budżetowym wydatki na drogi i place publiczne z konieczności zmniejszyły się tak w sumie absolutnej, jak też w procentowym stosunku do ogółu wydatków, jakkolwiek potrzeby miast pod względem utrzymania i budowy dróg / ulic / nie tylko nie maleją, ale przeciwnie stale wzrastają. Szczególnie w bardzo trudnym pod tym względem położeniu jest m. Chełm, w którym na skutek budowy nowych gmachów na pomieszczenie Dyrekcji Kolejowej i jej pracowników / około 700 rodzin /, sprawa budowy nowych ulic stała się szczególnie pilną.

Należy mieć nadzieję, że wprowadzenie podatku drogowego przynajmniej w nieznacznym stopniu poprawi sytuację i umożliwi miastom intensywniejsze zajęcie się sprawą uporządkowania ulic i placów publicznych.

Miasta niewydzielone.

Uwagi ogólne, wypowiedziane powyżej odnośnie sytuacji finansowo- budżetowej miast wydzielonych, mają jeszcze w większym stopniu zastosowanie do miast niewydzielonych.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym miasta niewydzielone osiągnęły dochodów zwyczajnych o 339.330 zł. t.j. prawie o 10% wskutek zwiększonych wpływów z udziału w podatkach państwowych oraz z dodatków do podatków państwowych w dochodach nadzwyczajnych o 241.493 zł. t.j. o 27 %, a to głównie wskutek zwiększonych wpływów z pożyczek przy równoczesnym zmniejszeniu się subwencji. -

W okresie sprawozdawczym miasta niewydzielone preliminowały:

dochody zwyczajne	zł.	3.403.550
" nadzwyczajne	"	1.247.365
razem	"	4.650.915

osiągnięto zaś

dochodów zwyczajnych	zł.	3.752.077	t.j.	110,2 %	prel.
" nadzwyczajnych	"	1.129.018	t.j.	90,5 %	"
razem	zł.	4.881.095	t.j.	104,9 %	prel.

Wpływy z poszczególnych źródeł dochodowych przedstawiały się następująco:

Nazwa działu	Prelimino- wano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do pre- limin. %	W stosun- ku do ogólnych dochodów %
I Majątek Komunalny	395.605	398.716	100,7	8,2 %
II Przedsiębiorstwa kom.	820.382	824.552	100,5	16,89
III Subwencje i dotacje	232.253	301.478	129,8	6,17
IV Z w r o t y	225.018	201.422	89,5	4,12
V Opłaty administr.	119.192	126.210	106,7	2,57
VI Opłaty za korzysta- nie z urządzeń ko- munalnych	194.540	208.307	107,0	4,26
VII Dopłaty	8.504	7.450	87,6	0,15
VIII Udział w podatkach państw.	555.637	613.956	110,4	12,57
IX Dodatki do podatków państw.	842.746	905.846	107,5	18,58
X Podatki samoistne	129.551	128.563	99,1	2,63
XI Różne	179.997	383.634	213,1	7,86
IV Nadzw. Pożyczki	871.389	715.276	82,0	14,67
VI " podatki in- westyc.	20.500	10.044	48,9	0,2
VIII " nadwyżka bud- żetowa z po- przednich ok- resów	55.641	55.641	100,0	0,13
Razem	4.650.915	4.881.095	104,9	100,0

W tym samym okresie miasta niewydzielone prelimino-
wały:

wydatki zwyczajne	zł. 3.199.246
" nadzwyczajne	" 1.461.138
razem	zł. 4.660.384

zrealizowały natomiast

wydatki zwyczajne	zł. 3.484.460
" nadzwyczajne	" 1.409.501
razem	zł. 4.893.961

Z porównania osiągniętych dochodów z uskutecznio-
nymi wydatkami wynika, że miasta niewydzielone okres bu-
dżetowy 1937/38 zamknęły niedoborem 12.866 zł., podczas
gdy poprzedni okres budżetowy miasta te zamknęły nadwyż-
ką 86.469 zł.

Z dochodów zwyczajnych wydano 7 % na wydatki nad-
zwyczajne.

Wydatki uskutecznione w poszczególnych działach
budżetu przedstawiały się następująco:

Nazwa działu	Prelimino- wano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do pre limin. %	W stosun- ku do ogólnych wy- datków %
I Zarząd ogólny	968.063	995.452	102,8	20,34
II Majątek komunalny	223.649	230.385	103.0	4.71
III Przedsiębiorstwa komun	334.978	351.577	104,9	7,18
IV Spłata długów	387.303	345.676	89.2	7,06
V Drogi i place publ.	388.598	563.880	145,1	11,52
Va Pomiar i plany rozbudowy	23.411	34.747	147,9	0,71
VI Oświata	782.386	709.456	90,6	14,5
VII Kultura i sztuka	6.907	6.825	98,8	0,14
VIII Zdrowie publiczne	388.276	456.954	117,6	9,34
IX Opieka społeczna	181.034	194.272	107,3	3,97
X Popieranie rolnictwa	16.466	14.780	89,7	0,3
XI Popieranie przemysłu i handlu	49.157	48.844	99,3	0,99
XII Bezpieczeństwo publ.	381.843	387.614	101,5	7,92
XIII Różne	154.936	157.683	101,7	3,22
XIV Pokrycie niedoboru	373.377	395.816	106,2	8,1
Razem	4.660.384	4.893.961	105,01	100,0

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym daje się zauważyć zwiększenie wydatków na : spłatę długów, drogi i place publiczne, oświatę i zdrowie publiczne.

Wydatki na Zarząd ogólny w sumach bezwzględnych pozostały prawie niezmienione, natomiast w stosunku procentowym do ogólnych wydatków spadły z 23,12 % do 20,34%.

Gminy wiejskie.

Gminy wiejskie w okresie budżetowym 1937/38 prelinowały:

dochody zwyczajne - zł. 9.858.717
" nadzwyczajne - " 956.601

razem zł. 10.815.318

osiągnęły natomiast

dochodów zwyczajnych - zł. 10.959.451 t.j. 111% prel.
" nadzwyczajnych - " 1.749.201 " 183 % "
razem zł. 12.708.652 t.j. 118,4 % prel.

W porównaniu z poprzednim okresem budżetowym dochody zwyczajne gmin wiejskich wzrosły o 970.545 zł. t.j. o 9,7 % zaś dochody nadzwyczajne o 698.380 zł. t.j. o przeszło 66 %.

Zaznaczyć należy, że w bieżącym okresie wpływy wzrosły we wszystkich bez wyjątku działach budżetowych.

Dochody gmin wiejskich według poszczególnych działów przedstawia następujące zestawienie:

Nazwa działu	Prelimi- nowano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do prelim. %	W stosun- ku do ogólnych dochodów %
I Majątek komunalny	129.547	147.298	113,7	1,16
II Przedsiębiorstwa komun.	58.082	74.720	128,6	0,59
III Subwencje i dotacje	260.395	435.872	167,3	3,43
IV Z w r o t y	318.725	391.546	122,8	3,08
V Opłaty administra- cyjne	312.826	413.161	132,1	3,25
VI Opłaty za korzys- tanie z urządzeń komunalnych	122.157	275.549	241,9	2,17
VII Dopłaty	89.489	79.184	88,4	0,62
VIII Udział w podatkach państwowych	140.877	166.298	118,0	1,32
IX Dodatki do podat- ków państwowych	2.041.082	2.209.662	108,2	17,39
X Dodatki samoistne	6.221.135	6.076.306	97,7	47,81
XI R ó ż n e	768.993	1.555.933	202,3	12,22
IV Nadzw. pożyczki	260.206	758.057	291,7	5,96
VIII " nadwyżka budżetowa lat ubieg- łych	91.804	125.066	136,1	0,98
Razem	10.815.318	12.708.652	118,4	100

Gminy wiejskie w tym samym okresie budżetowym prelimino-
 wały wydatki zwyczajne - zł. 9.267.042
 nadzwyczajne - " 1.557.006

razem: zł. 10.824.048

zrealizowały natomiast:

wydatki zwyczajne zł. 9.803.869 t.j. 105,8 % prel.

" nadzwyczajne " 2.543.112 " 163,3 % "

razem: 12.346.981 t.j. 114 % prel.

Z porównania ogólne sumy osiągniętych dochodów z
 taką sumą uskuteczniionych wydatków okazuje się, że gmi-
 ny wiejskie okres budżetowy zamknęły nadwyżką kasową
 361.671 zł. - W poprzednim okresie budżetowym nadwyżka
 ta wynosiła 533.425 zł.

Poniżej zamieszczone zestawienie przedstawia wydatki zrealizowane według poszczególnych działów budżetu.

Nazwa działu	Prelimi- nowano	W y k o n a n o		
	złotych	złotych	W stosun- ku do prelim. %	W stosunku do ogólnych wy- datków %
I Zarząd ogólny	4.065.727	4.247.655	104,4	34,4
II Majątek komunalny	141.897	170.180	119,9	1,38
III Przedsiębiorstwa komun.	16.374	15.931	97,5	0,13
IV Spłata długów	354.453	373.482	105,3	3,03
V Drogi i place publiczne	480.950	817.226	169,9	6,62
VI Oświata	3.993.015	4.410.137	110,4	35,72
VII Kultura i sztuka	37.059	34.918	94,2	0,28
VIII Zdrowie publiczne	577.304	651.402	112,8	5,28
IX Opieka społeczna	249.786	244.100	97,7	1,98
X Popieranie rolnictwa	176.359	163.282	98,2	1,32
XI Popieranie prze- mysłu i handlu	3.157	2.373	75,1	-
XII Bezpieczeństwo publiczne	193.105	186.000	97,9	1,52
XIII R ó ż n e	369.376	536.160	145,1	4,34
XIV Pokrycie niedoboru z lat ubiegłych	165.486	494.135	298,5	4,0
Razem	10.824.048	12.346.981	114,06	100,0

Odnośnie powyżej przedstawionych wydatków zaznaczyć należy, że koszty administracyjne /zarząd ogólny/, które dotychczas procentowo w stosunku do ogólnych wydatków co do wysokości zajmowały pierwsze miejsce przesunęły się na miejsce drugie, jakkolwiek w sumie bezwzględnej nieco nawet wzrosły, natomiast wydatki na oświatę z drugiego miejsca przeszły na miejsce pierwsze.

Wydatki na zdrowie publiczne stanowiące przeważnie koszty leczenia ubogich chorych, jakkolwiek z roku na rok wzrastają zarówno w sumach bezwzględnych, jak też w stosunku procentowym, to jednak nie zaspakajają wszystkich potrzeb gmin, o czym świadczą również stale wzrastające zadłużenie gmin w szpitalach publicznych z tytułu zaległych kosztów leczenia ubogiej ludności.

Powyżej przedstawiona została w cyfrach gospodarka związków samorz. poszczególnych stopni oddzielnie. Ogólny zaś obraz gospodarki samorz. na terenie całego wojew. przedstawia poniżej zamieszczone zestawienie.

Z e s t a w i e n i e

dochodów i wydatków związków samorządowych województwa lubelskiego
za okres 1937 / 38

Rodzaj związku samorządowego	Dochody zwyczajne zł	Wydatki zwyczajne zł	Nadwyżka zł	Dochody nadzwyczajne zł	Wydatki nadzwyczajne zł	Niedobór zł	Ogólna nadwyżka	Ogólny niedobór	Uwagi
Pow. Zw. Sam.	11.286.433	8.839.831	2.446.602	2.265.164	4.303.110	2.037.946	408.656	-	
Miasta wydziel.	5.251.320	4.694.156	557.162	3.564.174	4.038.880	474.706	82.456	-	
Miasta niewydziel.	3.752.077	3.484.460	267.617	1.129.018	1.409.501	280.483	-	12.866	
Gminy wiejskie	10.959.451	9.803.869	1.155.582	1.749.201	2.543.112	793.911	361.671	-	
R a z e m	31.249.281	26.822.318	4.426.963	8.707.557	12.394.603	3.587.046	852.783	12.866	

Nadwyżka 852.783

Niedobór 12.866

Nadwyżka 839.917

Z powyższego zestawienia okazuje się, że związki samorządowe na terenie województwa lubelskiego zamknęły okres gospodarczy 1937/38 nadwyżką kasową 839.917 zł., przy czym użyły kwotę 4.426.903 zł. t.j. przeszło 14 % dochodów zwyczajnych na wydatki nadzwyczajne. -

Związki Międzykomunalne

Dla pełności obrazu działalności samorządowej na terenie województwa należy poświęcić kilka uwag działalności związków międzykomunalnych, które do pewnego stopnia spełniają zadania nie powołanego dotychczas do życia samorządu wojewódzkiego.

Działalność tych związków w cyfrach przedstawia się w omawianym okresie gospodarczym w sposób następujący:

- 1/ Związek Międzykomunalny dla budowy i utrzymania Szpitala Psychiatrycznego w Chełmie, którego członkami są wszystkie powiat. związki samorządowe i miasta wydzielone zrealizował swój budżet

w dochodach zwyczajnych	243.324 zł.
" nadzwyczajnych	34.473 "

Razem 277.797 "

w wydatkach zwyczajnych	159.475 zł.
" nadzwyczajnych	2.319 "

161.794 "

z nadwyżką kasową 116.003 zł.
=====

Związek ten prowadzi szpital psychiatryczny na razie zasadniczo na 400 łóżek / obłożenie przeciętne 425 chorych / i obsługuje województwo lubelskie, a częściowo także wołyńskie. Budżet szpitala po stronie dochodów i wydatków zamykał się cyfrą 587.030 zł.

Organa związku tego poczyniły już przygotowania do rozbudowy szpitala na dalszych 400 łóżek.

- 2/ Związek Międzykomunalny dla utrzymania Szpitala dla chorych skórnych i wenerycznych pod wezwaniem św. Józefa w Lublinie, do którego należy 15 pow. związków samorządowych i 3 miasta wydzielone, wykonał swój budżet w dochodach i wydatkach w sumie 3.365 zł. - Utrzymywany zaś przez ten związek szpital, obliczony przeciętnie na 80 chorych, wykonał swój budżet w dochodach - 78.469 zł., w wydatkach 65.532 zł., z nadwyżką 12.937 zł.

- 3/ Lubelski Wojewódzki Związek Międzykomunalny Opieki Społecznej, którego członkami są wszystkie na terenie województwa pow. związki sam. i miasta wydzielone, prowadzi cztery zakłady opieki zamkniętej / w Lublinie, Jabłecznej, Turkowicach i Wirowie /, w których jest umieszczonych 109 starców / Wirow / i 272 dzieci.

Budżety związków i zakładów opiekuńczych / łącznie / w okresie 1937/38 r. zamknięte zostały w dochodach

sumą 233.326 zł., w rozchodach 217.747 zł. z końcową nadwyżką 15.579 zł.

- 4/ Lubelski Międzykomunalny Związek Elektryfikacyjny, którego zadaniem jest elektryfikacja południowej części województwa. Członkami tego związku są: 9 pow. związków sam., 2 miasta wydzielone / Lublin i Chełm / i 3 miasta niewydzielone / Zamość, Krasnystaw i Lubartów /.- W okresie gospodarczym 1937/38 związek osiągnął dochodów

	945.259 zł.
uskutecznił wydatków	955.739 "

z ostatecznym niedoborem	10.480 zł. ,

stanowiącym koszta organizacyjne związku.

- 5/ Związek Międzykomunalny dla prowadzenia szpitala na "Klimowiznie" utworzony przez pow. związki samorządowe w Sokołowie i Węgrowie dla prowadzenia wspólnego szpitala.-

Omawiany okres budżetowy zamknął związek niedoborem 3.282 zł. / dochody 70.467 zł. - wydatki 73.749 zł. /, który pokryją członkowie związku.

Gminne Kasy- W okresie sprawozdawczym ilościowo stan gminnych Pożyczkowo- kas pożyczkowo- oszczędnościowych powiększył się o jedną Oszczędnoś- kasę w powiecie białskim.- ciowe.

W działalności tych kas nastąpił dalszy, jakkolwiek powolny rozwój, na co wskazuje wzrost poszczególnych składników bilansu.-

Mianowicie należy stwierdzić zwiększenie w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego : kapitału zakładowego o 157.842 zł. / 6,5 %/, funduszu zasobowego o 61.397 zł. / 8 % / i wkładów oszczędnościowych o 187.992 zł. / 8 % /.- Ponieważ suma udzielonych przez kasy pożyczek wzrosła w większym stopniu aniżeli powyżej wyszczególnione składniki bilansu, a to o 1.197.548 zł. / 17. %/, przeto gminne kasy p.o. powiększyły także swe zadłużenie u swego jedyne go kredytobiorcy w Państwowym Banku Rolnym o 967.238 zł. / o 59 %/. Suma bilansowa gm.k.p.o. zwiększyła się o 1.534.741 zł. / i o 19 % / i wynosiła na dzień 1 lipca 1938 r. 9.424.688 zł.

Zlikwidowanie przedwojennych gminnych kas pożyczkowych niezawodnie znakomicie przyczyniłoby się do szybszego rozwoju tych instytucji w obecnej formie prawnej.

Dane statystyczne , ilustrujące działalność g.k.p.o. na terenie poszczególnych powiatów zawiera dołączone zestawienie:

Komunalne Obecnie obowiązujące przepisy prawne nie dają możliwości bezpośredniej władzy nadzorczej nad pow. związkami samorządowymi głębszego wnikięcia w działalność K.K.O., jak - Kasy Osz- rzędności. kolwiek są one zakładami tych związków.

Dołączone zestawienie zawiera dane z działalności K.K.O. na dzień 1/VIII 1938 r.

Rozwój K.K.O. w znacznym stopniu hamuje dotychczas niezakończona sprawa uregulowania zadłużeń tych kas w Państw. Banku Rolnym i ewent. innych instytucjach kredytowych, gdyż w bilansach poszczególnych kas wykazywane są straty z lat poprzednich, co może podrywać zaufanie ludności do tychże kas.-

Działalność Wydziału Wo- jewódzkiego.

W okresie sprawozdawczym Wydział Wojewódzki współdziałając z Wojewodą w wykonaniu nadzoru nad związkami samorządowymi odbył 17 posiedzeń, na których rozpatrzył ogółem 804 sprawy, w czym w 35 wypadkach działał z głosem opiniodawczym.-

Sprawy, w których Wydział Wojewódzki zgodnie z postanowieniem art.55 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn.19/I 1928 r. / Dz.U.R.P. Nr.11 poz.86/ działał z głosem stanowczym, dotyczy przeważnie: .

- 1/ zatwierdzenia budżetów pow. związków sam.i miast wydzielonych, uchwał podatkowych, gwarancji udzielanych przez związki sam., opłat szpitalnych, taks kuracyjnych, dochodzenia roszczeń prywatno-prawnych przeciw związkom samorządowym, egzekucji należności związków sam. i t. p.-
- 2/ odwołań budżetowych, podatkowych i innych,
- 3/ wyborów do organów związków sam. i postępowania dyscyplinarnego przeciw członkom organów zarządzających związków samorządowych i składania z urzędu.
- 4/ zatwierdzenia etatów stanowisk pracowników samorządowych, regulaminów obrad, statutów pomocy leczniczej i t. p.

Wydatki , połączone z funkcjonowaniem wynosiły 37.178 zł.78 gr. przy uzyskanych dochodach 41.472 zł. 41 gr.

Kontrola faktyczna

W okresie sprawozdawczym został ustalony prowizorycznie podział funkcji w zakresie kontroli związków samorządowych między Związkiem Rewizyjnym Samorządu Terytorialnego, a inspekcją samorządową wojewódzką, przy czym delegaci Związku Rewizyjnego rewidowali gospodarkę powiatowych związków samorządowych miast wydzielonych, zaś wojewódzki inspektor związków samorządowych, poza czynnościami specjalnymi i dochodzeniami rewidował, przeważnie przy współudziale miejscowych inspektorów gminnych gospodarkę większych miast niewydzielonych w ten sposób ułatwiając pracę inspektorom samorządu gminnego i pogłębiając poziom inspekcji.-

Z ramienia Związku Rewizyjnego Sam.Ter. w okresie sprawozdawczym zostały zlustrowane szczegółowo pow. zw. sam. w Węgrowie, we Włodawie, w Łukowie, w Białej Podl., w Sokołowie Podl., w Lubartowie i w Lublinie, zaś z ramienia Urzędu Wojewódzkiego - miasta: Sokołów Podl., Szczebrzeszyn, Biała Podl., Krasnystaw, Ostrow Siedl., Tomaszów Lub. i Zamosc oraz kilka gmin wiejskich. Na podstawie protokołów polustracyjnych Związku Rewizyjnego Urząd Wojewódzki wydał szczegółowe zarządzenie polustracyjne Wydziałom Powiatowym i Zarządom Miast oraz kontrolował ich wykonanie.

Sprawozdanie z działalności gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych na dzień 1.VII.1938 r.

Nazwa Powiatu	Ilość kas	Kapitał zakładowy	Kapitał zasobowy	Wkłady oszczędno- ściowe	Zaciągnięty dług		Udzielono pożyczek	Suma bilansowa
					w P.B.Rol.	w innych instytucj.		
Biała Podlaska	20	189048	41050	125758	122685	-	489798	524180
Biłgoraj	14	155402	69649	317648	46120	-	510833	658094
Chełm	12	179074	58577	75571	160824	-	472186	492940
Garwolin	14	75382	20082	61749	111604	-	226686	323164
Hrubieszów	10	173943	50127	52667	69010	-	362247	502574
Janów lubelski	15	151847	61604	218620	93429	-	541303	559696
Krasnystaw	6	49595	1324	35508	72030	-	153143	171300
Lublin	12	170273	59235	152637	108284	3119	492976	509175
Lubartów	9	99308	2844	73920	143657	-	329633	362725
Łuków	16	171729	72198	93574	373653	-	728403	775375
Puławy	11	149674	58332	208347	131637	-	499510	574241
Radzyń	13	117091	31780	231952	90135	-	474302	499256
Siedlce	18	173034	60849	119940	348462	-	699107	799437
Sokołów	11	167742	67969	159664	199253	-	490771	713720
Tomaszów	13	124332	26122	108282	102680	-	274325	365418
Węgrów	12	116948	35506	109958	157649	-	395241	433098
Włodawa	14	99179	45056	158142	182118	-	506537	524129
Zamość	13	215821	85053	226877	81873	-	607463	636166
R a z e m	233	2579422	827357	2530814	2595103	3119	8254464	9424688

z działalności Komunalnych Kas Oszczędności na 1/VII-1938 r.

Nazwa Komunalnej Kasy Oszczędności. Powiat.	Kapitał zakładowy. zł.	Inne kapitały własne. zł.	Wkłady oszczędnościowe. zł.	Rachunek czekowy. zł.	Kredyty zaciągnięte			K R E D Y T Y U D Z I E L O N E								Pow. Zw. Sam. zł.	Innym instyt. zł.	Suma bilansowa. zł.
					w pożyczkach. zł.	w redyskontach. zł.	w dyskontach. zł.	W dyskontach. zł.	Pożyczki wekslowe. zł.	Pożyczki protestowane. zł.	R-ku bieżącym. zł.	Termin na zastaw. zł.	Hipoteczne. zł.	Układów konwers. zł.	Razem. zł.			
Biała Podl.	100.000	38.637	572.586	168.004	33.502	41.102	258.285	88.346	314.596	13.802	359.972	4.305	-	352.088	1.133.109	363.686	14.750	1.280.968
Biłgoraj	50.000	6.635	716.790	70.598	2.596	7.010	77.910	45.839	346.804	43.672	79.230	7.057	154.713	158.113	835.428	19.000	34.788	977.205
Chełm	75.000	1.609	887.584	121.105	143.769	55.975	-	20.258	583.573	63.594	74.810	14.025	36.968	256.727	1.049.955	-	22.129	1.412.462
Gerwolin	100.000	26.500	354.095	84.012	29.012	48.238	125.761	77.834	312.721	29.201	4.111	5.042	-	182.182	611.091	11.550	38.955	829.757
Hrubieszów	60.000	13.017	631.147	244.855	2.416	-	288.505	12.916	666.950	8.364	12.137	9.930	33.529	256.236	1.000.062	100.000	24.471	1.321.862
Janów Lub.	60.000	501	204.606	45.264	49.752	19.200	-	-	185.494	27.444	-	5.203	-	69.181	287.322	-	8.316	419.450
Krasnystaw	100.000	166	160.052	125.833	331.054	36.170	124.878	26.268	160.472	13.531	181.712	9.776	25.592	174.912	592.263	181.712	-	904.732
Lublin Pow.	300.000	16.895	2.727.752	324.383	83.329	101.299	647.519	93.585	814.685	441.300	10.962	-	410.650	1.423.595	3.194.777	90.207	-	4.340.786
Lubartów	50.000	10.462	368.289	6.267	254.866	4.734	-	3.939	33.360	115.206	2.858	3.103	8.480	254.946	421.892	-	26.381	750.317
Łuków	50.000	52.064	314.792	67.565	200.922	85.669	38.671	20.267	347.311	45.939	32.338	8.579	-	162.700	617.134	13.500	48.451	846.427
Puławy	50.000	-	192.900	19.236	148.942	39.150	13.600	9.136	156.844	17.669	10.539	6.898	-	204.869	405.955	8.450	-	504.244
Radzyń	100.000	8.978	325.813	57.303	24.270	8.375	13.875	23.810	240.088	11.868	23.291	8.573	5.752	144.623	458.005	-	3.750	587.057
Siedlce	125.000	47	299.161	106.562	583.781	-	113.046	1.124	594.875	31.772	1.402	8.673	-	128.691	766.537	458.437	23.654	1.333.838
Sokołów	52.000	1.209	175.183	50.943	104.735	-	173.243	3.900	63.412	71.937	7.190	8.190	68.647	196.982	420.258	600	7.190	578.645
Tomaszów	75.000	-	417.205	122.003	48.497	129.542	-	46.572	218.988	41.740	189.457	7.141	23.806	170.963	698.667	173.890	2.800	844.074
Węgrów	30.000	11.857	257.129	16.012	126.352	10.000	-	14.815	240.624	5.121	23.760	4.476	-	136.066	424.862	14.204	-	506.324
Włodawa	55.000	5.041	112.458	46.704	225.724	31.935	115.210	18.531	81.161	81.136	222.942	3.445	3.296	133.700	544.211	186.593	1.369	620.399
Zamość	160.000	3.784	1.240.567	140.883	147.027	-	-	84.275	538.543	154.597	40.903	10.460	132.769	189.832	1.151.379	113.600	29.000	1.835.814
	1.612.000	197.402	9.958.109	1.817.532	2.540.906	618.399	1.990.503	591.415	5.800.501	1.217.893	1.277.614	124.876	904.202	4.596.406	14.612.907	11.735.429	286.004	19.894.361

ADMINISTRACJA NIEZEPOLONA

ADMINISTRACJA NIEZEPOLONA

I. A D M I N I S T R A C J A S Z K O L N A.

Rok szkolny 1937/38 stanowił dalszy etap reorganizacji szkolnictwa w myśl postanowień ustawy ustrojowej z dnia 11 marca 1932 r./ Dz.U.R.P.Nr.38,poz.389/ i wydanych na jej podstawie zarządzeń wykonawczych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Głównym zadaniem władz administracji szkolnej w r. szk.1937/38 było, jak w latach poprzednich, poszynając od r.1932, wprowadzenie w życie przewidzianych na ten okres czasu zmian ustrojowych we wszystkich działach szkolnictwa. Równocześnie prowadzona była w dalszym ciągu planowa rozbudowa poszczególnych instytucyj szkolnych i placówek pracy oświatowej w ramach, zakreślonych przez pozostające do dyspozycji na ten cel środki finansowe.

Najważniejsze dane o stanie szkolnictwa i oświaty w r.szk.1937/38 na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego i osiągniętych w tym czasie wynikach zawierają podane niżej zestawienia statystyczne oraz dołączone do nich informacje i objaśnienia w zakresie poszczególnych działów szkolnictwa i pracy oświatowej.

1. W y c h o w a n i e p r z e d s z k o l n e.

W myśl art.4 ustawy o ustroju szkolnictwa przedszkola mają stwarzać warunki, podnosząc rozwój fizyczny i psychiczny dziatwy w wieku przedszkolnym, czyli mają wyrównywać różnice w rozwoju ogólnym dziatwy z różnych środowisk społecznych i przyczyniać się do zacierania braków, jakie w ośrodkach upośledzonych wykazują dzieci wstępujące do szkół powszechnych. Ta rola przedszkoli w Okręgu Szkolnym Lubelskim jest jednak znikoma. W r.szk. 1937/38 było czynnych tylko 69 przedszkoli z 2816 dziećmi, z tego w miastach było 41 przedszkoli z 1892, a we wsiach 28 przedszkoli z 924 dziećmi. Przedszkola we wsiach znajdowały się w większych skupieniach ludności robotniczej, zwykle przy folwarkach lub zakładach przemysłowo-rolniczych. Przeciętna ilość dzieci przypadających na jedno przedszkole wynosiła 41: w miastach 46, we wsiach 33. W przedszkolach było zatrudnionych 86 wychowawczyń; na jedną wychowawczynię przypadało 33 dzieci.

Najwięcej zarejestrowanych przedszkoli znajdowało się w Lublinie - 12, i w Siedlcach -6. Nie było zarejestrowanych przedszkoli w miastach powiatu radzyńskiego, janowskiego i biłgorajskiego, oraz we wsiach powiatu włodawskiego, siedleckiego, łukowskiego, sokołowskiego i tomaszowskiego. Powiaty : lubartowski i węgrowski nie miały ani jednego zarejestrowanego przedszkola zarówno w miastach, jak i po wsiach.

Przedszkola w Okręgu Szkolnym Lubelskim były i są zakładami społecznymi lub prywatnymi. Państwowe przedszkole jest tylko jedno - w Nałęczowie. Samorządy terytorialne utrzymują 10 przedszkoli. Wśród przedszkoli prywatnych było - 5 - utrzymywanych przez obszary dworskie i zakłady przemysłowe, - 4 - przez przedsiębiorstwa państwowe, a tylko 6 przez osoby prywatne. Reszta przedszkoli prowadzona była przez stowarzyszenia i instytucje społeczne.

Wszystkie przedszkola z wyjątkiem 3 miały dwu lub trzy letni kurs zajęć wychowawczych - w 68 przedszkolach w języku polskim, a tylko w 1 w języku polskim i żydowskim.

Zestawienia powyższe wskazują, że liczba dzieci przechodzących przez system wychowania przedszkolnego jest w Okręgu Szkolnym Lubelskim bardzo mała. Z porównania liczby dzieci w przedszkolu z liczbą dzieci wstępujących do szkoły powszechnej wynika, że na 20 dzieci kl. I szk. powszechnej przypada jedno dziecko w przedszkolu. Jest to stosunek dwa razy niższy od przeciętnej dla całego Państwa. Poprawa obecnego stanu zależeć będzie od zrozumienia wartości społecznych przedszkoli przez instytucje samorządowe oraz zainteresowania się tą sprawą przez szersze warstwy obywateli.

2. S z k o l n i c t w o p o w s z e c h n e .

Szkolnictwo powszechne przeszło w r. szk. 1937/38 przez ostatni etap przekształcenia, spowodowanego ustawą o ustroju szkolnictwa. Na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 8 lipca 1937 r. przystosowana została ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych do wprowadzonego w życie nowego ustroju szkolnego. Istniejące szkoły jedno, dwu, trzy, cztero, pięcio, sześć i siedmioklasowe zostały zaliczone do jednego z trzech stopni określonych art. 12 ustawy ustrojowej. Szkoły jedno i dwuklasowe przekształcono na szkoły I stopnia, trzy i czteroklasowe na szkoły II stopnia, pozostałe na szkoły III stopnia.

Ilościowy stan szkolnictwa powszechnego oraz zmiany, jakim szkolnictwo to podlegało w ciągu lat poprzednich obrazują zamieszczone poniżej tablice statystyczne / I, II, III /.

Tablica I.

-74a-

Rok szkolny	L i c z b a d z i e c i									Liczba dzieci w publ. szkołach powszechnych wdg. płci		
	w wieku obowiązku szkolnego	zamieszkałych w poszczególn. obwodach szkol.	zamieszk. w miejsc. nie należących do żadnego ob- wodu szkoln.	u c z e s z a j ą c y c h d o								
				publicznych szkół		powszechnych		prywat. szkół powzsech.	szkół specj.	szkół ćwiczeń	chłopców	dziewcząt
				st. I	st. II	st. III	Razem					
1934/35	410576	410344	232	143844	83215	162640	389699	4717	300	1604	196814	192885
1935/36	420120	419813	307	142850	89429	164420	396699	4514	400	1572	201434	195265
1936/37	423293	422942	351	138082	94193	169222	401497	4430	401	1511	204148	197349
1937/38	423950	423679	271	131798	100842	176375	409013	4210	375	1478	208147	200866

Tablica II.

Tablica III.

Rok szkolny	L i c z b a										
	publicznych szkół powsz. prywatn. szkół powsz.								publicz.	państwowych	
	stopnia				stopnia				szkół	szkół ćwic.	
	I	II	III	Razem	I	II	III	Razem	specjal- nych	męsk- kich	żeń- skich
1934/35	1504	394	346	2244	3	13	25	41	3	3	3
1935/36	1519	414	343	2276	1	7	30	38	2	3	3
1936/37	1494	441	356	2291	3	5	30	38	2		5
1937/38	1455	474	363	2297	2	12	21	35	2		5

Liczba izb lekcyjnych w publicz. szkołach powszech.					Przeciętne obciążenie uczniemi jednej izby
Rok szkolny	Ogółem	w budynkach		w tym izb o powierz- ni do 30 m ²	
		własnych	wynajętych		
1934/35	5756	2791	2965	1010	69
1935/36	5846	2905	2941	881	68
1936/37	6002	3007	2995	809	67
1937/38	6178	3179	2999	815	66.5

Wynika z nich, że w Okręgu Szkolnym Lubelskim, pokrywającym się z terenem województwa lubelskiego, liczba dzieci w wieku obowiązku szkolnego w r.szk.1937/38 wynosiła 423.950, z czego zamieszkałych w obwodach szkolnych - 423.679 i w miejscowościach nie należących do żadnego obwodu - 271.

W r.szk.1937/38 uczęszczało do szkół powszechnych 415.076 dzieci, z czego przypada na :

a/	publiczne szkoły powszechne	-	409.013	dzieci,
b/	prywatne szkoły powszechne	-	4.210	"
c/	szkoły specjalne	-	375	"
d/	szkoły ćwiczeń	-	1.478	"

Z liczby 40.913 uczniów publicznych szkół powszechnych przypada na szkoły stopnia I - 131.798, na szkoły stopnia II - 100.842 i na szkoły stopnia III - 176.373 uczniów.

W publicznych szkołach powszechnych w roku szkolnym 1937/38 pobierało naukę 208.147 chłopców i 200.866 dziewcząt.

Realizacja powszechności nauczania wyraża się wskaźnikiem 96,5 % tj. na 100 dzieci w wieku obowiązku szkolnego objętych było szkołą powszechną 96,5. Rok szkolny 1937/38 zaznaczył się spadkiem dzieci nie uczęszczających do żadnej szkoły. Liczba takich dzieci wynosiła już tylko 3,5%. Całkowite objęcie szkołą powszechną wszystkich dzieci w wieku obowiązku szkolnego będzie możliwe w przypadku wydatnego zwiększenia liczby etatów i gdy samorządy gminne zwiększą swe wysiłki i świadczenia na rzecz szkolnictwa powszechnego przez dostarczenie nowych pomieszczeń i urządzeń szkolnych.

W roku szk.1937/38 było w Okręgu Szkolnym Lubelskim:

a/	2.297	publicznych szkół powszechnych,
b/	35	prywatnych szkół powszechnych,
c/	2	publiczne szkoły powszechne specjalne,
d/	5	państwowych szkół ćwiczeń.

Nauka we wszystkich publicznych szkołach powszechnych odbywała się w języku wykładowym polskim z wyjątkiem dwóch szkół w powiecie sokołowskim, w których językiem nauczania był język niemiecki.

Publiczne szkoły powszechne posiadały w r.szk.1937/38 6.178 izb lekcyjnych, z których 3.179 mieściło się w budynkach własnych i 2.999 w budynkach wynajętych. Izb lekcyjnych o powierzchni podłogi poniżej 30 m² było 815. Widac tu pewien postęp w stosunku do roku ubiegłego, bowiem liczba izb lekcyjnych w budynkach własnych wzrosła o 172, a przeciętne obciążenie uczniami jednej izby lekcyjnej zmniejszyło się o 1,5. Obciążenie izby lekcyjnej było jednak nadal b. wysokie i wynosiło 66,5 uczniów na 1 izbę, ponieważ izb o powierzchni mniejszej niż 30 m² było jeszcze 815, przeto wysiłek samorządów gminnych musi się jeszcze zwiększyć, by ten niezadowolający stan

uległ wydatniejszej poprawie.

W Okręgu Szkolnym Lubelskim zatrudnionych było w r. szkolnym 1937/38 - 6.431 nauczycieli etatowych i kontraktowych, z czego 2.867 mężczyzn i 3.564 kobiet, oraz 912 nauczycieli płatnych z kredytów na godziny nadliczbowe i 15 nauczycieli przydzielonych do publicznych szkół powszechnych z innych typów szkół.

W roku szkolnym 1937/38 liczba etatów nauczycielskich wzrosła o 272.

Przeciętne obciążenie uczniami jednego nauczyciela zmniejszyło się w stosunku do roku ubiegłego o 2 i wynosiło 63.

T a b l i c a IV

Rok szkolny	Liczba nauczycieli w publicznych szkołach powszechnych						Przeciętne obciążenie uczniemi jednego nauczyciela
	ogółem etatowych i kontrakt.	w tym mężcz.	ko- biet	płatnych wyłącznie z kredyt. za godz. nadlicz.	przydzielonych ze szkół innego typu	bezpłatnych praktykantów	
1934/35	5978	2581	3397	1417	43	78	65
1935/36	5979	2566	3413	862	38	73	66
1936/37	6159	2690	3469	1057	37	59	65
1937/38	6431	2867	3564	912	15	-	63

W roku sprawozdawczym ukończyło publiczne szkoły powszechne 16.876 uczniów, z których 3.442 uczniów ukończyło szkołę stopnia I. 2.531 uczniów szkołę stopnia II i 10.903 uczniów szkołę stopnia III. Stanowi to ponad 4% ogółu uczniów uczęszczających w r. szk. 1937/38 do publicznych szkół powszechnych.

Biorąc pod uwagę, że szkoły stopnia III kończy prawie dwa razy więcej uczniów niż szkoły niższych stopni, chociaż liczba uczniów w szkołach I i II stopnia jest znacznie wyższa od liczby uczniów szkół III stopnia, władze szkolne dążą do stwarzania takich warunków, w których możliwie największa liczba dzieci mogłaby ukończyć pełną szkołę najwyższego stopnia organizacyjnego. Szczególnie wielkie znaczenie sprawa ta posiada dla środowisk wiejskich, ponieważ tam jest najwięcej szkół niższych stopni. Pragnąc ułatwić uczniom szkół powszechnych stopnia I i II przechodzenie do szkół wyższego stopnia, lub do szkół innych typów, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego okólnikiem z dnia 19 lipca 1937 r. / IIP-4285/37/ określiło środki zmierzające do

umożliwienia uczniom chętnym i zdolnym osiągnięcie wyższego poziomu wykształcenia. Okólnik ten przewiduje powstawanie t.zw. "szkół zbiorczych" oraz wskazuje sposoby i warunki, w jakich mogą one być organizowane. Zarządzenie Ministerstwa umożliwia zaspokojenie dążeń ludności wiejskiej do kształcenia dzieci starszych w wyższych klasach szkół II i III stopnia, przy jednoczesnym utrzymaniu wę wsiach własnych szkół z klasami niższymi dla działy najmłodszej. Ma to wielkie znaczenie państwowe i społeczne, dlatego też należy stwierdzić, iż rok szk. 1937/38 zaznaczył się wyraźnym postępem w spełnieniu przez szkolnictwo powszechne nałożonych zadań i obowiązków w odniesieniu do środowisk wiejskich. Pełniejsze zrealizowanie tych zadań będzie możliwe jedynie przy wydatnym współdziałaniu samorządu terytorialnego przez odpowiednie rozwiązywanie zagadnień natury komunikacyjnej organizowanie dowożenia dzieci do szkół oraz udzielanie pomocy przy zakładaniu burs dla młodzieży szkolnej.

T a b l i c a V

Rok szkolny	L i c z b a u c z n i ó w						niekla- syfiko- wanych
	promowa- nych	pozosta- wionych w tej samej klasie	którzy ukończyli szkołę			Razem	
			s t o p n i a				
			I	II	III		
1934/35	219057	79864					
1935/36	240105	74569	5071	2119	8856	16046	
1936/37	241389	78319	5832	2338	9898	18068	
1937/38	262896	81911	3442	2531	10903	16876	12225

3. O ś w i a t a p o z a s z k o l n a

Rok szkolny 1937/38 upłynął w dziale oświaty pozaszkolnej pod znakiem dalszego rozwoju prac prowadzonych w latach poprzednich zarówno pod względem ilościowym jak też jakościowym.

Na czoło trosk i zabiegów pracowników oświatowych wysunęły się w ostatnim roku:

1. akcja dokształcania przedpoborowych i dokształcania w zakresie 7 klas szkoły powszechnej,
2. akcja biblioteczna i czytelnictwa,
3. akcja świetlicowa,
4. akcja domów ludowych.

Działalność oświatowa pozaszkolna zmierzała do objęcia swym zakresem wszystkich grup ludności, w szczególności zaś do objęcia młodocianych absolwentów szkół powszechnych, męskiej młodzieży w wieku przedpoborowym, kobiet, biorących na ogół mniejszy udział w pracach oświatowych od mężczyzn, w miastach zaś bezrobotnych.

Praca była prowadzona - podobnie jak w latach ubiegłych - w kołach i oddziałach stowarzyszeń i związków społeczno-oświatowych oraz w zespołach młodzieży przy szkołach powszechnych lub w tzw. zespołach międzyorganizacyjnych lub powszechnych.

Działalność oświatową pozaszkolną prowadzili pracownicy oświatowi, rekrutujący się w większości z nauczycielstwa, następnie spośród pracowników samorządowych, rolników i wolnych zawodów. Tylko nauczyciele nauczający na kursach dla młodzieży przedpoborowej otrzymywali wynagrodzenie w przeciętnej wysokości 45 zł. za kurs. Dla pracowników społeczno-oświatowych zorganizowano cały szereg kursów i konferencji i tak: Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego zorganizowało tygodniowe kursy: a/ dla działaczek oświatowych w organizacjach kobiecych, b/ dla kierowników domów ludowych, zaś w obwodach szkolnych i powiatach zorganizowało: 5 kursów bibliotecznych, 2 kursy teatralne, 16 kursów świetlicowych oraz 65 innych. Prócz tego przeprowadzono 70 krótkich / 1-2 dniowych / konferencji poświęconych różnym działom pracy oświatowej.

Kursy i konferencje dla pracowników organizowały samodzielnie lub wspólnie władze szkolne, powiatowe komisje oświaty pozaszkolnej i organizacje społeczno-oświatowe.

Koordynowały pracę samorządy powiatowe, gminne i miejskie komisje oświaty pozaszkolnej.

Inspektoraty Szkolne posiadały do wypożyczenia różnym placówkom oświatowym do użytku uczniów lub pracowników następujące ilości różnych podręczników.

	<u>w r. 1935/36</u>	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
1. książek metodycznych	1501	5029	5625
2. sztuk teatralnych w bibliotekach powiat.	3392	4074	4521
3. podręczników	473	9827	13954

Prace oświatowe^{były} prowadzone w następujących formach i placówkach:

1. Kursy wieczorowe dla młodocianych i dorosłych na poziomie różnych klas szkoły powszechnej, przy szerszym uwzględnianiu w programach zagadnień życia społecznego. Kursów było 166. Uczęszczało na nie 3740 słuchaczy w wieku od 17 do 21 lat. Liczba kursów wieczorowych zmalała w porównaniu z rokiem poprzednim o 32 kursy na korzyść szkół wieczorowych i kursów dla przedpoborowych,

których liczba znacznie wzrosła. Istnieje duża potrzeba doksztalcania drogą kursów wieczorowych i dział ten łącznie z kursami dla przedpoborowych i szkołami wieczorowymi musi być wzmożony i poparty.

2. Kursy dla przedpoborowych obejmowały mężczyzn z roczników 1916-18 i były prowadzone przede wszystkim dla analfabetów i półanalfabetów. Prowadziło je nauczycielstwo szkół powszechnych / 802 osoby/, dając 31.393 godzin pracy. Kursów tych było ogółem 386, czyli o 54 kursy więcej od roku poprzedniego. Uczęszczają na kursy dla przedpoborowych 6.997 osób. Wydatki rzeczowe kursów pokrył samorząd / 6.938.83 zł./; podręczników dostarczyły władze szkolne.

3. Szkoły wieczorowe, przygotowujące uczestników do egzaminu z 7 kl. szkoły powszechnej istniały w 29 punktach / o 21 szkół więcej od r.ub./.

W roku sprawozdawczym do szkół wieczorowych uczęszczało 710 osób, z których większość złożyła egzamin z 7 kl. szkoły powszechnej.

4. Niedzielne uniwersytety ludowe, skupiały na wykłady starszych słuchaczy, przeważnie rolników, gospodarzy. Program N.U.L. przewiduje zagadnienia rolniczo-zawodowe i społeczno-gospodarcze. Ogółem pracowało na terenie województwa lubelskiego 106 niedzielnych uniwersytetów ludowych, czyli o 22 placówki więcej niż w ub.r. - Przeciętą frekwencja wynosiła 77 osób.

5. Świetlice. Najczęściej spotykaną formą pracy oświatowej na terenie województwa jest praca świetlicowa. Liczba świetlic w porównaniu z r. ub. wzrosła o 109 placówek i wynosiła 1124/28% ogólnej ilości gromad/. Świetlice obejmują swym oddziaływaniem przeważnie młodocianych. W r. sprawozdawczym było 167 koł byłych wychowanków szkół powszechnych, mających charakter świetlic dla młodzieży w wieku od 15-18 lat. Co raz więcej powstaje również świetlice dla dorosłych. Świetlice skupiły 36.155 uczestników.

W programie zajęć świetlic przewiduje się zwykle prace oświatowe, artystyczne, gry, zabawy i wychowanie fizyczne oraz prace zbiorowe o charakterze społecznym, obywatelskim.

Przeważającym typem świetlic są tzw. organizacyjne, służące tylko jednej organizacji. Było ich 754, mniej działało świetlic powszechnych / 129/ i między organizacyjnych / 241/.

Półowa świetlic / 588/ była prowadzona w lokalach szkolnych, mimo istnienia w terenie województwa 718 domów ludowych. Z wymienionej liczby domów ludowych tylko 430 domów było możliwie wyzyskanych dla oświaty pozaszkolnej. Około 300 istniejących domów ludowych to budynki nie przystosowane do potrzeb pracy oświatowej i wskutek tego nie wyzyskane.

6. Biblioteki oświatowe i czytelnictwo. Na terenie województwa lubelskiego było w ub.r. 626 bibliotek oświatowych w tym: 18 powiatowych samorządowych central bibliotecznych, 9 central społecznych, 58 samorządowych bibliotek stałych oraz 541 stałych bibliotek społecznych. Ogólna liczba bibliotek w porównaniu z ub.r. uległa zmniejszeniu na skutek: a / komasacji bibliotek, b/ reorganizacji małych bibliotek na księgozbiory podręczne. Księgozbiór bibliotek - mimo zmniejszenia ich ilości - wynosił ogółem 454.487, czyli o 14.627 tomów więcej niż w r.ub.

Księgozbiór bibliotek samorządowych liczy 113.410 tomów.

Wzrosła również liczba czytelników o 8.630 osób i wynosiła ogółem 68.630/ 3.9% ogółu ludności/ z czego z bibliotek samorządowych korzystało 39.713 osób.

Wypożyczono ogółem 954.290 t., w czym biblioteki samorządowe 402.840. Obieg księgozbioru w bibliotekach samorządowych wynosi 3.6, podczas gdy w bibliotekach społecznych tylko 1.6. - Mimo, iż księgozbiór bibliotek samorządowych stanowi czwartą część ogólnego księgozbioru, liczba czytelników i liczba wypożyczeń jest równa połowie ogólnej ilości czytelników i wypożyczeń.

Rozwój samorządowych central powiatowych / z wyłączeniem samorządowych bibliotek gminnych i miejskich / przedstawia następująca tabela:

Rok	Księgozbiór	liczba wysł. bibl. ruch.	l.ob- sk. punktów	% obsł. rej. szk.	% obsł. gro- mad	li- czba czy- tel- ników	li- czba wypo- życz- to- mów	na czytelnika		
								l.to- mów w cen- trali	l.wy- po- życz. to- mów	Obieg księ- go- zbio- ru
1935/ /36	43292	474	474	20%	11.2%	16915	96668	26	58	22
1936/ /37	49535	567	650	28%	15.4%	23873	161599	2	7	3.4
1937/ /38	60734	760	718	31%	18%	30147	222409	2.06	7.6	3.7

Z E S T A W I E N I E

* placówek /form/ oświaty pozaszkolnej
na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego w r. 1937/38.

L. p.	Obwód szkolny	Powiat	Opieka i koordynacja pracy					Systematyczne kształcenie					Praca świetlicowa					Biblioteki i czyteln.					Praca artystyczna					Zrealizowane fundusze na o.p.przez samorządy			
			liczba instruktorów o.p.	l.powiatowych komisji o.p.	l.miejskich komisji o.p.	l.gminnych komisyj o.p.	l.gminnych referentów o.p.	l.kursów wieczorowych	l.kursów dla przedpoborowych	l.szkół wieczorowych	liczba uniwers. powszechnych	liczba uniwers. niedzielnych	liczba świetlic	liczba kół wychowawczych	liczba kół powz.	l.bibliotek oświat.stałych	l.samorządow.bibl.ruchomych	l.zespołów dobrego czytania	l.kół samokształc.	l.oświat.czyteln.pism	l.zespołów teatralnych	l.imprez teatralnych	liczba chórów	liczba orkiestr i kapel	liczba domów ludowych	ogółem powiaty i gminy	w tym na biblioteki	na kursy dla przedpoborow.	na świetlice		
1.	Biała	Biała	1	1	3	21	24	16	32	1	1	14	55	4	31	33	17	5	4	78	158	39	4	29	8464.-	4180.-	804.-	2243.-			
		Radzyń	-	1	2	14	16	6	15	2	1	15	43	5	24	20	16	7	3	69	149	41	5	35	4958.-	2968.-	468.-	908.-			
2.	Chełm	Chełm	1	1	-	13	14	10	49	2	-	8	72	15	47	49	52	18	5	73	248	48	13	34	8419.91	4586.-	490.06	1078.0			
		Włodawa	1	1	3	14	17	7	39	-	-	5	70	5	11	35	14	9	15	60	174	50	1	31	4074.99	2526.04	219.90	541.5			
3.	Lublin m.	Lublin m.	1	-	1	-	-	25	3	1	1	1	43	4	22	-	6	1	3	16	68	22	5	3	3600.-	1500.-	-	-			
4.	Lublin	Lublin	1	1	-	14	16	4	1	1	-	8	89	19	54	42	6	4	38	64	197	24	5	54	9720.-	4350.-	50.-	3168.-			
		Janów	-	1	2	15	17	1	5	-	1	4	71	10	50	14	2	-	11	47	152	26	11	53	3781.-	1942.-	200.-	939.-			
		Lubartów	-	1	2	-	16	1	-	-	-	-	63	5	26	11	7	1	7	41	108	15	3	37	4911.-	3168.-	-	200.-			
5.	Puławy	Puławy	1	1	2	19	19	3	15	-	-	5	73	2	73	33	8	8	17	50	119	10	4	59	5852.-	3650.-	300.-	783.-			
		Garwolin	-	1	2	20	20	11	11	-	-	2	91	1	46	123	15	3	22	70	133	9	4	104	17847.-	10534.-	576.-	2795.-			
6.	Siedlce	Siedlce	1	1	3	22	23	10	20	8	1	14	66	20	34	93	19	6	6	65	175	15	12	65	15447.-	8842.-	399.-	3589.-			
		Łuków	-	1	3	17	19	6	23	3	1	8	62	14	35	74	16	3	5	58	140	10	7	39	9492.-	6368.-	604.-	712.-			
7.	Sokołów	Sokołów	1	1	-	12	13	4	29	2	-	5	49	5	8	33	27	5	7	63	128	13	7	19	8137.-	1457.-	840.-	3178.-			
		Węgrów	-	1	1	14	15	1	30	-	-	1	52	1	10	18	2	1	4	54	108	18	4	20	2943.-	1280.-	665.-	520.-			
8.	Tomaszów	Tomaszów	1	1	1	13	14	9	31	2	-	2	59	22	27	25	9	10	5	37	131	17	11	51	10991.72	3139.21	401.59	5068.2			
		Hrubieszów	1	1	1	12	14	12	40	2	-	2	58	11	51	60	26	6	8	22	139	18	7	29	21861.68	17031.49	690.11	3480.0			
9.	Zamość	Zamość	2	1	2	14	15	21	17	1	-	5	51	7	36	14	6	7	9	78	251	30	7	31	1680.70	960.-	23.05	324.9			
		Biłgoraj	-	1	1	14	16	7	18	-	-	1	30	9	21	5	10	4	5	34	139	21	10	9	1673.04	1110.25	95.90	328.9			
		Krasnystaw	-	1	1	15	15	12	6	4	-	6	24	8	20	2	4	4	6	49	161	23	8	16	736.24	535.-	52.22	82.6			
Razem w r. 1937/38			12	18	30	263	303	166	384	29	6	106	1124	167	626	694	262	102	180	1028	2878	449	128	718	144590.28	80126.99	6938.83	29939.5			

Zestawienie porównawcze z lat od 1932/33 - do 1937/38.

1	Rok	1932/33	-	9	-	20	-	220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56399.-	-	-	-
2	"	1933/34	11	10	-	30	-	222	-	-	-	-	724	-	-	-	240	-	65	-	573	-	177	-	66014.-	-	-
3	"	1934/35	11	16	13	156	269	403	-	-	-	122	924	-	730	372	147	82	-	837	-	380	187	78900.91	-	-	-
4	"	1935/36	11	17	24	180	275	205	-	-	-	85	1033	-	693	474	213	84	-	979	2887	622	177	659	137173.61	59386.83	-
5	"	1936/37	12	18	27	231	302	198	332	8	-	84	1015	88	679	567	182	95	78	900	2295	397	114	681	109748.80	60784.67	2294.62
6	"	1937/38	12	18	30	263	303	166	384	29	6	106	1124	167	626	694	262	102	180	1028	2878	449	128	718	144590.28	80126.99	6938.83

Samorządy powiatowe / 17 /, miejskie / 15 / i gminne / 228 / wydatkowały na akcję biblioteczną 80.126.99 zł. Z tej sumy samorządy wpłaciły na zbiorowy zakup książek za pośrednictwem Lubelskiego Związku Pracy Kulturalnej w Lublinie 38.757.99 zł., co Lub.Zw.Pracy Kult. pozwoliło opracować 77 kompletów bibliotecznych oraz zasilić biblioteki powiatowe poważną liczbą luźnych książek. Prócz tego Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznało na akcję biblioteczną subwencję w wysokości 4.000 zł. Poza tym Fundusz Pracy przyznał L. Zw. Pracy Kulturalnej subwencję w wysokości 3.920 zł. na zatrudnienie trzech bibliotekarek, przydzielonych przez Lub.Zw.Pr.Kult. do powiatu chełmskiego, włodawskiego i tomaszowskiego.

W oparciu o istniejące księgozbiory prowadzono zorganizowane czytelnictwo w 262 zespołach dobrego czytania książki / w ub.r. 141/ oraz w 131 kołach samokształceniowych systematyczną pracę samokształceniową.

7. Teatry, chóry i orkiestry ludowe.

Na terenie województwa było w r. 1937/38:

1028 zespołów teatralnych / w r.ub.900/, które zorganizowały 2878 imprez widowiskowych oraz

449 chorów ludowych .

Orkiestr i kapel było 128 .

W dziedzinie oświaty pozaszkolnej była utrzymywana ścisła współpraca władz szkolnych z samorządami terytorialnymi i organizacjami społeczno- oświatowymi.

Podobnie jak w latach ubiegłych, samorządy powiatowe, miejskie i gminne zrealizowały poważne kwoty na akcję oświatową pozaszkolną. Razem wydano 144.590.28 zł, z czego na akcję biblioteczną 80.126.99 zł. , na kursy dla przedpoborowych 6.938.83 zł., na świetlice - 29.939.55 zł. na szkoły i kursy wieczorowe oraz uniwersytety powszechne i niedzielne 8.562 , na prace teatralne 2.289.71 zł.

Załączona tablica podaje obraz stanu liczbowego placówek oświatowych w poszczególnych powiatach województwa oraz zestawienie porównawcze stanu w Okręgu Szkolnym za lata od 1932 /33 do 1937/38.

4. Szkolnictwo średnie ogólnokształcące .

Po zakończeniu w roku szkolnym 1936/37 pierwszej fazy reorganizacji gimnazjum dawnego ustroju tj. po zorganizowaniu pełnego gimnazjum czteroletniego zrealizowano w roku szkolnym 1937/38 I etap drugiej fazy reorganizacji, polegającej na utworzeniu pierwszych klas liceów ogólnokształcących na miejsce siódmych klas gimnazjum dawnego ustroju.

Licea ogólnokształcące dwuletnie dzielą się na 4 wydziały: klasyczny, humanistyczny, matematyczno-fizyczny i przyrodniczy. Zorganizowano na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego 17 liceów państwowych i 17 liceów prywatnych. W liceach państwowych otwarto wydziały: 15 humanistycznych, 10 matematyczno-fizycznych i 7 przyrodniczych, razem 32 - a w liceach prywatnych wydziały: 2 klasyczne, 15 humanistycznych, 1 matematyczno-fizyczny i 2 przyrodnicze, razem 20. Pod względem organizacyjnym wydziały liceów dzielą się na samodzielne / czyste/ i łączone /bifurkowane/.

Przy powołaniu do życia liceów państwowych zastosowano zasadę, że na miejsce każdej zlikwidowanej klasy siódmej winna powstać pierwsza klasa liceum. Rodzaj wydziału liceum określiła sama młodzież, gdyż wydziały zorganizowano po uprzednim przeprowadzeniu ankiety wśród młodzieży.

Szkolnictwo prywatne zasadniczo również dotrzymało kroku szkolnictwu państwowemu pod względem utrzymania dotychczasowej liczby jednostek klasowych w związku z organizacją liceów, pomimo zwiększenia się trudności organizacyjnych, wynikłych z różnic programowych, z tym jednakże odchyleniem, że w kilku wypadkach klasy pierwsze liceum otwarte zostały dopiero z początkiem roku szkolnego 1938/39.

Liczba gimnazjów ogólnokształcących w Okręgu zwiększyła się o 2 gimnazja, ponieważ otwarto 3 gimnazja rozwojowe: 1 państwowe / męskie w Leśnej Podlaskiej/ i 2 prywatne / koedukacyjne w Biłgoraju i żeńskie w Sokołowie/ oraz zamknięto 1 gimnazjum prywatne / żydowskie gimnazjum " Kultura " w Lublinie/.

Zamknięcie tego gimnazjum nastąpiło z powodu niemożności osiągnięcia przez nie wystarczającego poziomu naukowego w ciągu trzech kolejnych lat szkolnych.

Jakkolwiek zwiększa się liczba jednostek szkolnych, to jednak obserwowany od kilku lat napływ młodzieży jest w dalszym ciągu bardzo silny. Nie może ona znaleźć całkowitego pomieszczenia w szkołach średnich ogólnokształcących, a to w szczególności w niższych klasach gimnazjalnych, natomiast nie stwierdza się większego napływu młodzieży do liceów ogólnokształcących. Ponadto obserwuje się dość duży odpływ młodzieży do szkolnictwa zawodowego po

ukończeniu gimnazjum ogólnokształcącego; część młodzieży dalej się nie uczy.

Przyrost frekwencji młodzieży w porównaniu z rokiem poprzednim wyniósł 1.303, z tego przypada na gimnazja państwowe 561, na gimnazja prywatne 742.

Gimnazja państwowe są przeładowane, to też konstatuje się dodatnie zjawisko większego napływu młodzieży do szkół prywatnych, które w ten sposób zdobędą mocniejsze podstawy rozwoju.

Rok szkolny 1937/38 jest przełomowy dla akcji kształcenia nauczycieli dla szkolnictwa powszechnego; w tym roku powołano do życia trzyletnie licea pedagogiczne, organizując klasy pierwsze / w Chełmie - liceum męskie i w Siedlcach - liceum żeńskie/.

Mała liczba liceów pedagogicznych, jakie powołano do życia, wynika przede wszystkim z trudności lokalowych. W Lublinie nie ma zupełnie odpowiedniego lokalu dla tego typu szkoły.

Głód lokalowy daje się odczuwać bardzo silnie na terenie całego Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

Lokale dotychczasowe nie mogą pomieścić napływającej młodzieży. Niejednokrotnie są to budynki, wznoszone dla innych celów i mało przystosowane do potrzeb szkolnych. Dopóki napływ młodzieży był mniejszy, braki lokalowe mniej się dawały odczuć. Obecnie cały szereg gmachów wymaga przebudowy i rozbudowy; używanie budynków przez szereg lat bez należytej konserwacji doprowadziło niektóre gmachy do stanu, w którym remonty kapitalne są nieodzowną koniecznością. Władze szkolne nie posiadają jednak na ten cel wystarczających funduszy. W niektórych wypadkach budynki dotychczasowe są już nie wystarczające i nie przydatne i zachodzi konieczność budowy nowych gmachów. W roku szkolnym 1937/38 prowadzono rozbudowę gmachu dla liceum pedagogicznego w Siedlcach / nadbudowa II piętra i dobudowa skrzydła/.

Lokalne odpreżenie w tej sytuacji stanowi powstanie Fundacji dla Zakładu Naukowego im. Zamoyskich, której celem jest pomoc finansowa dla państwowych szkół średnich ogólnokształcących: liceum i gimnazjum w Zamościu oraz gimnazjum w Szczebrzeszynie. Fundacja, rozporządzając funduszem kilkudziesięciu tysięcy złotych, przystąpiła do przebudowy gmachu gimnazjum w Szczebrzeszynie.

Pośród innych potrzeb szkolnictwa średniego ogólnokształcącego na pierwsze miejsce wysuwa się zagadnienie organizacji burs dla młodzieży, która rekrutuje się w przeważnej części ze sfer niezamożnych rolników.

Ponieważ jednak władze szkolne nie mają na ten cel funduszy, inicjatywa w tym zakresie może wyjść tylko od organizacji społecznych.

Stan obecny w tym zakresie przedstawia się, jak następuje:

Państwowe szkoły średnie ogólnokształcące:

b u r s y na poziomie zadowalającym/ choć dają pomieszczenie tylko części młodzieży zamiejscowej / są przy następujących szkołach:

1/ im. J. I. Kraszewskiego w Białej Podlaskiej-	bursa męska,
2/ im. St. Czarnieckiego w Chełmie	- bursa męska,
3/ Gimnazjum i Liceum Żeń. w Chełmie	- bursa żeńska,
4/ im. Wł. Jagiełły w Krasnymstawie	- męska i
żeńską
5/ filii gimn. w Szczebrzeszynie	- " "
6/ im. B. Głowackiego w Tomaszowie	- żeńska,
7/ im. M. Konopnickiej w Zamościu	- żeńska,

b u r s y zupełnie nie wystarczające są przy następujących szkołach:

1/ im. T. Kościuszki w Łukowie	- bursa męska,
2/ dla młodz. gimn. i lic. im. B. Prusa
i Hetm. Żółkiewskiego w Siedlcach	- bursa męska,
3/ im. J. Zamoyskiego w Zamościu	- bursa męska,

zupełnie nie ma burs, mimo iż zorganizowanie ich jest konieczne, przy następujących szkołach:

1/ Im. E. Plater w Białej Podlaskiej	- bursa żeńska,
2/ im. St. Staszica w Hrubieszowie	- bursa męska
i żeńska,
3/ im. ks. A. Czartoryskiego w Puławach	- bursa męska
i żeńska
4/ im. Kr. Jadwigi w Siedlcach	- bursa żeńska,
5/ im. B. Głowackiego w Tomaszowie Lubelskim	- bursa męska
/ jest już
inicjatywa
budowy gma-
chu, lecz
fundusze
niewystar-
czające/.

Zakłady kształcenia nauczycieli: licea pedagogiczne w Chełmie, Leśnej Podl. i Siedlcach posiadają zadowalające internaty.

W powyższym zestawieniu nie uwzględniono miasta Lublina: istnieją tutaj: internat żeński przy pedagogium, bursa żeńska Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet oraz męska bursa "Andrzejów"; zachodzi potrzeba zorganizowania w Lublinie zarówno żeńskiej, jak i męskiej bursy, gdyż obecnie potrzeby nie są zaspokojone nawet w stopniu minimalnym.

Najważniejsze dane liczbowe z działu szkolnictwa średniego zawiera poniższe zestawienie:

Typ zakładu	Ilość	Liczba nauczycieli			Liczba młodzieży		
		męż- czyzn	ko- biet	Razem	chłopców	dziew- cząt	Razem
Licea państwowe	17	201	145	346	4477	3180	7657
Gimnazja "	19						
Licea prywatne	17	152	155	307	2313	2844	5157
Gimnazja "	24						
Pań. zakłady kształ- cenia nauczycieli	3	26	35	61	98	167	265
Pryw. seminarium ochroniarskie	1	3	13	16	-	34	34
Razem	81	382	348	730	6888	6225	13113

5. Szkolnictwo zawodowe

Na początku roku szkolnego 1937/38 wprowadzono nowy ustrój do następujących jeszcze niezorganizowanych szkół zawodowych:

- 1/ Państw. Szkoła Rzem. Przem. im. St. Staszica w Siedlcach - przekształcona została na Państwowe Gimnazjum Mechaniczne,
- 2/ Prywatna Szkoła Budownictwa - na Prywatne Liceum Drogowe i Prywatne Liceum Budowlane.

W dziale szkół rolniczych wprowadzono nowy ustrój do wszystkich publicznych i prywatnych szkół rolniczych męskich i żeńskich z wyjątkiem Państw. Szkoły Spółdzielczości Rolniczej w Nałęczowie i Dwuzimowej Szkoły Rolniczej w Komarówce Podlaskiej.

Prywatną Szkołę Hodowlano Rolniczą w Dęblinie przeniesiono do Klementowic i po przekazaniu jej na własność Państwa przekształcono na Państwową Szkołę Przysposobienia Rolniczego w Klementowicach. Z początkiem roku szk. 1937/38 otwarto następujące szkoły zawodowe:

- 1/ Prywatne Liceum Handlowe Męskie im. N. i J. Vetterów Zgromadzenia Kupców w Lublinie,
- 2/ Prywatne Męskie Gimnazjum Kupieckie im. N. i J. Vetterów Zgromadzenia Kupców w Lublinie,
- 3/ Prywatne Żeńskie Liceum Handlowe M. Sobolewskiej w Lublinie,
- 4/ Prywatne Męskie Gimnazjum Elektryczne im. Syroczyńskiego w Lublinie.

Stan szkolnictwa zawodowego w roku szkolnym 1937/38 pod względem ilościowym obrazuje następujące zestawienie:

Szkoły

Rodzaj Szkoły	Ilość szkół	I l o ś ć m ł o d z i e ż y				Razem	Ilość absol- wentów w roku 1936/37
		chłopców:		dziewcząt:			
		dz. przem.	dz. handl.	dz. przem.	dz. handl.		
Techniczno Przemysłowe	3	268	-	-	-	268	36
Rzem.-Przem. Męsk. i Żeń.	12	953	-	593	-	1546	304
Handlowe Męsk. i Żeń.	9	-	526	-	649	1175	195
Rolnicze	14	514	-	215	-	729	500
Dokszc. Zaw.	22	2792		953		3745	617
Agrotechni- czne	1	100				100	19
Razem	61	4627	526	1761	649	7563	

Kursy

Rodzaj kursów	Ilość kursów	I l o ś ć m ł o d z i e ż y				Razem	Ilość absolwentów w roku szk. 1936/37
		Chłopcy		Dziewczęta			
		dz. przem.	dz. handlow.	dz. przem.	dz. handl.		
Roczne	15	269	38	241	107	655	498
Krótkoterminowe	13	-	322	40	125	487	343
Wędrownie	49	-	-	938	-	938	740
Razem	77	269	360	1219	232	2080	1581

Z początkiem roku szkolnego 1938/39 wprowadzono no-
wy ustrój do następujących szkół zawodowych:

- 1/ Państw. Szkołę Rzemieślniczą w Chełmie przekształcono
na Państwowe Gimnazjum Mechaniczne,
- 2/ Pryw. 3 kl. Koedukacyjną Szkołę Handlową w Parczewie,
przekształcono na Pryw. Koedukacyjne Gimnazjum Kupiec-
kie,
- 3/ Pryw. Męską Średnią Szkołę Ogrodniczą im. Erazma Plewiń-
skiego w Kijanach przekształcono na Pryw. Męskie Gimnaz-
jum Ogrodnicze im. Erazma Plewińskiego.

4/Pryw. Szkołę Zawodową Żeńską w Siedlcach przekształcono na Prywatne Żeńskie Gimnazjum Krawieckie.

W dziedzinie zapewnienia szkołom lepszych pomieszczeń wykonano w roku szkolnym 1937/38 następujące prace:

- 1/ prowadzono w dalszym ciągu prace nad wykończeniem istniejącej części gmachu Szkoły Budownictwa w Lublinie.
- 2/ przeprowadzono resztę prac budowlanych gmachów Państwowego Gimnazjum Kupieckiego i Państw. Z. Gimnazjum Krawieckiego,
- 3/ rozpoczęto budowę gmachów dla Prywatnego Żeńskiego Gimnazjum Krawieckiego w Siedlcach,
- 4/ prowadzono w dalszym ciągu prace budowlane gmachów dla Państw. Szkoły Przyposobienia Rolniczego w Klemetowicach,
- 5/ przeprowadzono remont budynków Państw. Szkoły Rzemieślniczej w Chełmie.

W dziale szkolnictwa doksztalcającego zawodowego ujednolajniono nauczanie przez wprowadzenie jednolitych programów do tych szkół.

W zakresie doksztalcania urządzono w roku szk. 1937/38 następujące kursy dla pracowników handlowych:

- 1/kurs dla pracowników handlowych w Lublinie,
- 2/ kurs " " " w Białej Podlaskiej,
- 3/ kurs " " " w Parczewie,
- 4/ kurs " " " w Chełmie,
- 5/ kurs " drobnego kupiectwa w Lublinie.

Kursy powyższe zostały zorganizowane przy współudziale miejscowych oddziałów Stowarzyszenia Kupców Polskich.

Ponadto zorganizowano w Hrubieszowie przy współudziale miejscowego Stowarzyszenia Rzemieślniczego kurs dla rzemieślników.

Staraniem Lubelskiego Koła T-wa Oświaty Zawodowej w Lublinie i przy pomocy Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy zorganizowano 2 miesięczny kurs dla straganiarzy.

Celem powyższych kursów było doksztalcenie kupiectwa i rzemieślników, a celem kursu dla straganiarzy było skierowanie kadr młodzieży bezrobotnej do drobnego handlu

W roku szkolnym 1937/38 zwiększył się napływ młodzieży do szkół zawodowych, szczególnie na stopniu gimnazjalnym, wszystkie gimnazja zawodowe uruchomiły oddziały równoległe klas pierwszych.

Kuratorium utrzymuje ścisły kontakt z instytucjami państwowymi i samorządowymi o charakterze gospodarczym, oraz stowarzyszeniami społecznymi, zainteresowanymi pozaszkolną oświatą zawodową. Wynikiem tej współpracy są liczne kursy, przeszkalające względnie doksztalcające pracowników różnych zawodów. Akcja kursowa opiera swoją działalność na obliczeniach rzeczywistych potrzeb rynku pracy,

ustalanych na wspólnych konferencjach przedstawicieli świata gospodarczego z udziałem delegatów Kuratorium i Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy.

6. W y c h o w a n i e f i z y c z n e

Akcja w zakresie wychowania fizycznego w r.szk. 1937/38 w szkolnictwie powszechnym obejmowała dokształcanie nauczycieli i stworzenie należytych warunków pracy do prowadzenia wychowania fizycznego. Dokształcanie odbywało się drogą kursów i konferencji, organizowanych przez poszczególne Inspektoraty Szkolne w ośrodkach gminnych, obejmujących kilka szkół.

Pracą tą kierowali inspektorzy powiatowi w.f. w porozumieniu z okręgowym instruktorem w.f., zatrudnionym w Kuratorium. W ramach konferencji mieściły się oprócz zagadnień czysto metodycznych sprawy zdobywania odpowiednich warunków do prowadzenia wychowania fizycznego w szkołach powszechnych. Największą przeszkodą, utrudniającą realizowanie wychowania fizycznego w szkołach stanowią ciasne lokale, w których mieszczą się szkoły i brak odpowiednich placów do gier i zabaw. Upośledzone pod tym względem są przede wszystkim szkoły niżej zorganizowane. W sprawie polepszenia tych warunków nauczycielstwo mimo dobrych chęci i wysiłków ze swej strony nie wiele może zrobić, ponieważ jest uzależnione od samorządów gminnych, które nie zawsze okazują zrozumienie dla spraw wychowania fizycznego młodzieży szkolnej.

Współpraca Miejskich i Powiatowych Komitetów W.F. w podnoszeniu tego działu wychowania na terenie szkół powszechnych jest na ogół zadowalająca. Pewne niedociągnięcie stanowi sposób przyznawania subwencji instruktorom powiatowym wychowania fizycznego, którym zwraca się jedynie rzeczywiste koszty podróży.

W dziale szkolnictwa średniego i zawodowego poświęcono w roku szkolnym 1937/38 specjalną uwagę akcji rozbudowania życia sportowego młodzieży w ramach szkolnych i międzyszkolnych klubów sportowych. Dotychczasowe prace w tym zakresie dały zupełnie dobre wyniki mimo, że specjalnie na terenie miasta Lublina, a także na terenie Okręgu daje się odczuwać w dużym stopniu brak odpowiednich boisk i strzelnic dla młodzieży szkolnej.

To też dążeniem władz szkolnych jest możliwie najszersza rozbudowa urządzeń sportowych i powiększenie sprzętu sportowego w poszczególnych szkołach.

7. Stan higieny i opieki higieniczno lekarskiej

w szkołach

A. Szkolnictwo powszechne.

Stan sanitarny budynków szkolnych doznał w ciągu r.szk. 1937/38 dalszej poprawy w związku z postępującą akcją budownictwa. Na początku tego samego roku szkolnego liczba izb lekcyjnych w budynkach własnych wzrosła o 172

w stosunku do roku poprzedniego, izb wynajętych przybyło 4. Wybitnej poprawy doznały szkoły powszechne m. Lublina, gdzie wzniesiono i oddano do użytku 2 nowe budynki szkolne. W całym Okręgu izby szkolne w budynkach własnych stanowiły 51,5% ogólnej liczby; w budynkach wynajętych - 48,5 %. Przeciętne obciążenie izby szkolnej zmniejszyło się w r. 1937/38 pomimo wzrostu liczby dzieci uczęszczających do szkół w porównaniu z rokiem poprzednim; niemniej jednak przepełnienie lokali szkolnych daje się wciąż jeszcze b. dotkliwie odczuwać, zwłaszcza, że w większości szkół brak odpowiednich pomieszczeń dodatkowych na szatnie, sale rekreacyjne, jadalnie, umywalnie itp. Wyposażenie szkół w sale gimnastyczne i kąpieliska natryskowe stoi nadal poniżej poziomu minimalnych wymagań higieny szkolnej; rok ubiegły nie przyniósł żadnego niemał postępu w tej dziedzinie. Zaopatrzenie szkół w wodę i ustępy jest jak w latach poprzednich, niedostateczne.

Opieka higieniczno-lekarska wykonywana była głównie przez ośrodki zdrowia, których personel zbadał około 150.000 dzieci szkół powszechnych miejskich i małomiejsczkowych. W większych miastach powiatowych z Lublinem na czele opieka higieniczno-lekarska była organizowana już w latach poprzednich przez samorządy miejskie, jednakże rozmiary tej opieki nie są wystarczające w stosunku do potrzeb, gdyż na jednego lekarza wypada po 4-5 tysięcy dzieci. W kilku powiatach czynni byli jeszcze tzw. lekarze szkolni objazdowi, opłacani przez gminy, system ten ulega jednak stopniowej likwidacji na rzecz rejonowych ośrodków zdrowia.

Pomoc dentystyczna dla dziatwy szkolnej czynna była tylko w Lublinie i w Siedlcach; poza wymienionymi ośrodkami ważny ten dział opieki zdrowotnej znajduje się w zupełnym zaniedbaniu. Jak wynika z powyższego, potrzeby szkolnictwa powszechnego w zakresie higieny i opieki higieniczno-lekarskiej są nadal ogromne i wymagają jak najenergiczniejszych wysiłków czynników samorządowych i społecznych w kierunku poprawy obecnego stanu, poważnie zagrażającego zdrowotności młodzieży.

Szkoły powszechne prywatne wymagają stale baczного nadzoru ze strony władz szkolnych, zaniedbania bowiem natury sanitarnej należą tu do zjawisk częstych, zwłaszcza w szkołach wyznaniowych / żydowskich/.

B. Szkoły średnie ogólnokształcące i zakłady kształcenia nauczycieli.

Stan sanitarny budynków gimnazjów i liceów państwowych nie uległ wybitnym zmianom w porównaniu z rokiem poprzednim, w kilku tylko szkołach przeprowadzono mniejsze poprawki i remonty. Naogół daje się odczuwać b. znaczne przepełnienie tych szkół, ujemnie wpływające na ich warunki higieniczne. W najgorszych warunkach znajduje się Państwowe Gimnazjum i Liceum im. B. Prusa w Siedlcach.

Wszystkie szkoły miały stałą opiekę higieniczno-lekarską i pomoc dentystyczną.

Rok ubiegły zaznaczył się dość wybitną poprawą stanu budynków szkół prywatnych / gimnazjów i liceów prywatnych /; w 4 zakładach rozpoczęto lub przeprowadzono całkowicie rozbudowę / Gimnazja w Biłgoraju, Garwolinie i Węgrowie, Gimnazjum M. Sobolewskiej w Lublinie /, w kilku innych przeprowadzono mniejsze poprawki i uzupełnienia urządzeń.

Wszystkie szkoły miały opiekę higieniczno-lekarską, zaś około 30% szkół - pomoc dentystyczną stałą. W jednej szkole / Gimn. m. Biskupie w Lublinie / urządzono gabinet dentystyczny.

Stan budynków państwowych zakładów kształcenia nauczycieli nie uległ zmianom. Jeden zakład / Pań. Liceum Pedagogiczne w Chełmie / znajdował się w warunkach higienicznych dobrych, jeden / Pań. Liceum Pedagogiczne w Siedlcach / w średnich i jeden / Pań. Pedagogium w Lublinie / - w zupełnie nieodpowiednich wskutek pomieszczenia w gmachu nie nadającym się w ogóle na cele szkolne. Wszystkie te zakłady miały stałą opiekę lekarską i pomoc dentystyczną, oraz własne internaty.

C. Szkoły zawodowe.

a/ państwowe.

W jednej szkole / Państw. Gimnazjum Mechaniczne w Chełmie / przeprowadzono gruntowny remont internatu, pozostałe nie uległy zmianom. Jedną tylko szkołą / Państw. Gimnazjum Kupieckie w Chełmie / mieściła się nadal w lokalu wynajętym, mało odpowiednim, pozostałe znajdują się w dobrych warunkach higienicznych. W Państw. Gimnazjum Mechanicznym w Siedlcach daje się odczuwać brak internatu dla uczniów, w Lublinie założono internat dla uczennic Państw. Gimn. Krawieckiego i Kupieckiego. Wszystkie szkoły miały stałą opiekę higieniczno-lekarską i pomoc dentystyczną dobrze zorganizowaną.

b/ prywatne.

Jedna szkoła została rozbudowana / Szkoła Mechaniczna w Hrubieszowie /, lokale pozostałych szkół nie uległy większym zmianom. Wszystkie szkoły miały opiekę higieniczno-lekarską, zaś 30% szkół - pomoc dentystyczną. W jednej szkole / Szkoła Budownictwa w Lublinie / urządzono gabinet dentystyczny.

c/ szkoły dokształcające zawodowe.

5 szkół znajdowało się w warunkach higienicznych dość dobrych, pozostałe korzystały z lokali szkół powszechnych, nadmiernie przeciążonych i nie przystosowanych do potrzeb szkoły dokształcającej, ponadto prowadzenie nauki w godzinach wieczornych przyczynia się w dużym stopniu do ujemnego obrazu warunków higienicznych, w jakich młodzież tych szkół pobiera naukę. Opieka higieniczno-lekarska / w b-u szkołach / jest nie wystarczająca w stosunku do potrzeb, pomoc dentystyczną w zasadzie może mieć młodzież w Ubezpieczalni Społecznej, nie może jej jednak wykorzystać na-

leżycie przy całodziennej pracy i wieczornej nauce.

D. Szkoły rolnicze.

W roku ubiegłym wzniesiono jeden nowy budynek szkolny / dla Państwowej Szkoły Rolniczej w Klementowicach /, lokale pozostałych szkół nie doznały większych zmian, poza przeprowadzeniem remontów, uzupełnieniem urządzeń i t.p.

Opieka higieniczno - lekarska była dobrze zorganizowana, podobnie jak w latach poprzednich, w jednej tylko szkole / Publ. Szkoła Spółdz. Roln. w Nałęczowie / - w pozostałych opiekę niestala wykonywali lekarze powiatowi, samorządowi, lub umówieni lekarze prywatni. Niezmierzenie niskie normy wynagrodzeń lekarzy ograniczają tę opiekę do jednorazowego przeważnie badania i doraźnej pomocy w wypadkach zachorowań, z niewątpliwą szkodą nie tylko dla zdrowotności młodzieży, lecz także i dla propagandy kultury higienicznej wśród ludności rolniczej. Sprawa zapewnienia szkołom rolniczym należytej opieki higieniczno - lekarskiej nie ulega poprawie od szeregu lat, stan ten nie powinien być jednak nadal tolerowany przez samorządy terytorialne, do których większość tych szkół należy. Pomocy dentystycznej szkoły rolnicze nie mają, co również ujemnie wpływa na zdrowie ich wychowanków i wskazuje na konieczność zapewnienia im tej pomocy w możliwie jak najbliższym czasie.

Podane wyżej informacje o stanie szkolnictwa i oświaty na terenie Okręgu Szkolnego Lubelskiego, objaśnione zestawieniami statystycznymi i danymi cyfrowymi, nie uwzględniają tych wszystkich prac i poczynąń Władz Szkolnych w r. szk. 1937/38, które miały na celu systematyczne podnoszenie poziomu naukowego i wychowawczego szkół.

Przeprowadzone w ciągu r. szk. 1937/38 wizytacje i inspekcje szkół oraz konferencje i zjazdy nauczycielstwa i pracowników administracji szkolnej zmierzały z jednej strony do przeobrażenia wszystkich działów szkolnictwa w myśl wskazań realizowanej reformy ustroju szkolnego, a z drugiej do osiągnięcia jak najlepszych wyników pod względem naukowym i wychowawczym i usprawnienia metod nauczania.

Pomimo braku dostatecznych środków materialnych i wynikających stąd trudności w dziedzinie pomieszczeń szkolnych oraz wystarczającej liczby personelu nauczającego osiągnięte w roku szkolnym 1937 / 1938 rezultaty były dodatnie, co zawdzięczać należy przede wszystkim ofiarnej pracy nauczycielstwa w najtrudniejszych nawet warunkach.

II. ADMINISTRACJA SKARBOWA

Działalność Izby Skarbowej w okresie sprawozdawczym, jak i w latach ubiegłych, zmierzała ku dalszemu usprawnieniu i pogłębieniu metod działania i uzyskania lepszych wyników przez normowanie w sposób jaknajbardziej stanowczy działalności organów Izby Skarbowej i podległych jej urzędów.

A. Podatki bezpośrednie

Kształtowanie się wpływów z podatków bezpośrednich pozostaje w bardzo ścisłym związku przyczynowym z sytuacją w rolnictwie z uwagi na wybitnie rolniczy charakter okręgu lubelskiego. Klęska suszy, która posztytniła dotkliwe straty w kilku powiatach województwa lubelskiego, spowodowała przejściowe zahamowanie wzrostu wpływów.

Tym niemniej jednak wysoka cena zboża i poważne zwarcie się "nożyc cen" wpływały bardzo dodatnio na dalsze korzystne kształtowanie się poszczególnych elementów rozwoju koniunktury gospodarczej.

Podatek
gruntowy

Wpływy z podatku gruntowego w okresie budżetowym 1937/38 wynosiły:

	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
gotówką	5.388.232 zł.	4.375.517 zł.
świadczeniami w naturze	14.484 "	55.699 "

Spadek wpływów w 1937/1938 roku budż. uzasadniony jest wyłącznie ulgami, udzielonymi z tytułu klęsk żywiołowych.

Podatek od
nierucho-
mości.

Wpływy z podatku od nieruchomości wynosiły:

	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
gotówką	1.984.219 zł.	2.163.540 zł.
świadc. w naturze	-	1.932 "

W r. 1938 opodatkowanych było 34094 nieruchomości / w r. 1937- 31.139 nieruch. / a zwolnionych od podatku na mocy przepisów art. 2 dekretu Prezyd. Rzpl. z dn. 14/I 1936 r. - 27.741 nieruchomości / w r. 1937- 28.308 nieruchomości /.

Podatek
przemysłowy

Wpływy z podatku przemysłowego w poszczególnych okresach budżetowych przedstawiały się jak następuje:

	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
w postaci podatku od obrotu	8.110.194.72 zł.	9.007.199.08 zł.
w postaci podatku od świad. przem.	1.022.867.51 "	1.058.455.11 zł.
Razem:	9.133.062.23	10.065.654.19

Świadcstw przemysłowych wykupiono:

	<u>w r. 1936</u>	<u>1937</u>
rocznych	41.362	39.719
półrocznych	11.660	12.961
	53.022	52.680

Obrót ogólny, ustalony dla wszystkich opodatkowa-
nych przedsiębiorstw, wynosił:

za rok podatkowy 1936	-	378.647.106 zł.	-
" " " 1937	-	około 390.000.000	"

przy czym nieukończenie akcji wymiarowej uniemożliwia
ustalenie definitywnej wysokości obrotów.

Podatek do-
chodowy

Podatek dochodowy z Działu I ustawy w okresie budże-
towym wpłynął w wysokości:

	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
gotówką	4.985.224.32	4.660.527.08
świadczeniami w naturze	90.706.85	63.865.86

Zniżka wpływów w 1937/38 roku budż. w porównaniu z
poprzednim okresem znajduje swe uzasadnienie w zwiększo-
nej nadzwyczajnej likwidacji zaległości wielkiej własno-
ści rolnej w okresie 1936/37/ Ordynacja Zamcoyskich/.

Ogólny dochód oraz udział poszczególnych źródeł do-
chodowych w ogólnym dochodzie przedstawiał się jak nastę-
puje:

	<u>1935 r.</u>	<u>1936 r.</u>	<u>1937 r.</u>
dochody z nieruchom. gruntowej	11.827.603.	9.411.752	7.594.496
" " " budynko- wej	9.124.561.	7.650.276	5.953.016
" z przedsiębiorstw	48.607.225.	45.811.095	45.387.768
" z zajęć zawodowych	6.273.927	5.850.865	5.455.583
" z tantjem	206.086	50.585	-
" z kapitałów i praw	1.804.492	1.780.587	1.073.558
" z innych źródeł	920.616	452.697	405.571
" z art. 92 Ord. Pod.	645.934	321.169	263.593
" z nadzw. wyrębu lasu	-	321.486	83.343

Ogółem dochody wynosiły 79.410.444 71.650.512 66.216.908

x/ U w a g a! Za rok 1937 zalega jeszcze 2700 wymiarów
na około 14.000.000 zł. dochodu.

W podatku dochodowym z Dz. II ustawy wpłynęło w r.
budż. 1937/38:

gotówką	-	2.063.600.06 zł.
świadczenia w naturze	-	96.70 "

Inne podatki

Inne podatki bezpośrednie dały ogólną kwotę wpływu w okresach budżetowych:

	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
gotówką	8.914.056.50	8.473.222.29
świadczeniami w naturze	467.722.68	257.526.01

Ogólne wpływy z podatków bezpośrednich.

Ogólne wpływy z podatków bezpośrednich wynosiły w poszczególnych okresach budżetowych:

	<u>1935/36</u>	<u>1936/37</u>	<u>1937/38</u>
gotówką	23.178.324.04	32.775.294.60	31.802.061.27
świadczeni.			
w naturze	198.614.63	223.794.05	379.119.64
Razem:	23.376.938.67	32.999.088.65	32.181.180.91

Na zniżkę wpływów w r. 1937/38 w porównaniu z poprzednim okresem wpłynęła wspomniana już wyżej nadzwyczajna likwidacja w 1936/37 około 2.500.000 zł. zaległości z lat ubiegłych większej własności rolnej, faktycznie zatem po wyeliminowaniu tych wpływów - wpływy budżetowe z 1937/38 wzrosły w porównaniu z analogicznym okresem poprzednim o około 10 %.

Ulgi podatkowe

W okresie sprawozdawczym władze skarbowe intensywnie działały w kierunku likwidacji nieściągalnych zaległości z ubiegłych okresów podatkowych oraz udzieliły bardzo wydatne ulgi z tytułu klęsk żywiołowych w r. 1937 przez umorzenie i rozłożenie na raty podatku gruntowego za rok budż. 1937/38. Umorzenia te wyniosły kwotę 500.730 zł. ponadto, rozłożona na raty i odroczono należności w sumie 220.356 zł.

Przestępstwa skarbowe

Przestępstwa skarbowe w zakresie podatków bezpośrednich utrzymywały się od szeregu lat na jednakowym poziomie, w ostatnim jednak roku znacznie się zwiększyły:

protokółów karnych spisano w roku	1934 - 12.859
"	1935 - 12.486
"	1936 - 12.994
"	1937 - 15.902

Ilościowe zwiększenie przestępstw wyjaśnia wspomniana akcja dalszego usprawniania działalności władz skarbowych.

Księgi handlowe

Daje się zaobserwować duży wzrost ilości płatników, prowadzących księgi handlowe lub gospodarsze. Porównawczo stan ten przedstawia się jak następuje:

w r. 1934	przewdziło księgi handl.	- 2735	płatn.
w r. 1935	"	- 2946	"
w r. 1936	"	- 2915	"
w r. 1937	"	- 3488	"

Egzekucja
administr.
władz skar-
bowych.

W okresie budż. 1937/38 władze skarbowe przedewszyst-
kiem I instancji włożyły wiele wysiłku i intensywnej pra-
cy celem uporządkowania agend egzekucyjnych.

Nowela z dn. 15 maja 1937 r. do postępowania egzeku-
cyjnego władz skarbowych / Dz.U.R.P. Nr. 62 poz. 580 ex 1932/
oraz szereg zarządzeń Ministerstwa Skarbu, normujących ak-
cje porządkowania działów egzekucyjnych ułatwiły i umożli-
wiły Urzędowi Skarbowemu uzyskanie poważnych pozytywnych re-
zultatów na tym odcinku służby.

Jakkolwiek jeszcze nie można stwierdzić, aby dzia-
łalność działów egzekucyjnych była bez zarzutu i spełnia-
ła wszystkie zadania, a przedewszystkiem energiczniejsze
i szybsze likwidowanie należności przekazanych do ściąg-
nięcia, niemniej należy podnieść, że powolny postęp i us-
prawnienie najwyraźniej zarysowały się w okresie 1937/38,
dając równocześnie podstawy ku dalszemu umocnieniu i ut-
wierdzeniu uzyskanych wyników.

Następujące cyfry ilustrują poprawę działalności
działów egzekucyjnych Urzędów Skarbowych:

Ilość niezakończonych tytułów wykonawczych wynosiła
w dn. 1 kwietnia

1936 r.	-	1.752.462
1937 r.	-	1.377.982
1938 r.	-	932.786

Wpływ tytułów wykonawczych wynosił

w 1935/36	-	1.356.810.
1936/37	-	829.019
1937/38	-	489.085

Poważny spadek wpływu tytułów wykonawczych spowodo-
wany został wejściem w życie wspomnianej noweli w dn. 15
maja 1937 roku.

Likwidacja tytułów wynosiła w okresie budżetowym:

1935/36	-	1.787.615
1936/37	-	1.355.544
1937/38	-	934.281

przy czym zmniejszenie ilości zakończonych tytułów w os-
tatnim okresie budżetowym również uzasadnione jest przepi-
sami cytowanej noweli z 15/V 1937 roku.

Przedstawione dane cyfrowe uwidaczniają stały postęp
usprawniania agend egzekucyjnych, a dalsze wyniki dają
podstawę do wyrażenia zdania, iż w bieżącym roku budżeto-
wym Urzędy Skarbowe będą mogły przystąpić do normalnej
pracy na tym odcinku.

B. Opłaty stemplowe oraz podatek od spadków i darowizn

Wpływy z tytułu opłat stemplowych porównawczo przed-
stawiają się jak następuje:

w okresie budż.	1935/36	-	2.666.094 zł.
"	"	1936/37	- 3.072.149 "
"	"	1937/38	- 3.764.333 "

wpływy z tytułu podatku spadkowego i od darowizn:
w okresie budż. 1935/36 gotówką - 313.711 zł.
" " 1936/37 " - 369.672 "
" " 1937/38 " - 388.452 "
" " " świad. w na-
turze - 72.427 "

C. Podatki pośrednie.

Ilość zakła-
dów i ich
produkcja.

W okręgu Izby Skarbowej w roku budżetowym 1937/38 czynnych było 154 przedsiębiorstw przemysłowych, a mianowicie: 101- gorzelni rolniczych, 2 gorzelnie przemysłowe, 1 gorzelnia owocowa, 2 gorzelnie pejsachowe, 3 rektyfikacje, 1 drożdżownia, 8 cukrowni, 1 wytwórnia cukru skrobiowego, 3 fabryki wódek gatunkowych, 7 wytwórni win owocowych, rodzynekowych i miodu, 11 browarów, 12 octowni, 2 wytwórnie perfum i wody kolcońskiej.

Z przedsiębiorstw, wytwarzających na terenie województwa lubelskiego artykuły akcyzowo-monopolowe, wysuwają się na pierwsze miejsce pod względem liczebności i znaczenia gospodarczego - gorzelnie i cukrownie.

Stan liczebny i produkcja ważniejszych przedsiębiorstw przedstawia się jak następuje:

Wyszczególnienie	Okres 1936/37		1937/38	
	Ilość przeds.	Produkcja	Ilość przeds.	Produkcja
gorzelnie	106	87.789 hl.	106	82.757 hl.
cukrownie	8	381.759 q	8	523.140 q
browary	14	47.951 hl.	11	62.196 hl.
drożdżownie	1	609.520 kg.	1	755.581 kg.

Z koncesjonowanych zakładów handlu artykułami monopolowymi i akcyzowymi ogółem w r. 1937/38 czynnych było 1077, a mianowicie:

- 1/hurtowych sprzedaży wyrob. monopolu spirytusowego - 8
- 2/pomoc. skl. hurtowych sprzedaży wyrobów monopolu spirytusowego - 7
- 3/zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych z wyszynkiem - 353
- 4/zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoh. w naczyniach zamkniętych - 636
- 5/hurtowych składów piwa i miodu - 84
- 6/hurtowni tytoniowych - 30
- 7/hurtowni soli - 24

Wpływy kasowe z podatków pośrednich i monopolów.

Wpływy kasowe z działu podatków pośrednich i monopolów przedstawiały się jak następuje:

Wyszczególnienie wpływów	W roku budżetowym		W porównaniu z okresem budżetowym 1936/37 w okresie budżetowym 1937/38 było	
	1936/37 zł	1937/38 zł	więcej o zł	mniej o zł
Podatek od wina	15860.32	13187.40	-	2672.92
" " piwa	394233.53	515375.76	121142.23	-
" " cukru buracz.	15414234.25	14926258.20	-	487976.05
" " " skrob.	138792.85	172333.00	33540.15	-
" " drożdży	849150,	923150.00	74000.-	-
" " kwasu węgl.	6.80	-	-	6.80
Opłaty patentowe	80692.97	89728.02	9035.05	-
Kary, grzywny i odsetki	1013.20	987,53	-	25.67
10 % dodatek nadzw.	134007.18	164605.28	30598.10	-
R a z e m	17027991.10	16805625.19	268315.53	490681.44

Dokładnych danych o wpływach z monopolów państwowych Izba Skarbowa nie posiada, gdyż rachunkowość tych wpływów prowadzona jest w odpowiednich Dyrekcjach monopolów. Z ogólnej obserwacji można wnioskować, że wpływy z monopolów spirytusowego i tytoniowego nie uległy znacznij- szym zmianom.

Przestęp-
stwa karno-
-skarbowe.

Dane o ważniejszych przestępstwach karno-skarbowych przedstawiają się w ostatnich okresach jak następuje:

Okres	Tajne gorzel- nictwo	Nielegal- na upra- wa tyto- niu	Obrót surow- cem ty- toniow.	Niele- galne gry lo- teryjne	Narusze- nie prze- pisów o mon. zapak.	Sacha- ryna	Ogółem wykry- to prze- stępstw
1933	77	1200	1407	110	524	466	9043
1934	28	1671	2064	126	753	565	10830
1935	13	834	1788	121	989	437	10985
1936	1	735	1646	67	1555	212	10545
1937	4	322	2122	116	2265	214	11181

Zwiększenie się przestępstw skarbowych w roku spra- wozdawczym należy przypisać wzmożonej akcji organów skar- bowych oraz policyjnych w kierunku tępienia tych prze- stępstw.

III. ADMINISTRACJA MIAR

Legalizacja
narzędzi
mierniczych

W stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego zakres działania tak Okręgowego Urzędu Miar w Lublinie, jak i Miejscowych Urzędów Miar w Lublinie i Zamościu, po- został zasadniczo bez zmian z wyjątkiem tego, iż Lubelski Okręgowy Urząd Miar został upoważniony do sprawdzania gę- stościomierzy zbożowych.

W okresie sprawozdawczym wyłoniono z Miejscowych Urzędów Miar w Lublinie i Zamościu 2 objazdowe Urzędy Miar, które były czynne w roku 1937 na terenie pow: puław- skiego, lubartowskiego, chełmskiego, krasnostawskiego, bił- gorajskiego i tomaszowskiego.

Działalność wszystkich tych Urzędów Miar w okresie sprawozdawczym cyfrowo przedstawia się następująco:

Okręgowy Urząd Miar sprawdził ogółem 15063 narzędzi miern.
 Miejscowe Urzędy " sprawdziły " 53087 " "
 Objazdowe " " sprawdziły " 54296 " "
 łącznie sprawdzono 122446 " "
 narzędzi mierniczych, różnych rodzaj i wielkości.

W porównaniu do ubiegłego okresu sprawozdawczego ilość sprawdzonych narzędzi mierniczych wzrosła o 33695, co świadczy dobitnie o ożywieniu przemysłu i handlu.

Wpływy z opłat za legalizację narzędzi mierniczych łącznie wyniosły zł 149.156 gr.21.

Wpływy z grzywnien i ze sprzedaży skonfiskowanych narzędzi mierniczych wyniosły zł.9974 gr.96.

Różnica między tymi wpływami, a wydatkami Administracji Miar na tym terenie wyniosła zł.119647 gr.59, stanowiąc dochód Skarbu Państwa.

Sprawy
karne

W okresie sprawozdawczym, wymienione wyżej Miejscowe Urzędy Miar wszczęły za przekroczenia art.14 Dekretu o miarach / Dz.U.R.P.r.1928 Nr.72 poz.661/ - 1921 spraw karno-administracyjnych z czego na skutek protokołów, sporządzonych przez Urzędy Miar 725 spraw karno administracyjnych, na skutek protokołów, sporządzonych przez organa gmin miejskich - 256, na skutek protokołów, sporządzonych przez Policję Państwową - 934, wreszcie przez inne władze - 6.

Nadzór nad przestrzeganiem prawa o miarach ze strony organów Policji Państw. uległ dalszemu zmniejszeniu bowiem w okresie 1935/36 organa Pol.Państw. sporządziły 1208 prot., w okresie 1936/37 -1084, zaś w okresie sprawozdawczym - 934/.

IV. ADMINISTRACJA POCZTOWO-TELEKOMUNIKACYJNA

A. Działalność Dyrekcji Okręgu Poczty i Telegrafów w Lublinie.

Rok sprawozdawczy 1937/38 w stosunku do roku 1936/37 /budżetowego/ charakteryzuje się dalszym ożywieniem prawie we wszystkich działach obrotów pocztowo-telekomunikacyjnych, co ma związek z ogólną poprawą koniunktury gospodarczej.

W Okręgu Lubelskim w okresie omawianym tendencje zwyżkowe zaznaczyły się następująco:

W dziale obrotów pocztowych:

P r z e s y ł k i		l i s t o w e	
Ruch miejscowy	Ruch zamiejscowy	Ruch zagraniczny	Ogólny ruch /krajowy i zagraniczny razem
104 %	12 %	31 %	17 %

Analizując ruch poszczególnych rodzajów przesyłek listowych należy przede wszystkim zaznaczyć 17%-ową wyżkę ruchu przesyłek listowych zwykłych.

Przyczyny wspomnianej wyżki należy szukać przede wszystkim w polepszeniu się sytuacji gospodarczej, następnie zaś w zaprowadzeniu instytucji listonosza wiejskiego, co w dużym stopniu wpłynęło na usprawnienie doręczania korespondencji oraz wprowadzenie listów ze znaczkami pocztowymi.

Z innych przesyłek listowych znaczne tendencje zwyżkowe wykazały papiery handlowe - 101 % ; dalej:

kartki	- 24%
próbki towarów	- 25%
przesyłki mieszane	- 25%
połączone przesyłki listowe	- 29%
przesyłki urzędowe	- 32%

Duże ożywienie przedstawia również dział paczek, szczególnie żywnościowych, których obrót wzmożł się w okresie sprawozdawczym o 53%. Dowodzi to celowości wprowadzenia do obrotu tego rodzaju usług.

Postępujący stale wzrost ruchu weksli i zleceń inkasowych w bieżącym roku kształtował się bardzo korzystnie, wykazując wyżkę od 51% - 133 %.

W związku z natężeniem ruchu pocztowego w roku sprawozdawczym proporcjonalnie wzrosły też efekty finansowe, przedstawiające się ogólnie w 16% wyższe wpływy.

Ruch w dziale telekomunikacyjnym w tym okresie kształtuje się na poziomie 42% wyżki natężenia i 16% wpływów.

Ruch telefoniczny wzrósł o 40% , a wpływy z tego tytułu 20%.

Ruch telegraficzny, który wykazywał spadek od kilku lat, obecnie zwiększył się o 8%, zaś wpływy z telegrafu wzrosły o 1 %.

Rodio postępujące szybko naprzód, w roku sprawozdawczym zaznaczyło wzmożenie ruchu o 45%, co liczbowo okazuje się jako przyrost 21.520 nowych abonentów i 35% wyżką wpływów.

Ogólny wzrost wyników finansowych i obrotów w stosunku do okresu poprzedniego pozwolił Dyrekcji zwrócić uwagę na potrzeby i wymagania społeczeństwa w zakresie usług "P.P.T. i T.", co się przejawia w dalszej akcji, prowadzonej w kierunku rozwoju telefonizacji i radiofonizacji Okręgu, rozbudowy sieci placówek, sieci telefonicznej oraz usprawnienie służby doręczycielskiej przez wprowadzenie instytucji listonosza wiejskiego.

Działalność pocztowo-telekomunikacyjna na
terenie woj. lubelskiego.

Stan urzędów i agencji pocztowo-telekomunikacyjnych w części woj. lubelskiego, należącej do Dyrekcji pocztowo-teleko-Okręgu Poczt i Telegrafów w Lublinie z dnia 1.IV.38 r. przedstawiał się następująco:

1.urzędów poczt.telekom.	43
2.agencyj	159
3.pośrednictw	8
4.poczt peronowych	2

W okresie sprawozdawczym uruchomiono:
w pow.biłgorajskim agencje poczt.telekom.Aleksandrów i Dzwola;
w pow.chełmskim agencje poczt.telekom. Leśniowice i Staw Lubelski;
w pow.krasnostawskim pośrednictwo Tarnawkę,
w pow.lubartowskim agencje pocztowo-telekom.:Leszkowice, Niedźwiada i Rozkopaszów;
w pow.lubelskim agencje poczt.telekom.Wojciechów oraz pośrednictwa Kosarzew Górny i Niedrzwica Mała,
w pow.puławskim agencje poczt.telekom.Kamień Puławski,
w pow.włodawskim agencje poczt.telekom.Uścimów, Wola Wereszczynska i Wołowska Wola,
w pow.zamojskim agencje poczt.telekom.Horyszów Polski.

Ogółem w okresie sprawozdawczym uruchomiono 13 agencji i 3 pośrednictwa.

Na dzień 1.IV.38 gęstość sieci pocztowej przedstawiała się w ten sposób, że jedna placówka p.t. przypadała na :

7590 mieszkańców/w poprzednim okresie 8070 mieszk./
82 km² / w poprzednim okresie 88 km²/.

Przewidziana jest dalsza rozbudowa sieci pocztowej.

W okresie sprawozdawczym zaprowadzona została służba listonosza wiejskiego od 1.VII.37 na terenie pow.lubelskiego, a od 1.VIII.37 r. na terenie całego województwa.

Nowy rodzaj służby jest dużym udogodnieniem dla mieszkańców wsi, gdyż zapewnia im regularny odbiór korespondencji i daje możność załatwiania wielu czynności nadawczych na miejscu.

Listonosz wiejski bowiem:

sprzedaje znaczki i kartki pocztowe,

dorecza wszystkie przesyłki listowe zwykłe i polecane, listy wartościowe do 200 zł, paczki do 1 kg i telegramy,

wypłaca przekazy pocztowe i PKO do 200 zł.

przyjmuje przesyłki listowe zwykłe i polecone, listy wartościowe do 200 zł., paczki do 1 kg., przekazy pocztowe do 200 zł., zlecenia na prenumeraty czasopism, telegramy, wpłaty na książeczki oszczędnościowe i konta czekowe PKO do 200 zł.,

inkasuje opłaty radiofoniczne, należności na podstawie dokumentów wierzytelnościowych / weksli / i zleceń inkasowych.

Każdą miejscowość obsługuje listonosz wiejski co najmniej 3 razy w tygodniu.

W dniu 1.VIII.37 r. na terenie 11-tu powiatów woj. lubelskiego zatrudnionych było 262 listonoszów wiejskich, którzy obsługując poszczególne miejscowości przebywają codziennie około 8000 km.

Stan pomieszczeń pocztowo-telekomunikacyjnych
W stanie pomieszczeń poczt.-telekomunikacyjnych na terenie województwa lubelskiego w okresie od 1.IV.1937 r. do 31.III.1938 r. zaszły następujące zmiany:

Ukończono budowę gmachu w Kazimierzu Dolnym. Koszt ogólny budowy wynosi około 140.000 zł. Budynek oddano do użytku 1 sierpnia 1937 r.

W najbliższej przyszłości przewiduje się budowę własnych gmachów: w Lublinie, Zamościu, Puławach, Kraśniku, Tomaszowie, Krasnymstawie, Irenie, Nałęczowie, Chełmie, Hrubieszowie.

Stan urządzeń pocztowo-telekomunikacyjnych
W okresie od 1.IV.37 do 31.III.38 r. zaprowadzono 6 lub 7 ratową w tygodniu wymianę ładunku w tych agencjach, które przedtem otrzymywały ładunek mniej niż 6 razy tygodniowo.

Agencje: Kamień Lubelski, Żmudź, Białopole, Kaciborowice i Moniatycze połączono kursowo za pośrednictwem autobusów z urzędem pocztowym Chełm Lub., czym przyspieszono znacznie obieg korespondencji między tymi agencjami a resztą sieci pocztowej. Do kursu tego włączono także Uchanie i Wojsławice, stwarzając dla nich lepsze niż dotychczas warunki komunikacyjne.

Ponadto wiele kursów traktowych niedogodnych ze względu na punkt ich wyjścia zamieniono kursami prawidłowymi o właściwym punkcie wyjścia, odpowiadającym potrzebom komunikacji pocztowej.

W przyszłości, Dyrekcja zamierza usprawnić komunikację pocztową przez zmianę kursów traktowych konnych na autobusowe, o ile rozkłady jazdy koncesjonowanych przedsiębiorstw autobusowych będą się nadawać do wykorzystania przez pocztę.

Stan urządzeń telegraf. i telefonicznych.
W okresie od 1.IV.37 do 31.III.38 r. wykonano budowy następujących połączeń telefonicznych:
1. Lublin-Sandomierz z drutu 3 m/m brązowego o długość 102 km
2. Lublin-Puawy /4 obwoły/ 3 " " " 49 km.
każdy

3. Puławy -Opole			z drutu 3 m/m brązowego o dług.	
4. Biłgoraj-Aleksandrów	"	2	"	39.1 km. każdy o dług.
5. Aleksandrów-Józefów	"	2	"	19.2 km. każdy o dług.
6. Janów Lub.-Dzwola	"	3	"	13.5 km. " stalowego o dług. 11 km. "

Podwojono obwód Biłgoraj- Janów z drutu 4 m/m stalowego, długości 61 km.

Instalację central telefonicznych w nowouruchomionych placówkach p.t. wykonano w następujących miejscowościach:

Tarnawka, Strzyżewice, Wojsiechów Lub., Aleksandrów k. Biłg., Staw, Dzwola, Niedrzwica Mała, oraz przebudowano urządzenie stacyjne w upr. Kazimierz Dolny.

Skablowano telefoniczną sieć miejską w Kazimierzu Dolnym i częściowo w Puławach.

Ponadto przeniesiono urządzenia telekomunikacyjne. 8 placówek p.t. do nowych odpowiedniejszych pomieszczeń.

Ruch telefoniczny, telegraficzny i radiofoniczny.

W dziedzinie telekomunikacji Dyrekcja dążyła do udostępnienia społeczeństwu korzystania w jak najszerszym zakresie z urządzeń i usług telefonu, telegrafu i radia.

W tym celu Dyrekcja szerzyła propagandę w kierunku zjednywania abonentów telefonicznych tak w miastach, jak też i we wsiach / telefonizacja wsi/.

Rezultatem tego jest pozyskanie 315 nowych abonentów za okres budżetowy 1937/38, z czego przypada na sołtysów 13, na szkoły wiejskie 9, na księży 4 oraz na różne inne instytucje, mieszczące się na wsi /nadleśnictwa, spółdzielnie i t.p./ - 47.

W łącznej sumie w okresie sprawozdawczym założono we wsiach 73 aparaty telefoniczne, co w zestawieniu z okresem ubiegłym / 33 / daje nadwyżkę 40.

Jak z powyższego zestawienia wynika, akcja telefonizacji wsi stale postępuje naprzód.

Zainteresowanie się telefonem ludności zamieszkującej wsie znajduje uzasadnienie i w tym, że Dyrekcja stale rozszerza godziny urzędowe w służbie telekomunikacyjnej do wyższej kategorii, jak np. z kategorii " L" / od 8-12 i 15-18/ do kategorii " C" / od 8-21/.

Te udogodnienia nie tylko, że wpływają dodatnio na wzrost abonentów, ale też i na zwiększenie się rozmów międzyimiastowych / o 50 %/, gdyż publiczność ma możliwość korzystania z ulgowej taryfy / o 40 % niższa od normalnej/, która rozpoczyna się od godziny 19-ej.

O ile chodzi o dział radiofoniczny, to ilość abonentów w okresie sprawozdawczym w miastach powiatowych tere-

nu województwa lubelskiego zwiększyła się o 1253 nowych abonentów.

Do rozwoju radiofonii przyczyniły się zróżniczkowanie taryfy radiofonicznej z 3 na 1 zł. od aparatów kryształkowych / detektorowych/, ukazanie się na rynku większej ilości aparatów wykonywanych według najnowszych wymogów techniki, a tym samym potaniecie ich, poprawa sytuacji gospodarczej w kraju oraz docenienie wśród społeczeństwa, szczególnie wiejskiego, korzyści kulturalnych i oświatowych.

W przyszłości dążyć będzie Dyrekcja w kierunku zaprowadzenia w agencjach p.-t. 1-go i 2-go stopnia nieprzerwanej służby telekomunikacyjnej od godz. 8-21 / kategoria "C" /.

B. Działalność Dyrekcji Okręgu Poczt i Telegrafów w Warszawie.

Rozwój sieci pocztowej.

W dniu 1.IV.37 r. czynne były na terenie wojew. lubelskiego 84 placówki p.t. Stan na dzień 31.III.38 r. wynosił 90 jednostek eksploatacyjnych. W liczbie tej mieściło się 24 urzędy, 56 agencji i 10 pośrednictw.

W ślad za rozwojem sieci p.t. następuje dalsze usprawnienie służby p.t., co znalazło swój wyraz:

- a/ w przedłużeniu godzin urzędowych w służbie telekomunikacyjnej w upr. Garwolin do kat. "N" / cała doba w czterech innych placówkach do kat. "C" / 8-21/ oraz w 11 placówkach o 3 godziny,
- b/ w zaprowadzeniu częstszego doręczania przesyłek w zamiejscowych obszarach pocztowych 10 placówek p.t.

Rozwój sieci telefoniczno-telegraficznej.

Rozwój sieci telefoniczno-telegraficznej przedstawia poniższe zestawienie:

	stan na dzień	
	1.IV.37	31.III.38
Ilość central telefonicznych	75	83
Ilość aparatów telegraf. na terenie wojew.	38	39
Długość linii napow. telef. w km.	1334	1956
Długość pojed. przewodów telef. w km.	10745	12916
Liczba ab. telef.	1089	1046

Z ważniejszych prac w dziale sieci międzymiastowych wymienić należy wybudowanie linii skupowej na odcinku Ryki-Łuków-Siedlce.

Działalność Dyrekcji w dziale sieci miejskich w r. 1937/38 miała na celu przede wszystkim usprawnienie komunikacji telefonicznej oraz umożliwienie jak najszerszym warstwom społeczeństwa zakładania aparatów telefonicznych; / przez stopniową kablelizację sieci /.

Poza całym szeregiem drobniejszych robót wybudowano w Siedlcach kanalizację / ogólnej długości 3,5 km. / oraz

skablowano sieć w Sokołowie Podl. / ok. 1,5 km. kabli/

Przewóz
poczty.

Na dzień 31 marca r.b. było na terenie województwa lubelskiego:

1. Szlaków kolejowych	6			
2. Traktów pocztowych	78	o ogólnej długości	852	km.
w tym a/autobusowych	17	" "	3958	km.
b/zaprzęgowych	33	" "	318	km.
c/piesznych	21	" "	66,8	km.
d/rowerowych	7	" "	71,8	km.

Dążąc do usprawnienia komunikacji pocztowej zwiększono dzienną ilość wymian poczty wielu placówek p.t. oraz wyposażono prawie wszystkie autobusy, kursujące na koncesjonowanych liniach w godzinach odpowiednich do czasu służby pocztowej, w skrzynki listowe, przez co został znacznie przyspieszony obieg korespondencji.

Poza tym w większych miastach zaprowadzono służbę doręczeń paczek przy użyciu zaprzęgów konnych.

Sprawy ad-
ministra-
cyjno budo-
wlane.

W okresie sprawozdawczym wykonano następujące robo-
ty:

- 1/ remont kapitalny lokalu agencji w Leśnej Podlaskiej
- 2/ remont lokalu upt. Białej Podlaskiej

We własnych lokalach mieści się obecnie 4 urzędy,
w wynajętych lokalach 20.

Sprawy
osobowe.

Według stanu na dzień 1.IV.37 r. było zatrudnionych w placówkach pt. na terenie wojew. lubelskiego 145 pracow-
ników umysłowych, 140 prac. niższej służby, 51 agentów i
56 posłańców, -

W dniu 31.III.38 r. liczba pracowników pt. wynosiła :
162 prac. umysłowych, 190 prac. służby niższej / w tym 50
list. wiejskich/, 56 agentów, 56 posłańców i 74 listono-
szów wiejskich w agencjach.

Ważniejsze
zamierzenia
na przysz-
łość .

W okresie budżetowym 1938/39 projektowane jest:

1/ Uruchomienie 5 agencji p.t. w miejscowościach Bo-
hukały i Małaszewice Duże w pow. Biała Podl., Ulan w pow.
Łuków, Siemień i Drelów, w pow. Radzyń Podl.

2/ Usprawnienie służby doręczeń oraz służby okien-
kowej w placówkach pt. na terenie miast Biała Podlaska,
Garwolin, Łuków, Radzyń Podl. i Siedlca, przez wzmocnie-
nie obsad personalnych.

3/ Wymianę zużytego i wprowadzenie znormalizowanego
sprzętu teletechnicznego.

4/ Wyposażenie urzędu p.t. Siedlce i we własne
środki samochodowe do przewozu poczty.

5/ Przebudowa gmachu upt. w Siedlcach.

6/ Skablowanie sieci miejskiej w Siedlcach oraz
rozbudowę urządzeń w Kosowie Lackim i Stoczku k/Łukowa.

V. KOLEJE PAŃSTWOWE

A. Działalność Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Radomiu.

W okresie sprawozdawczym na stacjach K.P., położonych w granicach województwa lubelskiego, naładowano 92405 przesyłek wagonowych, wyładowano - 90926, co w porównaniu z ubiegłym okresem sprawozdawczym wykazuje zwiększenie wyładunku o 15 %, zmniejszenie naładunku o 4 %.

Zwiększenie wyładunku wykazują materiały budowlane, przewozy produktów rolnych utrzymały się na poziomie poprzedniego okresu sprawozdawczego.

Z ważniejszych udogodnień komunikacyjnych ruchu pasażerskiego, wprowadzonych w okresie sprawozdawczym, na podkreślenie zasługują:

1/pociąg posp.Nr.901/902, komunikacji Warszawa Gł. - Lwów przez Dęblin - Lublin - Bożwadow - przedłużono do Zdobunowa, kasując go jednocześnie na linii Lublin - Bożwadow, przez co nawiązano dogodną dzienną komunikację Warszawa - Ziemia wschodnia,

2/pociąg Nr.917/18 komunikacji Warszawa Gł. - Lwów, który poprzednio kursował tylko w pewnych okresach, uruchomiono na stałe,

3/poc.Nr.823, odjeżdżający z Lublina o 15 m.26, który kursował tylko do Chełma, przedłużono do Kowla przez co nawiązano komunikację do Brześcia przez Kowel,

4/ pociąg Nr.924/914 komunikacji Lwów - Warszawa przez Bejowiec - Lublin, przechodzący przez stację Lublin o godz. 6-ej, przesunięto na godz.8 m.16, uwzględniając tym samym żądanie województwa o udogodnienie dziennej przedpołudniowej komunikacji do Warszawy,

5/poc.Nr.1122 i 1123, kursujący na odcinku Lublin - Parczew przedłużono do i z Łukowa, uzyskując w Łukowie połączenie do i z Siedlec oraz Warszawy.

6/ Wzajemian skasowanych poc.pośpiesznych popołudniowych wprowadzono parę poc.pasażerskich Nr.1213 i 1214 dla skomunikowania w Lublinie z poc.pośp.901/902 komunikacji Warszawa - Zdobunów i w Bożwadowie z poc.pośp.Nr.103 i 104 komunikacji Warszawa - Lwów przez Radom - Skarżysko-Bożwadow.

7/ Dla umożliwienia przejazdu dzieci do szkół w Irene zaprowadzono dodatkowo parę rannych pociągów uczniowskich.

8/ Celem uzyskania dogodnej popołudniowej komunikacji z Lublina do Zamościa i z powrotem - wprowadzono dodatkowo parę pociągów pasażerskich z Zamościa do Bejowca i z powrotem, mających połączenie na st.Bejowiec z poc.Nr.901 i 902 komunikacji Warszawa - Zdobunów - Warszawa.

9/ W związku z przesunięciem czasu odjazdów poc. 924/914, przyjeżdżających do Lublina o godz. 7.57 uruchomiono dodatkowo parę pociągów łącznikowych Zamość - Zawada.

W zakresie taryf towarowych: Wobec poprawy koniunktury na rynku odbiorczym - podwyższono opłaty przewozowe o 30 % z dniem 16.III.1937 r. na eksport drewna surowego i obrobionego przy wywozie drogą morską jak również i przez granice lądowe.

W celu przeciwdziałania wyższości cen cegły na rynku krajowym i poparcia ruchu budowlanego wprowadzono specjalną taryfę ulgową dla przewozów cegły na odległość ponad 100 klm. w okresie od 10 maja do 30 czerwca r. 1937.

Obniżono do 50 % taryfę na przewóz ziemniaków świeżych.

Od 1.VI.r.ub. podwyższone zostały opłaty za przewóz bekonów, wywożonych przez porty polskie, w ten sposób, że dotychczasowe opłaty kl. 7. zmniejszone o 10 %, zastąpione zostały nowymi, wysośrodkowanymi ze stawek zasadniczych klas taryfowych 5-ej i 6-ej.

Z dniem 1.VII.1937 r. obniżone zostały o 25 % opłaty za przewóz drewna opałowego na odległość od 100 do 700 klm.

Z dniem 1.VIII.1937 r. obniżono o 10 % stawki taryfowe na przewóz jaj od stacji, leżących na linii Brześć Chełm - Rejowiec - Zawada - Bawa - Ruska i od stacji na wschód do stacji położonych na zachód od tych linii.

Z dniem 20.VIII.1937 r. obniżone zostały z kl. 4 do kl. 8-ej opłaty za przewóz owoców świeżych w pośpiesznych przesyłkach wagonowych.

Z dniem 17.IX.1937 r. wprowadzono taryfę specjalną na przewóz terpentyny surowej i rafinowanej z opłatą według klasy 6-ej.

Dyrekcja Okr. K.P. w Radomiu, celem zorientowania się odnośnie potrzeb gospodarczych zwołuje w większych ośrodkach konferencje, w których uczestniczą przedstawiciele Izby Przemysłowo - Handlowych, Bolniczych, oraz większych przedsiębiorstw przemysłowych. Konferencje takie odbyły się: w Lublinie dn. 24.XI.1937 r. i w Zamościu 23.III.1938r.

W zakresie robót konserwacyjnych i inwestycyjnych

Na roboty konserwacyjne linii kolejowych na terenie województwa lubelskiego /materiały i robocizna/ wydatkowano 2178.396 zł wobec 1.600.000 zł w poprzednim - okresie sprawozdawczym, przy czym zużyto dniówek roboczych 183.007 wobec 120.320 dniówek w poprzednim okresie.

Na roboty inwestycyjne wydatkowano 57272 zł wobec 16800 zł w poprzednim okresie, oraz zużyto 8851 dniówek roboczych wobec 2100 dniówek w okresie 1936/37.

Potrzebne materiały, a w szczególności drzewo, cegłę budowlaną, kafle, wyroby szklane i olej D.O.K.P. zaku-

pywała między innymi w 12 przedsiębiorstwach na terenie województwa, wydając na zakup sumę 368607 zł.

Z ważniejszych robót inwestycyjnych wymienić należy.

- 1/ dokończenie kanalizacji 3-ich budynków w Lublinie,
- 2/ rozbudowa budynku ekspedycji poczekalni w Lublinie,
- 3/ budowa studni w Bystrzycy,
- 4/ budowa ramp w Bezwoli i Leopoldowie i
- 5/ ustawienie rogatki mechanicznej w Puławach. W bieżącym okresie budżetowym przewiduje się przebudowę kilku stacji, oraz budowę bocznic w Kraśniku i Hrubieszowie, oraz otwarcie przystanku osobowego na klm. 20 linii Dęblin - Kowel dla wysiadania uczącej się młodzieży, przyjeżdżającej z Dębina do szkół w Puławach.

B. Działalność Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych
w Warszawie .

Sieć
kolejowa

Długość budowlana linii kolejowych, pozostających pod zarządem Dyrekcji na terenie województwa lubelskiego nie uległa zmianie w porównaniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego i wynosi:

a/ linii jednotorowych	-	132.00 km.
b/ " dwutorowych	-	158.00 "
c/ " wąskotorowych	-	57.00 "

Ruch pa-
sażerski.

Dla udogodnienia komunikacji między Lublinem a północnymi powiatami województwa wprowadzono od dnia 15 maja 1937 r. wagon bezpośredniej komunikacji Lublin- Siedlce - Warszawa.

Ilość sprzedanych biletów wyniosła 836.929 sztuk wobec 838.461 sztuk z poprzedniego okresu sprawozdawczego zmniejszyła się zatem o 1.532 sztuki, czyli około 0, 17 %.

Na kolejach wąskotorowych, poczynając od 15 maja 1938 r., na odcinkach: Biała Podlaska -Konstantynów i Biała Podlaska - Janów wprowadzono po dwie pary pociągów osobowo- towarowych, celem udogodnienia komunikacji dla miejscowej ludności.

Przewóz osób na kolejach wąskotorowych wyniósł w okresie sprawozdawczym 17.811 osób wobec 14.758 w poprzednim okresie, zatem wzrósł o 3.053 osoby co stanowi przeszło 20 %.

Ruch towa-
rowy

Od dnia 15 maja 1938 r. wytrasowano na linii Warszawa - Dęblin - Lublin - Lwów jedną parę pociągów przesyłkowych ekspresowych z szybkością 80 km/godz. dla przewozu przesyłek ekspresowych oraz niektórych przesyłek wagonowych.

Tonaż przesyłek towarowych wyniósł w okresie sprawozdawczym 145.222 ton, w porównaniu do 182,098 ton poprzedniego okresu, zatem zmalał o 36.876 ton, czyli o przeszło 20 %.

Przewóz towarów na kolejach wąskotorowych wzrósł z 5.670 ton w poprzednim okresie sprawozdawczym na 8.045 ton, czyli o 2.375 ton co stanowi blisko 41 %.

Taryfy

W zakresie taryf w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego nie poczyniono żadnych zmian.

Przy pomocy Ligi Popierania Turystyki były organizowane liczne i tanie wycieczki pociągami popularnymi oraz stosowane znaczne ulgi przy przejazdach indywidualnych na zjazdy, uroczystości, manifestacje i.t.p.

W zakresie taryf towarowych jedynie tylko na podlaskiej kolei wąskotorowej została obniżona taryfa od dn. 25 czerwca 1937 r. na przewóz kamienia.

Utrzymanie linii.

W 1937 r. wymieniono na kolejach normalnotorowych 43.100 podkładów 17 kompletów podrojazdnic i 10 kompletów rozjazdów.

W 1938 r. przewidziana jest dalsza wymiana 50.000 podkładów oraz 25 kompletów podrojazdnic na stacjach.

Pozatym przeprowadzono w zakresie prac elektro-technicznych rekonstrukcję linii:

1/	od st. Zabieźki	do st. Dęblin	wymieniono: 37 słupów, 7 km. przewodów
2/"	" Łochów	" " Małkinia	" 16 " 6 " "
3/"	" Małkinia	" " Siedlce	" - - 87 " "
4/"	" Broszków	" " Brześć n/B	" 178 " 85 " "

razem: 231 słupów, 185 km przewodów

W zakresie urządzeń bezpieczeństwa ruchu pociągów ustawiono rodatki mechaniczne zwodzone na km - 86.245 linii Warszawa - Brześć n/B i zainstalowano telefony w budkach przejazdowych na szlaku Broszków - Brześć n/B.

Roboty inwestycyjne.

W 1937 r. powiększono pojemność składów opałow na stacji Siedlce - Łuków.

Przewidziane są w najbliższym czasie następujące większe roboty inwestycyjne na stacjach:

- 1/ Sosnowe - budowa ładowni publicznej,
- 2/ Kossów Lacki - ogrodzenie terenu kolejowego oraz wybrukowanie dojazdu do rampy towarowej i magazynu,
- 3/ Sokołów - ogrodzenie stacji i urządzenie dwóch zapór na przejazdach w obrębie stacji,
- 4/ Siedlce - przedłużenie torów stacyjnych, zainstalowanie urządzeń bezpieczeństwa ruchu oraz przedłużenie wiaduktu nad torami linii wołkowskiej od ul. Kilińskiego,

- 5/Garwolin - wydłużenie torów stacyjnych, pobudowanie magazynu towarowego oraz rampy krytej i czołowej,
- 6/ Łuków - wydłużenie torów stacyjnych oraz ogrodzenie stacji od strony ul. Okrzei,
- 7/ Międzyrzec - ogrodzenie stacji oraz pobudowanie dwóch studni przy rampie bydłowej i magazynie towarowym,
- 8/ Biała Podlaska - wybudowanie dojazdu do torów wyładunkowych,
- 9/ Chotyłów - pobudowanie nowej rampy,
- 10/ Łochów - wybudowanie wagi wagonowej i magazynu towarowego,
- 11/ Łaskarzew - ogrodzenie terenów stacyjnych, wybrukowanie magazynu towarowego i piwnicy na łatwopalne materiały oraz wydłużenie obecnych i wybudowanie nowych peronów,
- 12/ Sobolew - wybudowanie rampy krytej oraz wybrukowanie dojazdu i placu naładunkowego,
- 13/ Życzyn - wybudowanie rampy dla naładunku zwierząt oraz złagodzenie łuku przy wjeździe na zwrotnicach od strony Sobolewa, celem zwiększenia stopnia bezpieczeństwa ruchu pociągów.

Organizacje społeczne

Kolejowe Przysposobienie Wojskowe" na terenie województwa lubelskiego posiada 11 kół, w których jest zorganizowanych 923 pracowników. Ilość członków K.P.W. nie uległa zmianie w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego.

Stowarzyszenie "Rodzina Kolejowa" posiada na terenie województwa 2 koła, liczące 1.442 członków. Ilość członków wzrosła o 107 osób, co stanowi przeszło 8 %.

Liga obrony Powietrznej i Przeciwwgazowej na terenie województwa posiada 3 koła, w których jest zorganizowanych 1.211 członków, a więc ilość członków zmalała o 58 osób.

C. Działalność Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Wilnie.

Inwestycje

W okresie sprawozdawczym większych inwestycji na odcinkach kolejowych Włodawa - Chełm i Siemiatycze - Siedlce nie było. Wykonywane były tylko roboty związane z utrzymaniem nawierzchni i urządzeń kolejowych. W roku bieżącym zaś, po okresie sprawozdawczym, wykonuje się budowę dworca na stacji Uhrusk.

Zatrudnienie.

W okresie sezonu / maj-lipiec 1937 r. / zatrudniono na wymienionych odcinkach poza personelem stałym przy robotach konserwacyjnych 45 pracowników umownych, którzy - przepracowali 2685 dniówek. Przeciętnie na jednego pracownika wypadło 20 dni roboczych w miesiącu. Koszt jednej dniówki wahał się od 2-ch zł do 3,50 zł., a zarobek miesięczny od 40 zł do 70 zł.

Dyrekcja wprowadziła tytułem próby:

Ulgi tary-
fowe

- 1/ specjalne ulgi przejazdowe na urlopy pracownicze organizowane w miejscowościach wypoczynkowych wiejskich, przez organizacje społeczne i kulturalno- oświatowe.

Z ulg tych korzystają zarówno pracownicy umysłowi jak i fizyczni, wykazujący się książeczkami ubezpieczalni społecznych, oraz ich rodziny / żona i dzieci do lat 18/.

- 2/ Ulgi na przejazdy grupowe wycieczek wsi polskiej, urządzane w celach krajoznawczych. Ulgi te stosuje się do 31.X.1938 r.

Poza tym Dyrekcja wprowadziła ulgi przejazdowe na " Dni Polesia " Targi Futrzarskie " i " Targi Północne ", oraz przyznała ulgi przejazdowe podróżnym pragnącym zwiedzić miejscowości leżące na północny - wschód od linii demarkacyjnej Sokółka - Krynki - Brześć. Ulgi te obejmują oprócz przejazdów pierwotnego i powrotnego, cztery przejazdy ulgowe po Wileńszczyźnie i obowiązują do dn. 30-IX.r.b.

VI. L A S Y P A Ń S T W O W E

A. Działalność Dyrekcji Lasów Państwowych

w Radomiu

Powierzchnia i podział administracyjny.

Własność państwowa na terenie województwa lubelskiego uległa w roku sprawozdawczym zwiększeniu przez nabycie od Ordynacji Zamoyskiej, względnie przejęcie od Banku Rolnego i od Władz Wojskowych obszarów leśnych o pow. 2008.09 ha, / zmniejszonych o rozparcelowane z majątków rolnych 60.04 ha /. Pomimo zwiększenia się powierzchni, ilość etatów gajowych wskutek przeprowadzonej reorganizacji uległa zmniejszeniu o jeden.

Ilość personelu zwiększyła się o 3 wskutek zwiększenia ilości pracowników w przeciążonych pracą urządach nadleśnictw.

Nr. kol.	Nazwa jednostki administracyjnej	Powierzchnia ogólna w ha.	I l o ś ć		
			leśnictw	obchodów	personelu
1	N-wo Biłgoraj	4637.90	3	8	14
2	" Chełm	5805.05	4	17	25
3	" Dzierzkowice	4399.20	4	12	19
4	" Janów	8814.05	4	23	31
5	" Krasnystaw	4956.44	4	14	21
6	" Lublin	7472.11	7	24	36
7	" Pobołowice	4153.88	3	14	20
8	" Puławy	8918.28	7	23	34
9	" Strzelce	5752.69	4	15	22
	Razem gosp. leśne:	54909.60	40	150	222
10	Ryboł. Dzierzkowice	181.81	-	-	2
11	Majątki olne	10205.40	-	-	-
	Razem gosp. nieleśne :	10387.21	-	-	2
12	Tartak Zawadówka	-	-	-	4
	O g ó ł e m	65296.81	40	150	228

Rozmiar użytkowania i zalesień

W roku sprawozdawczym użytkowanie lasu nie odbiega prawie od obowiązującego etatu, a zwiększoną produkcję drewna osiągnięto przez zwiększony rozmiar pozyskania materiałów przy trzebieżach dostosowanych do potrzeb hodowlanych drzewostanów i wymagań nauki. Dokonane wyręby zostały całkowicie zalesione, a prócz tego zalesiono 222.10 ha powierzchni halizn i nieużytków, nie zalesionych w latach ubiegłych.

Użytkowanie						Zalesienia	
E t a t		Wycięto		Różnica ±		Zalesiono	Różnica z etatem ±
ha	m3	ha	m3	ha	m3	ha	ha
512.60	135994	511.88	177.659	-0.72	+ 41665	733.98	+222.10

Zbyt drewna i produktów ubocznych.

Przy sprzedaży drewna ludność wsi, nabywająca drewno na potrzeby gospodarcze, korzystała z możliwie najdalej idących ulg procentowych przez klasyfikowanie jakości drewna, przy czym na zrębach zawsze były rezerwowane potrzebne dla danej okolicy ilości drewna użytkowego, odpowiednich rodzajów drzew.

Ludność najuboższa okolicznych lasów wsi korzystała za minimalną opłatą z tanich sortymentów drewna opałowego, przy czym w wypadkach rzeczywistej potrzeby, udzielano ulg w granicach od 15% aż do wydatku bezpłatnego włącznie. - Poza ludnością miejscową, z ulgowej sprzedaży drewna korzystały również organizacje społeczne oraz samorządy, a nadto w związku z akcją podniesienia stanu sanitarnego i kulturalnego okolicznych wsi udzielono ca 12340 zł. subsydiów i dotacji w gotówce i materiale na budowę łaźni, studni, domów ludowych, świetlic, remiz strażackich oraz na cele oświatowe i wyznaniowe. Współudział Lasów Państwowych w akcji zimowej pomocy bezrobotnym wyraził się kwotą 6637 zł., stanowiącą wartość wydanego bezpłatnie drewna opałowego.

Obok użytków głównych ludność wiejska znajdowała zatrudnienie przy pozyskiwaniu użytków ubocznych jak: jagody, grzyby, trawozbiór, piasek, kamień i żywica. - W roku sprawozdawczym wydzierżawiano okolicznej małej i bezrolnej ludności 375 ha gruntów ornych, 816 ha łąk i pastwisk, a nadto wypasano w lasach 3845 szt. inwentarza włościańskiego, w znacznej części po cenach ulgowych; na potrzeby gospodarstw wiejskich sprzedano 10553 mp. ściółki. -

Wyrozchodowano d r e w n a		
Użytkowego	Opałowego	Razem
m3		
98.990	77.312	176.302

Rozdział masy wyrozchodowanego drewna użytkowego w m3.

Sprzedaż ludności wiejskiej -	34025	34.4%
Sprzedaż hurtowa -	25932	26.2%
Własnym tartakom	20426	20.6%
Przerobiono	18607	18.8%

Nowa ustawa o szkodnictwie polnym i leśnym, głównym celem której było przyspieszenie wymiaru sprawiedliwości, nie wypełniła dotąd swego zadania, gdyż szybkość załatwiania spraw szkodnictwa leśnego, ze względu na brak dostatecznego aparatu w starostwach, napotyka na poważne trudności, a w konsekwencji brak załatwienia wytwarza wśród ludności poczucie bezkarności. - W tych warunkach walka z przestępstwem leśnym przy istniejących uprawnieniach staje się wyscoce utrudniona, a nierzadko nawet niemożliwa.

Nr. kol.	Nadleśnic- two	Zanotowano szkód i wykro- czeń leśnych			Nasilenie szkodnic- twa na 1 ha m ³
		Ilość	m ³ -masa drewna zdefraud.	wartość	
1.	Biłgoraj	125	35	974	0.01
2.	Chełm	481	201	6553	0.05
3.	Lzierzkowice	704	134	4527	0.03
4.	Janów	52	11	282	0.00
5.	Krasnystaw	415	151	3028	0.03
6.	Lublin	296	241	4123	0.04
7.	Pobołowice	221	77	2023	0.02
8.	Puławy	635	325	7748	0.04
9.	Strzelce	368	62	1879	0.01
	R a z e m	3297	1237	31137	0.03

Dane finan-
sowe .

Ogólne dane finansowe w roku sprawozdawczym:

[illegible]

Przy czym w wydatkach nie figurują koszty eksploatacji / wyróbka, wywóz drewna oraz robocizna w tartaku, gdyż w dochodach wykazany jest czysty zysk z eksploatacji.

Wykazana powyżej nadwyżka dochodów nad wydatkami w kwocie 2.454.693 zł. / 37.60 zł. z 1 ha / wyliczona została po uwzględnieniu spłaty należności samorządów z tytułu nabycia od Ordynacji Zamoyskiej obiektów N-ctwa Janów w kwocie ca 500.000 zł.

Rozdział wydatków na poszczególne działy przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Ogólne zł.	Na 1 ha zł.
Wyróbka i wywóz drewna	596.997	12.66
Administracja	365.674	7.40
Gospodarcze	112.377	2.38
Podatki samorządowe	105.336	2.21
Inwestycje budowlane	131.859	2.79
Pozyskanie żywicy	33.973	-
Robocizna w tartaku	91.314	-

Przeciętne zarobki robotnicze wynosiły:

1. przy wyróbce - 1.18 zł. za 1 m³. dziennie do 3.00 zł.
2. " uprawach- 1.01 zł. za dzień
3. " wywozie drewna - 2.86 zł. od 1 m³-dziennie do 12.00 zł.
4. " pozyskaniu żywicy - 0.19 zł. od kg.
5. w tartaku 0.30 zł. za godzinę.

Zamierzenia
na rok 1938/
/39.

W roku 1938/39 zamierza się:

1. Zakończyć budowę tartaku w Zawadówce, który zostanie uruchomiony jeszcze w bieżącym roku kalendarzowym. -

2. Przekazać w dn. 1/X-38 r. N-ctwa: Biłgoraj, Dzierzkowice, Janów, Strzelce, oraz wszelkie obiekty rolne, położone na terenie pow. biłgorajskiego, hrubieszowskiego, janowskiego, tomaszowskiego i zamojskiego, Dyrekcji Lasów Państwowych we Lwowie, zaś N-ctwa: Chełm, Krasnostaw, Lublin, Pobołowice, Puławy i wszelkie obiekty rolne, położone na terenie pow. chełmskiego, krasnostawskiego, lubartowskiego, lubelskiego i puławskiego Dyrekcji Lasów Państwowych w Siedlcach.

B. Działalność Dyrekcji Lasów Państwowych

w Siedlcach

Stan posiadania.

Stan posiadania Lasów Państwowych na terenie województwa lubelskiego w powiatach: łukowskim, radzyńskim, siedleckim, sokołowskim, białskim i włodawskim, w okresie sprawozdawczym 1937/38 t.j. za rok gospodarczy od dnia 1.X.1937 r. do dnia 30.IX.38 r. nie uległ zmianie.

Wynosił od 42445 ha lasów i 12742 ha majątków państwowych rolnych.

W powiatach tych położone są tereny Nadleśnictw państwowych: Łuków, Parczew, Sobibór, Kijowiec, Chotyłów i częściowo Nadleśnictwo Mielnik.

Urządzenie lasów.

Lasy omawianych Nadleśnictw są definitywnie urządzone według systemu powierzchniowo-masowego. Użytkowanie prowadzi się zrębami czystymi na powierzchni 300 ha w stuletniej kolei rębności.

Odnowienie lasów.

W okresie sprawozdawczym odnowiono sztucznie 570 ha, dokonano poprawek na powierzchni zred. 510 ha i założono 1053 arów szkółek.

Ochrona lasów.

Zanotowano pożarów leśnych 28, przy czym straty wyniosły około 1000 zł.

Inwazji szkodników drzew leśnych i majowej różki chrabaszcząca nie było. Defraudacje leśne, w porównaniu z okresem ubiegłym nie wzrosły.

W pościgu za kłusownikami zginął gajowy Nadleśnictwa Łuków s. o. Adam Pośpiech, śmiertelnie postrzelony przez kłusownika w dniu 8.VI.38 r.

Eksploatacja.

W okresie sprawozdawczym pozyskano drewna użytkowego i opałowego około 100200 m³,
z drewna użytkowego przetarto na tartaku
Smolarz / w Nadleśnictwie Parczew / 11114 m³

Poza tym część drewna przerobiono w sortymenty ciosane i kupane, z reszty pokryto całkowicie zapotrzebowanie Instytucji Państwowych, samorządów i potrzeby budowlane ludności.

Zbyt drewna

Sprzedaż drewna za gotówkę i kredytowo miejscowej ludności odbywała się w Nadleśnictwach i leśnictwach według cen cenników obowiązujących.

W okresie od 15 czerwca do 15 sierpnia odbywała się ulgowa sprzedaż drewna miejscowej ludności ze zniżką od cen obowiązujących o 25%, zaś od 15 sierpnia do 30 wrześ-

nia r.b. - sprzedaż resztek ze zniżką do 50%. Sprzedaże normalne i ulgowe ułatwiły nawet najbiedniejszej ludności zaopatrzenie się w potrzebny jej budulec i opał.

Użytkowanie uboczne.

Użytkowanie uboczne na powierzchniach nieleśnych polegało na sprzedaży łąk na skos traw. Łąki sprzedawane były z licytacji drobnymi działkami, co umożliwiało ludności małorolnej zaopatrzenie się w siano.

W Nadleśnictwie Parczew w gospodarstwie łąkowym Oschoża w dalszym ciągu przeprowadzano prace melioracyjne. Z ogólnej powierzchni tego gospodarstwa 430 ha - zmeliorowano około 355 ha. Uzyskane w ten sposób zamiast nieużytków trzykośne łąki o wysokowartościowych słodkich trawach wydają do 40 centnarów metrycznych siana z hektara. Siano z pierwszego pokosu przeznaczane jest dla wojska, z drugiego i trzeciego dla ludności miejscowej.

W tymże gospodarstwie powierzchnia około 25 ha przeznaczona jest na produkcję nasion traw.

Zbiór grzybów i jagód za kwitami po cenie od 2 zł. do 50 groszy za sezon, odbywał się jak w latach ubiegłych.

W okresie sprawozdawczym nie zachodziła potrzeba wzmożonego wydatku ściółki. Na powierzchni leśnej - t.j. w drzewostanach przeznaczonych do wyeksploatowania zimą bieżącego roku - przeprowadzono żywicowanie drzew sosnowych w Nadleśnictwach Łuków, Parczew, Sobibór i Mielnik. Z tego źródła pozyskano żywicy 113450 kg. - Żywica została przesłana do państwowej destylarni żywicy w Garbatce / D.L.P. Radom /.

Łowiectwo

Znacznie rozmnożone dziki wyrządzały poważne szkody na sąsiadujących z lasami państwowymi polach, co spowodowało z jednej strony wypłacenie kilkunastu tysięcy złotych tytułem odszkodowań za szkody, a z drugiej strony konieczność zarządzenia specjalnego odstrzału dzików.

Rybacktwo.

Gospodarstwo rybackie Stara - Wieś, Golice i Mościbrody na powierzchni około 640 ha, administrowane było we własnym zarządzie Dyrekcji / N-ctwo Łuków /; gospodarstwo Koty było, jak w ubiegłym roku, wydzierżawione i wreszcie gospodarstwo rybackie w kompleksie parczewskim / Jedlanka, Tyśmienica, Białka i Krasne /, w związku z toczącym się procesem, administrowane było przez sekwestratora z ramienia Sądu Okręgowego w Warszawie.

W gospodarstwach rybackich przeprowadzono cały szereg prac melioracyjnych przy przebudowie tych gospodarstw, przy czym z tego tytułu w gospodarstwie Golice stan zalania wód powierzchni tego gospodarstwa powiększył się o około 55 ha.

Majątki rolne.

Jak w roku ubiegłym posiadane przez Dyrekcję 89 majątków państwowych rolnych i 126 majątków poduszonnych pozostawało nadal w dzierżawie. Dzierżawcami tych majątków były osoby prywatne / rolnicy / jako też dozory kościelne lub szkolne. W okresie sprawozdawczym przystąpiono

do przedwstępnego przekazywania Urzędowi Wojewódzkim do parcelacji majątków państwowych / zarządzenie Min. Roln. i R.R. z dn. 5.VI.37 r. Nr. Agr. XIV.1 a. / 290/37/.

Praca społeczna.

Opieka Dyrekcji nad ludnością w miejscowościach związanych gospodarczo z Lasami Państwowymi, polegała na udzielaniu zasiłków przy budowie i urządzeniu szkół, domów ludowych, remiz strażackich, dożywianiu dzieci szkolnych i t. p.

W porównaniu z rokiem ubiegłym - subsydiowanie przez Dyrekcję tej akcji znacznie wzrosło, bowiem na te cele Dyrekcja tylko na terenie województwa lubelskiego / t.j. 1/10 części obszarów okręgu Dyrekcji / wydatkowała w roku sprawozdawczym 7725 zł., przy czym, za pośrednictwem N-ctwa Łuków - 5950 zł., N-ctwa Parczew - 1450 zł. i za pośrednictwem pozostałych 4 -ch N-ctw drobniejsze kwoty o łącznej sumie 325 zł.

Pracownicy Dyrekcji w swej czynnej pracy społecznej w różnych organizacjach ogólnopństwowych i leśnych w dalszym ciągu brali bardzo czynny udział.

Dyrekcja nadmienia, że z dniem 1 października 1938 r. Okręgi Dyrekcji zostały zmienione. W tej liczbie Okręg Dyrekcji Siedleckiej uległ b. radykalnej zmianie, gdyż pozostało w jej Okręgu tylko 7 dotychczasowych N-ctw / przeważnie podlaskich /, włączono natomiast do Okręgu Siedleckiego 5 N-ctw z Okręgu Radomskiego / Lublin, Puławy, Krasnystaw, Pobołowice, Chełm i tartak w Zawadówce / i cały szereg Nadleśnictw poleskich z dotychczasowej Dyrekcji Białowieskiej, a częściowo i Łuckiej, aż po wschodnią granicę Państwa. -

VII. INSPEKCJA PRACY

Stan zatrudnienia.

Stan zatrudnienia na dzień 31.XII.1937 r. wynosił - 26.647 robotników w 1585 zakładach przemysłowych. Porównując z rokiem sprawozdawczym 1936 stan zatrudnienia zwiększył się o 3090 robotników, co w przeliczeniu procentowym stanowi 13,1%. W roku sprawozdawczym zanotowano wzrost zatrudnienia, który najsilniej wykazują przemysły: maszynowy, spożywczy i poligraficzny.

Liczba pracowników umysłowych ogólnie biorąc za podstawę rok sprawozdawczy 1936 wzrosła o 327 i stanowi 1854.

Stan zatrudnienia robotników rolnych, biorąc pod uwagę jedynie gospodarstwa ponad 50 ha wynosi 28.080 co w porównaniu z rokiem poprzednim wykazuje procentowy wzrost o 1 %.

Działalność Inspekcji Pracy.

Działalność inspekcji Pracy nie uległa zmianie i polegała na dwóch podstawowych czynnościach, a mianowicie: 1/ wizytacje zakładów przemysłowych w związku z pieczęcią nad bezpieczeństwem, higieną i ustawodawstwem pracy i

2/działalność rozjemcza w postaci pośredniczenia w zatargach między pracodawcami i pracownikami pewnych gałęzi pracy na tle stosunków pracy z czym łączy się bezpośrednio organizowanie Komisji Rozjemczych dla spraw robotników rolnych, oraz Komisji Rozjemczych dla spraw dozorców domowych. Przekroczenia ustawy o czasie pracy karane są w drodze karno - administracyjnej.

Wizytacje.

Wizytacji zakładów przemysłowych dokonano 1074 w 957 zakładach przemysłowych i objęto wizytacjami 21.540 robotników

Cyfra ta stanowi 80,9 % ogółu zatrudnionych w rejestrowanych zakładach przemysłowych. Przy wizytacjach zwracano szczególną uwagę na fabryki, posiadające urządzenia, działanie których powoduje wydobywanie się szkodliwych dla zdrowia pracowników wyziewów lub pyłu, również stosujące w produkcji surowce, względnie chemikalia szkodliwe dla zdrowia personelu. Tyczy się to również fabryk używających mechanicznych obrabiarzek jak przemysły: metalowy i drzewny.

Stwierdzono 1237 nieszczęśliwych wypadków przy pracy, z czego śmiertelnych 31.

Rozjemstwo

Załatwiono 907 zatargów z poszczególnymi robotnikami z uwzględnieniem roszczeń całkowicie lub częściowo.

Posiedzeń Komisji Rozjemczych dla załatwiania poszczególnych roszczeń robotników rolnych odbyło się 165 i rozpatrzono na nich 2038 spraw.

W roku sprawozdawczym zanotowano 57 zatargów zbiorowych połączonych ze strajkiem, w tym strajków połączonych z okupacją zakładów pracy - 9; ważniejsze z nich to:

1/strajk 663 robotników Huty Szklanej "Dąbrowa" w Dąbrowie wybuchł w dniu 11.VII.1937r. na tle żądań ekonomicznych. Strajk został zlikwidowany przy udziale Inspektora Pracy w Siedlcach w dniu 13.VII.1937r. Żądania robotników zostały uwzględnione;

2/strajk 500 robotników na robotach publicznych przy budowie wodociągów miejskich, którzy żądali zwiększenia ilości dni pracy do 6-ciu w tygodniu, oraz podwyżki stawek płac z 220zł na 4.00 zł. Robotnicy zostali usunięci przez policję po 2-dniach okupacji z terenu robót. Strajk wybuchł w dn. 21.IV. a w dn. 10.V.1937r. robotnicy przystąpili do pracy na poprzednich warunkach.

Jeżeli chodziłoby o źródła powstawania/strajków, to na tle żądań podwyżki płac powstały 22 strajki, zwolnienia robotników 5, zalegania z wypłatami zarobków 12, nieprzestrzegania umów zbiorowych 5, oraz inne jak zredukowanie ilości dni pracy w tygodniu, obniżenie stawek płac, zamknięcie zakładów pracy i.t.p.

Największą ilość strajków notuje się w zakładach zatrudniających powyżej 12 robotników. Strajki likwidowane były w znacznej większości przy udziale inspektorów pracy, a znikoma tylko ilość załatwiona została tylko przy udziale zainteresowanych bezpośrednio stron.

Płace

Płace robotnicze utrzymały się śladem lat ubiegłych na dość niskim poziomie. Ustawa o układach zbiorowych pracy, która weszła w życie w roku sprawozdawczym nie zdążyła jeszcze przyczynić się do podwyżki płac. Świadczy o tym stan rejestru układów zbiorowych pracy Okręgowego Inspektora Pracy w którym zarejestrowano 12 układów, z czego 5 dla lekarzy Ubezpieczalni Społecznych. Robotnicze związki zawodowe nie rozpoczęły jeszcze w roku sprawozdawczym kampanii w zakresie zawierania układów zbiorowych pracy, a w związku z tym podwyżek płac.

Płace robotników rolnych również utrzymały się na poziomie płac lat ubiegłych.

Normy zarobków robotników niewykwalifikowanych jako najniższa podstawa wymiaru przy obliczaniu rent wypadkowych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Okręgowy Inspektorat Pracy ustalił jak następuje: m. Lublin - 100 zł miesięcznie; powiaty: siedlecki i bialski - 75 zł mies.; sokołowski, chełmski i puławski - 70 zł; węgrowski, łukowski, włodawski, janowski, krasnostawski, zamojski, hrubieszowski, garwoliński, radski i lubelski - 60 zł mies.; lubartowski, biłgorajski i tomaszowski 50 zł miesięcznie.

VIII. FUNDUSZ PRACY

Rok budżetowy 1937/38 jest trzecim kolejnym okresem sprawozdawczym w działalności Funduszu Pracy i jego poszczególnych lokalnych organów.

Przedkładając trzecie z kolei sprawozdanie z działalności lokalnych organów Funduszu Pracy w Lublinie wypada dla ciągłości nawiązać do dwóch poprzednich okresów sprawozdawczych, których dalszym ciągiem są pewne poczynania i konsekwentne realizowania zapoczątkowanych w tych okresach prac.

Tak jak w roku poprzednim /1936/37/ tak i w ubiegłym okresie sprawozdawczym znaczny wysiłek i duży nakład technicznych czynności spadł na aparat wykonawczy. Wojewódzkie Biura w Lublinie w związku z prowadzeniem akcji "Pomocy Zimowej".

Ponieważ okres sprawozdawczy organów akcji "Pomocy Zimowej" nie pokrywa się z okresem sprawozdawczym Funduszu Pracy, przeto z działalności Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym na terenie województwa lubelskiego sporządzone i podane do powszechnej wiadomości będzie osobne sprawozdanie: w sprawozdaniu zaś Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy uwypuklone zostaną tylko najważniejsze momenty współdziałania czynnika obywatelskiego i urzędowego w akcji zwalczania zarówno skutków jak i samej klęski bezrobocia.

A. Wojewódzka Rada Funduszu Pracy

W składzie osobowym Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym nastąpiła zmiana na stanowisku przewodniczącego, którym od dnia 11 września 1937 r. jest Wojewoda Lubelski Pan Jerzy Albin de Tramecourt.

Skład Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy został rozszerzony do 26 osób /nie licząc przewodniczącego i jego zastępcy/ zamiast początkowo ustalonego - 20 osób/.

W tym też zespole Wojewódzka Rada odbyła w okresie sprawozdawczym jedno tylko zebranie, które się odbyło w dn. 12.X.1937 r. Na posiedzeniu tym rozpatrzono wnioski złożone przez poszczególne Komisje Wojewódzkiej Rady oraz dokonano uzupełniających wyborów.

Działalność
Komisji Wo-
jewódzkiej
Rady.

Komisje Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy z wyjątkiem Komisji do Spraw Zabezpieczania na Wypadek bezrobocia odbyły w okresie sprawozdawczym po jednym zebraniu na którym opracowane zostały niżej podane wnioski w sprawach wchodzących w zakres ich kompetencji. Wnioski te posłużyły do podjęcia odpowiednich uchwał przez Wojewódzką Radę Funduszu Pracy na posiedzeniu w dniu 27.X.1937 r.

a/Komisja zatrudnienia i organizacji rynku pracy.

Komisja ta przedyskutowała sprawę przydziału przez Fundusz Pracy kredytów na zatrudnienie bezrobotnych na terenie Województwa lubelskiego uznając wysokość tych kredytów za niedostateczną. Wskutek intensywnego uruchomienia kredytów samorządowych i pokrywania z nich potrzeb związanych z likwidacją bezrobocia, przez co obciążono przyszłe budżety samorządów, z których kredyty nie będą mogły być czerpane w takim stopniu, jak w bieżącym okresie sprawozdawczym, konieczne jest odpowiednie zwiększenie kredytów przez Fundusz Pracy.-

b/ Komisja Pomocy Społecznej.

Praca tej Komisji miała na celu racjonalne zorganizowanie akcji zwalczania skutków bezrobocia. W zakresie tym Komisja uchwaliła:

1. interweniować o najrychlejsze rozpoczęcie pomocy doraźnej przed okresem zimowym;
2. współdziałać w zwiększaniu kontroli nad stwierdzeniem istotnych potrzeb pomocy;
3. pobudzać akcję samopomocy przez organizacje społeczne i związki zawodowe;
4. rozszerzać prowadzoną przez Fundusz Pracy akcję w zakresie organizacji warsztatów samodzielnej egzystencji;
5. przeznaczyć większe kwoty na przeszkolenie zawodowe bezrobotnych pracowników umysłowych;
6. współdziałać w zwiększaniu zatrudnienia bezrobotnych pracowników umysłowych;
7. okazywać odpowiednią pomoc doraźną tym pracownikom umysłowym, którym nie można zapewnić źródeł zarobkowania;
8. współdziałać w rozszerzeniu akcji pomocy społecznej dla dzieci i rodzin bezrobotnych;
9. współudzielić w organizacji pomocy lekarskiej.-

Postulaty te zostały w znacznym stopniu zrealizowane przy wydanej pomocy Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym.-

c/ Komisja kulturalno-oświatowa.

Komisja ta wypowiedziała się za prowadzeniem akcji dokształcania zawodowego przez urządzenie kursów fachowych, kursów dla analfabetów przedpoborowych, poczynienie starań o zorganizowanie świetlicy dla niezrzeszonych bezrobotnych, oraz przyznanie przez Fundusz Pracy odpowiednich subsydiów.-

d/Komisja dla spraw zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

Jak już zaznaczono w sprawozdaniu za okres 1936/37 Komisja ta zajęła się zagadnieniem rozciągnięcia obowiązku zabezpieczenia na wypadek braku pracy na zakłady pracy zatrudniające poniżej pięciu robotników. Zagadnienie to wymaga dłuższego czasu na przeprowadzenie odpowiednich studiów i zebranie materiałów cyfrowych, to też tak ze względu na ogólnopolski charakter tego zagadnienia, jak i wobec nie zakończenia prac przygotowawczych przez Wojewódzkie Biuro - Komisja ta nie obradowała.-

Do zrealizowanych w okresie sprawozdawczym całkowicie lub częściowo uchwał Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy zaliczyć należy:

a/ w sprawie ogólnej akcji pomocy społecznej dla bezrobotnych.

Wojewódzkie Biuro uruchomiło szereg kursów przeszkolenia zawodowego, oraz popierało drobne warsztaty pracy o charakterze spółdzielczym / rozdzielono pożyczki i dotacje "Spółdzielni Koszykarskiej" i "Domowemu Przemysłowi Ludowemu"/.-

b/ w sprawie pomocy społecznej dla bezrobotnych pracowników umysłowych.

Wojewódzkie Biuro przeznaczyło na ten cel z funduszy własnych i sum akcji "Pomocy Zimowej" zł. 93.021,01 i zorganizowało zatrudnienie 141 bezrobotnych pracowników umysłowych w instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych.

c/ w sprawie dożywiania dzieci.

Na dożywianie dzieci bezrobotnych i kolonie letnie wydatkowano zł. 68.597,63 za pośrednictwem Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży oraz organizacji społecznych.

d/ w sprawie pomocy lekarskiej

Zagadnienie to zostało racjonalnie rozwiązane przez Obywatelskie Komitety Zimowej Pom. Bezrobotnym.

e/ w sprawie zwiększenia kredytów Funduszu Pracy

Uchwały Rady Wojewódzkiej nie zostały w tym zakresie zrealizowane ze względu na oczekiwane większe uruchomienie kredytów na inwestycje związane z rozbudową Centralnego Okręgu Przemysłowego, do którego zaliczono część województwa lubelskiego. Jednakże nadzieje na znaczny wzrost zatrudnienia zawiodły.

f/ w sprawie dokształcających kursów fachowych i prowadzenie akcji kulturalno-owsiatowej.

Wojewódzkie Biuro zorganizowało kursy dokształca-

nia zawodowego dla brukarzy, murarzy, drogomistrzów, monterów, wodociągowo-kanalizacyjnych, szklarzy, wydając na ten cel kwotę zł.16.025. Akcja kulturalno-oświatowa prowadzona była za pośrednictwem organizacji społecznych, którym przydzielono na ten cel zł.2.640.- z kredytów własnych i zł.10.784.- z sum "Pomocy Zimowej" = razem zł.13.424. Akcję prowadzono po zasięgnięciu opinii Inspektora Szkolnego na m. Lublin.-

g/w sprawach wchodzących w zakres kompetencji Komisji dla spraw młodzieży.

Z projektowanych kursów dla szklarzy i cholewkarzy zorganizowany został 7-mio tygodniowy kurs dla szklarzy w okresie od 17/II-1938 r. do 8/IV-1938 r. pod kierownictwem Związku Rzemieślników Chrześcijan w Lublinie w porozumieniu z Kuratorium i Izbą Rzemieślniczą. Na kurs zgłoszonych było 41 kandydatów. Koszt kursu wyniósł zł. 1.783.-, w której to kwocie mieści się dotacja Funduszu Pracy w wysokości zł. 723.-

Poza wymienionymi sprawami w toku obrad Wojewódzkiej Rady Funduszu Pracy poruszone zostało zagadnienie rozbudowy osiedli robotniczych.- Dla rozwiązania tego problemu postanowiono powołać do życia "Towarzystwo Popierania Osadnictwa Pracowniczego w Lublinie", któreby się zajęło zakładaniem racjonalnie zaprojektowanych osiedli. Powołana Komisja Organizacyjna wspomnianego Towarzystwa z p.Dyrektorem W.Werjerssem, jako przewodniczącym w okresie sprawozdawczym odbyła 9 posiedzeń, rezultatem których było opracowanie statutu i powołanie Towarzystwa do życia w dniu 4 lutego 1938 r.-

B. Wojewódzkie Biuro Funduszu Pracy.

Organizacja Wojewódzkiego Biura w okresie sprawozdawczym nie uległa zmianie. W obsadzie personalnej poszczególnych działów wprowadzono nieznaczne zmiany, które były konieczne dla dalszego usprawnienia działalności Wojewódzkiego Biura.-

Liczba pracowników umysłowych Wojewódzkiego Biura w Lublinie na dzień 31 marca r.b. wynosiła 29 osób i 3 niższych funkcjonariuszy, w Ekspozyturze w Siedlcach 3 pracowników umysłowych i 1 niższy funkcjonariusz - łącznie 32 pracowników i 4 niższych funkcjonariuszy.-

W stosunku do ubiegłego okresu sprawozdawczego, stan liczbowy personelu nie uległ zmianie; liczba ta - w zestawieniu z ciążącymi na Wojewódzkim Biurze zadaniami i stale wzrastającym zakresem zagadnień - jest niewspółmiernie niska. Dopiero od dn.1/IV-1938 r. liczba etatów została zwiększona, co znajdzie swoje odzwierciedlenie w sprawozdaniu za następny kolejny okres sprawozdawczy.-

Organizacja i administracja.

W sprawozdaniu z poprzedniego okresu sprawozdawczego nadmienione zostało, że na Referacie administracyjnym spoczywa pełny zakres czynności organizacyjno-administracyjnych, których nie da się w całości ująć cyfrowo. Pragnąc je-

dnak choćby częściowo naświetlić prace tego referatu w odniesieniu do okresu sprawozdawczego stwierdzić wypada, że w okresie od 1/IV-1937 r. do 31/III-1938 r. było korespondencji wchodzącej 48.500, wychodzącej 27040 listów, co świadczy o dalszym wzroście zadań Wojewódzkiego Biura.-

Niezależnie od bieżących czynności organizacyjno-administracyjnych i gospodarczych dokonano 29 planowych kontroli w 22 instytucjach zastępczych, z których 7 skontrolowano dwukrotnie, oraz 15 kontroli w 11 podinstytucjach, z których 4 skontrolowano dwukrotnie.-

Przy sposobności kontroli instytucji zastępczych skontrolowano działalność 19 komitetów Powiatowych i Miejskich Funduszu Pracy jednorazowo, a ponadto 16 Powiatowych i Miejskich Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym.-

W zakresie i na rzecz akcji "Pomocy Zimowej" wykonano znaczną część prac organizacyjnych związanych z urzędzeniem w Lublinie wspólnie z Polskim Radiem "Wieczornicy Sylwestrowej", oraz wydawano "Biuletyn" Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Za pośrednictwem Referatu Administracyjnego przepłynęło 8500 spraw wchodzących w zakres Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym - wychodzących zaś było 9000 spraw.

W okresie sprawozdawczym Wojewódzkie Biuro poddane zostało 6-krotnej kontroli, w tym 2-krotnie przez Okręgową Izbę Kontroli Państwa i 4-krotnie przez organy Inspekcji Funduszu Pracy - Ekspozytura w Siedlcach kontrolowana była dwukrotnie, t.j. po jednej kontroli przez Okręgową Izbę Kontroli Państwa i przez inspekcję Biura Głównego Funduszu Pracy.-

C. F i n a n s e.

Nad gospodarką finansową Wojewódzkiego Biura czuwa Referat Finansowy, który dzieli się na dwa zasadnicze działy:

- 1/ kasowość i księgowość / rachuba /,
- 2/ pobór opłat i wkładki / dział poboru opłat i wkładki/.

I. Rachuba prowadzi ewidencję i kontrolę wszystkich wpływów i wydatków Wojewódzkiego Biura, sum przyznanych Wojew. Biuru do wyłącznej dyspozycji oraz kwot przekazanych przez Biuro Główne Funduszu Pracy, względnie przez inne instytucje do administrowania.-

Rachunkowość prowadzona jest na zasadach podwójnej buchalterii z zastosowaniem uproszczonego systemu amerykańskiego.- Bieżące prowadzenie księgowości umożliwia stwierdzenie w każdej chwili stanu gospodarki Wojewódzkiego Biura.-

Księgowość Wojewódzkiego Biura podlega Kontroli

przez przedstawicieli Okręgowej Izby Kontroli Państwowej w Kielcach i Inspekcję Biura Głównego Funduszu Pracy.-

Szeroki zakres działalności Wojewódzkiego Biura i znaczne obroty w gotówce i naturaliach, sięgające w roku sprawozdawczym łącznie kwoty zł. 19.731.154,88 zobrazowane są w szeregu załączonych tabel i zestawień. Dane te jako ostateczne wyniki działalności Wojewódzkiego Biura, w pewnym tylko stopniu odzwierciedlają rodzaj i zakres liczących i drobiazgowych czynności rachuby.-

Podstawowe wpływy Wojewódzkiego Biura dzielą się na:
a/ wpływy t.zw. ustawowe / opłaty, wkładki ubezpieczeniowe i odsetki zwłoki/; b/ świadczenia w naturze za zaległe podatki państwowe; c/ ofiary dobrowolne i wpływy ze sprzedaży znaczków "na walkę z bezrobociem".

Każda z wymienionych grup daje pewien obraz rozwoju lub stanu poszczególnych działów pracy nie tylko Wojewódzkiego Biura, lecz i współpracujących z Biurem instytucyj. I tak:

- A/ wpływy ustawowe charakteryzują oprócz aktywności pracy Wojewódzkiego Biura w dziale ściągania opłat i wkładek również w pewnym stopniu sytuację gospodarczą zakładów pracy na terenie województwa oraz współdziałanie Urzędów Skarbowych w przedmiocie przymusowego ściągania należności Funduszu Pracy. Załączone tabele NNr. 2,3 i 4 obrazują wpływy ustawowe;
- B/ świadczenia w naturze za zaległe podatki państwowe, otrzymywane za pośrednictwem Urzędów Skarbowych i władz samorządowych dają obraz współpracy tych instytucyj z Funduszem P r a c y na odcinku realizowania udogodnień podatkowych przez tych płatników, którzy otrzymali uprawnienia do uregulowania zaległych podatków drogą dostarczenia różnych produktów i materiałów, środków przewozowych, odrabiania pewnej ilości dni pracy i t.p. na podstawie art. 27 Ustawy z dnia 16 marca 1933 roku o Funduszu Pracy / Dz.U.R.P. Nr. 24/33, poz. 163 i Nr.110/34, poz.978/-

Wysokość wpływów z tego źródła określa tabela Nr.1 rodzaje zaś wykonanych przez płatników świadczeń przedstawia poniższy wykaz:

a/	dostarczono zastaw	3.127 szt.
b/	" kamienia.....	7.574,01 m ³
c/	" piasku	2.141,45 "
d/	" żwiru	3.001 "
e/	" drzewa budowlanego	501.878 "
f/	" drzewek	379.664 szt.
g/	" klinkieru.....	6.124,71 m ³
h/	" klinkieru	275.068 szt.

i/	Dostarczono kołków	17.069 szt.
j/	" słupów	12.665 m ³
k/	" zasłon śnieżnych.....	4.477 szt.
l/	" galanterii żelaznej	-
ł/	przewieziono kamienia	2.543,40 m ³
m/	" piasku	2.833,5 "
n/	" ziemi	347,73 "
o/	" kostki	94,01 ton
p/	" palików	103,3 m ³
r/	" kłoców	1.484 "
s/	" palików	2.764 szt.
t/	" przęseł kolejki	55 "
u/	" bazaltu	189,65 m ³
w/	walowanie jezdni	200 mtr.
v/	remont wału motorowego	-
x/	kopanie dołów i sadzenie drzew.....	439 szt.
y/	odpracowano robotodni konnych	191 dni pracy
z/	" " pieszych	479½ " "

C/ wpływy z dobrowolnych ofiar i z rozsprzedaży znaczków "na walke z bezrobociem" świadczą w pewnym stopniu o aktywności Powiatowych i Miejskich Komitetów Funduszu Pracy.

W bieżącym okresie sprawozdawczym jak i w roku budżetowym 1936/37 wpływy z tego źródła / pkt.c/ zmalały wskutek powołania do życia Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym. Komitety te zajmowały się zbieraniem ofiar wśród społeczeństwa, ograniczając w ciągu 6 - 7 miesięcy podobną działalność Komitetów Funduszu Pracy.-

Zestawienie wpływów z ofiar zawierają tabele Nr. 6 i 7.-

II. Dział poboru opłat i wkładek jest właściwym miernikiem rozwoju działalności Wojewódzkiego Biura w najistotniejszym zakresie jego ustawowych czynności.-

Spadek względnie zwiększenie liczby zakładów pracy, podlegających zabezpieczeniu swych pracowników na wypadek bezrobocia, oraz ilości zatrudnionych i zabezpieczonych robotników wymownie mogą świadczyć o rozwoju stosunków gospodarczych na terenie województwa.-

Prace tego działu stale wzrastają, obejmując coraz to większą ilość zakładów pracy. W m-cu wrześniu 1937 r. Wojewódzkie Biuro przejęło od Ubezpieczalni Społecznych około 500 nowych kont zakładów pracy, podlegających jedynie opłatom z art. 15 Ustawy o Funduszu Pracy, z wyłączeniem

wskutek niezatrudniania co najmniej 5 pracowników, wkład z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.-

Stan kont prowadzonych przez dział poboru opłat i wkładki ilustruje następujące zestawienie:

T r e ś ć	Stan na dzień 1 kwietnia			
	W 1935 r.	W 1936 r.	W 1937r.	W 1938r.
a/ ilość zakładów pracy czynnych pozostających w ewidencji Wojewódzkiego Biura	790	1004	1346	1974
b/ ilość zakładów pracy nieczynnych, pozostających w ewidencji Wojewódzkiego Biura, a posiadających zadłuż.	636	610	670	682
c/ Ogólna ilość zakładów pracy, pozostających w ewidencji Wojewódzkiego Biura	1426	1614	2016	2656
d/ ilość robotników /do punktu a/:				
zatrudnionych	17730	21870	26745	27963
zabezpieczonych	14663	16875	20911	25952

Zestawienie stanu zatrudnienia i zabezpieczenia robotników w poszczególnych miesiącach zawiera tabela Nr.5.

Wraz ze wzrostem ilości zarejestrowanych zakładów pracy wzrastają również wpływy ustawowe, które dzielą się na:

a/ opłaty od uposażeń / art.15 Ustawy o Funduszu Pracy /, od wolnych zawodów /art.17/, od tantiem /art.18/, od biletów wstępu /art.19/, od totalizatora /art.20/, od cukru /art.21/, od piwa /art.22/, od żerówek /art.23/, od gazu /art.24/, od zakładów gastronomicznych /art. 25/ i od czynszu dzierżawnego / art.26/;

b/ wkładki z tytułu zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia.

Zestawienie ogólne wpływów ustawowych w ostatnich latach przedstawia się następująco:

Rok budżetowy	Wkładki i opłaty pobierane przez			Razem
	Wojewódzkie Biuro	Urzędy Skarbowe.	Zarządy Gminne.	
1935/36	988.485,68	- x/	- x/	988.485,68
1936/37	1.154.159,12	- x/	115.628,57	1.269.787,69
1937/38	1.637.187,05	381.620,87	138.892,32	2.157.700,24
Ogółem	3.779.831,85	381.620,87	254.520,89	4.415.973,61

Uwagi: x/ pobierało Biuro Główne Funduszu Pracy.

Szczegółowe dane o wpływach w poszczególnych miesiącach z rozbiciem na rodzaje wpływów zawarte są w tabelach NNr.2,3 i 4.-

Mimo znacznego zwiększenia się zarejestrowanych zakładów pracy, a co za tym idzie również i przypisu oraz uiszczenia opłat i wkładek, saldo zadłużenia zakładów pracy nie wzrasta nie tylko w % stosunku do ilości zakładów, lecz nawet i w sumach ogólnych pozostaje mniej więcej na tym samym poziomie

Świadczy to do pewnego stopnia o poprawie sytuacji gospodarczej, umożliwiającej zakładom pracy bieżące regulowanie należności na rzecz Funduszu Pracy.-

Saldo zadłużeń zakładów pracy na dzień 1/IV w ostatnich 3 latach oraz % stosunek wpływów w stosunku do przypisu opłat i wkładek są następujące:

Rok budżetowy.	Wysokość przypisu opłat i wkładek.	Wysokość uiszczenia opłat i wkładek.	Saldo zadłużeń na 1/IV nast. roku budż.	% stosunek wpływów do przypisu.
1935/36	1.100.236,70	988.485,68	553.310,72	89,8
1936/37	1.120.759,66	1.154.159,12	519.911,26	92,2
1937/38	1.670.841,48	1.637.187,05	553.565,69	98

Utrzymanie wysokości salda zadłużeń na dotychczasowym poziomie przypisać należy w dużym stopniu sprawności działu poboru opłat i wkładek, który wzmógł wydatnie czynności kontrolne i egzekucyjne doprowadzając do obecnego stanu zadłużeń, mimo że Urzędy Skarbowe w roku sprawozdawczym, jak to ilustruje poniższe zestawienie, wyegzekwowały przymusowo mniej niż w ubiegłym okresie budżetowym:

T r e ś ć	Rok budżetowy		
	1935/36	1936/37	1937/38
a/stan wniosków znajdujących się w egzekucji na dz.I/IV	zł. 429.674, 38	zł 492.505, 87	zł 403.376, 45
b/w ciągu okresu sprawozd. przekazano do egzekucji.	" 299.077, 63	" 277.258, 85	" 205.674, 85
	" 728.752, 01	" 769.764, 72	" 609.051, 30
c/w ciągu okresu sprawozdawcz. wyegzekwowano i wycofano z egzekucji	" 236.246, 14	" 366.388, 27	" 309.724, 99
d/pozostaje w egzekucji w końcu okresu sprawozdawcz.	" 492.505, 87	" 403.376, 45	" 309.326, 31

Kontrola zakładów pracy wobec szczupłości personelu kontrolnego nie mogła zaspokoić wszystkich potrzeb Wojewódzkiego Biura, w porównaniu jednak do roku ubiegłego wzrosła się dosyć znacznie, co widoczne jest z następującego porównania:

w r. 1935/36	skontrolowano	978	zakładów pracy	
" 1936/37	"	1243	"	i przeprowa- dzono 713 wy- wiadów
" 1937/38	"	1369	"	1045 wywiadów

Na zwiększenie się uiszczalności zakładów pracy wpłynęło również stosowanie w nieco szerszym zakresie wniosków karnych do władz administracyjnych o ukaranie zakładów pracy z art. 58 Ustawy o wykroczeniach za świadome uchylanie się od obowiązku zabezpieczenia zatrudnionych robotników na wypadek bezrobocia, względnie za niewpłacanie w terminie wkładek potrąconych robotnikom.

W roku sprawozdawczym wystosowano wniosków karnych 172, podczas gdy w roku budżetowym 1936/37 zgłoszono ich tylko 127.-

Z podanej ilości władze administracyjne rozpatrzyły wniosków 78, wymierzając kary grzywny w wysokości od zł. 2.- do zł. 300. w 69 wypadkach i uwalniając od winy i kary 9 zakładów pracy.-

a/ zabezpieczenie na wypadek braku pracy.

Zakres pomocy bezrobotnym z tytułu zabezpieczenia na wypadek braku pracy w dużym stopniu został rozszerzony przez Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 7/XI-1936 r./Dz. U.R.P. Nr. 86/36, poz. 602/ wskutek zamiany obowiązku 13 tygodniowego zabezpieczenia niewykwalifikowanych robotników sezonowych przed przyjęciem ich do pracy do robót państwowych i samorządowych na 13 tygodni pracy. Na podstawie tego rozporządzenia około 3000 robotników dotychczas nie zabezpieczonych, wskutek pracy w sezonie 1936 r. zostało zabezpieczonych na wypadek bezrobocia w sezonie letnim 1937 r. i dlatego w okresie zimowym 1937/38 o tę liczbę wzrosła ilość pobierających zasiłki ustawowe.-

W okresie sprawozdawczym zgłoszono ogółem 13958 wniosków zasiłkowych, z czego 12302 wniosków nowych i 1656 wznowień, poprzednio przyznanych zasiłków, łącznie z pozostałymi z poprzedniego okresu rozpatrzono 14365 wniosków, z czego w 12582 wypadkach przyznano zasiłki, a 1783 - wnioski załatwiono odmownie / 13% /. Od decyzji odmownych zgłoszono 580 odwołań / w poprzednim okresie na 1738 odmów było 713 odwołań /, z których 227 załatwiono we własnym zakresie, 339 odwołań skierowano do Urzędu Wojewódzkiego, jako instancji odwoławczej, reszta zaś 14-cie spraw wymagała dalszego dochodzenia i pozostała do załatwienia na nowy okres sprawozdawczy.-

Ogółem korzystało z zasiłków ustawowych w okresie rocznym 10883 osób na łączną sumę 918.187,88 zł.

Wzrost ilościowy wniosków i osób uprawnionych do zasiłków w porównaniu z latami ubiegłymi podaje poniższe zestawienie:

Zgłoszeń wniosków o przyznanie prac do zasiłków ustawowych,	1935/36r.	1936/37r.	1937/38r.
a/ wniosków zasadn.	8328	9727	12302
b/ wznowień	1763	1331	1656
Razem	10091	11068	13958
Rozpatrzono łącznie z pozostałymi wnioskami z okresu poprz.	10384	11320	14365
z czego:			
a/ przyznano prawo do zabezpieczenia	9032	9582	12582
b/ odmówiono	1352	1738	1783
Wpłynęło odwołań	614	713	580
z których:			
a/ rozpatrzono we własnym zakresie	292	240	227
b/ skierowano do Urz. Woj.	336	386	339
c/ pozostałe do załatw. w nast. okresie spraw.	6	87	14
Z zasiłków korzystało osób	7257	8827	10883
Suma wypłaconych zasiłk. zł.	610.230,30	733.790,27	918.187,88

Szczegółowe dane statystyczne przedstawiają tabele Nr. 8 i 9.

b/ pomoc społeczna.

Poza zabezpieczeniem na wypadek braku pracy Wojewódzkie Biuro prowadziło w dalszym ciągu szereg akcji pomocy bezrobotnym:

- 1/ pomoc doraźną pracowników fizycznym i umysłowym;
- 2/ subsydiowanie kolonii i półkolonij letnich dla dzieci bezrobotnych;
- 3/ akcję ogrodów działkowych;
- 4/ akcję popierania przemysłu domowego;
- 5/ akcję kulturalno-oświatową wśród bezrobotnych.

Na wykonanie tych zadań obracane są odpowiednie kwoty zarówno budżetowe, jak i sumy osiągnięte z wpływów pozabudżetowych.-

Stan wpływów i wydatków na te cele, pozostających w dyspozycji Wojewódzkiego Biura przedstawia poniższe zestawienie:

Wpływy na pomoc doraźną.

- 1/ Przyznane przez Biuro Główne Funduszu Pracy kredyty na akcję doraźną dla robotników fizycznych zł. 53.540,10
 - 2/ Kredyty Biura Głównego na zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych:
 - a/ w organizacjach społecznych zł. 39.881,42
 - b/ w Zarządzie Miejskim " 23.100,00
 - c/ w Wojew. Obywat. Komitecie " 7.200,00
 - Zimowej Pomocy Bezrobotnym " 70.181,42
 - 3/ Z ofiar społecznych " 56.750,21
 - 4/ Z Wojewódzkiego Obywatelskiego Komitetu Zimowej Pomocy Bezrobotnym " 112.670,21
- 293.141,94

Wydatki na pomoc doraźną

- 1/ a/ Na doraźne zatrudnienie robotników fizycznych - gotówką.....zł. 68.667,00
 - b/ Na doraźne zatrudnienie robotników fizycznych w naturaliach zł. 5.846,97
 - c/ Zapomogi bezrobotnym za odpracowaniezł. 12.000,00
- 86.513,97
- 2/ Zatrudnienie bezrobotnych pracowników umysłowych " 93.021,01

3/ Pomoc dzieciom:

a/ Kolonie i półkolonie letnie gotówka.....	zł. 30.000,00
b/ Kolonie i półkolonie let- nie w naturaliach	zł. 15.387,63
c/ Dożywianie dzieci bezro- botnych w gotówce	zł. 21.000,00
" w naturaliach ..	zł. <u>2.210,00</u>
	zł. 68.597,63
4/ Produkty przekazane Wojew. Obywat. Komitetowi Zimowej Pomocy Bezro- botnym	* 17.170,81
5/ Koszty transportu i przechowania pro- duktów	" 2.271,05
6/ Kredyty niewykorzystane , przeniesio- ne na 1938/39	" 25.567,47
	<u>zł. 293.141,94</u>
	=====

Pomoc doraźna bezrobotnym.

Z powyższych zestawień widzimy, że jeszcze przed roz-
poczęciem akcji Pomocy Zimowej Fundusz Pracy uruchomił
kredyty na doraźną pomoc bezrobotnym fizycznym w kwocie
zł. 86.513,97, na zatrudnienie bezrobotnych pracowników
umysłowych zł. 93.021,01.-

Z dodatkowych, wymienionych wyżej akcji społecznych
Wojewódzkie Biuro dysponowało następującymi kredytami:

Kolonie i półkolonie letnie dla dzieci oraz dożywianie
dzieci.

Na ten cel wydatkowano łącznie kwotę zł. 68.597,63, którą
przeznaczono:

a/ na kolonie i półkolonie letnie gotówka	zł. 30.000.-
b/ " " " " w naturaliach	zł. 15.387,63
c/ " dożywianie dzieci bezrobotnych gotów.	zł. 21.000,00
d/ " " " " w natur.	" 2.210,00

razem	zł. 68.597,63

Z pomocy tej korzystało około 9590 dzieci, przy
czym pomoc ta prowadzona była za pośrednictwem 25 różnych
organizacji społecznych Wojewódzkiego Obywatelskiego Komite-
tu Pomocy Dzieciom i Młodzieży.-

Fundusz Pracy doceniając znaczenie społeczne w
nałęczym rozwoju dzieci i młodzieży, przyszedł w okresie
sprawozdawczym z dużo wydatniejszą pomocą na ten cel, gdyż
o ile w zeszłym okresie budżetowym wydatkował zł. 26.700,29

to w obecnym zł. 68.597,63.-

O g r ó d k i d z i a ł k o w e.

a/ przyznane przez Biuro Główne
Funduszu Pracy w 1937/38 r. zł. 138.963,00

b/ wpływy z ofiar " 596.71

c/ dochody własne na cele inwestycyjne na ogródki
działkowe " 1.110,40 zł. 140.670,11

Wydatkowano w 1937/38 " 84.811,28

Pozostaje do wykorzystania w roku
budżetowym 1938/39 " 55.856,83

W okresie sprawozdawczym akcja ogrodów działkowych wykazała mocny rozwój w porównaniu do lat poprzednich, a mianowicie:

Rok budżetowy	1935/36	1936/37	1937/38
Ilość ogrodów	15	18	24
" hektarów	41,61	51,79	110.7946
" działek	1082	1261	1876
wydatkowano zł.	13.263.-	23.312,21	86.290,28
ilość miast objętych akcją ogrodów działkowych	2	2	2
średnia wart. pło- nu z działki w ogr. stałym pow. 400 m ² zł.	-	78,5	80.

Z pośród 1876 działek zajętych było w okresie sprawozdawczym 1660 działek, pozostała ilość, t.j. 216 działek była w stadium przygotowań, zaś ich użytkowanie nastąpi w okresie 1938/39 roku.-

W ciągu 1938/39 roku budżetowego projektowane jest uruchomienie 5 ogrodów w 4 miastach o łącznej powierzchni 40,8 ha i ogólnej ilości 833 nowych działek.-

Prowadzona dotychczas akcja ogrodów działkowych w okresie sprawozdawczym wyłącznie przez Wojewódzkie Biuro z końcem okresu sprawozdawczego zostaje przedstawiona na jej uspołecznienie. Z inicjatywy Wojewódzkiego Biura na terenie poszczególnych ogrodów powołane zostały tymczasowe Zarządy ogrodów, zadaniem których będzie powołanie w jak najkrótszym okresie samodzielnich stowarzyszeń, które z kolei powołają do życia Związki Okręgu Lubelskiego.-

Akcja kulturalno-oświatowa.

Akcja ta prowadzona w porozumieniu z Kuratorium Okręgu Szkolnego za pośrednictwem organizacji społecznych wśród bezrobotnych w okresie sprawozdawczym objęła 6 organizacji i wynosiła zł.2.640, na którą to kwotę złożyły się kredyty Biura Głównego Funduszu Pracy zł.2.000.- i wpływy własne zł. 640.-

Ponadto Wojewódzkie Biuro w okresie sprawozdawczym zorganizowało szereg kursów kształcenia zawodowego, co omówiono w dziale "Przeszkolenie zawodowe".- Wpływy i wydatki na ten cel przedstawiają się jak następują:

W p ł y w y :

1/ Kredyt Biura Głównego Funduszu Pracy

a/ na zatrudnienie praktykanta	zł. 1.050
b/ na przeszkolenie zawodowe	" 26.315
c/ na popieranie samodzielnych warsztatów pracy	" 5.000 zł.32.365

2/ Wpływy własne

363,32 zł. 32.728,32

W y d a t k i :

na praktykanta	zł.1.403,32
kurs brukarski Lublin	zł.6.010.-
" " Zamość	" 3.452.-
" murarski Lublin	" 3.250.-
" drogomistrzów	" 1.340.-
" mlerski	" 1.250.-
" szklarski	723.- " 16.025.-
dla Spółdzielni Koszykarskiej	" 2.500.- zł.19.928,32
pozostało do przeniesienia na rok 1938/39	" 12.800.-

Akcja popierania przemysłu domowego " 32.728,32

W okresie sprawozdawczym Wojewódzkie Biuro uzyskało kredyt w sumie zł.38.650.- na popieranie przemysłu domowego, szczególnie na wsi.- Kredyt ten został przydzielony Lubelskiej Izbie Rolniczej, która przeprowadziła w swym zakresie kursy garbarskie, kuśnierskie, lniane, tkackie i farbiarskie. Poza tym przy pomocy finansowej Funduszu Pracy Izba Rolnicza organizuje i popiera spółdzielnie handlowe dla zbytu wyrobów tkackich samodzielników.-

Finansowanie robót.

W roku budżetowym 1937/38 na akcję zatrudnienia były przydzielone kredyty w ogólnej kwocie zł.2.167.061,39 w/g. następującego rozbięcia:

a/ kredyty programowe F.Pr.	zł. 1.550.000
b/ F.Pr. z pozostałości budżetowych w 1936/37 r.	" 157.000
c/ Kredyt materiałowy	" 460.061,39
Razem:	zł. 2.167.061,39

Kredyty te przeznaczone zostały na następujące roboty:

a/ drogi bite	zł. 434.511,61
b/ melioracje i regulacje rzek	" 268.000.-
c/ wodociągi i kanalizacje	" 685.737,28
d/ budowa ulic i nawierzchni	" 619.807,14
e/ inne	" 119.005,36
f/ budownictwo	" 40.000.-
Razem	zł. 2.167.061,39

Pod względem charakteru kwota ta dzieli się na:

a/ dotacje bezzwrotne	zł. 881.000.-
b/ długoterminowe pożyczki got.	" 826.000.-
c/ krótkoterminowe pożyczki w mate- riałach	" 460.061,39
Razem:	" 2.167.061,39

Podział kredytów z rozbiciem na poszczególne rodzaje robót ilustruje tabela Nr.10.-

Stan zatrudnienia.

Sredni stan zatrudnienia na robotach publicznych w okresie 1937/38 / sezon letni od dn. 1/IV do dn.30/XI-37r. / wynosił 5992 osób / pracowników fizycznych i umysłowych. Liczba zatrudnionych wyłącznie z kredytów Funduszu Pracy wynosiła 3482 osób. Maksymalny stan zatrudnienia wynosił około 7450 osób / patrz tabela Nr. 11/.

Wyniki techniczne.

Z kredytów Funduszu Pracy w okresie sprawozdawczym wykonane zostały następujące roboty:

a/ przebudowano ulic	10485 mb.
b/ " placów	4122 m ²
c/ wybudowano i przebudowano dróg	11219 mb.
d/ remont i konserwacja dróg	9411 "
e/ uregulowano rzek i kanałów	33528 "
f/ ułożono wodociągów	11986 "
g/ ułożono kanałów	3922 "
h/ wykonano robót ziemnych przy różnych robotach	568446 m ³

Ponadto wykonano budynków użyteczności publicznej:
schroniska106 m³

remontu budynków	3092 m ³
szkoły	5693 "
baraku na kolonie	800 "

Kontrola robót - uwagi krytyczne.

W ubiegłym sezonie budowlanym kierownik referatu robót przeprowadził 32 kontrole prowadzonych w terenie robót, t.j. o 9 kontroli mniej niż w sezonie 1936/37. Wyjazd kierownika referatu robót był utrudniony ze względu na niedostateczną obsadę referatu robót / 1 inżynier i 1 kancelista technik / i nawet bieżących spraw biurowych..

Strona organizacyjno-techniczna prowadzonych robót była znacznie lepszą niż w sezonie 1936/37, nie mniej jednak

- 1/ zasadnicze kredyty na akcję zatrudnienia były niewystarczające, a
- 2/ przewidywany przydział kredytów dodatkowych był niepewny, tak co do globalnej sumy, jak i terminu.-

W rezultacie kierownictwa robót miały utrudnione zadanie przy rozplanowaniu robót w czasie, a ponadto - ponieważ zawiódła nieco i polityka rozdziału kredytów - część robót została ograniczona z powodu braku kredytów, część zaś robót nie zdołała wykorzystać całkowicie przyznanych kredytów. Kwota pozostała z tego powodu wyniosła złotych 78.407,50, z czego na sumy międzyokresowe t.j. po dniu 1/IV 1938 r. Wojewódzkie Biuro przeniosło kwotę zł.74.837,76.-

Jeżeli chodzi o celowość zużytkowanych sum, to sprawa ta w ubiegłym sezonie budowlanym była zupełnie zadowalniająca, gdyż tak Wojewódzkie Biuro, jak i Okręgowa Izba kontroli Państwa z tytułu prowadzonych robót nie przypisała kredytobiorcom żadnych sum do zwrotu.- Nie budziła również zastrzeżeń sprawa ścisłego zużytkowania kredytów wg. przeznaczenia i z tego tytułu również i Wojewódzkie Biuro i Izba Kontroli nie przypisała kredytobiorcom sum do zwrotu.-

Sprawozdawczość kierownictw z robót finansowanych przez Fundusz Pracy na ogół nie budziła zastrzeżeń, szwankowały natomiast sprawozdania z robót nie finansowanych przez Fundusz Pracy, zwłaszcza jeżeli chodzi o terminowość w nadsyłaniu ich do Wojewódzkiego Biura.-

Polityka zatrudnienia i jej ocena.

W ubiegłym sezonie budowlanym roboty na terenie głównych ośrodków bezrobocia / w miastach / trwały początkowo po 3 dni w tygodniu / przez około 1 miesiąc /, a następnie wskutek strajku na robotach publicznych w Lublinie i Siedlcach Zarządy Miejskie z własnych kredytów zatrudniły robotników dodatkowo przez 1 dzień w tygodniu. Na terenie powiatów pracowano przez 6 dni w tygodniu. Wskutek niedostatecznego przyznania kredytów na akcję zatrudnienia Zarzą-

dom Miejskim zaszła konieczność wysłania znacznej liczby bezrobotnych miejskich na teren powiatów i tak:

1/ z Lublina	skierowano na teren powiatów ogółem	ok. 3900 osób
2/ " Siedlec	" " " " " " " " " " " "	ogółem ok. 480 osób
3/ " Chełm	" " " " " " " " " " " "	370 "
4/ " Zamość	" " " " " " " " " " " "	650 "

Razem przy najwyższym stanie robót na powiatach pracowało bezrobotnych miejskich ... 5400 "

System wysyłania pracowników miejskich na tereny powiatów jest mocno uciążliwy dla Związków Samorządowych, gdyż:

- 1°/ bezrobotny miejski jest mniej zdyscyplinowany niż miejscowy;
- 2°/ robota wykonana przez bezrobotnych miejskich kalkulowała się nieco drożej, zwłaszcza w pierwszym okresie jej trwania, gdy kierownictwo robót zbyt pobieżliwie odnosiło się do wydajności robotnika miejskiego.-

Były jednak wypadki i zbyt rygorystycznego ustosunkowania się kierownictwa robót do bezrobotnych miejskich - obliczone prawdopodobnie na chęć pozbycia się robotników miejskich - przez stworzenie trudnych warunków pracy i żądanie nadmiernych norm, obliczonych na podstawie efektu pracy robotnika miejscowego, pracującego przeważnie ponad 8 godzin dziennie.-

Ponieważ system wysyłania bezrobotnych miejskich będzie musiał być ze względów społecznych zachowany nadal sprawa zatrudnienia robotników miejskich ulega pewnej normalizacji przez:

- 1/ stosowanie rygorów przez Wojewódzkie Biuro w stosunku do robotników powracających samorzutnie z robót;
- 2/ stosowanie odpowiednich norm pracy i możliwych warunków egzystencji.

Systemy płac na robotach.

W ubiegłym okresie sprawozdawczym na robotach finansowanych przez Fundusz Pracy stosowano z reguły akord, ograniczony 8-mio godzinnym dniem pracy przy stawkach ca 20% większych niż na dniówkę, oraz na " dniówkę " przy obowiązku wykonania pewnej określonej normy pracy / premia czasowa/. " Dniówka " bez kontrolowania wydajności była stosowana rzadko i tylko przy tego rodzaju pracach, gdzie zastosowanie akordu lub wyznaczenie norm wydajności napotykało na trudności.-

Na ogół stosowane były stawki określone odnośnym okólnikiem Ministra Opieki Społecznej.-

Wydajność pracy zadawała się z wyjątkiem paru powiatów, które pierwszy raz zetknęły się z większą liczbą

bezrobotnych miejskich, ale i tam - w miarę postępu robót - wydajność znacznie się poprawiła. Koniec sezonu nie budził na ogół zastrzeżeń. Tabela Nr. 12.-

Wpływ robót na sytuację wsi.

Uwagi odnoszące się do tego zagadnienia, a podane w poprzednich sprawozdaniach będą miały zastosowanie i do ubiegłego sezonu. Ponadto zaobserwowano, iż pewna część bezrobotnych miejskich / około 300 - do 400 osób na terenie województwa / skierowanych do robót na powiatach osiedla się tam na stałe.- Wobec jednak znacznego parcia wsi na ośrodki miejskie / wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych ponad 1700 osób w stosunku do roku ubiegłego / ta " powrotna fala " prawdopodobnie większego wpływu na sytuację rynku pracy nie wywrze - nie mniej jednak na zjawisko to należy zwrócić specjalną uwagę tym bardziej, że i w bieżącym sezonie znaczna ilość bezrobotnych miejskich zabrała ze sobą swe rodziny / do pow. janowskiego/.

Specjalnej uwagi będzie wymagała również obserwacja układu stosunków w nowopowstających ośrodkach przemysłu wojennego / obawa przed powstawaniem nowych, sztucznych ośrodków bezrobocia/..-

Zatrudnienie młodzieży.

Specjalnej akcji dla zatrudnienia młodzieży Wojewódzkie Biuro dotychczas nie prowadziło. W nadchodzącym sezonie zagadnienie to będzie musiało być szczegółowo przepracowane. Obecnie Referat Pracy przygotowuje szczegółową statystykę młodzieży, a w ciągu najbliższych miesięcy powołana zostanie w ramach Wojew. Komisji Doradczej specjalna sekcja do spraw zatrudnienia i przysposobienia zawodowego młodzieży.-

Dotychczas młodzież zatrudniana była na ogólnych zasadach.-

Zatrudnienie pracowników umysłowych.

Jeśli chodzi o pracowników umysłowych to zagadnienie to należy do dosyć dotkliwych bolączek Wojewódzkiego Biura. Wpływa na to z jednej strony mała podaż miejsc pracy dla tej kategorii pracowników, z drugiej o. słabe przygotowanie zawodowe większości tych pracowników.-

Część pracowników umysłowych znalazła zatrudnienie w charakterze kancelistów oraz dozorców na robotach publicznych, część zatrudniona była z pozostałości kredytowych pomocy zimowej i pomocy doraźnej w rozmaitych urzędach / państwowych, samorządowych, społecznych/.

Komisja Doradcza dla spraw pośrednictwa pracy.

W celu ułatwienia Wojewódzkiemu Biuru utrzymywania kontaktu zarówno z przedstawicielami życia gospodarczego, jak i z czynnikami społecznymi została powołana Komisja Doradcza, która w roku sprawozdawczym odbyła jedno posie-

dzenie w dn. 15 marca.- Na posiedzenie oprócz członków Komisji zaproszeni zostali również przedstawiciele zakładów i instytucji zatrudniających, względnie mających wpływ na zatrudnienie większych ilości pracowników. Na posiedzeniu poruszone zostały sprawy szkolenia lub dokształcenia fachowców, kwestia zatrudnienia pracowników umysłowych i łącząca się z tym sprawa zapośredniczania pracowników wyłącznie przez Wojewódzkie Biuro.-

W wyniku obrad Komisja aprobowala wnioski Wojewódzkiego Biura i zaleciła:

- 1/ dodatkowe sprawdzenie kwalifikacji pracowników umysłowych w celu wyeliminowania elementu nie nadającego się do zawodowej pracy umysłowej;
- 2/ wyeliminowaną część pracowników umysłowych zatrudnić w miarę możliwości na specjalnie zorganizowanych odcinkach pracy fizycznej;
- 3/ pozostałą ilość przeszkolić na kursach pisania i liczenia na maszynach, stenografii, wyszkolić w zestawianiu list płacy w porozumieniu z Izłą Skarbową, na kursach dozorców robót publicznych i t.p.-

Jeśli chodzi o przeszkolenie zawodowe bezrobotnych fizycznych, to Komisja całkowicie aprobowala dotychczasową działalność Wojewódzkiego Biura, podkreślając konieczność utrzymywania nadal ścisłego kontaktu ze sferami gospodarczymi.- Organizowanie kursów winno uprzedzać przewidywany brak pracowników wykwalifikowanych i tworzyć "narybek" dla istniejących warsztatów.- Przedstawiciele sfer gospodarczych podkreślali ponadto konieczność podniesienia poziomu fachowego i obywatelskiego zatrudnionych pracowników przez organizowanie kursów dokształcających przy istniejących warsztatach pracy. W sprawie zapośredniczenia do pracy bezrobotnych zarejestrowanych w Funduszu Pracy Komisja stanęła na stanowisku, iż:

- a/ Wojewódzkie Biuro winno wyzyskać wszelkie przysługujące mu prerogatywy w celu wywarcia odpowiedniego nacisku na pracodawców, aby przyjmowali oni pracowników przez Publiczne Biura Pośrednictwa Pracy;
- b/ wzmocnić kontrolę stanu zatrudnienia w istniejących warsztatach pracy;
- c/ utrzymywać nadal współpracę z władzami administracyjnymi dla podniesienia stanu zatrudnienia przy remontach domów, podwórz i t.p. robotach porządkowych, a dających poważne możliwości zatrudnienia.

Wskazania Komisji Doradczej odnośnie zatrudnienia Wojewódzkie Biuro całkowicie wypełniło, jeśli chodzi o szkolenie fachowców, to sprawa ta prowadzona jest w dosyć szerokim zakresie, ponadto obecnie znajdują się w trakcie uzgadniania z Towarzystwem Oświaty Zawodowej, Koło w Lublinie, programy celem przygotowania odpowiednich kursów

na nadchodzący rok szkolny.-

Przeszkolenie zawodowe - wyniki.

Wzorem roku 1936/37 Wojewódzkie Biuro wykorzystując nabyte doświadczenie, rozwijało nadal b. intensywną działalność w szkoleniu kadr zawodowych.-

W niniejszym sprawozdaniu Wojewódzkie Biuro ograniczy się do wyliczenia kursów i ilości szkolonych pracowników; szczegółowe sprawozdanie nastąpi w terminie późniejszym, gdyż część kursów nie została jeszcze zakończona, jeden uległ przerwie na okres robót letnich, część nie nadesłała jeszcze sprawozdań końcowych.-

- 1/ 6-cio miesięczny kurs brukarski zorganizowany przy Szkole Budownictwa w Lublinie. Kurs rozpoczął się dnia 25 listopada, przewidywane zakończenie kursu w pierwszych dniach czerwca. Ilość szkolonych brukarzy 62. Obecnie wszyscy znajdują się na praktyce w Zarządzie Miejskim w Lublinie.
- 2/ 6-cio miesięczny kurs dla monterów wodociągowo-kanalizacyjnych, zorganizowanych przy Gimnazjum Mechanicznym w Lublinie. Kurs rozpoczął się dnia 25 lutego. Ilość szkolonych monterów 45. Obecnie wszyscy znajdują się na praktyce w Miejskiej Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie.
- 3/ 6-cio miesięczny kurs dla czeladników murarskich. Ilość szkolonych pracowników - 40. Kurs rozpoczął się dnia 25 lutego. Obecnie z powodu wyjazdu kursistów na roboty, kurs został zawieszony do dnia 1 listopada b.r.
- 4/ 3 miesięczny kurs dla brukarzy, przodowników drogowych i melioracyjnych zorganizowany przy Szkole Stolarskiej w Zamościu.- Ilość przeszkolonych kandydatów - 40.- Kurs rozpoczął się 4 grudnia. Zakończony został w końcu marca r.b.- Obecnie wszyscy pracują na robotach publicznych.-
- 5/ 3 miesięczny kurs dla przodowników drogowych zorganizowany przy Szkole Budownictwa w Lublinie. Ilość szkolonych 40 osób. Kurs rozpoczął się dnia 1-go marca. Przewidywane zakończenie kursu w pierwszych początkach czerwca. Wszyscy pracują na robotach publicznych w Zarządzie Miejskim w Lublinie.-
- 6/ 4 kolejne kursy dwutygodniowe dla zbrojarzy i betoniarzy. Ilość przeszkolonych osób 180.-
- 7/ 4-ro miesięczny kurs dla służby domowej zorganizowany z kredytów Pomocy Zimowej przy Gimnazjum Kra- wieckim w Lublinie. Ilość szkolonych kandydatek 17. Kurs obecnie trwa.- Przewidywane zakończenie w dn. 1 lipca r.b.-
- 8/ 7-mio tygodniowe kursy dla szklearzy zorganizowane

przez Związek Rzemieślników Chrześcijan w Lublinie,
a finansowane przez Fundusz Pracy. Ilość przeszkolo-
nych osób 34. Kurs rozpoczął się w dniu 17 lutego,
zakończył się w dniu 8 kwietnia r.b. - Obecnie wszy-
scy przeszkoleni rozjechali się po terenie całego
województwa.

W przygotowa-
niu.

- 9/ 3 miesięczny kurs straganiarski organizowany przez Towarzystwo Oświaty Zawodowej. Ilość szkolonych kandydatów - 35 osób.-
- 10/ Roczny kurs dla czeladników czapniczych w Zamościu organizowany przez Towarzystwo Przyjaciół Harcerstwa w Lublinie.-

Ogółem przeszkolonych będzie przeszło 500 osób, tj. prawie 10% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w Lublinie.

Instytucje współdziałające w akcji szkolenia
zawodowego.

W organizowaniu powyższych kursów Wojewódzkie Biuro zasięgało opinii i współpracowało:

- 1/ z Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego / Wydział Szkół Zawodowych / oraz ze:
 - a/ Szkołą Budownictwa w Lublinie
 - b/ Gimnazjum Mechanicznym w Lublinie
 - c/ Państwowym Gimnazjum Krawieckim w Lublinie
 - d/ Państwową Szkołą Stolarską w Zamościu.-
- 2/ z Izłą Rzemieślniczą w Lublinie
- 3/ z Izłą Przemysłowo Handlową w Lublinie
- 4/ Wydziałem Budownictwa Zarządu Miejskiego w Lublinie
- 5/ Miejską Dyrekcją Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie,
- 6/ Starostwem Powiatowym w Zamościu,
- 7/ Towarzystwem Oświaty Zawodowej Koło w Lublinie,
- 8/ Związkiem Rzemieślników Chrześcijan w Lublinie,
- 9/ Wydziałem Przemysłowym Urzędu Wojewódzkiego Lubelskiego
- 10/ Wydziałem Komunikacyjno-Budowlanym " " oraz wykorzystano wskazania zgłoszonych w tym celu konferencyj, złożonych z fachowców, pedagogów i przedstawicieli przemysłu.-

Regulacja rynku pracy.

Referat Pracy Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy w
Lublinie, Ekspozytura Wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy
w Siedlcach, Publiczne Biuro Pośrednictwa Pracy w Chełmie
i Zamościu, oraz w pewnym zakresie - Instytucje Zastęp-
cze Funduszu Pracy przy Wydziałach Powiatowych - prowa-

dza rejestrację poszukujących pracy, stałą kontrolę ewidencyjną i zepośredniczanie do pracy.-

Całokształt działalności Referatu Pracy i Ekspozytury w Siedlcach / obejmującej swym zasięgiem m. Siedlce i powiaty: siedlecki, białski, rzdzyński, łukowski, węgrowski i sokołowski / obrazuje poniższe zestawienie:

	Woj. Biuro F.Pr. w Lu- blinie.	Ekspozytu- ra w Siedl- cach.	Razem.
1/ załatwiono drogą korespondencji - spraw	5320	4806	10126
2/ zarejestrowano i przywrócono do ewi- dencji osób	17850	6837	24687
3/ skierowano do pra- cy osób bezrobotn.	6554	2665	9219
4/ skontrolowano i rozpatrzono podań o Pomoc Zimową	5257	1782	7039
5/ zakwalifikowano do pomocy zimowej	3889	1456	5345
6/ wydano skierowań do odpracowania Po- mocy Zimowej	11269+/-	-	-
7/ wydano zaśw. dla pr- cowników umysł. po- bierających zasiłki z Z.U.S.	985	224	1209
8/ wydano różnych zaświad- czeń o ulgi	322	101	423
9/ wydano zniżek kolejow. sztuk dla osób	1434 7515	535 696	1969 8211
10/ przyjęto wniosków o zasił. ustawowe	3880	577	4457
11/ zepośredniczono b. uczest. walk o Nie- podległ. Państwa Polskiego	77	9	86
12/ zepośredn. inwalidów wojen.	86	19	105

+/- Uwaga: +/ dane dla m. Lublina.

Ogólny stan poszukujących pracy, zarejestrowanych na terenie działania w Wojewódzkim Biurze F.Pr. w Lublinie na dzień 1/IV-1938 r. wynosił 11.062 osoby, w czym kobiet 1377.- Na terenie Ekspozytury Wojew. Biura Funduszu Pracy stan ten wynosił 2.728 osób, w czym kobiet 154.-

Ogólny stan zarejestrowanych bezrobotnych na terenie całego województwa wynosił zatem 13.790 osób, z czego 1.531 kobiet.-

Oprócz kartoteki ogólnej poszukujących pracy, prowadzone są osobne kartoteki następujące:

- 1/ dla uczestników walk o Niepodległość Państwa Polskiego której stan ewidencyjny na dzień 1/IV-1938 r. wynosił 54 osoby;
- 2/ dla inwalidów wojennych i wojskowych, oraz wdów po inwalidach wojennych i po poległych, zmarłych i zaginionych w związku przyczynowym ze służbą wojskową - stan ewidencyjny na dzień 1/IV-1938 r. wynosił 42 osoby, w czym 2 wdowy / z czego na terenie Wojewódzkiego Biura 32 inwalidów i 2 wdowy, zaś na terenie Ekspozytury 8 inwalidów/-

Obie te kategorie poszukujących pracy mają ustawowo zapewnione prawo do pracy w większych zakładach pracy, zatrudniających 33 i więcej pracowników.-

- 3/ dla robotnic stan ewidencyjny na 1/IV-1938 r. wynosił 1.289 kobiet / z czego na terenie Wojewódzkiego Biura 1.168, a na terenie Ekspozytury - 121/- Oddzielna kartoteka dla służby domowej została z dniem 1/VIII-1937 r. zlikwidowana na skutek zarządzenia Biura Głównego Funduszu Pracy.-
- 4/ dla pracowników umysłowych - na dzień 1/IV-1938 r. było zarejestrowanych 966 / na terenie Wojewódzkiego Biura 805 osób, na terenie Ekspozytury 161/ w czym kobiet 242 / w wojewódzkim Biurze 209, w Ekspozyturze 33/-

Szczegółowe dane w dziale pośrednictwa pracy obrazują tabele Nr.13,14,15 i 16.-

Rynek pracy - uwagi ogólne.

Stan zarejestrowanego bezrobocia wykazuje pewien wzrost, jednak w swoim przebiegu nie różni się zbytnio od stanu zeszłorocznego.-

W miesiącach zimowych zaznacza się wyraźny wzrost stanu bezrobocia, przekraczający granice zeszłoroczne - co w pewnym nawet znacznym stopniu spowodowane jest prowadzoną wówczas akcją pomocy doraźnej, mającą już swoją tradycję i powodująca wzrost siły atrakcyjnej organów rejestrujących Funduszu Pracy. Skutkiem tego jest znaczny napływ okolicznej ubogiej ludności do miast.-

Napływowi elementu wiejskiego do miast - gdzie nasi-

lenie bezrobocia jest i tak wielkie - przeciwstawię Wojewódzkie Biuro obostrzone warunki rejestracyjne jako to: 3-miesięczny okres zamieszkiwania w danej miejscowości i wykazanie się zaświadczeniami z pracy, poza robotami publicznymi.- Równocześnie przy kwalifikowaniu do korzystania z akcji "Pomocy Zimowej" prowadzona jest bardzo ścisła selekcja, w drodze kontroli domowej bezrobotnych, oraz kwalifikowania przez specjalnie powołane komisje z udziałem czynników obywatelskich: przedstawicieli związków zawodowych i ludzi pracujących na polu opieki społecznej.- Prócz Komisji kwalifikacyjnych I-go stopnia - działają jeszcze komisje odwoławcze, załatwiające odwołania niezadowolonych z orzeczeń kwalifikacyjnych.-

Pomimo polepszającej się sytuacji w przemyśle i rzemiośle, napływ narynek pracy roczników młodych, oraz wspomniane już przesiedlanie się do miast ludności wiejskiej, w poszukiwaniu pomocy społecznej i łatwiejszego zarobku, powodują wzrost ewidencji poszukujących pracy, która swój punkt kulminacyjny osiąga w miesiącu marcu. Nie sprzyjające warunki atmosferyczne spowodowały opóźnienie rozpoczęcia pracy sezonowych zakładów prywatnych i nie pozwoliły na szersze uruchomienie robót publicznych, mimo zarządzonego wcześniejszego ich rozpoczęcia / 10-go marca 1938 r. /. Stąd brak znacześniejszych wahań w stanie bezrobocia na miesiąc kwiecień 1938 r., w roku ubiegłym ubytek ten był jednak wyraźniejszy, / choć ilość zakładów pracy i stan zatrudnienia wzrósł obecnie /.-

Zagadnienie bezrobocia w tak dużym ośrodku, jak Lublin a nawet i Siedlce - nie da się rozwiązać lokalnie. Rynek przemysłowy nie jest tu na tyle wielki, by mógł w pełni sezonu poważnie odciążyć rynek pracy z nadmiaru podaży rąk do pracy. Wiąże się z tym i komplikuje jeszcze zagadnienie struktury zawodowej zarejestrowanego bezrobocia, gdzie bardzo poważną masę stanowią robotnicy niewykwalifikowani, a niewielką ilość - fachowcy.- Z pomocą w trudnej sytuacji idą kredyty na roboty publiczne, ale i tu nie sposób koncentrować kapitału i zamierzenia w wielkich ośrodkach, zaniedbując inne, ważkie zadania i pilne potrzeby. Stąd powstało realizowanie zasady, że nie praca do bezrobotnego, lecz bezrobotny do pracy ma się udać, co pozwala na bardziej celowe i produkcyjne zużycie sum, przeznaczonych na roboty publiczne.- Do robót publicznych, prowadzonych w różnych punktach województwa - rekrutacja bezrobotnych odbywała się w Wojewódzkim Biurze Funduszu Pracy w Lublinie, względnie w Ekspozyturze Wojewódzkiego Biura w Siedlcach, powodując wprawdzie pewne niezadowolenie wśród miejscowej ludności, pozwalało to jednak na łatwiejsze rozwiązanie trudności ośrodków bezrobocia, skąd poza miejsce zamieszkania kierowani byli bezrobotni samotni, względnie mający mniejsze rodziny na utrzymaniu.- Ludność miejscowa zresztą korzystała pośrednio również z prowadzonych robót / poza zatrudnieniem w pewnej mierze /, czerpiąc zarobki za zakwaterowanie robotników przyjezdnych i za dostarczanie produkty.-

Na terenie miast Chełma i Zamościa, ze względu na większe bezrobocie, działają publiczne Biura Pośrednictwa

ctwa Pracy, rejestrujące poszukujących pracy z terenu miasta i powiatu i kierują ich do pracy na rynek prywatny i na miejscowe roboty publiczne. Instytucje Zastępcze Funduszu Pracy przy Wydziałach Powiatowych rejestrują wyłącznie zgłaszających prawa do zasiłków ustawowych.-

D. Instytucje Zastępcze.

W ciągu okresu sprawozdawczego nie zaszły żadne zmiany w organizacji sieci instytucyj zastępczych. Co się tyczy sieci podinstytucyj działających na terenie województwa z ramienia Wydziałów Powiatowych, jako Instytucji Zastępczych, sieć ta została zwiększona o jedną podinstytucję przy Zarządzie Gminy Aleksandrów w pow. biłgorajskim, ze względu na to, że gmina ta znajduje się w znacznej odległości od Wydziału Powiatowego, jako Inst. Zast., posiada zaś na swym terenie większą liczbę bezrobotnych korzystających ze świadczeń ustawowych, dla których odbywanie dłuższej drogi w celu otrzymania zasiłku było uciążliwe.-

W zakresie wykonywanych przez Instytucje Zastępcze czynności w roku sprawozdawczym świadczą następujące cyfry:

Zarejestrowano 8.985 zgłoszeń praw bezrobotnych do zasiłków ustawowych, w tym 7.845 zgłoszeń podstawowych i 1.140 wznowień. Z liczby uprawnionych do zasiłków instytucje zastępcze wypłaciły zasiłki 10.883 bezrobotnym na ogólną sumę zł. 918.187,88 zgodnie z tabelą Nr.9.-Wynagrodzenie Instytucyj Zastępczych za wykonywane czynności wynosiło zł. 21.403,96.

Podana poniżej tabela porównawcza czynności wykonanych przez Instytucje Zastępcze na rzecz bezrobotnych obrazuje zakres prac instytucyj zastępczych za 3 kolejne okresy sprawozdawcze:

Rok	Ilość zarejestrowanych zgłoszeń.	Liczba bezrob. którym wypłacono zasiłki.	Suma wypłaconych zasiłków.	Wynagrodzenie.
1935/36	7.311	7.257	610.263,30	15.504,48
1936/37	7.261	8.827	733.790,27	15.577,85
1937/38	8.985	10.883	918.187,88	21.403,96

Z przytoczonych cyfr widzimy jak w znacznym stopniu wzrosły czynności Instytucyj Zastępczych. Spowodowane to zostało rozszerzeniem zakresu pomocy bezrobotnych z tytułu zabezpieczenia na wypadek bezrobocia na skutek hospo-

rozządzenia Rady Ministrów z dnia 7/XI-1936 r. / Dz.U.R. P. Nr. 86/36 poz. 602/ na mocy którego zamieniono obowiązek 13 tygodni zabezpieczenia niewykwalifikowanych robotników sezonowych przed przyjęciem ich do pracy do robót państwowych i samorządowych na 13 tygodni pracy. Wskutek tego około 3.000 robotników nabyło prawa do zasiłków.-

E. Komitety Powiatowe i Miejskie Funduszu Pracy.

W okresie sprawozdawczym powołane zostały do życia następujące Komitety Funduszu Pracy:

- 1/ Komitet Miejski w Lublinie w dniu 3/VI-1937 r.
- 2/ " " w Chełmie " 18/VI- "
- 3/ " Powiat. w Chełmie " 4/VIII "

tak, że obecnie czynne są Komitety przy wszystkich Wydziałach Powiatowych i Zarządach miast wydzielonych.-

Wyników działalności Komitetów Funduszu Pracy za pełny okres sprawozdawczy nie da się zobrazować, gdyż wobec powołania do życia w m-cu listopadzie 1937 roku Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym, akcja Komitetów Funduszu Pracy na okres trwania " Zimowej Pomocy " została zawieszona.-

Krótki stosunkowo okres działalności Komitetów Funduszu Pracy od 1/IV-1937 r. do listopada 1937 r. jak zwykle niekorzystny pod względem zbiórki okres letni, przyniósł rezultaty wyrażające się cyfrą zł. 15.837,88, co w porównaniu z zeszłorocznymi wynikami za ten sam okres w kwocie zł. 37.397,12 świadczy o osłabieniu działalności Komitetów.-

3. 0

Szczegółowe wyniki wpływów w Komitecie Funduszu Pracy przedstawia tabela Nr. 6.

Na podstawie cyfr i ogólnych spostrzeżeń stwierdzić można dalsze uaktywnienie działalności Komitetów Funduszu Pracy.-

Na zakończenie niniejszego sprawozdania, tak jak i w latach ubiegłych, podkreślić należy, że rozwikłanie trudności w zakresie pomocy bezrobotnym dokonane zostało wspólnym wysiłkiem zarówno przez rozwinięcie robót publicznych dla zatrudnienia bezrobotnych, jak dzięki ofiarności szeregowych sfer społecznych, o czym będzie mowa przy sposobności składania sprawozdania z działalności organów Obywatelskich Komitetów Zimowej Pomocy Bezrobotnym.-

Wspominając o rozwinięciu szerokiego frontu robót publicznych podkreślić szczególnie wypada dodatnią w okresie sprawozdawczym rolę samorządów terytorialnych, które w wielu wypadkach przyszyły w tej akcji, tak dalece zainteresowanym czynnikiem z pomocą, że niektóre z nich same znalazły się w wybitnych trudnościach budżetowych.- Dlatego też w nadchodzącym sezonie 1938/39 roku pomoc samorządu gospodarczego w rozkładowaniu bezrobocia ośrodków wielkomiej- skich nie będzie prawdopodobnie odgrywać większej roli, co

już daje się odczuwać.-

Intensywne wyekspensowanie zasobów samorządu terytorialnego w 1937/38 roku i poważne ograniczenia kredytów przez władze centralne Funduszu Pracy na akcję zatrudnienia w 1938/39 roku budżetowym, co motywowane jest dużymi kredytami na inwestycje w położonej na terenie województwa części Centralnego Okręgu Przemysłowego, stawia czynniki lokalne, powołane do zwalczania klęski i skutków bezrobocia, w sytuacji nader trudnej, zwłaszcza do czasu pełnego rozwoju robót inwestycyjnych, co jednak nie postępuje w terminach przyjętych do obliczeń w układaniu programu rozkładowania bezrobocia.-

Ożywiające się życie gospodarcze wpłynie jednak niewątpliwie i na inne, niż dotychczas, regulowanie spraw bezrobocia, co już ku końcowi okresu sprawozdawczego, można było w pewnej mierze zaobserwować, a co nadchodzący rok zapewne całkowicie wyjaśni.-

Tabela Nr.11

Stan zatrudnienia w roku 1937/38.

Inwestycje	Średni stan zatrudnienia.	Przeniesiono roboty.	Średnio robotnik przeprac. dni.
Koleje	-	-	-
Drogi wodne	-	-	-
Drogi bite	1.063	126.545	119
Melioracje i regul. rzek	619	101.840	165
Wodociągi i kanalizacje	519	104.986	202
Budowa ulic i nawierzchni	1.071	133.954	125
Inne	115	17.949	156
Budownictwo	95	7.668	81
R a z e m	3.482	492.942	142

Z E S T A W I E N I E

świadczeń w naturze otrzymanych od Urzędów Skarbowych z tytułu pobranych opłat
za zaległe podatki na terenie województwa Lubelskiego za lata 1933/34 -1937/38 r.

Lp.	Nazwa powiatu.	Zarechowano w roku obrachunkowym				
		1933/34	1934/35	1935/36	1936/37	1937/38
1.	Biała Podlaska	10.119.-	6.928,34	3.674,77	4.307,66	-
2.	Biłgoraj	-	-	-	105.-	-
3.	Chełm Lubelski	48.217.-	45.183,10	16.250,78	2.901,86	660,96
4.	Garwolin	11.608,44	77.161,22	62.207,93	24.761,50	162.082,41
5.	Hrubieszów	3.425.-	1.756,13	30,98	222,67	72.-
6.	Janów Lubelski	38.290,01	45.341,78	23.391,32	3.194,34	5.774,03
7.	Krasnystaw	17.140,33	37.662,15	10.397,09	551,39	1.114,90
8.	Lubartów	8.126.-	25.050,06	49.848,71	2.541,50	420.-
9.	Lublin	54.133.-	129.457,19	42.370,37	56.468.-	171.602,67
10.	Łuków	-	1.818,29	158,75	-	-
11.	Puławy	50.535,43	68.152,20	61.137,59	96.709,26	100.105,58
12.	Radzyń Podlaski	-	3.765,51	13.416,25	-	-
13.	Siedlce	-	22.003,80	2.275,53	1.273,90	6.982,16
14.	Sokołów Podl.	375,50	8.625,05	5.698,69	5.792.-	20.601.-
15.	Tomaszów Lub.	469,90	1.324,71	670,40	58,40	46.310.-
16.	Węgrów	1.508,83	6.341,16	2.713,75	-	3.484.-
17.	Włodawa	20.234,12	12.293,91	1.715,35	11.312,21	1.098,83
18.	Zamość	22.045.-	35.949,59	2.159,09	-	718,05
		286.225,56	528.814,19	298.116,66	210.164,19	521.026,59

Z e s t a w i e n i e

przypisu opłat i wkładek na terenie Wojew. Biura F.Pr. w Lublinie
za czas od 1/IV-1937 r. do 31/III-1938 roku.

M i e s i a c	P r z y p i s				
	Opłaty na Fundusz Pracy	Wkłady z tyt. zabezpieczenia na wypadek braku pracy.	% za zwłokę	Koszty upomnienia.	R a z e m.
Kwiecień 1937	46.868,66	26.646,50	101,60	-	73.616,76
M a j "	62.368,28	43.176,51	2.804,04	-	108.348,83
Czerwiec "	67.694,90	44.217,47	5.086,84	-	116.999,21
Lipiec "	58.848,70	45.402,90	1.966,76	-	102.284,84
Sierpień "	59.299,78	47.911,97	6.233,05	-	113.444,80
Wrzesień "	82.239,81	74.306,67	960,91	63,50	157.570,89
Październik "	105.884,41	87.977,60	3.261,35	154,75	197.278,11
Listopad "	96.261,30	75.834,58	2.613,74	171,25	174.880,87
Grudzień "	91.963,22	61.684,37	1.283,76	152,75	152.516,58
Styczeń 1938	101.484,80	69.650,54	7.115,50	150,50	178.401,34
Luty "	75.058,94	41.941,89	1.728,65	275,00	115.547,18
Marzec "	117.446,07	58.050,84	4.105,91	349,25	179.952,07
R a z e m:	965.418,87	676.801,84	27.303,77	1.317,00	1.670.841,48
Stan ogólny: w 1936/37	714.271,40	447.763,36	41.275,10	-	1.120.759,66
w 1935/36	635.062,18	404.383,03	19.493,60	-	1.058.938,81

Z e s t a w i e n i e

T a b e l a N r . 2 b .

uiszczenia wkładek i opłat na terenie Wojew. Biura F. Pr.
w Lublinie za czas od 1/IV-1937 r. do 31/III-1938 r.

Miesiąc.	W p ł a t y					% stosu- nek wpłat do przypi- su.	Stan zadłużeń na po- czątku każdego miesiąca kalendarzowego.
	Opłaty	Wkłady	% %	Koszty	Razem		
Kwiecień 1937	56.923,61	32.363,09	1.530,50	-	90.817,20	123,4	519.911,26
Maj "	67.778,83	46.922,15	1.192,27	-	115.893,25	107,-	502.710,82
Czerwiec "	67.105,59	44.758,07	1.117,84	-	112.981,50	96,6	495.166,40
Lipiec "	70.459,78	54.204,97	1.480,08	-	126.147,83	123,3	499.184,11
Sierpień "	73.309,52	59.231,30	1.360,87	-	133.901,69	118,-	475.321,12
Wrzesień "	74.171,46	67.052,77	2.934,55	13,50	144.172,28	91,5	454.864,23
Październ. "	80.022,10	67.169,10	1.422,01	101,50	148.714,71	75,4	462.262,84
Listopad "	92.354,17	72.756,55	2.933,24	115,75	168.159,71	96,2	516.826,24
Grudzień "	101.204,74	71.385,36	5.163,55	107,50	177.861,15	116,6	523.547,40
Styczeń 1938	78.118,03	53.613,58	1.580,46	72,75	133.384,82	74,8	498.202,83
Luty "	72.414,68	41.017,93	2.867,49	117,25	116.417,35	100,7	543.219,35
Marzec "	109.970,31	54.016,57	4.583,43	165,25	168.735,56	93,8	542.349,18
Razem	943.832,82	664.491,44	28.169,29	693,50	1.637.187,05	98	553.565,69
Stan ogólny w 1936/37 r.	667.530,61	467.273,72	19.354,79	-	1.154.159,12	92,25	519.911,26
w 1935/36	463.707,81	502.180,11	22.597,76	-	988.485,68	89,9	553.310,72

Z E S T A W I E N I E

wpłat z tytułu opłat z art.19 - 25 pobieranych przez Zarządy Gmin Miejskich i Wiejskich na terenie Wojew. Biura Funduszu Pracy w Lublinie za czas od 1/IV-1937 r. do 31/III-1938 r.

Okres	art.19 bilety wstępu.	art.20 totaliza- tor.	art.24. od gazu.	art. 25 zakł.gastr.	kary i odsetki	Razem zł.	Koszty poboru.
Kwiecień 1937.	13.349,07	-	406,10	284,89	0,74	14.040,80	656,92
M a j "	7.405,93	-	512,40	596,68	3,93	8.518,94	419,88
Czerwiec "	4.774,76	-	701,99	397,92	6,57	5.881,24	265,34
Lipiec "	7.034,59	-	171,65	325,83	8,04	7.540,11	364,56
Sierpień "	4.412,87	-	257,85	179,45	11,22	4.861,39	219,95
Wrzesień "	4.914,72	-	-	50.-	0,32	4.963,89	218,20
Październ. "	6.228,93	3.664,04	-	155.-	-	10.047,97	263,49
Listopad "	5.189,65	-	-	85.-	-	5.274,65	210,11
Grudzień "	5.316,57	-	1.145,54	1.570,59	-	8.032,70	214,76
Styczeń 1938.	26.649,99	-	139,95	137,50	-	26.927,44	283,57
L u t y "	23.207,35	-	846,18	941,04	-	24.994,57	301,76
Marzec "	16.708,83	-	648,07	450,57	-	17.807,47	259,56
Razem	125.193,26	3.664,04	4.829,73	5.174,47	30,82	138.892,32	3.678 10

Wpływy ogólne
w r.1936/37

106.178,76 3.911,09 2.926,27 2.510,82 101,63 115.628,57 1.882,74

" " 1935/36

Opłaty były przekazywane bezpośrednio do P.K.O. na konto Nr.27.000 Funduszu Pracy w Warszawie.

Z E S T A W I E N I E

Tabela Nr.4.

opłat pobranych przez Urzędy Skarbowe na terenie Województwa Lubelskiego
z art.15 - 26 Ustawy o Funduszu Pracy w okresie czasu od 1/IV.1937 r.
do 31/III-1938 r.

1937/38 okres.	art.15 od uposażeń.	art.17 od woln.zawo- dów.	art.18 od tan- ciem.	art.21 od cukru,	art. 22 od piwa	art.23 od za- rówk.	art.26 od czyn- szu dzier- żawnego.	Kary i odset- ki.	Razem opła- ty bez kar i odsetek.	Ogółem zł.
Kwiecień	4.986,95	2.067,32	-	11.820,50	662,87	-	3.400,80	215,89	22.932,44	23.148,33
M a j	5.586,17	5.293,79	3	19.942,50	1.109,-	16,89	5.006,53	448,88	36.957,88	37.406,76
Czerwiec	8.443,38	2.324,97	-	15.030,50	1.963,54	-	2.785,05	383,94	30.547,44	30.931,38
Lipiec	4.707,45	1.831,71	1.100,-	19.634,-	2.260,09	-	4.389,15	196,12	34.022,40	34.218,52
Sierpień	5.268,59	1.250,08	1.083,33	15.868,-	1.434,47	-	3.460,21	170,78	28.414,68	28.585,46
Wrzesień	5.250,18	1.392,04	-	15.527,02	1.920,19	-	2.806,93	227,34	26.896,36	27.123,70
Październ	9.485,79	2.332,15	-	15.675,50	1.327,38	-	3.711,76	226,18	32.532,58	32.758,76
Listopad	5.800,32	3.470,21	-	18.213,50	1.099,76	-	4.120,38	325,39	32.704,17	33.029,56
Grudzień	6.396,84	7.634,13	-	17.083,-	649,79	-	3.495,45	226,59	35.259,21	35.515,80
Styczeń	6.781,22	4.524,65	-	19.679,50	732,10	-	4.343,25	298,38	36.060,72	36.359,10
Luty	4.729,28	4.861,51	-	14.229,-	623,57	-	4.816,68	286,23	29.260,04	29.546,27
Marzec	6.989,19	6.143,94	-	15.743,50	817,15	-	3.068,43	235,02	32.762,21	32.997,23
Razem:	74.419,36	43.176,50	2.186,33	198.496,52	14.649,91	16,89	45.404,62	3.270,74	378.350,13	381.620,87

Wnkiwy

1936/37 i 1935/36 były pobierane przez poszczególne Urzędy Skarbowe i przekazywane bezpośrednio do P.K.O. na konto Nr.27.000 Funduszu Pracy w Warszawie.

Tabela Nr.5.

Tabela stanu zatrudnienia robotników
w zakładach, podlegających zabezpieczeniu na wypadek
braku pracy na terenie województwa lubelskiego.

a/ w czasie od 1 kwietnia 1935 r. do 31 marca 1936 r.

Stan na dzień	Zakładów pra- cy zarejestro- wanych,	Zatrudnio- nych robotni- ków.	Zabezpieczo- nych na wypa- dek ^{braku} pracy.-
1 kwietnia 1935 r.	790	17.730	14.663
1 maja "	914	20.460	16.422
1 czerwca "	941	21.909	18.073
1 lipca "	974	24.843	20.725
1 sierpnia "	1.004	26.301	21.857
1 września "	1.033	26.607	22.150
1 października "	1.059	26.864	22.519
1 listopada "	1.147	30.084	25.110
1 grudnia "	1.175	31.825	24.440
1 stycznia 1936 r.	1.200	29.894	23.852
1 l u t y "	1.079	28.090	22.040
1 marca "	1.090	27.319	21.793
31 marca "	1.004	21.870	16.575

b/ w czasie od 1 kwietnia 1936 r. do 31 marca 1937 roku.

1 kwietnia 1936 r.	1.004	21.870	16.875
1 maja "	1.009	25.490	19.085
1 czerwca "	1.121	27.863	19.999
1 lipca "	1.190	29.979	22.640
1 sierpnia "	1.206	30.733	23.867
1 września "	1.230	30.914	24.270
1 października "	1.260	31.140	24.358
1 listopada "	1.309	32.021	25.557
1 grudnia, "	1.338	30.632	24.187
1 stycznia 1937 r.	1.340	29.462	23.163
1 l u t y "	1.380	27.509	21.076
1 marzec "	1.392	26.877	21.100
31 marca "	1.346	26.745	20.911

w czasie od 1 kwietnia 1937 r. do 31 marca 1938 r.

1 kwietnia 1937 r.	1.346	26.745	20.911
1 maja "	1.383	28.570	22.329
1 czerwca "	1.384	32.273	25.145
1 lipca "	1.304	32.101	25.003
1 sierpnia "	1.304	32.475	26.127
1 września "	1.332	33.269	27.141
1 październ. "	1.448	33.089	27.948
1 listopada "	1.937	35.291	29.983
1 grudnia "	1.384	41.768	33.168
1 stycznia 1938 r.	1.879	41.955	36.456
1 lutego "	1.432	39.939	34.659
1 marca "	1.407	31.036	28.053
31 marca "	1.412	27.963	25.952

Z e s t a w i e n i e

wpływów uzyskanych z ofiar społecznych z rozbiorem na poszczególne Komitety Funduszu Pracy na terenie wojew. lubelskiego w czasie od dn. 1/IV-37 r. do dn. 31/III-38 roku:-

L. p.	Nazwa i siedziba Komitetu Funduszu Pracy:-	Wartość ofiar w naturze.	Wpływ ofiar		Wpływ ogółem zł.	Ogólny wpływ w 1936/37 r.	Ogólny wpływ w 1935/36 r.
			W gotówce	ze sprzedaży znaczków			
1.	Powiat. Kom. Biała Podl.	-	1.796,63	337,50	2.134,13	5.681,15	5.282,99
2.	" " Biłgoraj	-	402,40	-	402,40	1.339,00	3.128,24
3.	" " Chełm Lub.	-	-	136,95	136,95	-	296,70
4.	" " Garwolin	-	-	14,20	14,20	36,80	1.833,49
5.	" " Hrubieszów	-	827,63	244,50	1.072,13	1.181,85	2.594,88
6.	" " Janów Lub.	-	52,74	-	52,74	473,55	1.584,45
7.	" " Krasnystaw	-	457,73	-	457,73	2.421,03	4.054,65
8.	" " Lubartów	-	-	-	-	1.936,94	6.471,46
9.	" " Lublin	-	56,70	888,80	945,50	1.431,75	6.869,29
10.	" " Łuków	-	1.070,54	210,00	1.280,54	4.757,07	2.194,30
11.	" " Puławy	-	874,07	227,55	1.101,62	778,40	2.148,17
12.	" " Radzyń Podl.	-	1.573,64	220,30	1.793,94	617,55	2.500,35
13.	" " Siedlce	-	-	-	-	-	2.392,25
14.	" " Sokołów	-	0,10	42,20	42,30	459,04	2.702,72
15.	" " Tomaszów Lub.	-	-	-	-	-	910,40
16.	" " Węgrów	-	2.306,13	402,30	2.708,43	-	1.632,60
17.	" " Włodawa	-	1.198,52	443,05	641,57	-	1.697,70
18.	" " Zamość	-	185,80	126,75	312,55	5.879,75	14.561,20
19.	Miejski " Chełm Lubelski	-	735,96	-	735,96	1.437,80	1.588,00
20.	" " Lublin	-	-	1.632,45	1.632,45	-	3.268,00
21.	" " Siedlce	-	129,74	243,00	372,74	8.612,49	3.728,05
	Razem.	-	10.668,33	5.169,55	15.837,88	37.397,12	71.421,89
22.	Wpływy Woj. Biura w Lublinie	41.713,49	214,42	584,45	42.512,36	11.627,57	7.351,69
	O g ó ł e m	41.713,49	10.882,75	5.754,00	58.350,24	49.069,69	78.773,58

Z e s t a w i e n i e

wpływów z ofiar społecznych na terenie Województwa
Lubelskiego w roku budżetowym 1937/38 z rozbiorem
na poszczególne miesiące.

M-c i rok	Wpływy w gotówce:		Wpływy w naturze zł.	Razem zł.
	za znaczki	ofiary		
Kwiecień 1937	40.-	6.-	-	46.-
Maj "	90.-	205.64	-	295.64
Czerwiec "	911.55	74.35	-	985.90
Lipiec "	958.30	71.67	-	1.029.97
Sierpień "	43.30	57.18	-	100.48
Wrzesień "	813.15	646.30	25.401.80	26.861.25
Październik "	302.75	1.750.68	2.798.08	4.851.51
Listopad "	216.20	1.617.36	-	1.833.56
Grudzień "	920.15	1.110.04	-	2.030.19
Styczeń 1938	90.-	1.152.17	-	1.242.17
Luty "	1.339.95	4.149.96	13.513.61	19.003.52
Marzec "	28.65	41.40	-	70.05
Razem:zł.	5.754.-	10.882.75	41.713.49	58.350.24

Na powyższe wpływy złożyły się ofiary zebrane przez:

1/ Instytucje samorządowe	zł. 21.106.08
2/ " i urzędy państwowe	15.271.06
3/ Świat pracy	6.418.52
4/ Parafie rzymsko-katolickie.....	3.501.14
5/ Przelewy Komitetów Funduszu Pracy	3.730.93
6/ Instytucje samorządu gospodarczego	2.334.-
7/ " użyteczności gospodarczej	1.750.50
8/ Wolne zawody	1.167.-
9/ Notariaty	1.050.30
10/ Prasę	525.15
11/ Różne	1.495.56
	<u>58.350.24</u>

Zebrane wpływy przeznaczono na następujące cele:

a/ na dożywianie dzieci bezrobotnych	zł. 17.597.63
b/ zatrudnienie bezrobotnych robotników	10.713.13
c/ na zapomogi bezrobotnych robotników za odprac.	18.254.13
d/ na zatrudnienie bezrobotnych prac.umysłowych.	11.268.64
e/ na urządzenie ogrodów działkowych dla bezrobot.	516.71
	<u>58.350.24</u>

Zgłoszenia uprawnień bezrobotnych o zasiłki,
uprawnienia bezrobotnych do zasiłków oraz wypłacone zasiłki w okresie budżetowym rok 1937/38

L. p.	Nazwa Instytucji Zastępczej	Ilość przyjętych wniosków o zasiłki	Wznowień	Razem	Ilość bezrobotnych pobierających zasiłki	Kwota wypłaconych zasiłków ustawowych	Wynagrodzenie Inst. Zast. za czynności na rzecz F.Pr.
1.	Wydz. Pow. Biała	543	56	599	447	35.479.13	1.154.86
2.	" " Biłgoraj	97	-	97	81	6.187.20	188.19
3.	" " Chełm	815	226	1041	736	42.253.81	1.309.50
4.	Zarz.m. Chełm	482	48	530	443	38.045.84	520.30
5.	Wydz. Pow. Garwolin	469	40	509	339	26.452.40	546.40
6.	" " Hrubieszów	435	13	448	388	26.176.30	550.74
7.	" " Janów L.	297	12	309	240	23.762.41	726.65
8.	" " Krasnystaw	149	12	161	131	8.888.84	139.06
9.	" " Lubartów	300	43	343	284	27.086.35	562.26
10.	" " Lublin ^{x/}	87	7	94	603	63.788.74	1.339.31
11.	Zarz.m. Lublin ^{x/}	3880	453	4333	2812	269.224.11	5.648.21
12.	Wydz. Pow. Łuków	418	22	440	344	21.778.17	563.68
13.	" " Puławy	924	185	1109	820	79.427.38	2.575.51
14.	" " Radzyń	305	59	364	324	25.249.26	668.13
15.	" " Siedlce	77	2	79	71	5.784.71	117.05
16.	Zarz.m. Siedlce ^{xx/}	577	61	638	546	46.642.63	485.30
17.	Wydz. Pow. Sokołów	283	61	344	250	20.619.51	429.95
18.	" " Tomaszów	208	20	228	203	17.508.74	538.56
19.	" " Węgrów	508	123	631	483	39.135.12	593.85
20.	" " Włodawa	317	92	409	284	21.617.46	450.54
21.	Zarz.m. Zamość	662	82	744	590	36.726.69	1.163.22
22.	Wydz. Pow. Zamość	469	39	503	464	36.353.08	1.132.69
R a z e m :		12302	1656	13958	10883	918.187.88	21.403.96

U w a g a: x/ Zgłoszenia z gmin w pobliżu m. Lublina i z Lublina przyjmuje Referat Pracy Wojew. Biura Funduszu Pracy w Lublinie.

xx/ Zgłoszenia przyjmuje Ekspozytura Wojew. Biura Funduszu Pracy w Siedlcach.

Razem w 1936/37	9727	1331	11058	8827	733.790.27	15.577.85
w 1935/36 r.	8328	1763	10091	7257	610.263.30	15.504.48

Wykaz pobierających zasiłki
w okresie od 1.IV. 37 r. do 31.III.38 r.

	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	$\frac{I}{38}$	II	III	
Pobierało zasiłki w ost.dniu poprz. miesiąca	4193	1471	924	1018	814	684	682	853	1447	3587	6501	7663	
Przybyło w miesią- cu	292	259	409	287	245	303	398	363	2612	3477	1831	1325	
Ubyło	3014	806	315	491	375	305	227	269	472	563	669	2107	
Pobierało w ost. dniu miesiąca	1471	924	1018	814	684	682	853	1447	3587	6501	7663	6881	
Kwoty wypł. zasiłków	29176, ²⁷	10887, ²⁵	22679, ⁰⁹	13279, ⁵¹	14516, ⁶⁴	14674, ²³	16767, ⁹¹	18365, ⁹²	41104, ⁹²	193519, ⁶⁵	226554, ³³	316162, ⁰⁹	918187, ⁸⁸

Podział kredytów w r. 1937/38

Rodzaj inwestycji	K r e d y t		Sumy nieprze- robione	Wkład własny	Przerobiona ogólna kwota
	Gotówkowy	Materiałowy			
K o l e j e	-	-	-	-	-
Drogi wodne	-	-	-	-	-
Drogi bite	355.000.-	79.511.61	57.542.32	861.260.28	1.238.229.57
Melioracje i regulacje rzek	268.000.-	-	4.924.47	221.345.68	484.421.21
Wodociągi i kanalizacja	383.000.-	302.737.28	6.455.-	229.241.12	908.523.40
Budowa ulic i nawierzehni	561.000.-	58.807.14	9.485.71	194.616.87	804.938.30
Inne	100.000.-	19.005.36	-	15.023.93	134.029.29
Budownictwo	40.000.-	-	-	63.139.30	103.139.30
R a z e m	1.707.000.-	460.061.39	78.407.50	1.584.627.18	3.673.281.07

Koszt zatrudnienia 1 robotnika na robotach publ. w r.1937/38

I n w e s t y c j e	Sumy prze- robione z Funduszu Pracy	Ogólne sumy prze- robione	Średni stan zatrud- nienia	Średni koszt zatrudnienia 1 robotnika na robotach publicznych w sezonie ro- ku budżetowego 1937/38	
				z kredytów Funduszu Pracy	Ogólny wed- ług sum przerobion.
Koleje	-	-	-	-	-
Drogi wodne	-	-	-	-	-
Drogi bite	376.969.29	1.238.229.57	1063	355	1165
Melioracje i reg.rzek	2.263.071.53	484.421.21	619	425	783
Wodociągi i kanalizacja	679.282.28	908.523.40	519	1309	1751
Budowa ulic i nawierzchni	610.321.43	804.938.30	1071	569	752
Inne	119.005.36	134.029.29	115	1035	1165
Budownictwo	40.000.-	103.139.30	95	432	1085
R a z e m	2.088.649.89	3.673.281.07	3482	599 x/	1054 x/

Uwaga: x/ średni wynik.

Stan zarejestrowanych bezrobotnych
na terenie województwa lubelskiego w czasie od
1.IV.1937 r. do 31.III.1938 r.

Stan na 1-szy dzień miesiąca	Na terenie Wojew. Biura w Lublinie			Na terenie Ekspozytury w Siedlcach			Ogólna liczba poszukujących pracy - na terenie województwa		
	Mężcz.	Kob.	Razem	Mężcz.	Kob.	Razem	Mężcz.	Kob.	Razem
kwietnia 1937 r.	8580	1183	9763	1983	168	2151	10563	1351	11914
maja "	6360	1050	7410	1222	109	1331	7582	1159	8741
czerwca "	3968	538	4506	815	84	899	4783	622	5405
lipca "	2510	484	2994	476	114	590	2986	598	3584
sierpnia "	1752	452	2204	380	104	484	2132	556	2688
września "	1709	351	2060	388	106	494	2097	457	2554
październ. "	1747	641	2388	491	96	587	2238	737	2975
listopada "	2693	351	3044	604	84	688	3297	435	3732
grudnia "	3584	605	4189	1329	139	1468	4913	744	5657
stycznia 1938 r.	6302	973	7275	2318	140	2458	8620	1113	9733
lutego "	8786	1158	9944	2726	158	2884	11512	1316	12828
marca "	9688	1381	11069	2957	171	3128	12645	1552	14197
kwietnia "	9685	1377	11062	2574	154	2728	12259	1531	13790

Wykaz stanu akcji pomocy bezrobotnym
na terenie województwa lubelskiego za czas
od 1.IV.1937 r. do 31.III. 1938 r.

Nazwa miesiąca	Uprawnio- nych do zasilków ustawo- wych z F.Pr	Korzystało z pomocy doraźnej				Pracowało na robotach publicz.		
		w Lubli- nie wraz z powia- tem	w Siedl- cach wraz z powia- tem	W pozo- stałych miejsc- owościach	Ogółem	na tere- nie Woj. Biura FP. w Lublinie	na tere- nie Eks- pozyt. w Siedl- cach	Ogółem
Kwiecień 1937 r.	1471	2574	655	1708	4937	3695	1312	5007
Maj	924	51	-	152	203	4852	1745	6597
Czerwiec	1018	131	-	376	507	4895	1702	6597
Lipiec	814	459	-	428	887	4981	1697	6678
Sierpień	864	816	-	370	1186	4990	1660	6650
Wrzesień	682	696	-	393	1089	5415	1563	6978
Październik	853	614	-	171	785	4862	1417	6279
Listopad	1447	468	-	11	479	2860	292	3152
Grudzień	3587	1886	616	3756	6258	961	66	1027
Styczeń 1938 r.	6501	4534	642	4184	9360	535	96	631
Luty	7663	5325	690	4531	10546	412	42	454
Marzec	6881	4583	807	4582	9972	922	346	1268

Liczba bezrobotnych
skierowanych do robót publicznych w czasie
od 1.IV. 1937 r. do 31.III. 1938 r.

Miesiące	Kwie- cień 1937 r	Maj 1937 r	Czer- wiec 1937 r	Lipiec 1937 r	Sier- pień 1937 r	Wrze- sień 1937 r	Paź- dzier- nik 1937 r	Listo- pad 1937 r	Gru- dzień 1937 r	Sty- czeń 1938 r	Luty 1938 r	Marzec 1938 r	Ogółem
skierowani przez Woj. Biuro F.P. w Lublinie	1343	1532	1188	634	451	379	373	199	142	35	26	242	6544
Skierowani przez Ekspo- zyturę w Siedlcach	768	308	276	54	103	82	96	49	-	-	1	290	2027
Razem skierowano	2111	1840	1464	688	554	461	469	248	142	35	27	532	8571

Wykaz ruchu bezrobotnych
na terenie województwa lubelskiego za czas
od 1.IV.1937 do 31.III. 1938 r.

Dane na os- tatni dzień mie- siąca:	Przybyło na te- renie Woj.Biu- ra F.P. w Lublinie			Przybyło na te- renie Ekspozy- tury W.B.F.P. w Siedlcach			Ogółem przyby- ło na terenie województwa			Ubyło na tere- nie Woj.Biura F.P. w Lublinie			Ubyło na tere- nie Ekspozytu- ry W.B. w Siedlcach			Ogółem ubyło na terenie woje- wództwa		
	Mężcz.	Kob.	Razem	Mężcz.	Kob.	Razem	Męż.	Kob.	Razem	Męż.	Kob.	Razem	Męż.	Kob.	Razem	Męż.	Kob.	Razem
1937 r.																		
kwietnia	464	55	519	668	34	702	1132	89	1221	2684	188	2872	1429	93	1522	4113	281	4394
maja	719	166	885	311	15	326	1030	181	1211	3111	678	3789	718	40	758	3829	718	4547
czerwca	607	53	660	380	76	456	987	129	1116	2065	107	2172	719	46	765	2784	153	2937
lipca	407	33	440	231	31	262	638	64	702	1165	65	1230	327	41	368	1492	106	1598
sierpnia	947	99	1046	262	37	299	1209	136	1345	990	200	1190	254	35	289	1244	235	1479
września	655	345	1000	342	42	384	997	387	1384	617	55	672	239	52	291	856	107	963
październ.	1991	236	2227	394	42	436	2385	278	2663	1045	526	1571	281	54	335	1326	580	1906
listopada	1378	292	1670	974	85	1059	2352	377	2729	487	38	525	249	30	279	736	68	804
grudnia	2998	381	3379	1107	28	1135	4105	409	4514	280	13	293	118	27	145	398	40	438
1938 r.																		
stycznia	2780	384	3164	686	49	735	3466	433	3899	296	199	495	278	31	309	574	230	804
lutego	1351	282	1633	509	48	557	1860	330	2190	449	59	508	278	35	313	727	94	821
marca	1069	158	1227	441	45	486	1510	203	1713	1072	162	1234	824	62	886	1896	224	2120

IX. DZIAŁALNOŚĆ POWSZĘCZNEGO ZAKŁADU
UBEZPIECZEŃ WZAJEMNYCH

A. Działalność ubezpieczeniowa.

Ubezpieczenia 1/W dziale przymusowych ubezpieczeń. Na terenie województwa nie budowli. było ubezpieczonych w dniu 1 stycznia 1937 r. ogółem - 377.164 nieruchomości, podlegających przymusowi ubezpieczenia od ognia, w czym 341.214 nieruchomości wiejskich, 2.209 dworskich oraz 33.741 miejskich.

Ogólna suma ubezpieczenia tych nieruchomości wynosiła 1.003.312.0902 przeciętnie zatem na 1 nieruchomość przypadało 2.660 zł sumy ubezpieczenia.

Ogólna suma składek przypadających za r. 1937 z tytułu ubezpieczenia powyższych nieruchomości wynosiła złotych 4.781.393, a po uwzględnieniu bonifikat 4.242.734 zł, przeciętnie zatem składka przypadająca na 1 nieruchomość wynosiła kwotę zł 12,68 a po uwzględnieniu bonifikat 11,25 zł.

W roku 1937 wpłynęło ogółem z inkasa składek i egzekucji zł 3.954.554, co stanowi 91,2 % ogólnej należności przypisanej.

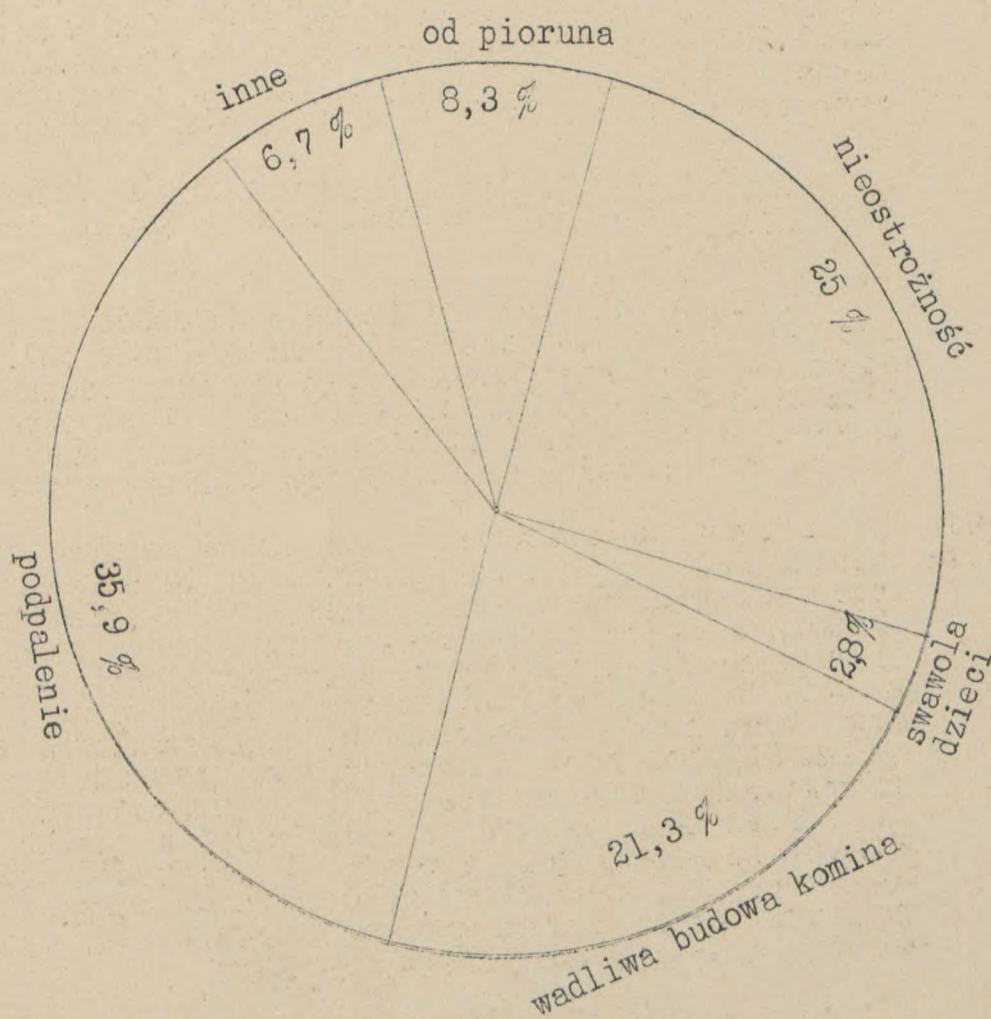
W ciągu roku 1937 na terenie województwa miało miejsce 1110 pożarów, w czasie których spłonęło całkowicie lub częściowo 2586 nieruchomości. Ogólna suma odszkodowań wypłaconych wyniosła 3.015.650 zł, na 1 zatem płonącą nieruchomość przypada 1166 zł. Stosunek ogólnej sumy odszkodowań do sumy składek za r. 1937 wyraził się cyfrą 76,3 %.

Ubezpieczenia 2/Przymus ubezpieczenia nieruchomości rolnych od ognia obowiązywał w roku sprawozdawczym na terenie powiatów: tomaszowskiego, hrubieszowskiego, krasnostawskiego i puławskiego, obejmując ogółem 82.970 gospodarstw rolnych. Ogólna suma ubezpieczenia powyższych gospodarstw wynosiła - 90.284.930 zł, przeciętnie zatem przypadało na 1 gospodarstwo rolne 1.088 zł sumy ubezpieczenia. Składka wynosiła ogółem 521.332 zł na 1 gospodarstwo przypadało zatem 6,28 zł składki. Szkód było na terenie wymienionych powiatów ogółem 539, za które Zakład zapłacił tytułem odszkodowań - 202.067 zł, przeciętnie zatem na 1 szkodę 375 zł. Szkodowość zatem t.j. procentowy stosunek sumy odszkodowań do sumy przypisanych na rok sprawozdawczy składek wynosiła na terenie wymienionych powiatów 50 %.

Na rok 1938 przewidywany jest dalszy rozwój przymusu rolnego i wprowadzenie go na terenie powiatu zamojskiego, bialskiego i siedleckiego.

Indywidualne 2/W dziale umownych ubezpieczeń. Ogółem na terenie województwa zawarto w r. 1937 1496 ubezpieczeń na łączną sumę ubezpieczenia 29.269.434 zł i składki 171.670 zł przeciętnie zatem na 1 polisę przypadało 19.565 zł sumy ubezpieczenia

Graficzne zestawienie
procentowości pożarów w/g ich przyczyn
na terenie województwa lubelskiego
w roku 1937.

oraz przyznanych odszkodowań pogorzelowych w roku 1937 w poszczególnych powiatach województwa lubelskiego i w całym województwie.

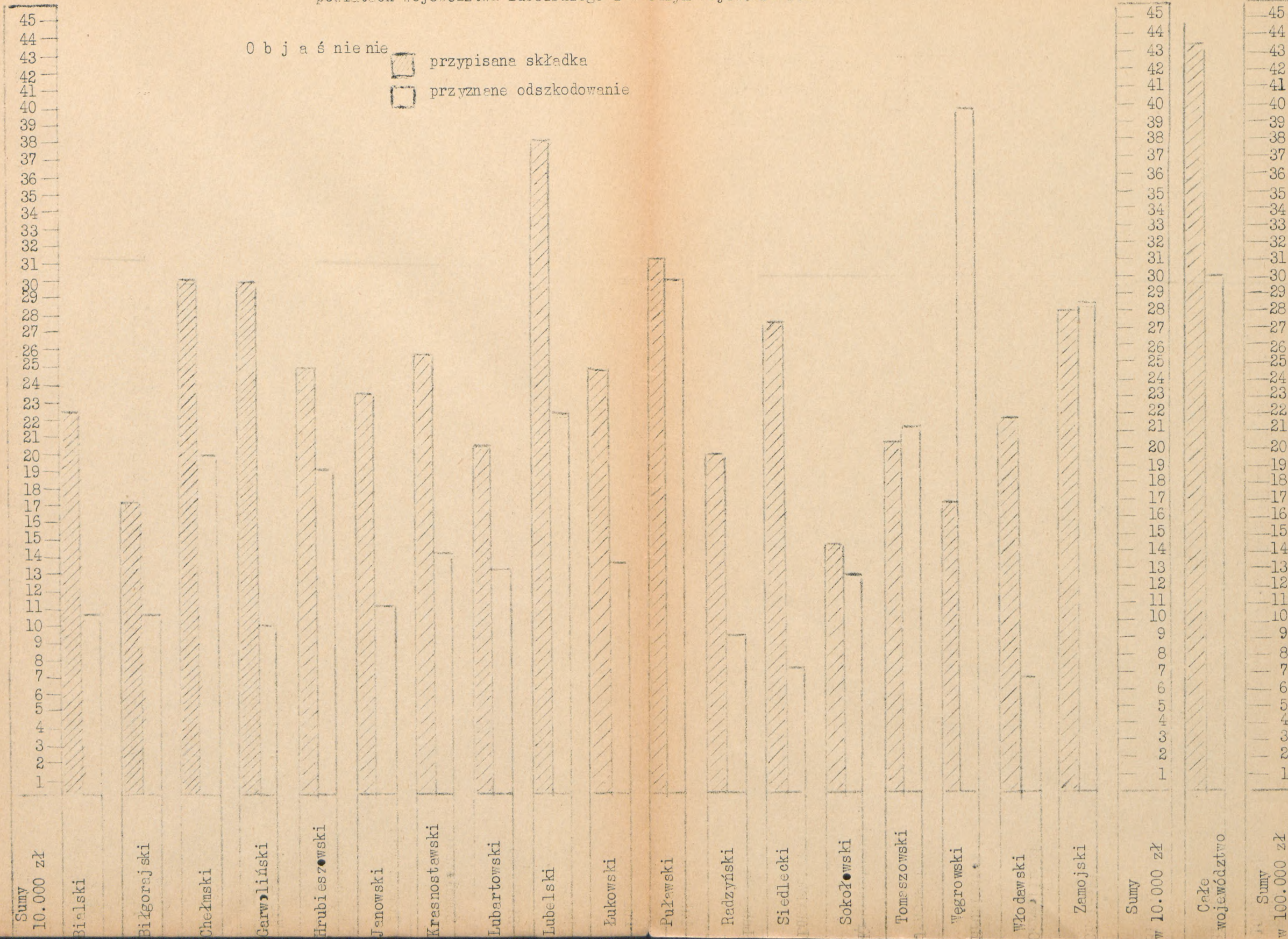
O b j a ś n i e

przypisana składka

przyznane odszkodowanie

i 115 zł składki. Szkód ogniowych było w tym czasie na terenie województwa 14, suma odszkodowań zaś wyniosła 14.242 zł co stanowi 8,3 % składki bilansowej. Przeciętnie na 1 szkodę przypadało 1.017 zł sumy odszkodowania.

Nowe działy ubezpieczeń

W działających od niespełna dwu lat nowych działach ubezpieczeń Zakład osiągnął następujące wyniki: a/w dziale kradzieżowym zawarto w r. 1937 63 ubezpieczenia na łączną sumę ubezpieczenia 1.052.672 zł ze składką 4.147 zł, stąd przeciętna na 1 polisę suma ubezpieczenia wynosiła złotych 16.709, a składka zł 66; szkód w tym dziale w okresie sprawozdawczym nie zarejestrowano; b/w dziale odpowiedzialności cywilnej zawarto w r. 1937 3 ubezpieczenia na sumę złotych 135.000 w razie uszkodzenia kilku osób, 45.000 zł w razie uszkodzenia 1 osoby i 9.000 zł w razie uszkodzenia cudzej własności ze składką zł 627 skąd na 1 polisę przypadało przeciętnie 45.000 zł w razie uszkodzenia kilku osób, 15.000 zł, w razie uszkodzenia jednej osoby i 3.000 zł. w razie uszkodzenia cudzej własności. Przeciętna składka na 1 polisę wynosi zł 209. Szkód zarejestrowano 2, na sumę złotych 690, co stanowi 110 % składki bilansowej. Przeciętnie na 1 szkodę przypadało 345 zł odszkodowania; c/w dziale wypadkowym zawarto 6 ubezpieczeń na łączną sumę składki 380 zł na 1 polisę zatem przypadało przeciętnie 63 zł składki. Szkód zarejestrowano 3 na sumę zł 733, co stanowi 193 % składki bilansowej. Przeciętnie na 1 szkodę przypadało 244 zł odszkodowania; d/w dziale auto - casco nie zawarto w okresie sprawozdawczym na terenie województwa żadnego ubezpieczenia.

W dziale ubezpieczeń płonów od gradobicia.

W tym czasie zawarto na terenie województwa 4.060 ubezpieczeń na ogólną sumę ubezpieczenia zł 4.662.718 zł i składki 104.592 zł. Przeciętna suma ubezpieczenia na 1 ubezpieczonego wynosiła 1.148 zł, a składka 26 zł. Szkód ogniowych było ogółem 528 z ogólną sumą odszkodowań 91.767 zł. Przeciętne zatem odszkodowanie przypadające na 1 szkodę wynosiło 174 zł, a stosunek odszkodowań do składki bilansowej 87,7 %.

B. Działalność zapobiegawcza.

W roku 1937 udzielił Zakład z ustawowego funduszu przeciwpożarowego następujących zasiłków w naturze lub gotówce strażom pożarnym, czynnym na terenie województwa: na sprzęt - 64.990 zł, na budowę remiz - 3.450 zł, na cele wyszkoleniowe zł 5.200 zł oraz na zaopatrzenie wodne 4.700 zł. Innych subwencji na zaopatrzenie wodne i przebudowę kominiów udzielił Zakład z własnych funduszy na łączną sumę 2.750 zł, zasiłków zaś dla większych miast na terenie województwa - 1 na sumę 671,55 zł.

Okręg Wojewódzki Związek Straży Pożarnych otrzymał od Zakładu zasiłek bezzwrotny w kwocie zł 20.600 na prace organizacyjne.

C. Działalność pożyczkowa

Pożyczki ulgowe - W roku sprawozdawczym Zakład udzielił na terenie województwa 104 pożyczki ulgowe w łącznej sumie zł 13.320 na ogniotrwale budowę, ogniotrwałe pokrycie budowli, względnie prze-

budowę i remont kominów. Przeciętą sumą jednej pożyczki wynosiła 128 zł

Pożyczki dla samorządów.

W roku 1937 przyznano samorządom na terenie województwa 6 pożyczek na sumę zł 74.000, wypłacono dwie pożyczki w sumie 33.500 zł z pośród przyznanych w latach poprzednich, a nadto wypłacono 18.000 zł.

X. S A M O R Z A D G O S P O D A R C Z Y

a/ Działalność Lubelskiej Izby Rolniczej

Działalność władz Izby.

Rada Lubelskiej Izby Rolniczej odbyła posiedzenie w dniu 31 stycznia 1938 r. jako IIII zwyczajne posiedzenie II kadencji. Na posiedzeniu tym, rada: uchwaliła preliminarz budżetowy na okres 1938/39, zatwierdziła sprawozdanie i zamyknięcie rachunkowe za okres budżetowy 1936/37, ustanowiła opłaty na rzecz Izby od buhajów nieuznanych na terenie powiatów biłgorajskiego i krasnostawskiego oraz upoważniła zarząd do zaciągnięcia w razie potrzeby, pożyczki krótkoterminowej do wysokości 40.000 zł.

Zarząd Izby odbył 13 posiedzeń, na których omawiał z zasady: sprawy stanu finansowego Izby, bieżące prace fachowe Izby, sprawy osobowe, sprawy przydziału zasiłków pieniężnych organizacjom rolniczym i.t.p.

W roku sprawozdawczym personel fachowy brał udział w 22 konferencjach i zebraniach.

Sprawy finansowe.

Gospodarka finansowa Lubelskiej Izby Rolniczej oparta była o budżet zamykający się po stronie dochodów kwotą zł 618.929, a po stronie wydatków kwotą zł 647.226.

Budżet był zrealizowany po stronie dochodów w 94,22%

a po stronie wydatków w 95,33%

Dział produkcji roślinnej.

1/Akcja rozprowadzania siewników rzędowych.

W myśl zarządzenia M.B. i B.R. dział produkcji roślinnej przystąpił do organizowania akcji rozprowadzania siewników, przy wykorzystaniu ulgowego kredytu instytucji terenowych, do wysokości 3/4 ceny siewnika na okres 2½ lat oprocentowany 4 %. Na okres wiosenny roku 1938 z 18 powiatów województwa było zgłoszeń 187 z czego do 1.V.1938r. zostało rozprowadzone 87 szt. siewników.

Pomoc lubinowa

Zgodnie z zaleceniem M.B. i B.R. Izba wiosną b. roku podjęła akcję rozprowadzania lubinu niegorzkiego między drobnymi rolnikami poszkodowanymi przez suszę w r. ub. Akcja objęła 5 powiatów północnych województwa, a mianowicie: Białą, Łuków, Sokółkę, Siedlce, Węgrów. Na każde gospodarstwo niezależnie od wielkości wysyłano się bezpłatnie 20 do 25 kg lubinu niegorzkiego do końca kwietnia. Rozprowadzono 15 000 kg

Dział Nasien- 1/Kwalifikacja zbóż i okopowych.

ny.

W roku sprawozdawczym Izba zakwalifikowała zboż i okopowych w 26 gospodarstwach na ogólną przestrzeń 611,2 ha. Głównie do kwalifikacji zgłoszone były rośliny zbożowe. Okopowych stosunkowo mały procent. Drobne gospodarstwa do kwalifikacji w roku sprawozdawczym nie zgłaszały się.

2/Rozprowadzanie nasion łubinu niegorzkiego.

W roku sprawozdawczym Izba przystąpiła do tworzenia gospodarstw reprodukcyjnych, celem wyprodukowania za kwalifikowanych nasion łubinu niegorzkiego, miejscowego dla następnych siewów wiosennych. Zakupiono 75 q zakwalifikowanego łubinu niegorzkiego, który został rozprowadzony w 9 powiatach na obszarze 49,5 ha. Prócz tego łubin niegorzki został rozprowadzony dla zespołów przysposobienia rolniczego dla 21 zeps.razem 350 kg oraz dla 42 drobnych gospodarstw w ilości 1200 kg.

3/Praca biurowa.

Praca biurowa i czynności związane z akcją nasienia polegały na opracowaniu i wysłaniu różnego rodzaju okólników i komunikatów, prowadzenia ksiąg kontroli prac kwalifikacyjnych przygotowania, dla ustalenia na rok 1937/38 standartów zbóż na Giełdzie Zbożowej.

Referat Doświadczalnictwa Rolnego.

Referat doświadczalnictwa prowadzi ściśle doświadczenia nawozowe, odmianowe i uprawowe z różnymi ziemiopłodami. W powiatach województwa nieobjętych działalnością Zakładów Doświadczalnych t.zn. w 8 powiatach: bialski, biłgorajski, krasnostawski, siedlecki, sokołowski, tomaszowski, węgrowski i zamojski. Posługując się przy zakładaniu doświadczeń w terenie miejscowym personelem instruktorskim. Dla usprawnienia pracy w terenie Izba przystąpiła do organizacji t.zw. sekcji doświadczalnych przy Kołkach Rolniczych, działających na mocy instrukcji opracowanych przez referat doświadczalny. Sekcje takich do końca roku sprawozdawczego zorganizowano 18. W 8 powiatach objętych działalnością Izby w roku sprawozdawczym było założonych 51 doświadczeń odmianowych i nawozowych z czego nieudanych było 16. Dla przygotowania pracowników terenowych O.T.O. i K.B. do przeprowadzania technicznych robót przy zakładaniu doświadczeń zbiorowych, Izba przy finansowym poparciu M.B. i B.B. zorganizowała w marcu 2-dniowy kurs dokształcający z dziedziny doświadczalnictwa zbiorowego. Przeszkolonych zostało 19 osób z 10 powiatów województwa lubelskiego. Od dnia 14 - 19 czerwca r.b. odbył się do roczny Zjazd Doświadczalników organizowany przez P.L.N.G.W. w Puławach przy współudziale Izby.

Dział Łąkarski

W roku sprawozdawczym pomimo niesprzyjających warunków atmosferycznych akcja łąkarska objęła coraz więcej terenów tak pod względem zakładania nowych łąk, jak też ulepszenia i konserwacji dawnych terenów łąkowych.

Nacógł ilość ha zagospodarowanych z kredytu M.B. i R.B. wyniosła w roku sprawozdawczym 361,6 ha; ilość zagospodarowanych z własnych środków 104,72 ha nowych łąk. Akcja pielęgnacji dawnych terenów łąkowych objęła około 4600 ha. Ogółem więc w roku bieżącym zagospodarowano obu sposobem

mi 5066 ha łąk i pastwisk. Rozwój akcji łąkarskiej pociąga za sobą zapotrzebowanie na narzędzia do uprawy łąk, zakup których Izba subwencjonowała dla poszczególnych organizacji rolniczych i zespołów w 50 % ceny narzędzi. W roku sprawozdawczym, Izba założyła 33 polećki demonstracyjne w 15 pow. głównie w punktach, gdzie nie ma terenów łąkowych zagospodarowanych. W celu zaopatrzenia województwa lubelskiego w pewne i tanie nasiona traw pastewnych Izba współdziałała w zakładaniu plantacji na terenie województwa, polecając materiał wyjściowy z plantacji P.I.N.G.W. i Sarn. Ogółem założono w 22 miejscowościach plantacje traw pastewnych na łącznym obszarze 98 ha. Wyniki plantacji są zadowalniające, co potwierdza badanie laboratoryjne nasion Warszawskiej Stacji Oceny Nasion. W dziale oświaty Izba przeprowadziła 34 kursy /ca 600 osób/ dla działkowych, w celu przygotowania terenowych techników łąkowych, oraz zorganizowała 34 wycieczki /ca 4100 osób/ na tereny zagospodarowane. Poza tym zostało przeszkolonych 6-ciu instruktorów na 3 tygodniowym kursie i 2-ch na 6-dniowym kursie w Zakładzie Doświadczalnym Upraw Torf. w Sarnach. W roku sprawozdawczym zostało założone w 9 powiatach 37 ogródków trawoznawczych dla zapoznania ludności ze szlachetnymi trawami i motylkowymi. Niezależnie od powyższych spraw Izba prowadzi rejestrację użytków zielonych na terenach objętych akcją łąkarską oraz badania kwasowości gleb.

Dział ogrodniczy. W okresie sprawozdawczym praca działu ogrodniczego polegała na:

- 1/ dalsze doszkącanie instruktorskiego aparatu wykonawczego,
- 2/ instrukcje i kwalifikacje szkółek drzew owocowych, opieka fachowa nad sadami, organizacja zbytu owoców, zakładanie nowych sadów, pokazy owocowe, demonstracje nawozowe i uprawowe,
- 3/ handlowa uprawa warzyw, oraz uprawa warzyw na własny użytek,
- 4/ oświata.

Zespół pracowników fachowych w dziale ogrodniczym składał się z 13 instruktorów finansowanych częściowo z funduszy O.T.O. i K.B., częściowo z funduszy Izby Rolniczej. Poza tym 8 asystentów utrzymywanych całkowicie z zasiłków Izby. Celem doszkącania instruktorów zorganizowano 2-dniowy kurs w P.I.N.G.W. w Puławach i 2-dniowy kurs zbierania, pakowania i sortowania owoców oraz umożliwiono uczestnictwo instruktorów na ogólnokrajowym pokazie owocowym w Zakładzie Ogrodniczym S.G.G.W. w Skierniewicach. W dziale Sadowniczym w ciągu sierpnia 1937 r. Komisja Kwalifikacyjna dokonała kwalifikacji szkółek. Do kwalifikacji zgłosiło się 40 szkółek - zakwalifikowanych zostało 36. Na podstawie wskazówek inspektora Izby prace pielęgnacyjne nad sadami, głównie w rej. gosp. wykonywali miejscowi asystenci i działkowi. Prace te obejmowały: 74 zespoły sadownicze na łącznej przestrzeni 659 ha oraz sady w rejonach gosp. przykład. 888 sadów na łącznej przestrzeni 591 ha. Akcja zakładania sadów szła wyłącznie na terenach wsi scalonych i kolonii z parcelacji. W roku sprawozdawczym na terenie województwa lubelskiego założono sady na łącznej przestrzeni 1065 ha o 118.800 drzew: w tym jabłoni 65 %, grusz 8 %, czereśni 15 %, śliw 4 % i wiśni 8 %. W ciągu miesiąca września

i października odbyło się 11 pokazów owocowych o charakterze pomologicznym. Przyjmowaniem i przechowywaniem owoców w dalszym ciągu zajmuje się Spółdzielnia Związku Pszczelarzy w Lublinie. Zgodnie z instrukcją Komisji Współpracy Dośw. przy Ministerstwie założono: 13 doświadczeń demonstracyjnych nawozowych i 5 doświadczeń demonstracyjnych uprawowych. Poza tym w 3-ch powiatach przeprowadzono demonstracje z nawozami, łącznie potasowymi w ilości 5 doświadczeń. Praca w ośrodkach warzywnych szła w kierunku organizacji zespołów warzywniczych. W okresie sprawozdawczym przeprowadzono 357 kursów sadowniczych, 198 kursów warzywniczych i 209 wycieczek do sadów wierzbowych oraz 520 pokazów praktycznych.

Dział upraw specjalnych.

Dział lniarsko - konopny. W roku sprawozdawczym Oddział T-wa Lniarskiego został przeniesiony do Lublina oraz personel T-wa został powiększony o 2 instruktorki lniarsko - tkackie.

Na rozprowadzenie doborowych nasion do konkursów oraz zasilenie kilku większych plantacji w pow. Garwolin, Siedlce, Janów i Biłgoraj, sprowadzono: 65 q lnu wołożyńskiego; 13 q lnu S.Cz.S.D. oraz 25 q konopi jugosłowiańskich. Z założonych w 8-miu gospodarstwach reprodukcje elity lnu L.C.S.D. wskutek suszy, udały się jedynie w 2 plantacjach. W roku bieżącym pod lnem w województwie lubelskim było 12.200 ha; pod konopiami ca 4106 ha co stanowi w porównaniu z rokiem 1936 8 % więcej lnu i 2 % więcej konopi. Pod względem jakości i ilości z powodu suszy zbiory okazały się niższe niż w roku ubiegłym. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 33 kursy przeróbki lnu dla uczni przysposobienia roln. u zespołów K.G.W. na terenie całego województwa z udziałem 980 uczestników, oraz wprowadzono 60 trzepaków. Prócz tego zorganizowano na terenie kursy tkackie, w celu ulepszenia techniki tkactwa samodzielnego. W celu zorganizowania zbytu włókna przystąpiono do tworzenia działu handlu lnem przy spółdzielniach rolniczo - handlowych. Zbytem lnu zajęły się spółdzielnie: „Rolnik” w Węgrowie, „Rolnik” w Siedlcach, Hurtownia Powiatowa w Tomaszowie, oraz Przemysł Ludowy w Lublinie. Największą bolączką spółdzielni są: nieodpowiedni towar dostarczany przez producentów; brak większych kapitałów; niedostateczne wykształcenie praktyczne personelu brakerskiego. W roku sprawozdawczym zostało przeszkolonych paru brakarzy na kursie w Wilnie i w Zyrardowie. Nad organizacją zbytu płótna i tkanin samodzielnego Oddział współpracuje z Przemysłem Ludowym w Lublinie, oraz z utworzonym w roku b.. Podlaskim Przemysłem Ludowym w Siedlcach.

Dział Chmielarski.

W roku sprawozdawczym utworzono dział chmielarski oraz zorganizowano Związek Plant. Chmielu przy Lubelskiej Izbie Rolniczej. Plantacje chmielu w województwie lubelskim obejmują powierzchnie ca 550 ha, głównie w 4-ch rejonach: puławskim, lubelsko - janowskim, krasnostawskim i tomaszowskim. Województwo lubelskie, co do ilości produkcji chmielu zajmuje 2-gie miejsce /wołyń/ w kraju. Prace działu szły głównie w kierunku zrzeszenia plantatorów chmielu. W końcu roku bieżącego został zorganizowany Związek zrzeszający 50 producentów o łącznej powierzchni 300 ha, - produkcja 7 - 8 tys. cent. 50 kg. wartości od 1-1½ miliona złotych.

Z powodu braku placówki doświadczalnej chmielar-
skiej, zorganizowano 3 stałe punkty doświadczalne na gle-
bach: borowina, mady i löss ze ścisłymi doświadczeniami upra-
wowymi i nawozowymi.

Stacja Ochrony Roślin.

Praca Stacji w roku sprawozdawczym polegała na sta-
łej lustracji terenów sadowniczych, głównie w sadach zespo-
łowych i rejonach gosp. przykładowych, oraz udzielaniu in-
strukcji pow. instr. ogrodniczym, prowadzącym pracę pielegna-
cyjną na powiecie. Prócz tego pod stałą opieką Stacji znaj-
duje się 13 sadów indywidualnych większej własności. W po-
wiecie lubelskim we wsi Krępiec została przeprowadzona zbio-
rowa akcja opryskiwań, przy pomocy finansowej Wydziału Po-
wiatowego w Lublinie i w porozumieniu z O.T.O. i K.B. Lublin.

Ogółem do opryskiwania sadów w roku sprawozdawczym
zużyto 36.500 kg karboliny sadowniczej; 6300 siarczanu mie-
dzi, 680 kg zieleni paryskiej; 5800 kg cieczy kalifornijskiej
60 kg arsenianu ołowiu oraz 4500 kg pyłu tytoniowego. Poza
tym rozprowadzono do użytku sadów 510 szt. opryskiwaczy -
ręcznych oraz 20 szt. opryskiwaczy motorowych, specjalnie
dla chmielników.

Jesienią 1937 r. Stacja wspólnie z działem ogrodni-
czym przeprowadziła lustrację 40 szkółek drzew i krzewów
owocowych. Ogółem wyjazdów odbyło się w roku bieżącym 229.
Akcja walki z chorobami główniowymi prowadzona była meto-
dami propagandy na kursach i pogadankach na wsi i w szko-
łach rolniczych. W miesiącu czerwcu Stacja zorganizowała
"Tydzień walki z chwastami". W związku z niebezpieczeństwem
zwalczania raka ziemniaczanego, Stacja przeprowadziła lustr-
rację w 3-ch pogranicznych powiatach upraw ziemniaczanych
w czasie kopania ziemniaków. Równocześnie na kursach i po-
gadankach Stacja prowadzi propagandę upraw ziemniaków ra-
kodpornych do gospodarstw drobnych. Stacja Ochrony Roślin
jak i w roku ubiegłym współpracuje ściśle z Zakładami Doś-
wiadczo., Szkołami Rolniczymi i poszczególnymi działami Izby.
Praca biurowa poza normalną korespondencją obejmowała/po-
radnictwo pisemne i ustne w sprawie zwalczania szkodników
chorób roślin uprawnych /udzielono 478 porad pisemnych i
900 porad ustnych/, 2/ sporządzano gablotki fotografii, foto-
grafie ilustrujące biologię szkodników i chorób roślin dla
O.T.O. i K.B., Szkół Rolniczych i średnich oraz dla własne-
go użytku.

3/ wydano ogółem 45 zaświadczeń zdrowotnościowych eksport
produktów rolnych zagranicę,

4/ wykonano 25 analiz gleb.

Zakłady Doś- wiadczalno- Rolnicze.

Na terenie działalności Lubelskiej Izby Rolniczej
znajdują się 3 zakłady Doświadczalno - Rolnicze w miej-
scowościach: Zemborzyce, Chełm, Sobieszyn. Poza stałymi praca-
mi doświadczalnymi nad odmianami zbóż i wpływem nawożenia
na plon zbóż i okopowych, Zakład Doświadczalny w Zemborzy-
cach w roku sprawozdawczym, przeprowadzał doświadczenia od-
mianowe i uprawowe z warzywami oraz założył rozmnażalnie
ziemniaków rakodpornych.

Zakłady Doświadczalno - Rolnicze współpracowały ści-
śle z Izbą w akcji kwalifikacji ziemiopłodów oraz prowadzi

ły doświadczenia zbiorowe na terenach nie objętych działalnością referatu doświadczalnego Izby.

Zakłady doświadczalne założyły ogółem doświadczeń 205, w czym doświadczeń zbiorowych 94.

Wydział Wytwórczości Zwierzęcej.

Hodowla koni

Działalność Związku Hodowców Koni za pomocą którego Izba prowadzi akcję popierania hodowli koni, zwrócona była w 3-ch kierunkach:

- 1/ selekcja matek zarodowych w stadach;
- 2/ zwiększenie zakupu ogierów przy pomocy subwencji;
- 3/ propaganda ze zakładaniem i zakładanie wspólnych pastwisk dla źrebiąt.

W okresie sprawozdawczym zakupiono 7 ogierów półkrwi, odpowiednich do hodowli masowej.

Przy pomocy finansowej Izby zorganizowano źrebięciarnię w Łosicach. Na ogół sprawa uruchamiania źrebięciarni napotyka w terenie na duże trudności, wynikające z braku chęci do oddawania źrebiąt, co jest powodem braku doświadczenia w tym zakresie.

W lecie 1937 r. w Lublinie zorganizowana była 1-sza ogólnopolska wystawa koni remontowych. Wystawione było 400 koni, w czym 51 koni z terenu województwa lubelskiego, za które uzyskano przeciętną cenę po 1.788 zł za sztukę, tudzież 17 nagród honorowych i 29 pieniężnych. Wystawę odwiedziło przeszło 10.000 osób.

W roku sprawozdawczym zakupiono do wojska 839 koni za ogólną sumę zł 823.537 /średnio 981.59 za konia/.

Pokazy matek i przychowku były przeprowadzane w 2,3 powiatów województwa. Na pokazach tych wypłacono nagród na ogólną sumę zł 3.384. Pokazy były przeważnie organizowane w ramach obchodów "Dnia Konia" i właściwie stanowiły sezon tych imprez.

Licencje ogierów prowadziły 2 komisje kwalifikacyjne. Uznano: I kategorii 8 ogierów, II kat. - 67, III kat. - 277 i z § 12 - 381, razem - 733 ogiery.

Powiatowe koła hodowców w dalszym ciągu wykazały swój rozwój. Stan liczebny klaczy, zapisanych do Związku i Kół uległ znacznej poprawie i na dzień 1.1.1938 r. przedstawia się jak następuje:

Członkowie	Ilość klaczy z poch.		Bez pochodzenia	Razem	Uwagi.
	dwustronnym	jednostronnym			
Członków Związku 152	452 /419/	786 /831/	587 /687/	1825 /1937/	W nawiasach podano liczbę z r. 1936
Członków Kół 3597	29 /17/	187 /125/	3310 /3000/	3726 /3142/	
Razem	481	973	4097	5331	

W zakresie szkolenia podkuwaczy został zorganizowany jeden centralny kurs podkuwaczy w Zamościu oraz w Łukowie, Garwolinie i Włodawie - były zorganizowane doraźne kursy informacyjne.

Hodowla
bydła

Podstawowe tło, na którym rozwijały się zagadnienia masowego chowu bydła, stanowiły zasady, stale rozszerzającego się i umacniającego się ustawowego nadzoru nad buhajami. W roku sprawozdawczym nadzór ten rozszerzano na 4 nowe powiaty: białgorajski, krasnostawski, radzyński i tomaszowski. W całym województwie ustawowy nadzór nad buhajami obejmował 14 powiatów, a w tym 237 gmin. Na rok 1938 zgłoszono do ustawowego nadzoru nad buhajami powiaty chełmski i lubartowski.

Doprowadza-
nie buhajów
na przeglą-
dy.

Przy wykonywaniu nadzoru nad buhajami Izba zwróciła uwagę na dalsze usprawnianie zgłaszania buhajów do spisów gminnych oraz doprowadzania ich na przeglądy. Z terenu objętego działaniem ustawy ogółem zgłoszono do spisów gminnych 10980 szt. buhajów, z tego przed przeglądami sprzedano 1515 szt. Z ogólnej sumy podlegających obowiązkowi doprowadzania na przeglądy stawilo się 8345 szt. co stanowiło - 83,20 %. Najwięcej doprowadzono buhajów w powiatach, gdzie ustawa obowiązywała od kilku lat, a więc w pow. hrubieszowskim 96,22 %, białskim 91,55 %, w węgrowskim 90,72 %. Najniższy procent doprowadzonych buhajów przypada na powiaty, w których przeglądy organizowane były poraz pierwszy.

Kwalifikacja
buhajów.

Według obliczeń wydziałów powiatowych w 14 powiatach objętych działaniem ustawy w stosunku do liczby - 525374 krów potrzeba było 4889 buhajów rozplodowych. Pośród 8345 rozplodników, doprowadzonych na spedy, Komisje Kwalifikacyjne uznały 4240 szt. jako nadających się do rozpłodu i wydały świadectwa białych dla sztuk pełnowartościowych 1837 i świadectw żółtych dla sztuk uznanych warunkowo - 2403.

Ilość więc uznanych w stosunku do ilości potrzebnych buhajów przedstawiała się zadowalniająco 86,7 %. Przeciętnie jeden buhaj uznany przypadał na 121 krów.

Ujednostajnienie buhajów pod względem rasowym.

W terenie objętym ustawą uznanych zostało buhajów:

a/rasy nizinnej:

1/na świadectwach białych	-	850 szt.
2/na świadectwach żółtych	-	450 "

razem 1300 szt.

b/rasy polskiej czerwonej:

1/na świadectwach białych	-	987 szt.
2/na świadectwach żółtych	-	987 "

1974 szt.

Ponadto uznano bezrasowych

- 966 szt.

Likwidacja buhajów nie-
uznanych. Akcja likwidacji buhajów nieuznanych rozpoczynała się na przeglądach przez propagowanie trzebienia ich metodą bezkrwawą i odstawianie na opas. W 1937 r. ogółem ubież-

płodniono na przeglądach buhajów 2226 szt. W niektórych powiatach, jak bialskim, janowskim, radzyńskim, krasnostawskim i lubelskim ilość wytrzebionych buhajów w każdym z nich wahała się w granicach od 200 do 278 sztuk, co prawie całkowicie pokrywało się z ilością buhajów nieuznanych.

Organizacja stacyj kopulacyjnych.

Prace Izby przy wykonywaniu ustawowego nadzoru nad buhajami podejmowane były w dwóch zasadniczo kierunkach: likwidowaniu buhajów nieuznanych oraz stacjonowaniu wybitniejszych sztuk z obór zarodowych w drodze zakupu ich na zasadach subwencyjnych i organizowaniu stacyj kopulacyjnych. W okresie sprawozdawczym ogółem zakupiono 114 sztuk, z tego 36 rasy nizinnej i 78 rasy polskiej czerwonej.

Na zakup buhajów wydatkowano z funduszków M.B. i R.R. 11897 zł 53 z samorządów terytorialnych 15.634 zł 24 gr oraz przez nabywców 20.094,98.

Konkursy wychowu cieląt

Środkiem do rozpowszechnienia materiału hodowlanego w gospodarstwach wiejskich i pomnażania ilości buhajów uznanych były konkursy wychowu cieląt. W roku sprawozdawczym konkursy wychowu cieląt organizowane były w 7 powiatach: bialskim, hrubieszowskim, lubartowskim, puławskim, radzyńskim, siedleckim i węgrowskim. Ogółem drogą konkursową wychowano 71 szt. cieląt - głównie byczków. Zakupy cieląt do konkursów odbywały się przy udziale funduszków Lubelskiej Izby Rolniczej w wysokości 1/3 ich wartości.

Kontrola mleczności.

Prace Związku Kontroli Obór polegały na dalszym rozszerzaniu i pogłębianiu działalności przez zdobywanie nowych terenów oraz powiększaniu ilości członków w istniejących kołach. Nowe Koła Kontroli Obór powstały w pow. krasnostawskim i bialskim. W dn. 1/IV.1938 r. Związek zrzeszył 20 Kół Kontroli Obór, w tym 1 większej własności, 8 mieszanych i 1 mniejszej własności.

Stan cyfrowy obór zrzeszonych w Związku K.O. przed stawiał się następująco:

h y ł o	mniejsza własność		większa własność	
	obór	krów	obór	krów
w dn. 1.IV.1937r.	117	411	182	6143
w dn. 31.III.1938r.	199	626	205	6803
Przybyło	82	215	23	660

Oprócz kontroli obór prowadzonej przez Związek, analogiczna praca podejmowana była w rejonach organizacyjnych podarstw przykładowych oraz w poradni żywieniowej.

Zestawiając całość prac po kontroli użytkowości, prowadzonej w województwie otrzymuje się następujące cyfry:

a/na terenie większej własności	obór	205	krów	6803
b/" " " " " "	"	199	"	626
c/w rejonach O.S.P. " " " "	"	750	"	2100
d/w poradni żyw. " " " "	"	180	"	300

razem obór: 1334 krów 9829

Zestawienia dokonane w roku sprawozdawczym, iż przeciętna wydajność krów mimo klęski suszy zasadniczo nie zmieniła się.

Zestawienie wydajności krów

	mniejsza własność					większa własność					r a z e m				
	obór	krów	mleka kg	tl. kg.	% tl.	obór	krów	mleka kg	tl. kg.	% tl.	obór	krów	mleka kg.	tl. kg.	% tl.
1937/38	458	1473	2355	83,16	3,53	192	6154	33103	107,03	3,45	650	7628	22958	102,56	3,47
1936/37	567	1775	2254	80,66	3,58	156	5042	3238	110,49	3,41	723	6824	2981	102,73	3,45

Związek Hodowców Bydła.

Mimo roku klęskowego stwierdza się dalszy pomyślny rozwój Związku Hodowców wyrażający się wzrostem ilości członków zrzeszonych, wzmoczeniem ilości materiału hodowlanego, zapisanego do ksiąg gospodarskich zwierząt zarodowych, ożywionym obrotem materiału rozplodowego rozprowadzanym do obór związkowych oraz do potrzeb hodowli masowej oraz ilością wystawionych rodowodów.

Ilość obór zapisanych zrzeszonych w Związku podaje zestawienie:

	Obory większej własności			Koła Hodowców mniejszej własności
	nizinna	pol.czerw. wona	białogrz.	
w roku 1936/37	66	31	-	3
w roku 1937/38	75	40	1	3
przybyło	9	9	1	-

Ilość sztuk bydła zapisanego do ksiąg gosp.zwierząt zarodowych podaje zestawienie:

	nizinne				polska czerw.				białogrzbiety			
	buhaje główna	krowy		buhaje	krowy		buhaje	krowy		buhaje główna	krowy	
		ks.wst	ks.gł.		ks.wst	ks.gł.		ks.wst	ks.gł.		ks.wst	ks.gł.
31/III.1937r. większa wł.	59	910	431	9	14	274	20	-	-	-	-	-
mniejsza wł.	7	80	9	2	-	38	1	-	-	-	-	-
Razem:	66	990	440	11	14	312	21	-	-	-	-	-
1.IV.1938r. większa wł.	40	340	146	8	6	151	6	1	15	2	-	-
mniejsza wł.	8	36	2	12	5	23	-	-	-	-	-	-
Razem:	48	376	148	20	11	174	6	1	15	2	-	-
Ogółem 1/IV.1938 r.	114	1366	580	31	25	482	27	1	15	2	-	-

Hodowla Trzody. Okres sprawozdawczy charakteryzuje intensywny wzrost pogłowia trzody w województwie lubelskim /930.000 szt./, wskutek czego pod względem ilościowym zajęło ono jedno - z pierwszych miejsc w Polsce. Podobnie jak w latach poprzednich działalność Izby omawianego okresu sprawozdawczego - zmierzała do:

- 1/ Licencjonowanie i stacjonowanie materiału hodowlanego na terenie województwa lubelskiego, tak w trzodzie gołębskiej jak i W.B.Ang. Ogółem zalicencjonowano w 17 chlewniach 54 szt. knurów i 293 macior. Rozprowadzono na stacje kopulacyjne 67 sztuk knurów i 51 macior.
- 2/ Akcji kontraktowania trzody bekonowej na dostawę do Bekoniarni w Lublinie i w Chorzowie zakontraktowano 18.000 sztuk trzody. Bekoniarnia Lub. tytułem premii hod. wypłaciła dostawcom 69.690,-zł przy udziale i kontroli Izby.
- 3/ Zorganizowania kontroli czołowych knurów i macior w zakładach doświadczalno - rolniczych w Boguchwale k/Rzeszowa i w St. Brześciu przez regularne wysyłanie do badania do wspomnianych zakładów ich potomstwa.
- 4/ Wprowadzenia i utrwalenia właściwego typu trzody gołębskiej, a równocześnie i do współdziałania w organizacji zbytu trzody chlewnej na terenie województwa lubelskiego, z Lubelskim Związkiem Prod. Trzody Chlewnej.

Hodowla Owiec. Stale postępująca hodowla owiec zaznaczyła się w pracy sekcji hodowców owiec Związku Hodowców przy Lubelskiej Izbie Rolniczej i w kołach hodowlanych.

Główny nacisk położono na zwiększenie liczby pepinier owcy wełnisto - mięsnej. Założono jedną pepiniere owcy krótkowełnistej i 2 pepiniery średniowełnistej.

Konkurs wychowu jagniąt, z powodu braku dostatecznej ilości siana i koniczyny /susza/ wypadł słabiej niż w latach poprzednich.

Na terenie chowu owcy wełnisto - mięsnej zorganizowano 4 kursy tkackie przy frekwencji od 14 - 22 osób. Kursów kozuszniczych odbyło się 3. Celem zwiększenia opłacalności hodowli owiec, Izba ułatwiała zbyt wełny i mięsa baraniego dla wojska. Dostarczono ogółem około 45 tysięcy kg. mięsa. Do sekcji hodowli owiec należy 47 owczarni, w tym: kara kułów i półkrwi karakułów 23, angielskich 11 i merino - prekossów 13.

Zakwalifikowano 254 tryków i 6980 macior, z których licencjonowanych jest 193 tryki i 1575 macior.

Do zrzeszonych owczarni sprowadzono 37 tryków. Materiał hodowlany podniósł się jakościowo i z typu sukienniczego przechodzi na typ wczesnie dojrzawający o grubej czesance.

Hodowla dro-
biu.

Teren województwa lubelskiego podzielony jest pod względem ras kur na 2 rejony - rasę mięsna rzeźno - eksportowa Sussex, rozprowadzana jest na pow. lubelskim, puławskim

chełmskim, krasnostawskim. Na pozostałych powiatach rasakrajowa ogólnie - użytkowa, o typie niesnym Zielononóżka Kuropatwiana. Hodowli Reprodukcyjnych Zielononózek Kuropatwianych 8.

Hodowli reprod. Sussex'ów	-	2
" " Karmazynów	-	1
gęsi pomorskich	-	2
indyków Mamutów	-	4

Konkursy prod. drobiu w roku bieżącym wyłącznie na rejonach org. gosp. objęło 400 gosp. Konkurs prod. kurcząt - rzeźnych na eksport prowadzony w ubiegłym roku w charakterze próby. 54 gosp. rozdano 1750 kurcząt, wyprodukowano i sprzedano firmie eksportowej 1200. W roku bieżącym akcja znacznie rozszerzona. Centrala wylęgowa zorganizowana w 1937 r., aparaty pojemności 4125 jaj. I roku przeprowadzono wylęg 4500 jaj w 1938 r. 20600 jaj. Projektuje się rozszerzenie centrali.

Kursów hodowli drobiu przeprowadzono 46. Organizacja zbytu. Skup kurcząt dla firmy Poels i w Krasnymstawie. Dobrze rozwijająca się akcja skupu spółdzielczego jaj na powiatach:

- 1/ tomaszowskim
- 2/ zamojskim
- 3/ biłgorajskim

Krasnostawski powiat w stanie organizacji.

Rybacktwo.

W okresie sprawozdawczym prace Izby nosiły w większej mierze niż dotychczas charakter często gospodarczy, a mniej gospodarczo - administracyjny.

Przeprowadzono rewizję pierwotnego podziału na obwody rybackie na rzekach. Chodelce, Bystrzycy, Kurówce i Włodawce - w przeprowadzonych inspekcjach zwrócono uwagę na obwody nie wydzielone, badając przyczyny tego stanu i wyciągając wnioski, które następnie kierowano do władz administracyjnych.

Dla nawiązania ściślejszego kontaktu z rybakami za wodowymi, rozpoczęła Izba wydawanie periodycznych komunikatów prasowych. Prace nad podniesieniem hodowli ryb prowadziła Izba zarówno na wodach otwartych jak i zamkniętych. Na wodach otwartych jesienią i wiosną przeprowadzono akcję zarybieniową. Dorzecze Bugu zarybiono głównie sandaczem, węgorzem i rakiem szlachetnym /wiosną/, dorzecze Wisły głównie sandaczem /jesienią/.

Wiosną 1938 r. w szeregu gospodarstw stawowych zostały zorganizowane lokalne ośrodki zarybieniowe. Na wodach zamkniętych udzielała Izba pomocy hodowlanej w drodze inspekcji terenowych i porad fachowych.

Inspektor rybacki Izby był w szeregu wypadków powoływany jako rzeczoznawca oraz przeprowadzał ekspertyzy w gospodarstwach stawowych, wydając opinie dla władz.

Rozebrano prace nad zorganizowaniem zbytu ryb, przygotowując podstawy pod przyszłą Spółdzielnię Rybacką.

w lutym 1938 r. przy wydatnej pomocy Izby, odbył się dwudniowy Zjazd Rybacki w Lublinie, poświęcony aktualnym zagadnieniom, oraz zagadnieniom nasilonym, połączonych ze zwiedzaniem Pracowni badawczo - rozpoznawczej chorób ryb w Puławach. Przy współudziale tej pracowni, Izba rozpoczęła systematyczną walkę z chorobami ryb w gospodarstwach stawowych.

Pszczelarstwo. Wzorem lat ubiegłych dział ten jest prowadzony - przez organizacje dobrowolne. Rok sprawozdawczy poświęcony był przeważnie rozbudowie Spółdzielni, która w rozwoju - pszczelarstwa odgrywa na tutejszym terenie doniosłą rolę.

W lipcu 1937 r. spółdzielnia pszczelarska otworzyła sklep w Łodzi, a w styczniu 1938 r. drugi sklep w Warszawie.

Niepomyślny wynik miodobrania w 1937 r. spowodował, że spółdzielnia odczuwała brak podaży miodu. Ogółem przyjęto do sprzedaży zaledwie 29.173 kg. miodu, podczas gdy sklepy Spółdzielni mogły rozprowadzić znacznie większą ilość.

Z uwagi na niepomysłne miodobranie Izba Rolnicza wyjednała u władz skarbowych dodatkowy przydział cukru wysokości 2 kg na rój.

Wskutek późnego jednak przyznania cukru, zdołano podkarmić minimalny procent roj, tak, że z wiosną stwierdzono duży spadek roj, a pozostałe roje wyszły z zimowli bardzo osłabione.

Ogółem rozprowadzono 236^{tys.} kg. cukru do podkarmiania pszczół, z czego ** dodatkowy przydział przypadło zaledwie 40 tys. kg.

Spółdzielnia w swej wytwórni węzy przerobiła w okresie sprawozdawczym 2234 kg. wosku. Wysokość zapasów miodu syconego w miodosytni doprowadzono do 10 tysięcy litrów.

Prace badawcze, wobec uruchomienia doświadczalnego działu pszczelarskiego przy Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego, zostały zaniechane.

Organizacja gospodarstw. Akcja organizacji gospodarstw prowadzona była w roku sprawozdawczym na terenie 16 powiatów w 50 rejonach o ilości 1107 gospodarstw, pozostających w opiece indywidualnej oraz 4682 gosp. w akcji naśladowczej i masowej.

Ilość wsi znajdujących się w akcji w porównaniu z r. ubiegłym wzrosła o 224 i wynosi 527.

Prace prowadzone były za pośrednictwem 1/3-ch instruktorów org. wsi i gosp. na terenie 3 powiatów /Lublin, Puławy, Włodawa/; 2/50 asystentów; 3/49 pomocników i praktykantów - łącznie 130 osób. Doszkolenie pracowników fachowych odbywało się w okr. ćwiczebnych Warszawskiej Izby Rolniczej. W roku sprawozdawczym przeszkolono tą drogą 10 instruktorów i asystentów w okresie 2 miesięcznym.

W okresie sprawozdawczym cały wysiłek pracy na rejonach zaznaczył się w kierunku przerzucenia akcji organizacyjnej na obwód czyli na t. zw. koła obwodowe.

Akcja naśladowcza i masowa prowadzona jest przy pomocy czynnika społecznego t.j. wyróżniających się gospodarzy t.zw. przodowników, sekcyjnych i grupowych, którzy tworzą t.zw. grupy samopomocowe.

Ponadto powołano do pracy również i młodzież wiejską przeważnie absolwentów niższych szkół roln., która zorganizowana w kadry t.zw. działowych pracuje pod kierownictwem sił fachowych.

W okresie sprawozdawczym zorganizowano 260 kadr o ilości 3783 członków. Wyniki opieki agronomicznej w okresie sprawozdawczym przedstawiają się następująco:

Sporządzono planów organizacyjnych	- 216
inwentur.	- 1107
Projektów budż. i preliminarzy zużycia pasz	- 1107

Bachunkowość rolna była prowadzona w 148 gospodarstwach, syst. inż. Curzytka, pozostałe gospodarstwa ze względu na różny ich poziom prowadzą zapiski gospodarskie.

W zakresie produkcji zwierzęcej stan jakościowy pogłowia zwierzęcego poprawił się znacznie, jak również wzrosła ilość inwentarza hodowlanego szczególnie bydła rogatego, trzody i owiec.

Kontrolą mleczności objętych było 803 gosp. o ilości 2381 krów. W dziale drobiu rozprawdzono jaj wylęgowych około 12000 oraz zamknięto 110 konkursów.

W zakresie produkcji roślinnej dąży się do wytworzenia jednolitej produkcji zbóż, która jako materiał wyjściowy zostanie przekazane na obwody.

Inspektor org. wsi i gosp. w okresie sprawozdawczym przeprowadził lustracje gospodarstw w ciągu 96 dni oraz brał udział w 144 zjazdach terenowych. Lustracje te odbywały się przy współudziale inspektorów Izby, koordynując swe prace z działem org. wsi i gosp.

Koła Gospodyń Wiejskich.

Prace w Kołach Gospodyń Wiejskich obejmowały w roku 1937/38 całokształt zagadnień organizacyjnych, oświatowych, wychowawczych i gospodarczych.

Stan organizacyjny K.G.W. w roku 1937/38 przedstawia się następująco:

na 1/IV.1937 r. Kół było	397	członkiń	7406
na 1/IV.1938 r. " "	469	" "	8338

Zwiększenie ilości wynosi: dla Kół - 72 dla członkiń - 932, zlikwidowano koła nieżywotne - 42 o ilości członkiń - 551.

Prace w zakresie organizacji K.G.W.

Zebrań ogólnych Kół odbyło się	4507	z ogólną ilością członkiń	67063
" sprawozd.	" " " 286	" "	4530
" zarządów	" " " 1596	" "	" "

Zebrani zarządów P.O.K.G.W. w roku sprawozdawczym odbyło się 112, zjazdów powiatowych było 16, 2 powiaty: Garwolin i Tomaszów, zjazdów nie miały.

Uchwały Walnych Zjazdów dotyczyły;

- a/ zwiększenie ilości pracowniczek K.G.W. na powiatach;
- b/ " " asystentek w gospodarstwach przykładowych i przekazanie im jedynie zagadnień związanych z pracami gospodyń;
- c/ rozszerzenie sieci ośrodków zdrowia, połączonych i inne pomoce w zakresie zdrowia i higieny.

Prace oświatowe K.G.W.

Prace oświatowe K.G.W. prowadzone były za pomocą:

- a/ kursów oświatowych;
- b/ konkursów dobrego czytania;
- c/ wycieczek bliższych i dalszych;
- d/ imprez towarzyskich.

Kursów oświatowych odbyło się 19, wzięło w nich udział 732 członkinie. Konkursy dobrego czytania przeprowadzone zostały w 30 zespołach wśród 237 członkiń.

Wycieczek powiatowych dalszych /do Liskowa, Warszawy, Gdyni/ zorganizowano 17 z 501 uczestniczkami.

Świetlice K.G.W. było ogółem 188 z czego 115 własnych K.G.W. w pozostałych 73 wypadkach K.G.W. korzystały ze świetlic innych organizacji, lub szkolnych. W 28 świetlicach były aparaty radiowe.

Pismo "Przedownica" prenumerowało 380 Kół w ogólnej ilości 466 egz. Inne pisma jak: "Na straży zdrowia", "Blon", "Moja przyjaciółka", "Spółnota", "Przewodnik Gospodarski" i.t.p. prenumerowało 230 Kół.

Imprez towarzyskich zorganizowano w okresie sprawozdawczym 692.

Prace K.G.W. w zakresie opieki nad dzieckiem.

W roku sprawozdawczym ilość dziecińców sezonowych wynosiła 91. Ilość dzieci objętych opieką - 2450.

Badania lekarskie przeprowadzono w 15 powiatach, zbadano 1638 dzieci. Stałych ognisk "Matki i dziecka" było 19. W ogniskach było objętych opieką 473 dzieci.

Akcja dożywiania dzieci objętych było 7 powiatów - z ogólną ilością dzieci 1260. W trzech powiatach zorganizowane zostały powiatowe komisje opieki nad dzieckiem.

Prace K.G.W. w dziale zdrowia i higieny

Kursów zdrowia przeprowadzono ogółem 49. W 13 powiatach z udziałem 3187 członkiń.

Zespołów konkursów zdrowia było ogółem 57. Uczestniczek 374.

Ogólna ilość apteczek wynosiła 113, z czego w roku sprawozdawczym zorganizowano - 13.

Prace w dziale gospodarczym polegały na prowadzeniu kursów, konkursów, pokazów, pośredniczenia w nabyciu nasion, rozsady, materiału hodowlanego, narzędzi gospodarczych itp.

Kursów gotowania i pieczenia odbyło się najwięcej. Poza tym prowadzone były kursy przetworów owocowych, mięsnych, serowarskie, krojnicze, trykotarskie, prania i prasowania i tkackie.

Konkursy w roku sprawozdawczym w związku z klęską posuchy w wielu miejscach nie udały się zupełnie.

Bazem zakończono konkursów uprawowych roślin zesp. 339, uczestników 1925.

Czynnikiem wiążącym poczynania wszystkich 18-tu powiatów województwa lubelskiego w/w zakresie prac była - W.O.K.G.W. Prace swoje prowadziła W.O.K.G.W. w oparciu o fundusze częściowo własne, częściowo z różnych zasiłków.

Przysposobie- Do prac wiosennych Powiatowe Komisje P.R. zakwalifi- nie rolnicze kowały 866 zespołów grupujących 6.659 uczestników z tere- młodzieży nu 582 miejscowości. Podział zespołów między poszczególne wiejskiej. organizacje młodzieży i stopnie sprawności był następujący:

Organizacja młodzieży	Miej- sco- wość	I stop.		II stop.		III stop.		Bazem		%
		zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	
Zw.Mł.Wsi	245	205	1696	135	865	42	231	382	2792	44,3
K.S.M.	193	174	1562	71	472	34	155	279	2189	32,4
Zw.Strzel.	109	88	767	44	312	9	48	141	1127	16,5
Z.M."Wici"	19	24	192	7	44	1	5	32	241	3,4
Inne	16	24	251	8	59	-	-	32	310	3,4
Bazem	582	515	4468	265	1752	86	439	866	6659	
		60%		30%		10%				

W miesiącu kwietniu i maju we wszystkich powiatach odbyły się rejonowe i powiatowe odprawy dla przedowników połączone przeważnie z zapatrzeniem zespołów w nasiona i materiał hodowlany, poztatym 250 zespołów II i III stopnia otrzymały komplety nawozowe do doświadczeń propagandowych.

W okresie wiosennym zmontowano we wszystkich powiatach personel instruktorski p.r. przy finansowym poparciu Izby w łącznej kwocie 6400 zł. Celem doszkolenia personelu Izba przeprowadziła w roku sprawozdawczym dwie kursy - konferencje instruktorów p.r. w czerwcu i listopadzie. W okresie letnim wszystkie zespoły były 2 - 3 razy zlustrowane przez instruktorów.

Ilościowe zestawienie prac było następujące:

Organizacja młodzieży	Miej- sco- wość	I stop.		II stop.		III stop.		Razem		%
		zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	zesp.	ucz.	
Zw.Mł.Wsi	221	185	1314	96	537	36	189	317	2040	45,7
K.S.M.	160	146	1090	56	318	26	114	228	1522	33,-
Z.St.	81	72	538	29	192	5	22	106	752	15,4
Z.M.Wici	9	14	103	3	15	1	5	18	123	2,6
Inne	11	18	165	5	33	-	-	23	198	3,3
Razem	483	435	3210	189	1095	68	330	692	4635	
		62,5%		27,5%		10%				

W okresie zimowym prowadziły prace następujące ilości zespołów w poszczególnych organizacjach młodzieży:

Organizacja młodzieży	Zespołów	Uczestników
Zw.Młodej Wsi	588	4.603
Katol.Stow.Młodzieży	450	3.513
Związek Strzelecki	229	1.997
Związek Młodz.Wiejsk."WICI"	38	328
Inne /szkoły,działowi i.t.p./	44	432
Razem	1.349	10.873

Rok bieżący charakteryzuje się bardzo znacznym wzrostem zespołów przekraczającym 40 % w stosunku do roku ubiegłego.

Wydział ekonomiczny.

Dział ogólny - Prace działu ogólny - ekonomicznego do połowy stycz-
ekonomicz- nia 1938 r.prowadzone były - wobec braku referenta ekono-
ny. micznego,w zwięzonym zakresie,względnie rozbite były na posz-
czególne działy,załatwiane przez innych inspektorów.Od po-
łowy stycznia,z chwilą zaangażowania referenta ekonomicz-
nego,zagadnienia ogólny - ekonomiczne,podatkowe,polityki
gospodarczej i.t.p.mogły być ześrodkowane w jednym dziale.

Zaopiniowano cały szereg projektów,ustaw,rozporząd-
zeń,obejmujących różnorakie zagadnienia/nowelizacja usta-
wy przemysłowej,obrót paszami,cła wywozowe przy wywozie ra

ków, fundusz hodowlany, przy wywozie jaj, rejestr gruntowy, zagadnienia przemysłu domowego, ludowego i chałupnictwa.

Prowadzono stale kontrolę cen, pasz importowanych oraz kontrolę cen artykułów hodowlanych płaconych przez eksporterów.

Udzielano w poszczególnych wypadkach informacji, do tyczących spraw podatkowych, oddłużeń, zakupu i sprzedaży produktów rolnych i.t.p. Opiniowano podania w sprawach wchodzących w zakres prac działu ekonomicznego. Proponowano - na żądanie władz - kandydatów na biegłych.

W zakresie spraw komunikacyjnych udzielono opinii w sprawach komunikacji samochodowej na terenie województwa lubelskiego oraz przebudowy odcinka kolei żelaznych na przestrzeni Zwierzyniec - Bełżec. Oświadczone się zabudowa, kolei trasa na Krasnobród - Tomaszów.

Na szeregu konferencji omawiano sprawy aprowizacji tworzących się ośrodków przemysłowych. Zwrócono się do rolniczych organizacji zbytu o należyte zorganizowanie aprowizacji C.O.P.

Opracowywano dane do norm szacunkowych do podatku dochodowego. W sprawach tych należy podkreślić należyta współpracę z Izłą Skarbową w Lublinie.

Szczególnie dużo czasu pochłonięły prace związane z klęską posuchy, jaka dotknęła województwo lubelskie - w tym zakresie miała miejsce ścisła współpraca z Urzędem Wojewódzkim.

Dział organi-
zacji zbytu.

Wykonczone zostały spichrze zbożowe w Tomaszowie Lub. i w Bezwoli /pow. radzyński/ o pojemności a 300 tonn i urządzeniami do mechanicznego czyszczenia. W dalszym ciągu projektowana jest budowa spichrów w Kraśniku i w Łukowie.

Trwający w dalszym ciągu nieuregulowany stan prawny /nie zatwierdzenie statutu/ Giełdy Zbożowej nie pozwolił Izbie na ułożenie normalnej współpracy. Współpraca ograniczała się do doraźnych konferencji.

Natomiast pomyślnie rozwijała się współpraca z Okręgową Targowiskową Komisją Nadzorczą. Z ważniejszych jej prac wymienić należy: badanie urządzeń i stanu targowisk, oddziaływanie w kierunku właściwego wykorzystania dochodów z targowisk i.t.p. Powołane zostały specjalne komisje targowiskowe: w Siedlcach, Zamościu, Bilgoraju i Krasnymstawie. Nie została jeszcze uzgodniona sprawa spędów rolniczych.

Zanotować należy dalszy stały rozwój Giełdy Mięsnej.

Współpraca Izby z Miejscowym Okręgowym Związkiem Spółdzielni Rolniczych i Ziemoposiadaczy - Gospodarczych wyrażała się w dalszym ciągu we wzajemnej wymianie przedstawicieli we władzach obu tych instytucji oraz w stałej współpracy personelu wykonawczego.

W okresie sprawozdawczym nastąpiła reorganizacja centrali spółdzielni rolniczo - handlowych przez powstanie

nowej - na miejsce dotychczas istniejących, przekształconej z P.Z.P.Z. - Spółdzielni pod nagłówkiem "Związek Gospodarczy Spółdzielni Rolniczo - Handlowych".

Bardzo silny wzrost wykazała spółdzielczość. Powstałe 79 spółdzielni rolniczo - spożywczych, oraz 5 spółdzielni rolniczo - handlowych, zanotować i podkreślić należy silny rozwój obsługującej dziedzinę zbytu żywności spółdzielni rolniczo - handlowej p.n. "Lubelski Związek Producentów Trzody i Bydła, wyrażającej się zarówno w silnym wzroście obrotów, urządzeń jak i liczby członków.

Dział mleczarski. W roku sprawozdawczym prowadzone były nadal prace związane z rejestracją zakładów mleczarskich na podstawie ustawy z dnia 22 kwietnia 1936 r. o mleczarstwie.

Ponadto zlustrowano łącznie 353 zakłady zgłoszone do rejestru, z czego część kilkakrotnie.

Do rejestru zapisano 603 zakłady mleczarskie w tym do rejestru wywozowego 13 zakładów mleczarskich. Ponadto zaplanowano szereg planów nowopowstających spółdzielni mleczarskich.

W porozumieniu ze Związkiem Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo - Gospodarczych, przeprowadzano prace nad dostawianiem sieci mleczarni okręgowych do ustalonego planu.

Dział Rachunkowości Drobnych Gospodarstw.

Prace w dziale rachunkowości drobnych gospodarstw prowadzone są w 3-ch kierunkach:

- 1/ prowadzenie rachunkowości dla Wydziału Ekonomii Drobnych Gospodarstw przy P.I.N.G.W. w Puławach. W roku sprawozdawczym ukończyło rachunkowość 60 gospodarstw na 111 prowadzących rachunkowość;
- 2/ prowadzenie rachunkowości dla Wydziału Organizacji Wsi i Gospod. /w Izbie/. Na 289 gospodarstw prowadzących rachunkowość, ukończyło prowadzenie ksiąg ledwie 75 gospodarstw;
- 3/ przysposobienie rachunkowości rolnej młodzieży.

W roku sprawozdawczym czynny był 1 zespół, składający się z 5-ciu członków. Ukończyło prowadzenie ksiąg 2 członków.

Biuro rachunkowości Rolnej przy L.I.B. działało jak w roku poprzednim, z tym, że sporządzono 22 bilanse. Okręgowy Wydział Bezpieczeństwa Pracy w Rolnictwie.

Prace prowadzone były jak w okresie poprzednim. Na terenie gospodarstw powyżej 30 ha prowadzono akcję indywidualną instrukcyjną, na terenie drobniejszych gospodarstw akcję zbiorową - propagandową. W akcji indywidualnej przeprowadzono 544 lustracje gospodarstw. Z konieczności kładziono najsilniejszy nacisk na stronę techniczną z tym, że wzmia-
rę wzrostu zrozumienia w terenie przejdzie się i do strony wychowawczo - instrukcyjnej.

W akcji zbiorowo propagandowej nawiązano współpracę z akcją przysposobienia rolniczego, akcją kół gospodyń wiejskich i akcją organizacji wsi i gospodarstw.

b/. Działalność Izby Przemysłowo-Handlowej

w Lublinie

Działalność Izby na poszczególnych odcinkach, w jak-najbardziej syntetycznym ujęciu, szła mniej więcej we -
dług linii wytycznych z lat ubiegłych, koncentrując się
głównie na zagadnieniach: 1/ eksportowych, 2/ racjona-
lizacji handlu wewnętrznego i jego urządzeń, 3/ podnosze-
nia poziomu kupieckiego i uświadomienia zawodowego, 4/ ta-
ryfowo- komunikacyjnym, 5/ skarbowym. Włączenie południo-
wych powiatów woj. lubelskiego do Centralnego Okręgu Prze-
mysłowego postawiło przed Izbą szereg nowych, niezwykle
ważnych, zadań, obejmujących sprawy wiążące się bezpo-
średnio z jej terenem, jak również sprawy o szerszym za-
sięgu, organicznie wszelakoż powiązanym z żywotnymi inte-
resami regionu lubelskiego. Należą tutaj kwestie komuni-
kacyjne, aprowizacyjne oraz inwestycyjne w najszerszym
tego słowa znaczeniu. Zagadnieniom tym poświęcone będą
w dalszym ciągu oddzielne szczegółowe uwagi.

Organizacja życia gospodarczego.

1. Zgodnie z przyjętym planem Izba położyła duży
nacisk na koordynację jej prac z pracami wolnych zrze-
szeń branżowych i ogólnych przez osobisty kontakt z sze-
regiem organizacji prowincjonalnych, powiatowych, nawia-
zywany w czasie wyjazdów w teren. To wzmocnienie węzłów
wspólnych zainteresowań daje wyniki w zakresie krzepnie-
cia organizacji w terenie i w dziedzinie szerszego infor-
mowania Izby o sprawach obchodzących poszczególne ośrod-
ki.

W dziedzinie pogłębienia współdziałania samorzą-
dów gospodarczych, pracujących na wspólnych terenach na-
leży zanotować zacieśnienie kontaktu z miejscową Izbą
Rzemieślniczą i Rolniczą przez ich udział w rejonowym Ko-
mitecie Przywozowym, mającym za zadanie właściwe, zgodne
z potrzebami życia rejonu, rozprowadzenie kontyngentów
importowych. W zakresie współpracy z Izbą Rolniczą wspom-
nieć trzeba o wspólnych próbach zbadania i rozstrzygnię-
cia ważnego dla lubelszczyzny problemu chmielowego. Trze-
ba przyznać, iż kontakty te są na ogół jeszcze dosyć luź-
ne, jednakże można się liczyć z tym, że wymagania prak-
tycznego życia automatycznie oddziaływać będą w dalszym
ciągu na rozszerzenie wspólnego pola pracy między samo-
rządami gospodarczymi.

3. Kontakt z samorządem terytorialnym nie jest
jeszcze dostatecznie ściśły, a warto zaznaczyć, iż ze
strony tego samorządu nie zawsze spotyka się Izba z obja-
waniami żywszego zainteresowania dla reprezentowanych przez

Izbę potrzeb gospodarczych. Można wszakże spodziewać się, że sprawa rozbudowy COP będzie stanowić trwalszą i bardziej zachęcającą podstawę do zacieśnienia stosunków między samorządem obu typów.

4. W dalszym ciągu żywo rozwijała się współpraca z miejscowymi giełdami zbożowa i miesna. Rozważając sprawę utworzenia Giełdy Miesnej w Siedlcach, Izba doszła do wniosku, że w obecnym układzie warunków gospodarczych inicjatywa ta jest conajmniej przedwczesna.

Polityka przemysłowa.

1. Izba przeprowadziła badania nad kwestią poziomu dochodu społecznego ludności województwa / którego wyrazem jest jej płatnicza zdolność podatkowa / w zestawieniu z innymi województwami. Krótkie to opracowanie wstępne wykazało niezbiecie:

a/ że dochody ludności województwa pozostawiają za sobą w tyle jedynie województwa wschodnie i południowo-wschodnie / z wyjątkiem wileńskiego i lwowskiego/;

b/ że stan ten jest wynikiem niskiego stopnia uprzemysłowienia i związanego z nim niskiego odsetka ludności miejskiej.

To też prace Izby, obliczone na dłuższą metę, zmierzają w kierunku opracowania niezbędnych warunków uprzemysłowienia terenu, jakoteż współdziałania z wszelkimi poczynaniami Rządu oraz czynnika prywatnego i społecznego, zmierzającymi w tym kierunku.

Możliwości uprzemysłowienia Lubelszczyzny wzrosły bardzo znacznie z chwilą zapadnięcia decyzji Rządu tworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego, którego trzecia część przypada na województwo lubelskie, jakoteż wprowadzenia z dniem 1 kwietnia 1938 r. ulg inwestycyjnych dla przedsiębiorstw nowych oraz rozbudowywujących się w COP. Sądząc z dotychczasowych poczynąń, rozmiary przemysłu, zarówno opartego na kapitale publicznym, jak i prywatnym, jaki powstanie na terenie COP, będą bardzo znaczne, co społeczeństwo nasze w małym stopniu sobie uświadamia.

Stan ten zwiększy niewątpliwie stopień rentowności kapitału zainwestowanego w województwie lubelskim, zwłaszcza w przedsiębiorstwach przemysłowych. To też skierowanie rozporządzalnych kapitałów do przemysłu odpowiednio do zarysowujących się konkretnych możliwości było, jest dzisiaj i będzie na przyszłość zasadniczą troską Izby. Z naciskiem należy podkreślić, że zwłaszcza pod koniec okresu sprawozdawczego, zainteresowanie różnorodnymi inwestycjami zarówno drobnymi, jak i średnimi w związku z COP znacznie wzrosło. Izba podjęła systematyczne współdziałanie z inwestorami, informując ich o możliwościach powstania nowych przedsiębiorstw, pojemności rynku, możliwościach uzyskania kredytu, nabycia gruntów, o obiektach pofabrycznych, nadających się dla nowych przedsiębiorstw, o oso-

bach poszukujących lokat kapitału w nowych przedsiębiorstwach przemysłowych, jakoteż handlowych. W szeregu wypadków Izba zmuszona była przestrzec przed chybioną inicjatywą podjęcia produkcji, nie posiadającej warunków pomyslnych. Izba współpracowała również w wyszukaniu odpowiedniego kredytu dla niektórych przedsiębiorstw pionierskich, mających szczególnie pomyslnie warunki rozwoju.

2. Na tle ogłoszenia ustawy o ulgach inwestycyjnych Izba podjęła łącznie z innymi izbami, których teren wchodzi w skład COP, opracowanie najważniejszych zagadnień gospodarczych w związku z rozbudową COP. Program prac w tym zakresie, opracowany przez Izbę Lubelską, został zaakceptowany przez odnośną Komisję przy Związku Izb. Prace te są obecnie w toku.

3. W związku z powyższym, jakoteż mając na widoku położenie podstaw pod swe prace obliczone na dłuższą metę, Izba podjęła opracowanie systematyczne struktury gospodarczej swego terenu. Należą tu takie zjawiska, jak rozmieszczenie przemysłu, zajęcie ludności, jej rozmieszczenie, dynamika, produkcja rolnicza, zaopatrzenie w surowce, warunki komunikacyjne i t.d. Opracowywane są odnośne materiały statystyczne. W miarę ich usystematyzowania będą one ujęte kartograficznie. Jednocześnie stwarza się podstawy wystąpień Izby na zewnątrz, zmierzających do wywalczenia dla województwa lubelskiego warunków pomyslnych dla rozwoju przemysłowego.

W pierwszym etapie prace te zostaną wykorzystane dla wykazania znaczenia budowy nowych linii kolejowych oraz regulacji rzek dla przyszłości COP, a ziemi lubelskiej w szczególności. W tym zakresie Izba zamierza wystąpić z osobną publikacją.

4. Z innych ważniejszych prac, związanych z zagadnieniem uprzemysłowienia, program przewidziany przez Izbę na okres lat 1938 i 1939 przewiduje:

1. szczegółowe opracowanie warunków rozwoju przemysłu metalowego,

2. opracowanie stanu, warunków i możliwości usprawnienia gospodarki odpadkowej w zakresie szmat, złomu, odpadków poubojowych i innych.

Prace te prowadzone będą w ścisłym porozumieniu z zainteresowanymi czynnikami samorządu terytorialnego, zrzeszeniami przemysłowymi oraz Uniwersytetem Lubelskim, jeśli tylko spotkają się z odpowiednim oddźwiękiem.

Wymienione zagadnienia nie wyczerpują zamierzeń Izby. Dotyczą one jedynie spraw najpilniejszych. Rola przemysłu metalowego Lubelszczyzny w związku z rozbudową COP, z jego zadaniami obronności, jest wyjątkową. U podstawy zamierzeń leży przekonanie, że upadek przemysłu metalowego ziemi lubelskiej wywołany jest w znacznej mierze niekorzystnymi zjawiskami, których usunięcie leży w sferze możliwości polityki gospodarczej.

Badanie gospodarki odpadkowej podyktowane jest względami natury ogólnopolskiej. Polityka ekonomiczna zmierzać musi w chwili obecnej do jak najpełniejszego wyzyskania odpadków z uwagi na wielkie trudności, jakie nasuwają się w sferze równoważenia bilansu płatniczego Rzeczypospolitej .-

Handel zagraniczny.

1. Międzynarodowa wymiana towarowa, oparta o umowy handlowe, wymagała w dziedzinie ustalenia stawek celnych, kwot kontyngentowych i t.p. stałej uwagi Izby pod kątem widzenia interesów regionalnych, wyrażającej się w badaniu stanowiska poszczególnych branż i formułowania życzeń terenu pod adresem właściwych czynników.

2. W dziedzinie polityki eksportowej Izba:

- a/ przeprowadziła badania w sprawie przyczyn niewykorzystywania portu gdańskiego przy eksporcie nasion,
- b/ przeprowadziła badania odnośnie cen chmielu eksportowanego w transakcjach wiązanych,
- c/ przeprowadziła badania odnośnie kalkulacji wywozu chmielu do Brazylii,
- d/ przystąpiła we własnym zakresie do rozważań nad sprawą reformy systemu pomocy wywozowych,
- e/ przeprowadziła statystykę eksportu lnu z jej terenu w latach 1933, 1934, 1935 i 1936,
- f/ przeprowadziła statystykę eksportu jelit z jej terenu w roku 1936,
- g/ przeprowadziła statystykę eksportu z jej terenu skór w r. 1936,
- h/ przystąpiła do zbadania możliwości eksportu kafla z jej terenu,
- i/ przeprowadziła badania odnośnie eksportu chmielu do Chin,
- j/ przeprowadziła dalsze badania odnośnie obecnej opłacalności eksportu miodu z Polski,
- k/ przeprowadziła badania odnośnie możliwości zorganizowania eksportu żywności z jej terenu,
- l/ zebrała dezyderaty firm na jej terenie odnośnie uproszczenia formalności eksportowych,
- l/ przeprowadziła badania odnośnie przyczyn omijania przy eksporcie chmielu portu gdańskiego,
- m/ rozpoczęła badania odnośnie możliwości bezpośredniego eksportu niektórych ziół leczniczych,

- n/ przeprowadziła dodatkowe badania odnośnie możliwości bezpośredniego eksportu sadzonek osikowych,
- o/ rozpoczęła badania odnośnie możliwości zwiększenia eksportu lycopodium,
- p/ przeprowadziła dla jednej z firm badania odnośnie eksportu jagód do Anglii,
- r/ przeprowadziła na miejscu w Chili dokładne badania odnośnie w ogólności możliwości importu na ten rynek towarów polskich,
- s/ wydała opinię w sprawie warunków, jakim winny odpowiadać firmy uzyskujące zaświadczenia na bezcłowy wywóz szmat,
- t/ przystąpiła do zorganizowania Związku Producentów i Eksporterów WYROBÓW SZCZECINIARSKICH w Międzyrzeczu,
- u/ wystąpiła przeciwko projektowi wprowadzenia cła przy wywozie raków,
- w/ wydała opinię w sprawie zasad podziału kontyngentów wywozowych,
- x/ wydała opinię co do systemu kontroli eksportu jaj,
- y/ wydała opinię w sprawie zasad podziału kontyngentów na wywóz trzody do Niemiec,
- z/ wydała opinię w sprawie zrationalizowania eksportu grzybów z terenu Polski,
- ż/ wydała opinię odnośnie utworzenia w Gdyni placówki importowo - eksportowej, zajmującej się handlem skórami,
- aa/ dla zapewnienia przemysłowi szczecińskiemu normalnej pracy wystąpiła o uruchomienie kontyngentów importowych na przywóz szczeciny nieprzerobionej z Anglii, Czechosłowacji i Austrii,
- bb/ nawiązała kontakt z firmami na swym terenie w sprawie wywozu mączki kostnej,
- cc/ wydała opinię odnośnie firm eksportujących z jej terenu konserwy ogórkowe,
- dd/ wystąpiła przeciwko projektowi wprowadzenia norm standaryzacyjnych przy wywozie skórek zwierząt futerkowych,
- ee/ przystąpiła do wstępnych prac nad zrationalizowaniem na swym terenie eksportu skórek zwierząt futerkowych,
- ff/ dla ubezpośrednienia eksportu płodów rolnych z terenu Izby przystąpiła do badań nad sprawą utworzenia związku eksporterów płodów rolnych woj. lubelskiego i wołyńskiego,

- gg/ przystąpiła do prac badawczych nad sprawą możliwości uaktywnienia bilansu handlowego z punktu widzenia terenowego,
- hh/ rozpoczęła w porozumieniu z Bankiem Rolnym badania nad sprawą uruchomienia kredytów eksportowych dla handlu płodami rolnymi,
- ii/ wydała szereg opinii w sprawie racjonalizacji handlu lmem na terenie Polski,
- jj/ przeprowadziła badania w sprawie celowości wywozu kości z punktu widzenia interesów terenowych,
- kk/ przeprowadziła na swym terenie badania odnośnie konieczności uruchomienia kontyngentów na wywóz skór surowych na rynki clearingowe,
- ll/ opracowała opinię w sprawie projektu regulaminu transakcyj związanych,
- łł/ zbadała kalkulację eksportową szeregu artykułów wywożonych w formie transakcyj związanych ,
- mm/ wypowiedziała się w sprawie ostatecznego projektu skodyfikowania przepisów, dotyczących znakowania jaj i skrzyń z jajami, wywozonymi zagranicę,
- nn/ wystąpiła wobec zainteresowanych Ministerstw w sprawie zhiesienia zakazu wywozu maki posledniej,
- oo/ przeprowadziła badania i sprawdzenia kalkulacji wywozu mebli giętych,
- pp/ przeprowadziła badanie kalkulacji wywozu siodu.

Przytoczone wyżej fragmenty ogólnej pracy badawczej na odcinku handlu zagranicznego nie wyczerpują całokształtu usiłowań w tej dziedzinie, charakteryzują jednak dostatecznie kierunek i zakres pracy. Uwagi te odnoszą się w równej mierze i do następnego działu, omawiającego stosunki w zakresie importu towarów.

3. W dziedzinie polityki importowej Izba :

- a/ przeprowadziła ankietę, dotyczącą przywozu przez firmy okręgu Izby owoców suszonych i korzeni w latach 1934-1935, a to w związku ze sprawą ustalenia przez Centralną Komisję Przywozową klucza podziału kontyngentu na korzenie i owoce suszone między okręgi poszczególnych izb przemysłowo-handlowych,
- b/ przeprowadziła ankietę w sprawie importu kawy oraz herbaty przez firmy okręgu Izby w latach 1933-1936 również w związku z koniecznością ustalenia przez C.K.P. klucza podziału kontyngentu na te towary między okręgi poszczególnych izb przemysłowo-handlowych,
- c/ wystąpiła do Centralnej Komisji Przywozowej o podwyższenie kontyngentu herbaty i kawy, przyznanego okręgowi Izby.

- d/ wypowiedziała się w sprawie podziału między firmy handlowe kontyngentów oleju kokosowego i palmowego,
- e/ zebrała dane odnośnie zbyt wysokich opłat pobieranych za kontrolę celną nad użyciem towarów, sprowadzanych za zastosowaniem cła niższego dla celów produkcyjnych,
- f/ wydała opinię w sprawie ograniczenia przywozu lanoliny do Polski,
- g/ wypowiedziała się w sprawie przyznania ulgowych opłat na Rachubek Organizacji Zbytu na śliwki przerabiane w oczyszczalniach,
- h/ przeprowadziła ankietę wśród garbarń w sprawie regionalnego podziału skór surowych,
- i/ wystąpiła o zwolnienie szeregu firm jej terenu od obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych, wymaganego od importerów,
- j/ wystąpiła o przelanie na Regionalne Komitety Przywozowe uprawnienia Centralnej Komisji Przywozowej zwalniania poszczególnych importerów od obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych,
- k/ przeprowadziła ankietę, dotyczącą importu śledzi, solonych przez firmy jej okręgu w latach 1935, 1936 w związku ze sprawą podziału przez C.K.P. kontyngentu na śledzie między poszczególne firmy,
- l/ wypowiedziała się w sprawie podniesienia cła przywozowego na opony rowerowe,
- ł/ zaprojektowała maksymalną taryfę opłat za załatwienie formalności celnych i czynności ekspedycyjnych,
- m/ wydała opinię w sprawie ograniczenia importu ekstraktu słodowego,
- n/ zebrała dane, dotyczące produkcji zatrudnienia oraz wysokości opłaconego podatku obrotowego przez fabryki mydlarskie okręgu Izby, a to w związku z regionalnym podziałem kontyngentu na tłuszcze,
- o/ wydała 68 zaświadczeń w związku ze sprawą przyznania dewiz na przywóz towarów,
- p/ zaopiniowała 680 podań o przydział kontyngentów na szereg artykułów,
- r/ wydała 255 zezwoleń przywozu na artykuły, dzielone regionalnie,
- s/ wydała szereg opinii dla Centralnej Komisji Przywozowej w sprawie podziału kontyngentów importowych,
- t/ wydała szereg opinii w sprawie wprowadzenia zakazu przywozu na poszczególne towary,

- u/ wypowiedziała się w sprawie projektu instrukcji Ministerstwa Przemysłu i Handlu o poświadczaniu faktur importowych przez izby przemysłowo-handlowe.
- w/ zebrała dane odnośnie zapotrzebowania na tłuszcze importowane garbarń oraz fabryk smarów okręgu Izby.

Handel wewnętrzny

1. Akcja w dziedzinie racjonalizacji handlu wewnętrznego napotyka u swoich podstaw na zasadnicze trudności, wynikające stąd, iż doniedawna prowadzona przez Izbę praca o charakterze raczej defenzywnym nie pozwoliła na przejście do akcji ofenzywnej w szerszym zakresie, dla której punktem wyjścia musi być przede wszystkim dokładne zaznajomienie się z istniejącym stanem rzeczy - nie od strony zewnętrznej, ilościowej, a od strony struktury handlu wewnętrznego, a więc ogółu stosunków gospodarczych, ludnościowych, zawodowych i t. p. na określonym terytorium.

Stąd też płynie nakaz podjęcia gruntownych badań terenowych w odniesieniu do szeregu podstawowych branż.

W wykonaniu tego planu Izba przeprowadziła na swoim terenie badania, dotyczące dystrybucji węgla, mające na celu zaznajomienie się z warunkami obrotu i w konsekwencji ustalenie wniosków, zawierających wskazania co do rozszerzenia lub usprawnienia sprzedaży węgla w jej okręgu. Wyniki tych badań, łącznie z wynikami analogicznych badań przeprowadzonych na terenie innych izb, są obecnie opracowywane syntetycznie przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Katowicach.

Podobne co do zakresu i form badania przeprowadzono w dziedzinie obrotu żywcem i produktami uboju, żelazem i artykułami włókienniczymi.

2. W dążeniu do usprawnienia metod przyjętych w handlu i środków pomocniczych Izba, wspólnie z innymi izbami, przeprowadziła ankietę w sprawie form, sposobu i zasięgu reklamy handlowej. Wprawdzie ankietą nie dała pełnego obrazu stosunków w tym względzie, wypukliła jednak szereg interesujących zjawisk, domagających się generalnego rozwiązania / np. wysokie koszty reklamy, natrętna akwizycja i t. p. /.

3. W zakresie racjonalnego rozmieszczenia przedsiębiorstw handlowych podejmowano szereg oderwanych prób, nie ujętych jeszcze w planową całość, mających wszakże na celu zapobieganie w tworzeniu pewnych placówek handlowych tam, gdzie nie miałyby one racji bytu. Sprawy takie rozwiązywano w formie bezpośrednich porad i wskazań dla zainteresowanych.

Sprawy skarbowe.

1. W tej dziedzinie Izba rozwijała działalność głównie na gruncie opiniodawczym. Na podstawie licznych

ekspertyz i doświadczeń Izba ustaliła szereg pojęć w zakresie ustawodawstwa skarbowego, np. szereg ocen dotyczących różnicy między przerobem a czynnościami przygotowawczymi dla czynności takich, jak bajcowanie mebli, montaż rowerów, pranie wełny, farbowanie futer i t.p. i t.p. - ocen, mających w praktyce duże znaczenie życiowe. Opinie i wystąpienia Izby odnosiły się nadto do wszystkich niemal postaci podatków, opłat i t.p. -

2. Poza obszerną, nawet przykładowo niezilustrowaną pracą opiniodawczą, Izba prowadziła codzienną akcję informacyjną: instrukcyjną w dziedzinie stawek podatkowych, ksiąg handlowych, prawa skarbowego i handlowego w ogólności, itp.

Kształcenie zawodowe.

1. Współdział Izby w sprawach kształcenia zawodowego na razie z natury rzeczy zamykał się w ramach dość ograniczonych z uwagi na kompetencje i zakres działania władz administracji szkolnej. Odnosi się to zwłaszcza do zawodowego kształcenia młodzieży. W stosunku bowiem do starszego społeczeństwa Izba miała większą swobodę ruchów i tutaj np. popierała lub organizowała kursy urządzenia wystaw sklepowych w Lublinie, kursy reklamy i t.p. -

2. Bardzo żywo Izba współdziałała ze Zgromadzeniem Kupców w zorganizowaniu na terenie Lublina męskiego liceum handlowego i męskiego gimnazjum kupieckiego.

3. Izba była powoływana do wydawania opinii w szeregu ważnych spraw z zakresu kształcenia, jak np. wytyczne programu liceum handlowego, administracyjnego, kwalifikacje nauczycieli dla nauczania reklamy, stenografii, projekt rozporządzenia o poradnictwie i doborze zawodowym, praktyki i t.p. -

Polityka taryfowa.

W zakresie polityki taryfowej Izba podjęła w pierwszym rzędzie dwie prace, dotyczące:

- a/ wytwórczości maszynowej,
- b/ produkcji przetworów zbożowych.

Izba opracowała mianowicie projekt taryfy specjalnej / ulgowej / dla przewozów maszyn, przesłanych do remontu. Wysoka bowiem dotychczasowa stawka taryfowa utrudniała reperację maszyn w zakładach produkujących je pod niezbędnym do tego celu nadzorem technicznym. Z uwagi na znaczny zakres potrzeb reperacyjnych oraz dużą ilość zakładów maszynowych, podejmujących się reperacji na terenie województwa, wprowadzenie tego rodzaju taryfy miałoby niewątpliwie poważne znaczenie gospodarcze.

Jeszcze większe znaczenie odgrywa zagadnienie taryfikacji przetworów zbożowych / mąki i kaszy /. Młyny rejo-

nu lubelskiego straciły bowiem część rynku zbytu na rzecz młynów położonych na Ziemiach Wschodnich z uwagi na znaczne zniżki, jakie otrzymawały towary pochodzące ze stacyj nadania, leżących na wschodzie, i przeznaczone na sprzedaż na terenie Ziemi Wschodnich. Z drugiej strony wprowadzenie opłat od maki i kaszy obciążyło poważnie całą produkcję przemysłową maki i kaszy na korzyść drobnej produkcji, skupionej na wsiach / młyny wodne i wiatraki /, która częstokroć uchyla się od opłat, co w konsekwencji powoduje szmugiel tańszej maki i kaszy, pochodzącej z drobnych młynów i wiatraków, do miast. W tym stanie rzeczy Izba opracowuje specjalną taryfę, któraby ułatwiła zbytniej produkcji zbożowej, skupionej w rejonach aprowizacyjnych w C.O.P., drogą zniżek przy przewozach na teren tegoż Okręgu. W ten sposób przetwory młynarskie na terenie C.O.P. uzyskalyby zniżki o charakterze analogicznym, jak przetwory pochodzące z Ziemi Wschodnich. Dzięki zniżkom taryfowym C.O.P. stałyby się zatem w pewnej mierze zamkniętym rynkiem zbytu dla jego rejonów aprowizacyjnych, w których skład wchodzi w pierwszym rzędzie powiaty południowe i środkowe województwa lubelskiego.

Wydawnictwa.

Izba wydała własnym nakładem książkę p.t. "Szczecina", napisaną przez p.R. Kownackiego, kier. wydzw. w Izbie, obejmującą całokształt stosunków surowcowych, przemysłowych i handlowych w kraju i zagranicą w tej mało naogół znanej dziedzinie gospodarczej.

c/. Działalność Izby Rzemieślniczej

w Lublinie.

Liczebność
rzemiosła.

Liczba zakładów rzemieślniczych wzrosła o 409 w porównaniu z rokiem 1936. Stan zakładów na dzień 31. XII. 1937 r. wynosił 45.651. Dzięki wysiłkom władz przemysłowych i Izby legalizacja zakładów rzemieślniczych robiła dalsze postępy. W okresie sprawozdawczym zalegalizowano 2710 zakładów. W tym samym czasie ilość nielegalnych zakładów rzemieślniczych zmniejszyła się o 2301.

Najwięcej zalegalizowano zakładów w następujących rzemiosłach:

w szewstwie	-	404	zakładów
w kowalstwie	-	382	"
" krawiectwie	-	313	"
" stolarstwie	-	308	"

w mularstwie	-	186	zakładów
" ciesielstwie	-	180	"

Największy ubytek nielegalnych zakładów wykazują następujące rzemiosła:

szewstwo	-	567	zakładów
kowalstwo	-	353	"
stolarstwo	-	222	"
krawiectwo	-	211	"
mularstwo	-	170	"
ciesielstwo	-	169	"

Stosunek ilości zakładów chrześcijańskich do żydowskich uległ nieznacznej zmianie na korzyść rzemiosła chrześcijańskiego.- Liczba zakładów chrześcijańskich wynosiła na dzień 31/XII-1937 r. 25.824, co stanowiło 56,6% ogólnej liczby zakładów, istniejących w województwie lubelskim.-

Sytuacja gospodarcza rzemiosła. Spółród 72 zawodów, zaliczonych do rzemiosła, występują na obszarze województwa lubelskiego 64. Niektóre rzemiosła są jednak tak nieliczne, że nie odgrywają poważniejszej roli w całokształcie stosunków gospodarczych. Do takich rzemiosł należą np. sztukatorstwo, szmuklerstwo, bandażownictwo, perukarstwo i golarstwo.- Liczba zakładów w poszczególnych tych rzemiosłach oraz w 8 innych nie przekracza 10.-

Szczegółowe badania sytuacji gospodarczej liczniejszyszych zawodów prowadzone są przez samorząd gospodarczy systematycznie i planowo, przy czym badania odbywają się we wszystkich rodzajach ośrodków województwa, w miastach dużych i małych, w osadach miejskich i na wsi.- W okresie sprawozdawczym badania objęły 45 rzemiosł.- Stwierdzono wyraźną poprawę w następujących rzemiosłach: mularstwo, malarstwo, szklarstwo, zdunstwo, lakiernictwo, ciesielstwo, kołodziejstwo, krawiectwo, kapelusznictwo, tapicerstwo, szczerkarstwo, kowalstwo, ślusarstwo, blacharstwo i rzeźnictwo.- Tylko w 6 rzemiosłach, a mianowicie w bednarstwie, kuśnierstwie kozyszniczym, wędliniarstwie, piekarstwie, szewstwie i cholewkarstwie sytuacja kształtowała się mniej pomyślnie aniżeli w r. 1936, a to z następujących przyczyn: w bednarstwie, szewstwie i cholewkarstwie - z powodu suszy, która objęła znaczną część województwa, w kuśnierstwie - z powodu trudności importowych i wysokich cen surowca, a częściowo również z powodu posuchy, w wędliniarstwie i piekarstwie - z powodu wysokich cen żywności i maki i konieczności ustalania cen wyrobów na stosunkowo niskim poziomie.- W pozostałych rzemiosłach nie zaobserwowano poważniejszych zmian.- Ożywienie w rzemiosle przejawiało się we wzroście zatrudnienia, podwyżce płac robotniczych, wzroście ilości wykupionych świadectw przemysłowych oraz we wzroście obrotów i wartości produkcji.-

Według danych organizacji branżowych zatrudnienie w warsztatach rzemieślniczych miało wzrosnąć ze 114 na 125 na 100 zakładów.- Faktycznie jednak zatrudnienie wzrosło

w jeszcze znaczniejszym stopniu. Świadectw przemysłowych wykupiono o 1132 więcej, aniżeli w r. 1936, przy czym wzrost wykazują również świadectwa VII kat., co jest szczególnie znamienne dla stosunków rzemieślniczych, gdyż ilość wykupywanych świadectw tej kategorii jest zwykle b. nieznaczna.- Ogółem wykupiono 13.283 świadectwa przemysłowe na zakłady rzemieślnicze i 2.630 świadectw handlowych na prowadzenie sprzedaży wyrobów rzemieślniczych.-

Obliczona metodą szacunkową wartość produkcji rzemieślniczej wynosiła w okresie sprawozdawczym około 286 mil. zł.- W porównaniu z r. 1936 wzrost wartości produkcji wynosił przeszło 48. mil. zł., czyli 21%, przy czym przeciętna na warsztat wzrosła o 19%.-

W związku ze wzmożeniem produkcji w szeregu rzemiosł wzrosły zapotrzebowania na kredyty zarówno obrotowe, jak i inwestycyjne.- Instytucje kredytowe, w pierwszym rzędzie komunalne kasy oszczędności, starały się w miarę możliwości uwzględnić te potrzeby.- Rozprowadzone kredyty osiągnęły kwotę ponad 400 tys. zł., co w porównaniu z rokiem 1936 oznaczało wzrost o przeszło 50 tys. zł.- Poza K.K.O. udzielały rzemieślnikom kredytów banki państwowe i prywatne, spółdzielnie kredytowe oraz kasy bezprocentowe. Można przyjąć, że ogólna suma kredytów, udzielonych rzemiosłu lubelskiemu w okresie sprawozdawczym przez instytucje kredytowe wynosiła około 1 mil. zł.-

Stan organizacji rzemieślniczych.-

Organizacje rzemieślnicze, w szczególności cechy, wykazywały w okresie sprawozdawczym więcej inicjatywy i żywotności.- W kilku ośrodkach województwa powstały z inicjatywy miejscowych organizacji i przy poparciu Izby Rzemieślniczej spółdzielnie wytwórczo-handlowe, które zdobyły już w pierwszym roku swego istnienia zdobyć zaufanie odbiorców.- Poza tym w całym szeregu ośrodków powstały przy czynnym poparciu rzemiosła chrześcijańskiego kasy bezprocentowe, które niosą pomoc zarówno niezamożnym rzemieślnikom, jak i kupcom, straganiarzom i tp.- W końcu r. 1937 istniało na obszarze wojew. 28 takich kas.- Stan organizacji rzemieślniczych, zawodowych i gospodarczych przedstawiał się w tym samym czasie, jak następuje:

cechów	-	145
związków rzemieślniczych	-	70
spółdzielni wytwórczo-handl.	11	
spółdzielni kredytowych	-	3

Ilość członków zrzeszonych w obu typach organizacji rzemieślniczych / cechach i związkach / wynosiła około 6500.-

Majątek organizacyjny przedstawiał wartość około 120 tys. zł.-

Działalność samorządu rzemieślniczego.-

Wszechstronne omówienie działalności Izby Rzemieślniczej w Lublinie zajęłoby zbyt dużo czasu.- Wspominamy przeto tylko o najważniejszych jej przejawach zaznaczając, że sprawozdanie szczegółowe, zawierające dużo materiału statystycznego, informacji fachowych oraz ocenę położenia go-

spodarczego i warunków pracy poszczególnych rzemiosł zostało ogłoszone drukiem. -

W okresie sprawozdawczym Izba przeprowadziła 1910 egzaminów kwalifikacyjnych, 1166 egzaminów czeladniczych i 118 egzaminów mistrzowskich, ogółem 3194 egzaminy rzemieślnicze. - Egzaminy odbyły się w 16 miejscowościach i we wszystkich niemal zawodach, reprezentowanych na obszarze województwa, przy czym trzeba było oprócz personelu biurowego uruchomić aparat składający się z 498 ludzi. - Mniej więcej taką samą ilość spraw dotyczących uzdolnienia zawodowego rzemieślników / 2896 załatwiono bez poddania petentów egzaminowi, po gruntownym sprawdzeniu przedstawionych dowodów, mających stwierdzić posiadanie uprawnień przemysłowych. - W tym samym czasie załatwiono 1497 spraw o stwierdzenie praw nabytych do kształcenia terminatorów oraz wyrażono przeszło 800 opinii o najrozmaitszych zagadnieniach bezpośrednio lub pośrednio związanych z rzemiosłem. -

Przeprowadzono urzędowanie delegatów Izby w szeregu miejscowości województwa oraz zorganizowano 5 zjazdów / 2 wojewódzkie i 3 regionalne / w celu rozważenia aktualnych spraw interesujących rzemiosło.

Udzielano pomocy rzemiosłu przy zakładaniu wszelkiego rodzaju organizacyj gospodarczych i społecznych, przy organizowaniu kursów zawodowych, Wojewódzkiej Wystawy Rzemieślniczej w Lublinie, oraz pokazów wytwórczości rzemieślniczej na wystawach krajowych. - Wystawa lubelska, która stanowiła przegląd wytwórczości rzemieślniczej województwa lubelskiego, wzbudziła powszechne zainteresowanie. - Wystawcami byli właściciele najpoważniejszych zakładów. - Samorząd Gospodarczy Rzemiosła udzielił organizatorom wystawy nie tylko pomocy fachowej i technicznej, ale również wydatnej pomocy finansowej w wysokości ponad 2800 zł., oraz przyznał wystawcom nagrody na sumę 570 zł.

W granicach możliwości finansowych udzielano zwrotnych i bezzwrotnych zapomóg rzemieślnikom, organizacjom rzemieślniczym, instytucjom społecznym i kulturalnym, kasom bezprocentowym itp. Udzielone chrześcijańskim kasom bezprocentowym subwencje wynosiły 1950 zł., przy czym korzystały z pomocy 4 kasy w granicach od 200- 1000 zł.

Wydawano specjalne czasopismo, p.n. " Biuletyn Izby Rzemieślniczej w Lublinie", które dostarczane było bezpłatnie wszystkim organizacjom rzemieślniczym na obszarze województwa. Czasopismo to pomyślane było nie tylko jako organ urzędowy Izby, ale jako regionalne pismo społeczno-zawodowe, informujące w sposób dostępny i szczegółowy rzemiosło województwa lubelskiego o najciekawszych przejawach życia społecznego i gospodarczego kraju. Czasopismo spełniało zatem z jednej strony rolę łącznika pomiędzy samorządem gospodarczym, a rzemiosłem, z drugim zaś rolę społeczno-kulturalną, przyczyniając się do podniesienia świadomości obywatelskiej i społecznej wśród rzemieślników. W okresie sprawozdawczym " Biuletyn " obejmował 98 kolumn druku i rozsyłany był w ilości około

600 egzemplarzy.- Poza " Biuletynem " udostępniano organizacjom i poszczególnym rzemieślnikom różne publikacje zawodowe już to specjalnie w tym celu abonowane już to nadsyłane do Izby w celu rozpowszechnienia.-

Istniejące przy Izbie biuro organizacyjno handlowe utrzymywało ścisły kontakt z rzemiosłem, pomagając i pośrednicząc w podejmowaniu i wykonywaniu dostaw oraz w znajdowaniu rynków zbytu dla produkcji rzemieślniczej.-

XI. SPÓŁDZIELCZOŚĆ

1. Spółdzielnie Rolnicze

Rozwój spółdzielni rolniczych na terenie województwa lubelskiego został w 1937 r. znacznie powstrzymany wskutek posuchy, która nawiedziła prawie połowę województwa. Mimo to spółdzielnie rolnicze - jak wykazuje podana niżej statystyka opracowana przez Okręgowy Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo - Gospodarczych w Lublinie - wykazały w porównaniu z 1936 r. wzrost w każdej pozycji, z wyjątkiem ilości dostarczonego mleka, która zmniejszyła się o 12 % wskutek suszy.

Buch organizacyjny był dość żywy: ilość spółdzielni nowych wzrosła o 22 %. wzrosła też o 13 % ilość członków w spółdzielniach.

Znaczny postęp widać w obrotach handlowych /wzrost o 36,8 %/.

Zamieszczona na końcu sprawozdania tablica zawiera najważniejsze pozycje obrazujące stan i rozwój spółdzielni rolniczych.

2. Spółdzielnie oszczędnościowo - pożyczkowe.

W 1937 r. przyjęto do Związku 4 nowo założone spółdzielnie tego typu, a wykreślono 3 w wyniku połączenia. Nie uległa przeto większym zmianom ilość tych spółdzielni /233/ ani ich nierówne rozmieszczenie w niektórych powiatach.

Ilość członków wzrosła /netto/ o więcej niż 6 %, a rolnicy stanowią 87 % ogólnej ilości.

Fundusze obrotowe spółdzielni wzrosły również o 6 %. Skład tych funduszy jest wyżej podany, a rozmieszczone one są:

w pożyczkach u	47.478 dłużników na	zł 15.591.300
w pogotowiu płatniczym	" "	1.405.000
w nieruch., ruchom., pap. i udz. własn."	" "	2.960.000

Ilość wkładców wkładów wzrosła o 9 %, czyli do cyfry 34.630.

Wkładów przyjęto n/ zł 7.417.300, a wypłacono n/ złotych 6.901.200.

Pogotowie płatnicze przekroczyło 20 % sumy wkładów.

Zadłużenie spółdzielni w Centralnej Kasie Spółek Rolniczych wzrosło o około 25 %, na co złożyły się głównie kredyty: specjalne, jak na przykład klęskowy, zaliczkowy i na budownictwo wiejskie.

Płatność pożyczek doznała poprawy, gdy chodzi o zwykłe pożyczki; natomiast wśród skonwertowanych pożyczek załagłości raczej nieco wzrosły.

Według statystyki rocznej, obejmującej 225 spółdz. oszczędn. - poż. zamknęło 1937 r.

165 s.o.p. nadwyżką zł 100.680,-

50 " " " stratą " 74.166,-

w której to sumie było strat kryzysowych w 4 spółdz. na sumę zł 57.325.

Otwarcie z dn. 1 września 1937 r. w Lublinie Oddziału Centralnej Kasy Spółek Rolniczych wpłynęło na ożywienie współpracy Kas Stefczyka ze swoją centralą finansową, co wyraziło się we wzroście kredytów udzielonych tym spółdzielniom i we wzroście lokat spółdzielni w C. Kasie na terminowe wywiązywanie się wobec wkładców.

Spółdzielnie mleczarskie zrzeszone w Okręgowym Związku, mimo niekorzystnych warunków zewnętrznych /susza/ wzmocniły i powiększyły swój stan posiadania.

Ilość tych spółdzielni wzrosła w ciągu 1937 r. ze 142 na 149, czyli o 5 %. W tym samym stopniu zwiększyła się w nich ilość członków, których z końcem roku było ok. 64.000.

Działalność ich nastawiona była głównie na wyrób masła. Według rodzaju produkcji podział ich był następujący:

maślarnie	138
śmietaneczarnie	10
zlewnia mleka	1

W ciągu 1937 r. uzyskano z przerobu dostarczonego mleka 2.539 tys. kg. masła, 9 tys. kg. sera i 18 tys. kg. twarogu.

Przerób nabiału prowadzony był głównie ręcznie. Napęd mechaniczny miało 7 zakładów, a ponad to 3 zakłady posiadały napęd kieratowy.

Wobec wzrastających wymagań rynków odbiorczych, krajowych i zagranicznych, w odniesieniu do jakości produkcji nabiałowej oraz w związku z wymogami Ustawy o mleczarstwie prowadzona była w spółdzielniach mleczarskich w 1937 roku akcja w kierunku zatrudnienia fachowych mleczarzy, budowy nowoczesnych budynków mleczarskich i łączenia drobnych ma-

ślarni w większe zakłady, odpowiednio wyposażone pod względem technicznym. W wyniku tej akcji w ciągu roku ilość mleczarzy niefachowych zmniejszyła się do 1/3 wybudowano 6, a rozpoczęto budowę 4 budynków mleczarskich, scalono 5 drobnych maślarni.

Budowa i scalenie prowadzone były w myśl 4-letniego planu mleczarskiego opracowanego przez Związek na lata 1937 - 1940. Prace te ułatwiało uruchomienie specjalnego kredytu inwestycyjnego, udzielanego przez P.B.B. na bardzo dogodnych warunkach. Do końca 1937 r. P.B.B. przyznał spółdzielniom mleczarskim 457 tys. zł., z czego 132 tys. zł. już zostało wypłacone.

W dziedzinie zbytu sytuacja spółdzielni mleczarskich była pomyślna, gdyż ceny nabiału w 1937 r. wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim o 19 %. Ogółem uzyskano za nabiał 8.284 tys. zł. wobec 7.895 tys. zł. w 1936 r. W podobny sposób zwiększyła się wypłata dostawcom za mleko z 6.759 tys. zł. w 1936 r. do 7.117 tys. zł. w 1937 r. Do Spółdzielczych Central Handlowych wysłały spółdzielnie mleczarskie 1.065 tys. kg. masła, czyli 42 % ogólnej ich produkcji.

Oprócz przerobu nabiału 15 spółdzielni mleczarskich prowadziło zbiórkę jaj. Wynik zbiórki jest skromny, gdyż razem zebrano tylko 7 wagonów jaj.

Stan finansowy spółdzielni mleczarskich był pomyślny, gdyż ich fundusze własne wynosiły razem 2.697 tys. zł., a nieruchomości i ruchomości 2.414 tys. zł. Koszty prowadzenia wyniosły 14 % obrotu i były prawie na tym poziomie co i w 1936 r.

Wyniki bilansowe również były pomyślne, gdyż na 146 zaknięć rocznych za 1937 r. nadwyżki miało 111 spółdzielni w sumie 37 tys. zł., straty 35 na 22 tys. zł.

Spółdzielnie rolniczo - handlowe, rolniczo - spożywcze i różne

Liczba tych spółdzielni wzrasta, a mianowicie:

	31.XII.35r.	31.XII.36r.	31.XII.37r.	31.VIII.38r.
spółdzielnie rolniczo-handlowe	8	16	21	23
" rolniczo-spożywcze	34	43	122	179
" różne	2	9	15	18

Sieć jednakże spółdzielni rolniczo - handlowych, rolniczo - spożywczych i różnych w dalszym ciągu nie jest do stateczna. Najwięcej przybywa spółdzielni rolniczo - spożywczych, co wskazuje na duże zainteresowanie rolników spółdzielczością handlową i sprawą zbytu produktów rolniczych. Najbardziej charakterystyczny jest pod tym względem powiat tomaszowski, w którym działało w końcu 1937 r. 64 spółdzielni rolniczo - spożywczych, oraz około 50 sklepów kółek rolniczych nie przekształconych jeszcze na spółdzielnie rolniczo - spożywcze. Spółdzielnie te i sklepy prowadzą dzia-

żalność dwustronna, to jest dostarczają członkom artykułów przemysłowych do spożycia i prowadzenia gospodarstw oraz zakupuja od nich coraz większe ilości produktów rolniczych. Działalność handlową prowadzą te placówki w oparciu o Hurtownię Powiatową, Spółdz. Roln. Handlową w Tomaszowie Lub.

Działalność Spółdzielni rolniczo - handlowych nastawiona jest głównie na skup ziemiopłodów oraz na dostawę towarów potrzebnych do gospodarstwa rolnego.

Obroty w tych spółdzielniach wynosiły:

	w t y s i ą c a c h z ł o t y c h		
	1935 r.	1936 r.	1937 r.
ziemiopłodami	1.349	3.276	6.322
trzodą x/	-	933	340
jajami	-	82	294
towarami przemysłowymi	1.135	2.167	3.960
Ogółem	2.484	6.458	10.916

x/oprócz Lub. Związku Producentów Trzody i Bydła, którego obroty podane są osobno.

Spółdzielnie rolniczo - spożywcze wykazują bardzo poważny wzrost obrotów nie tylko w sumach ogólnych /co tłumaczy się także i przyrostem nowych spółdzielni/, ale i średnio na 1 spółdzielnię.

Ogólny obrót w tych spółdzielniach wynosił: w roku 1935 zł 342.183, w 1936 r. zł 594.510, a w 1937 r. zł 2.000.492. Wzrost obrotów w 1937 r. w porównaniu do r. 1936 wynosi zło tych 1.405.982, czyli 236 %.

Obrót średni w 1 spółdzielni wynosił w 1936 roku 14.711 zł, a w 1937 r. 16.059 zł.

Do takiego wzrostu obrotów w znacznej mierze przyczynił się wzrost obrotów produktami rolniczymi. W 1936 r. ogólny obrót tymi produktami wyniósł 87.218 zł przy średniej na 1 spółdzielnię 2.986 zł, natomiast w 1937 r. - ogólny obrót - 560.268 zł przy średniej 4.259 zł.

Obrót jajami największy był w powiecie tomaszowskim, a to dzięki oparciu się w tej pracy na spółdzielniach rolniczo - spożywczych. Hurtownia Powiatowa w Tomaszowie zakupiła od tych spółdzielni i sprzedała w 1937 r. 4 mil. 522 tysięcy sztuk jaj za 274.345 zł.

Spółdzielnia zbytu produktów zwierzęcych, działająca pod nazwą "Lubelski Związek Producentów Trzody i Bydła" bardzo poważnie rozszerzyła swoje obroty i to nie tylko żywcem, ale i w dziedzinie przetwórstwa, uruchamiając własną be

koniarnię w Chorzowie na Górnym Śląsku.

Spółdzielnia ta zakupiła i sprzedała:

w 1935 r.	46.300	sztuk inwentarza	za 4.418 tys. zł
w 1936 r.	56.882	"	" 7.022 "
w 1937 r.	77.783	"	" 10.175 "

Poza eksportem bekonów do Anglii Spółdzielnia eksportuje także trzode w stanie żywym i bitym do Niemiec, Czechosłowacji i Austrii.

Samodzielne spółdzielnie piekarskie / 2 spółdzielnie rolniczo - spożywcze prowadzą także piekarnie / wyprodukowały w 1937 r. 389.649 kg pieczywa wartości 119.513 zł.

W tym typie spółdzielni nie widać wyraźnych tendencji rozwojowych i coraz bardziej krystalizuje się pogląd, że wiejskie piekarnie należy prowadzić jako specjalne działy przy spółdzielniach rolniczo - spożywczych.

Spółdzielnia Producentów Warzyw w Terespolu n/Bugiem rozpoczęła działalność w 1937 r., zakisząc partię kapusty. W pierwszym półroczu 1938 r. Spółdzielnia ta sprzedała 15.000 kg. kapusty kiszanej za sumę zł 1.398. Jak widać z tego Spółdzielnia ta jest dopiero w początkach swej działalności.

Spółdzielnia p.n. "Związek Pszczelarzy w Lublinie" w I półroczu 1938 r. dokonała obrotu miodem i owocami na sumę 131.465 zł.

Inne spółdzielnie z grupy "różnych" nie wykazały się poważniejszym dorobkiem.

Ogółem wszystkie spółdzielnie rolniczo - handlowe, rolniczo - spożywcze i różne dokonały w 1937 r. obrotu za sumę 22.968.844 zł., w tym produktami rolniczymi za złotych 17.724.900, czyli 77 % ogólnego obrotu.

Ważniejsze prace Okręgowego Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowych - Gospodarczych w Lublinie w 1937 r.

<u>Rewizje i inne prace rewiden.</u>	<u>Obsługa dojazdowa</u>	<u>Rewizje ustawowe</u>	<u>Walne Zgrom. i Zarządów.</u>	<u>Pos. Rad. Nadz.</u>
Spółdz. oszczędn.-pożycz.	205	189	70	171
Spółdz. mleczarskie	140	119	66	150
Spółdz. Roln.-handl. i inne	157	139	81	213
Razem:	502	447	217	534

Prace wychow.-oświatowe i propagandowe.

1. Zorgan. 6 kursów rachun. i gospod. spółdz. roln.-spoż. z udziałem 116 osób.
2. Urządzono 22 konf. gospod. spółdz. wszystkich typów z udziałem 811 osób.
3. Przeprowadzono wykłady i pogadanki o spółdzielczości na kursach różnych organizacji w 24 miejscowościach w ciągu 73 godzin dla 1.816 słuchaczy!
4. Spowodowano przesłuchanie kursów listownych dla księgowych i rad nadzorczych przez 330 osób.
5. Przygotow. do druku 92 artvk. i notatek o spółdzielczości i poszczególnych spółdzielniach.-
6. Brano udział w redagowaniu i wydawaniu miesięcznika pod tytułem "Wiadomości lubelskich organizacji rolniczych oraz wykonano szereg innych prac w tym zakresie, nie dających się ująć w statystyczne liczby.-

Prace biurowe.

1. Wykonano statystykę roczną i statystyki kwartalne
2. Wydano 130 oświadczeń założycielom nowych spółdzielni o celowości założenia
3. Udzielono opinii kredytowych Centralnej Kasie Spółk Rolniczych o 547 podaniach spółdzielni i Bankowi Polskiemu o 34 spółdzielniach.
4. Udzielono opinii o 15 podaniach spółdz. o kredyt inwestycyjny na bud. spichrzów zbożowych i budynków mleczarskich.-
5. Ubezpieczono: w 151 spółdz. kasy ogniw. i gotówkę od kradzieży z włamaniem w 65 spółdz. ruchom. od ognia, w 26 spółdz. towary od kradzieży z włamaniem.-
6. Przeprow. w 5 wypadkach ekspertyzy ksiąg spółdz. dla władz sądowych,
7. otrzymano 10.008 listów, a wysłano 8.624 listów i 78 okólników w 9355 egzempl.
8. Przyjęto w biurze 1.476 interesantów.-

Stan spółdzielni rolniczych w dn. 31. XII. 1937 r.

zrzeszonych w Okręgowym Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych w Lublinie
i porównanie ze stanem w końcu 1936 r.

	S p ó ł d z i e l n i e			Razem 31. XII. 1937 r.	Było 31. XII. 1936 r.	Zwiększenie lub zmniejszenie na- stąpiło	
	Oszczędno- ściowo- pożyczkowe	Mle- czar- skie	Rolniczo- handlowe, rolniczo- spoż. i inne			o sumę	o %
Ilość spółdzielni	233	149	158	540	442	÷ 98	÷ 22,2
Ilość członków w tysiącach	62,1	64,0	17,2	143,3	126,7	÷ 16,6	÷ 13,1
Fundusze udziałowe w tysiącach zł	2.176,9	1.250,0	363,8	3.790,7	3.436,4	÷ 354,3	÷ 10,3
Fundusze zasobowe i społeczne /niepodziel- ne/ w tysiącach zł	1.370,8	275,0	403,8	2,049,6	2.004,4	÷ 45,2	÷ 2,3
Wkłady oszczędnościowe w tysiącach zł	5.812,9	-	-	5.812,9	5.296,8	÷ 516,1	÷ 9,7
Razem fundusze miejscowe w tysiącach zł	9.360,6	1.525,0	767,6	11.653,2	10.737,6	÷ 915,6	÷ 8,5
Długi i fundusze zamiejscowe " "	8.008,8	824,7	1.254,3	10.087,8	8.150,2	÷ 1.937,6	÷ 23,8
Ogółem fundusze rozporządzalne " "	17.369,4	2.349,7	2.021,9	21.741,0	18.887,8	÷ 2.853,2	÷ 15,1
Obrót handlowy wynosił ogółem " "	-	8.353,6	22.968,8	31.322,4	22.900,3	÷ 8.422,1	÷ 36,8
w tym: a/ obrót produktami rolnymi i hodowlanymi	-	8.353,6	17.724,9	26.078,5	19.489,1	÷ 6.589,4	÷ 33,8
b/ " " przemysłowymi	-	-	5.243,9	5.243,9	3.411,2	÷ 1.832,7	÷ 53,7
Do spółdzielni mleczarskich dostarczono w ciągu roku mleka w tysiącach litrów				73.224,5	83.190,2	- 9,965,7	- 12,0
Spółdz. mlecz. wypłaciły członkom za mleko i jaja dostarczone w ciągu roku w tys. zł				7.179,2	6.836,0	÷ 343,2	÷ 5,0
pozostałość pożyczek udzielonych przez spółdzielnie oszczędn.-poż. wynosiła w tys. zł				15.591,3	14.428,0	÷ 1.163,3	÷ 8,1

Biblioteka Uniwersytetu
MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

15056 1937/38

CZASOPISMA

KSEROPOWIELANIE

ZABRONIONE